PLAVA PTICA

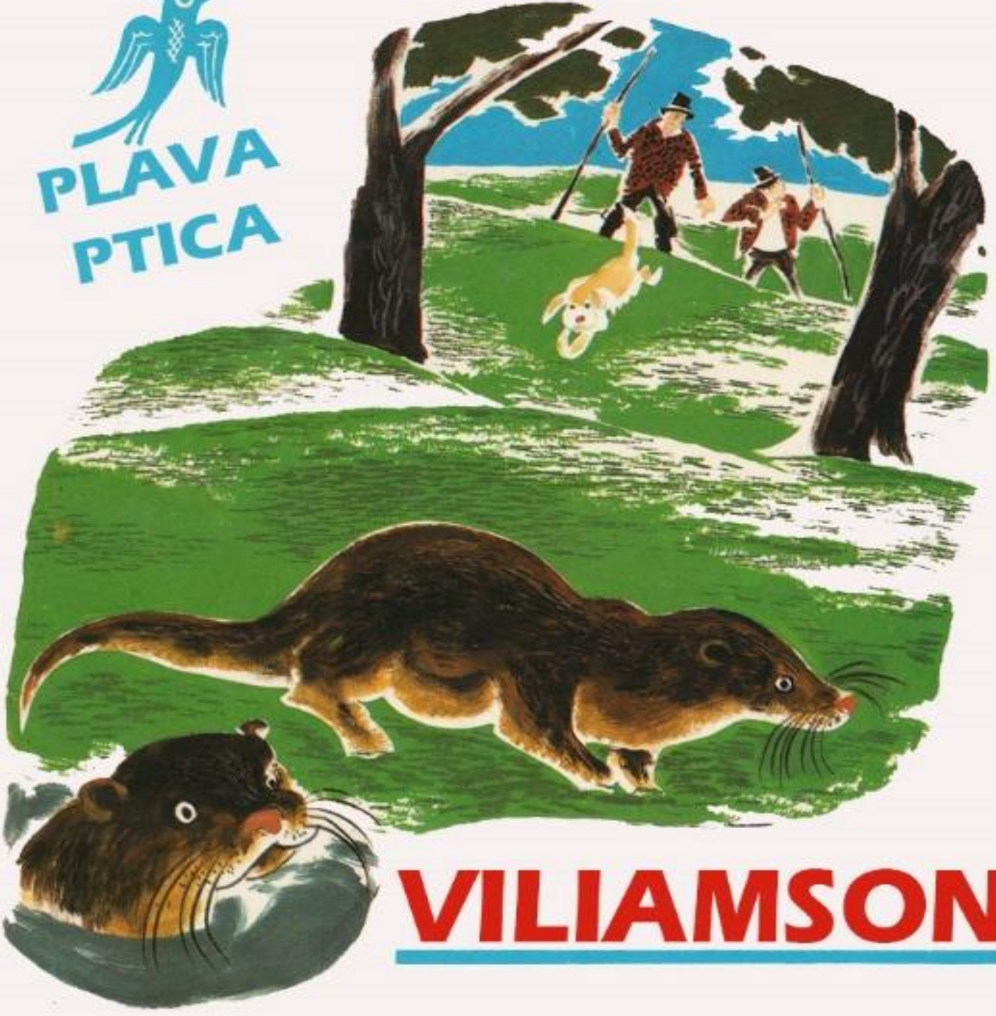

VILIAMSON

VIDRA TARKA

„PLAVA PTICA“
knj. 88

Henri Viliamson
VIDRA TARKA

Razočaran besmislenošću rata, a odmah po izbijanju prvog svetskog rata javio se kao dobrovoljac i služio u Francuskoj, Henri Viliamson (1895—1977) je jedno vreme radio u Londonu, da bi ga, odmah po objavljivanju prvog romana, napustio i nastanio se u Džodžemu, u severnom Devonu, gde je marljivo proučavao prirodu i gde je napisao knjigu „Vidra Tarka“ i mnoge druge velike romane o prirodi, na kojima umnogome počiva njegov današnji ugled kao pisca.

Jedne noći, dok se mesec probijao iz oblaka na istočnoj strani, jedna mlada vidra okotila je tri mladunčeta u jednom starom šupljem hrastu pokraj reke, znanom kao Sovina duplja. Najstarije i najveće u leglu bilo je muško mladunče zvano Tarka, što znači Mala vodena lutalica. Pripovest o Tarkinom odrastanju i životu u Međurečju, između reke To i reke Toridž, dok ga se na kraju nije domogao i ubio ga njegov neprijatelj, veliki šareni pas gonič Nepopustljivi, sada je omiljeno klasično delo. Viliamson ga je pisao pet godina, prepisujući ga i prerađujući 17 puta dok konačno nije bio zadovoljan rezultatom.

Čim je knjiga objavljena, 1927. godine, dočekana je pohvalama i nagradama. Oduševili su se neko manje no danas slavni Arnold Benet, Džon Golsvordi i Tomas Hardi. Otada je knjiga prevedena na mnoge jezike i izdavana bezbroj puta.

Kada je Dejvid Kobem 1978. godine snimio u film „Vidra Tarka“, koji se sa izvanrednim uspehom prikazivao i u Jugoslaviji, popularnost ovog predivnog dela o rođenju, životu i junačkoj smrti vidre Tarke dobila je još veće razmere.

PLAVA PTICA

KNjIGA ZA MLADE I STARE
Knj. 88

HENRI VILIAMSON

VIDRA TARKA

Naslov originala
Henry Williamson
TARKA THE OTTER

Preveli sa engleskog
LjILjANA STANIĆ
MIROSLAV STANIĆ

Ilustracije
IVICA KOLjANIN
MOMA F. MARKOVIĆ
MIH. S. PETROV

„Prosveta“
BEOGRAD, 1986

SADRŽAJ

PRVA GODINA....2
I....3
II....16
III....29
IV....39
V....45
VI....55
VII....64
VIII....70
IX....80
X....88
POSLEDNjA GODINA....98
XI....99
XII....107
XIII....120
XIV....131
XV....137
XVI....145
XVII....153
XVIII....166
XIX....176
XX....185
PRAVI ZAVRŠETAK....195

Posvećeno uspomeni na
Viljema Henrija Rodžersa
počivšeg tutora u koledžu
u Itonu i povremeno
nadzornika lova u
Čeritonskoj hajci

PRVA GODINA

I

KADA SE RODIO, TARKA SE PLAŠIO VODE, A SAD UČI DA TREBA DA SE JOŠ VIŠE PLAŠI NEPOPUSTLjIVOG

Sumrak nad utrinom i vodom, zvezda Večernjača sjaji poviše brega, a čaplja Štrklja kriči *kra-a-ark!* dok je njena troma krila nose naniže prema ušću reke. Nešto belo prominu povrh osušene trske, jer sova sunu ispod središnjeg luka kamenog mosta, preko kojeg je nekada kanal prelazio iznad reke.

Naniže od Kanalskog mosta, na desnoj obali, raslo je dvanaest velikih drveta, čije korenje je zapljuskivala voda. Bilo ih je trinaest — jedanaest hrastova i dva jasena — ali hrast najbliži zvezdi Severnjači nije se nikako raskrupnjao, još otkako se prva bledozelena klica probila iz nabreklog mrkog žira, koji je povodanj naneo na obalu pre više od tri veka. Kada mu je bila druga godina, papak nekog govečeta zgnječio je mladicu, skršivši njena dva crvenkasta lista, a mlado stablo nastavi da raste nakrivo. Dve stotine godina se u raspuklini njegove raklje zadržavala kiša, sve dok jednom mraz ne uklini led, koji raspoluti stablo; vremenski uticaji tokom još jednog veka izdubiše ga, a svaka naredna poplava odnosila je sve više zemlje i kamenja ispod njega. Napokon, jedne kišne noći, dok su lososi iz mora i njihov mlađ plivali nasuprot uskomešanoj vodi, drvo iznenada poče da krcka.

Krckanje stabla koje se njihalo, dopiralo je do svakog od korenova, a prestrašene voluharice utekoše iz svojih podzemnih hodnika. Njihalo se do svitanja, a kada vetar napusti kopno ono ispusti glasan vapaj, koji isprepada belu sovu na njenom legalu, i strovali se u reku, dok se sunce rađalo.

Sada, kada se voda povukla, suvo pruće koje se zadržalo na njegovim granama označavalo je dokle je dosezao povodanj. Reka je sporo proticala virom, svetlucavo odražavajući vedro zelenkasto nebo na zapadu. Na isteku vira, ona se neustalasano ubrzavala, tvoreći vodene šape, sa zvezdasto razvedenim kandžama. Voda je žuborila preko stenja. Mlazevi i potočići hitro su hitali plićakom ka jednoj adi, na kojoj je rasla jedna povijena vrba. Odatle, reka je tekla žustro i glatko. Obale su bile obrasle jovom i ivom. Duž jedne okuke, ona je ubrzavala tok, milozvučno, preko mnogih ploha škriljaca; na kraju okuke, uranjala je u beživotnu tišinu duboke slane vode, a njena živahnost je jenjavala. Dalje, nizvodno, obale su bile muljevite, ozvučene izlivnicima jazova kojima je odvodnjavana baruština. Svakih dvanaest sati, more je proturalo jedan svoj rukavac ispod mosta zvanog Most-pola-penija, na minut čapljinog leta nizvodno, a proletnje plime doticale su njene obale čak do te okuke. Voda bi odmah krenula naniže, jer se čelo plime ne bi zadržavalo.

Poleglo drvo ocrtavalo se crno u svetlucanju vira lososa. Povrh utrine promicala je izmaglica, bela i tiha, poput paperjastog ruba sovinih pera. Otkako su senke počele da čile, ona je navirala iz šume iza vodeničnog jaza, noseći svojim dahom miomirise dana, kada su se pčele nadnosile nad cvetovima zvonca i jagorčevine. Sada su pčele bile usnule, a kroz cveće su jurili miševi. Nad prošlogodišnjim lišćem promicalo je isparenje, nemo i bezbojno, utvara voda koje nekada ispunjavahu drevno prostrano rečno korito — priča se da su morske plime prekrivale čitav ovaj predeo, u doba kada su rimske galije nošene do podnožja bregova.

Zemlja se krunila duž jedne pukotine u obali, do iskršenog korenja ispod nje. Voluharice su vredno poslovale, čisteći svoje hodnike, dubeći nove rovove i proširenja, odgrizajući korenčiće koji su im smetali.

Njihovo šuškanje razbudi vidru sklupčanu u suvoj višoj šupljini poleglog hrasta i ona se razmota i uspravi na sve četiri kratke noge i protrese se. Kroz otvor koji je izdubio detlić, ona iznad sebe ugleda zvezdani roj koji sačinjavaše sazvežđe Lovački Psi, u vidu bledih tračaka svetlosti. Bila je gladna. Vidra je tu ležala od podneva, trzajući se povremeno u snu.

Bela sova slete na okomitu granu drveta, i vidra začu kako njene kandže zagrebaše koru drveta. Ona pogleda kroz pukotinu a ptica, čiji su ušni otvori, skriveni perjem, veliki kao u mačke, ču dodir između njenih brkova i drveta. Sova je, međutim, osluškivala ne bi li čula grickanje mišjih čeljusti po lišću, a kada do nje dopreše ti slabašni zvuci, piljila je sve dok ne uoči micanje, a onda, uz piskavi krik, od kojeg se miš šćućuri, ukočivši se od straha, dojedri do tla i ščepa ga jednom nogom. Vidra baci tek letimičan pogled na pticu; usredsređivala je sva svoja čula ne bi li otkrila nekog neprijatelja.

Bila je nepomična. Dlaka na njenim leđima bila je nakostrešena. Dugi rep bio je ispružen. Jedino se njena njuška micala, dok je obrađivala mirise koje je iz šume donela izmaglica. Sa miomirisima cveća, koji joj nisu bili neprijatni, bio je združen i kužni vonj, koji je iznebuha prestravi, što izazva užurbano lupanje srca, da bi imala snage za bežanje ili borbu, ako bi bila saterana u tesnac; taj kužni vonj je više od bilo čega drugog užasavao vidre koje su cunjale i lovile i igrale se u Međurečju — vonj Nepopustljivog, velikog, šarenog psa goniča, galamdžije, predvodnika čopora čiji zločini su bili označeni zarezima na štapovima mnogih lovaca na vidre[1].

Vidru su lovili tog jutra. Nepopustljivi joj je načinio brazgotinu na glavi, a njegovi zubi usekli su beleg na njenom krznu, dok je bežala preko jednog kamenitog plićaka. Čopor je odvabljen kada je Nadzornik primetio da ona očekuje mlade, a ona je otplovila niz reku i prikrila se u šupljini debla koje je zapljuskivala voda.

Izmaglica se kretala naniže sa rekom; otkucaji vidrinog srca se usporiše; brzo je zaboravljala. Uroni glavu i ramena pod vodu, zadržavši dah i poduprevši se uprtim repom, koji beše debeo i snažan i stanjivao se od završetka kičme nadalje, o hrapavu koru drveta. Osluškivala je i vrebala ribu. Čak ni voluharice, koje su ponovo izvirivale iz svojih rupa, nisu čule kada je vidra kliznula u vodu.

Njeno tamno obličje pojavi se u izokrenutoj kupi osvetljene vode, u kojoj je jedna pastrmka, koja je lelujala perajima i repom iza jedne potopljene grane, mogla da uoči svako micanje iznad sebe.

[1] Lovci su nosili duge štapove na kojima je broj zareza označavao koliko je ulovio vidri. (Prim. ur.)

Plivajući naniže ka stenovitom delu rečnog korita, vidra primeti odsjaj krljušti, dok je riba krivudajući hitala u svoju pećinu. Vidra je bila oko dva metra ispod površine vode, a na toj dubini su njene oči, postavljene u istoj ravni sa kratkim krznom glave, mogle da otkriju bilo kakav pokret iznad nje, u vodi osvetljenoj zvezdanim zracima. Mogla je da razaznaje ispred sebe na rastojanju od četiri svoje dužine, ali je ispod nje sve bilo nejasno, jer je površina vode odražavala tamno korito reke. Plivajući poviše vodenog rastinja u viru, sledila je putanju pastrmke, pretražujući svaki veliki oblutak. Dobro se snalazila u viru lososa. U podvodnoj poteri nije bilo vajde od njenog osetljivog njuha, jer nije mogla da diše.

Procunjala je oko stena i u svakoj duplji u obali. Plivala je bez žurbe, sporim i lakim kretnjama, odgurujući se svojim snažnim stražnjim nogama, sa opnama između prstiju, i zamasima repa, koji je koristila kao krmu da bi zaokrenula naviše ili postrance. Nabasala je na ribu ispod korena jednog od jasenova, i dok je ova pokušavala da promine poviše njene glave, bacila se u stranu i unazad i ščepala je zubima. Pokraj jedne uvale na obali, neravne i izgažene papcima goveda koja su tu dolazila na pojilo, kusala je svoj plen, držeći se prednjim šapama i hrskajući, glave iskrenute na stranu. Pojela je do repa, koji ostavi na jednoj grudvi blata koja se cedila, spaloj sa nekog papka; upravo je srkala gutljaj vode kada, od ispod Kanalskog mosta, do nje dopre zviždavi poklik. Bio je nekako tankoćutan i oporo muzikalan i razlegao se daleko niz reku. Ona razdragano odgovori, jer to je bio poziv mužjaka s kojim se sparila pre skoro devet nedelja. On je od vodenične ustave sledio vonj koji sadrže njeni telesni otvori ili otiske stopala koje je ona ostavljala na mnogim vododerinama i na stazama vidri preko utrina na okuci reke. Plivao je dubokom vodom, iz koje mu je virila samo njuška, koja je pravila lepezaste nabore na neuznemirenoj površini vode u noći bez vetra.

Dok je ona posmatrala, lepezasti nabori preobratiše se u vrtlog. Vidra na obali začu žurno strujanje daha u nozdrvama, pre no što one zaroniše. Ona odmah sklizne u reku, jedva primetno označivši mreškanjem mesto na kojem je ušla. Mužjak je nanjušio vonj ribe.

Iz vira počeše da se izdižu mehuri, čineći dve niske sa sponama srebrnkastih vršaka, koje se nepokolebljivo kretahu uzvodno.

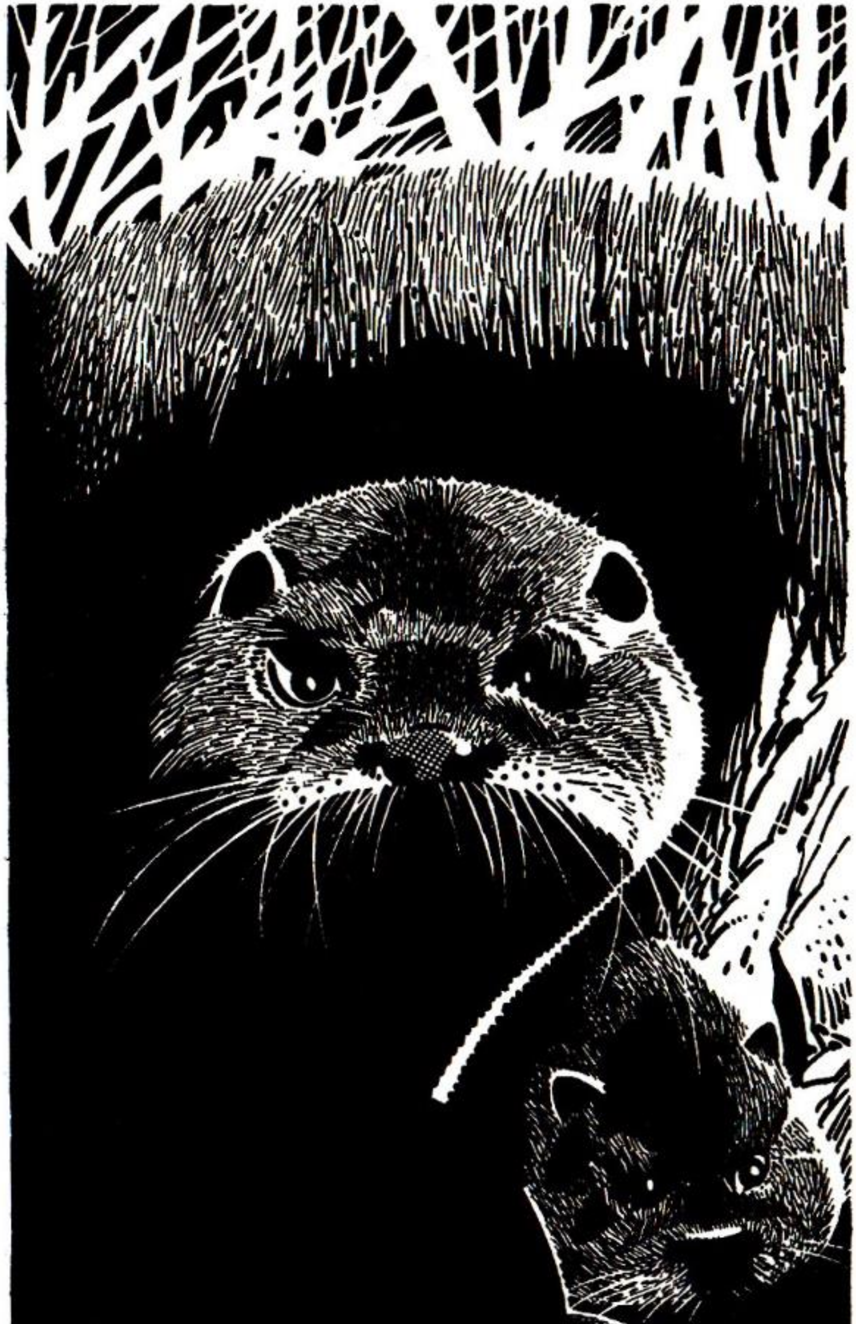

Dvadesetak metara iznad vrtloga, koji je zaostao poput sazvežđa zaošijanog između crnih grana, pojavi se pljosnata široka glava, kojoj su brkovi davali usplahiren izgled, i nanovo uroni; za njom naiđe krivina gornjeg dela leđa, koja glatko prođe naniže da se mehuri, koji se za njom podigoše, samo zanjihaše. Udisaj je trajao manje od pola sekunde.

Mehurići koji su se nizali iz nozdrva tekli su uz glavu i vrat i otresali se između ramena, da bi se u hrpama izdizali u veličini gloginja; mužjak je plivao sa prednjim nogama priljubljenim uz grudi. Kod mosta, mehuri narastoše do veličine šišarki; odgurivao se sa sve četiri opnaste šape odjednom, pošto je ugledao ribu. Mehuri se dokrajčiše još jednim kovitlacem pored travuljinom oivičenog ledoloma na stubu mosta, a jedna vižljasta hitra vodena strela hitnu se između dvaju stubova središnjeg luka — mladi losos ili morska pastrmka strugnu naniže, prošavši na desetak santimetara od razjapljenih čeljusti.

Reka se ponovo utiša, osim na mestima gde je mrmorila pored nekog korena ili stene. Čaplja Štrklja spusti se jarkom za odvodnjavanje iza zaštitnog nasipa močvare, na oko tri kilometra ispod Mosta-pola-penija, kuda je pravo doleteo.

Bela sova upravo je, pokraj jednog starog stoga slame, ulovila svog drugog miša, kojeg, kao i prvog, uhvaćenog pre pet minuta, proguta celog.

Tamo gde je voda kao kandžama obujmljivala stene, u donjem delu vira, jedan mladi losos poskoči ne bi li se izbavio od najkrupnijeg neprijatelja što se ikada dao u poteru za njim ili ga je vrebao. Bokom je pao na škriljac i jedared se praćnuo, a potom ležaše nepomično, pomerajući samo škrge. Tada mužjak stajaše kraj njega, uzdignute njuške, da bi onjušio vazduh, dok se iz reke javljao slabašan valoviti, režanju sličan poklik. Bilo je to ženkino goropađenje iliti pretnja. Ona se ustremi na ribu, odvuče je od mužjaka, koji ne beše gladan, i poče da je jede.

Dok je ona mljackala kosti i meso glave, mužjak se igrao jednim kamenom, a tek kada ona ostavi razbucanu ribu on joj se približi sa pozdravom *tak-a-tak,* i liznu je po licu. Njena donja vilica razjapi se u širokom zevu, koji otkri njene kao u psa duge zube, povijene unazad, da bi zadržali ribu, i izbeljene od snažnih ugriza. Zev je

označio nestanak njenog lošeg raspoloženja. Mužjak je uz put ulovio i pojeo jednog mladog lososa i bio je oran za zabavu i igru, ali ženka ne pođe za njim u reku. Ona je osetila micanje mladunaca i udaljila se od vode.

Pretrčala je pojilo za goveda i prošla kroz vrbe, do utrine, upustivši se u potragu za sasušenom travom i mahovinom ispod glogova koji su rasli pored vodeničnog jaza i skupljajući ih ustima, zajedno sa vunom otrgnutom sa trnja kupinjaka u obliku svoda, čije su se bodlje kačile za runa ovaca. Vratila se do rečne obale i, odgurujući se svojim stražnjim nogama sa opnama, otplivala je do hrasta, uspentrala se do ogoljenog ruba jazbine i uspuzala unutra. Na dva metra prema unutrašnjosti, ona razastre svoj tovar na trulež drveta i vodom ode po suvu, kao boja peska travu, izraslu prošlog leta, koju je odgrizala, često zastajkujući da bi oslušnula. Posle nekoliko odlazaka, ona se dade u potragu za nekom pastrmkom, krstareći pod vodom duž obale, ili vijunom, koje pronađe kada uskomeša pesak i kamenje u plićaku u kojem se oni behu pritajili. Povremeno bi odgovorila na zvižduke mužjaka, ali bila je toliko obuzeta time da završi legalo u jšupljem drvetu da odustade od jela, mada je još uvek bila gladna, i otrča preko plavne utrine do jednog jezerca na kopnu, po svilenkaste niti rogoza koji je tamo rastao. Uz put, ona na prepad uhvati jednog mladog zeca, usmrti ga s dva ugriza iza uha i rastrga mu kožu u hitnji da se nahrani. Kasnije, tokom noći, jedan jazavac nabasa na glavu i noge i kožu, dok je cunjao za puževima golaćima i glistama, i slisti ih.

Mesec izađe dva sata pre svitanja i ustalasana svetlost na vodi je oraspoloži, jer bila je mlada, i ona, pozivajući mužjaka nežnim, kao iz frule, zviždukom, otplivala do mosta sa visokim lukovima, uz reku, i sakri se među prućem i granama koje je bujica nanela na uzvodni deo podnožja kamenog stuba. Tu je on pronađe i, dok se verao, ona kliznu u reku i otpliva ispod luka do nizvodnog dela podnožja stuba, susrevši se s njim, njuškom uz njušku, u kovitlacu mehurova, i otpliva ispod luka. Igrali su se oko pola časa, okrećući se na leđa bočnim zamasima repova, nikad se ne dodirujući, mada su im se njuške pri svakom zaošijanom susretu međusobno primicale do na samo desetak centimetara. Igrali su oni jednu staru igru, koja ih ushićivaše i od koje ogladneše, te pođoše u lov na razne žabe i jegulje u šancu kojim je odvodnjavana plavna utrina.

Tamo uznemiriše Štrklju, koja je nadgledala jedno od svojih mnogih lovišta duž doline. *Krak!* Ona odlepeta krilima pred njima, parajući vodu svojim tankim zelenim prstima. Vidre su lovile u šancu sve dok sjaj mesečine ne izblede, kada se vratiše u reku. Igrale su se neko vreme, ali čavke u šumi počeše da čavrljaju tihim, dubokim gakanjem, nalik na oglašavanje gavrana, dok su se budile i protezale krila i biskale se. Jedna ševa zapeva. Mužjak krenu ka istoku i potrča stazom vidri, koju su vidre koristile još davno ranije no što je izgrađena ustava vodenice za sitnjenje slada za pivo ispod Ostrva-nagnute-vrbe. Njegov brlog nalazio se u viru kod vodenične ustave. Ženka se, ispruženih nogu, lenjo prepusti vodenom toku, preko plićaka i kroz ulegnuće, do ustalasane vode pored šupljeg drveta, u koje upuza. Petlovi su kukurikali u udaljenom selu, dok se ona oblizivala, a kada se uredi, obrnu se u leglu i udobno se smesti za spavanje i, naslonivši podbradak na rep, zaspa.

Sunce koje se rađalo posrebri izmaglicu koja se nisko spustila i zgusnula na utrini, na kojoj stajahu goveda na nevidljivim nogama. Iznad izmaglice letela je bela sova, na svojim širokim, mekim krilima. Lebdela je, laka poput izmaglice; sunce je obasjavalo njeno snežnobelo perje na prugama i ispod krila i činilo da zlatasto žutilo i sivilo njenih leđa usplamti. Ona dojedri pod središnji luk mosta i, uhvativši se kandžama, uvuče se u jedno od udubljenja koje su u kamenom zidu ostavili zidari. Dok je grajala dnevna svetlost, ona je čučala među mišjim kostima i lobanjama, često trepćući i povremeno zevajući. U suton, prepusti se struji vazduha niz desnu obalu reke, spusti se na istu granu poleglog hrasta i dogega do svojeg mužjaka, koji je preko dana kunjao u jednom ambaru u obližnjem selu.

Ona odlete; prhnu naniže prema mnoštvu miševa u poljima; ali vidra nije napuštala jazbinu. Instinkti kojima se do sada služila u životu, utopili su se u nekom neobičnom i nejasnom osećanju koje je tinjalo u njenim očima.

Ležala je postrance, obuzeta bolovima i pomalo uplašena. Žuborenje reke, koja je hitala oko Ostrva-nagnute-vrbe, prikradalo se u jazbinu i smirivalo je; tihi zvižduci njenog mužjaka iznad mosta delovali su okrepljujuće.

Kada mesec zasvetle iz oblaka na istoku, bled i suvišan, poput neke ptice u snegu, povremeno dozivanje mužjaka uminu. Nije marila, jer sada joj više nije bila potrebna uteha. Osluškivala je jedan drugi zov, slabašan i nalik na maukanje, a kada god bi ga začula povila bi vrat, da bi jezikom pogladila glavicu manju od njene šape. Čitavog narednog dana i noći, i još jedan dan, ležala je sklupčana, da bi grejala tri slepa mladunčeta; a dok je suton još uvek bio nad brdima, ona kliznu u vodu i tumarala je duž leve obale osmatrajući ispred i iznad sebe, sad levo, sad desno, sad opet levo. Nešto zasvetluca u tami! Leća joj se poviše kada podvuče zadnje noge pod sebe, da bi se punim zamahom odgurnula svojim opnama, a sa njenih leđa zakoprcaše se mehuri veći od šišarki; bila je samo neznatno sporija nego kada je zadnji put progonila pastrmku. Njen rep, dug oko dve trećine dužine njenog tela i pet centimetara debeo u osnovi, omogućavao joj je da tako snažno i hitro zaokreće da ona ščepa ribu pola metra poviše sebe, dok je ova promicala iznad njene glave.

Jela je halapljivo, delom stojeći u plićaku, negodujući na senke dok je žvakala i gutala. Posle četiri žurna gutljaja, ona ponovo zaroni. Uhvatila je jegulju, pojela njen trbušni deo i vratila se u brlog. Ali bila je još gladna i napusti ih po drugi put, ustrčavši uz obalu da bi se uspravila na stražnje noge, dok je povetarac promicao preko njenih nozdrva. Kosovi u šumi kreštali su na žućkastosmeđe sove, koje još nisu počele da huču. Vidra se spusti na prednje noge i ponovo otrča do vode. Težina njenog repa, koji se vukao po peskovitoj vododerini, onemogućavala joj je da iz zatrke bešumno zaroni.

Najstarije i najkrupnije od mladunčadi bilo je muško, a kada je prvi put udahnulo bilo je dugo od njuške do mesta gde mu se majušni rep spajao sa kičmom manje od dvanaest centimetara. Krzno mu je bilo meko i sivo, poput vrbovih pupoljaka pre no što se otvore, oko Uskrsa. Ime mu je Tarka, kako su, pre mnogo godina, ljudi koji su obitavali u kolibama u močvari zvali vidre. Njegovo značenje je Mala-vodena-skitnica ili Onaj-koji-tumara-kao-voda.

Sa svoje dve sestre, cvileo bi kada ogladni, tražeći naklonost svoje majke, koja bi se rasklupčala i podizala šapu kada god bi sićušne šapice zabasale u njeno krzno, a majušne njuškice počele da

je njuškaju. Vodila je računa da budu čisti i mnogo puta, u noćima i danima njihove slepe bespomoćnosti, ona bi se prevalila na leća, prekidajući svojevrsno predenje da bi izvila glavu i olizala ih. A ponekad, kada bi začula neki sumnjiv zvuk, njene kratke uši bi se uspravile, dok bi naglo ustajala, njene oči usplamtele bi nekim smeđežućkastim sjajem, a gruba dlaka na njenom vratu bi se nakostrešila. Danju je mužjak bivao daleko, spavajući u jednoj jazbini pokraj vira kod vodenične ustave, čiji se kameniti ulaz nalazio pod vodom, ali bi, kada se smrači, njegov zvižduk uklonio usplamtelosti iz njenih očiju i ona bi legla, ispuštajući zadovoljni uzdah, dok su se njeni mladunci trudili da isisaju život iz nje.

Bio je to njen prvi okot i bila je izvan sebe od radosti kada se Tarkini kapci razlepiše a njegove oči zaškiljiše na nju, plave i začuđene. Bilo mu je tada mesec dana. Pre no što je dobila mlade, celokupan njen svet predstavljala je divljina, ali sada je njen svet bio sadržan u očima njenog prvorođenčeta. Pošto je jedan dan razgledao okolinu, počeo je da se igra, udarajući je šapom po njuški i grizući joj brkove. Ritao je ostalu mladunčad, silovito je rastao, a oči su mu potamnele, i žestoko je nastojao da ugrize brkove svoje majke koji su ga golicali dok ga je ona držala šapama i lizala. Jednom, kada se blaženo nasisao i kada je prvi put zarežao a da ona nije, prestrašena, prestala da liže njegov trbuh, toliko se razjario da je pokušao da joj odgrize glavu. Otvorila je usta i počela da dahće, što među vidrama predstavlja smejanje, dok se on ritao i napinjao, i pretvarala se da ga grize za vrat. Tarka se nije uplašio, već je kandžama hvatao njene brkove i otimao se. Majka ga popustljivo oslobodi: teturajući se, on ponovo nasrnu na njenu glavu, ali toliko je režao da mu od toga pozli; a kada ga je izmila, on zaspa ispod njene guše.

Dve nedelje pošto je progledao, Tarka je toliko toga saznao, da je mogao da otpuzi na metar od nje i da tamo ostane, mada mu je ona brižno maukala da se vrati. Ona je strepila od dnevne svetlosti pokraj otvora jazbine, ali Tarka je bio neustrašiv. Voleo je da zuri u obalske mušice, razigrane na suncu iznad namreškane vode. Jednoga jutra, dok je žmirkao na svetlost, neka ptica veličine vrapca slete na grančicu iznad jame. Vrabac po veličini, ali ne i po boji! Mora biti da je Duh perja obojio pticu bojama ukradenim od stene i lišća i neba i bujadi i obogatio ih svojom žestinom, jer ptičije

kandže bile su ružičastije od pukotina u stenama u razvalinama Dortmura, krila su joj bila zelenija od pupoljaka gloga koji se rascvetavaju, vrat i glava bili su plavlji od jesenjeg neba u podne, grudi smeđije od bujadi. Imala je crn kljun, dug skoro koliko i njeno telo. Bio je to vodomar Gnjurko. Perje mu je sada bilo najjarkije, jer njegova ženka tek što je izlegla sedam glatkih belih jaja na kraju podzemnog hodnika u bedemu obale.

Gnjurko je, svojim svetlosmeđim okom, zurio u Tarku, koji požele da se ptica poigra sa njim. Vetar nakostreši jedno od smaragdnih pera, a Gnjurko čučnu da bi povirio u vodu. Tarka mu mauknu da dođe i poigra se s njim, na što ptica ispusti prodoran zvižduk i odlete uz reku, ostavljajući Tarku, naborane njuške, dok je treptao posmatrajući mesto na kojem beše nadžodžen vodomar, nesposoban da shvati zbog čega ptica nije tu.

Vratio se svojoj majci i igrao se, grizući se sa njom, posle čega zaspa. Kada se probudio, ugleda jednu od svojih sestara kako se igra s nečim i odmah i on to požele. Mladunče je to dodirivalo jednom šapom, nakrenuvši glavu na tu stranu; ali pošto to ne potrča, ono ga dodirnu drugom šapom, naginjući glavu na drugu stranu. Tarka lagano poče da puzi ka tome, nameravajući da ga preotme za sebe, kada primeti da to gleda u njega. Njegov izgled ga prestravi i on siknu na njega. Drugo mladunče odskoči unazad i takođe siknu, a larma probudi najmlađe mladunče, koje frknu na majku. Majka ga liznu po licu, zevnu i sklopi oči.

Tarka ponovo dopuza do onoga što je gledalo u njega. Onjuši ga i odgmiza. Dopuza natrag do njega, ali drugo mladunče siknu, te se on vrati svojoj majci. Kada mu se naredni put primaknuo, pogled njegovih očiju beše izmenjen i on ga odvažno dodirnu njuškom i pomeri ga šapom. Više nije gledalo u njega, jer bila je to samo lobanja voluharice, a svetlost koja je dopirala niz detlićevu duplju odozgo, senčila je njene prazne očne duplje. Tarka je pomicaše među šapama; neki od zuba poispadaše i začangrljaše u šupljini. Zvuk mu je godio. Igrao se lobanjom sve dok ne začu gladno maukanje jedne od svojih sestara, kada pohita ka svojoj majci.

Jedne večeri, dok su mladunci bili sami, Tarka se igrao sa svojom zvečkom, kada ugleda živu voluharicu, koja je ušla u jazbinu kroz jedan otvor duž korenja. Pošto je prolaz bio dovoljno prostran

da bi kroz njega mogao da se provuče i pacov, on je lako gmizao duž podzemnog hodnika, kroz koji je voluharica prestrašeno utekla, čim ga je nanjušila. Podzemni hodnik se završavao među izvaljenim korenjem, na koje je još uvek prianjao deo zemlje koja ga je hranila. Iz te zemlje izbijali su zeleni listići jer je propast hrasta predstavljala pravi blagoslov za mnogo semenje gorušice, koje je ležalo zatrpano u hladnoj zemlji još od pre no što je žir proklijao.

Voluharice, riđi poljski miševi, cičale su među korenjem dok su hitale u svoja gnezda; jer među njima je trčao izvidnik, dižući uzbunu da nailazi ogromna lasica. Tarka nije znao da ih je njegov vonj užasavao; u stvari, on nije znao ni šta je to voluharica. Video je da se nešto miče i prišao mu, jer uvek je bio oran za igru, a igra je značila micanje. Cika uminu.

Bilo je tiho i on, po prvi put, začu pljuskanje i žuborenje po kamenju, koji sačinjavahu drevnu pesmu reke. Želeo je da se primakne tim zvucima i puzao je duž jednog korena. Kada je bio na pola puta, video je da nema ničega ni s jedne njegove strane. Bio je sam na korenu. Pokuša da se obrne natrag, ali kandže jedne od njegovih stražnjih nogu skliznuše i on se priljubi, presamićen preko drveta, ne mogavši ni da se ispne niti da siđe. Maukao je, dozivajući majku, ali ona ne dođe. Krici su postajali sve žalostiviji i bivalo mu je sve hladnije.

Oko pet minuta kasnije, ispod kamenog mosta prominu neki lepezasti nabor na vodi, koji se kretaše prema dubljoj i mirnijoj vodi, gde su njegove izdignute konture dosezale do obala pre no što bi ih vodeni tok izravnao. Uglasti talas nepokolebljivo se probijao niz reku. Ženka se vraćala. Ulovila je i pojela šest malih pastrmki i dve jegulje, tokom tih nespokojnih pola časa, koliko je bila odsutna. Kada je dospela skoro naspram jazbine, okrenu popreko na vodeni tok, i bila je skoro stigla do nje, kada je isturila glavu i ramena izvan vode. Dok se izdizala, osmotrila je oštrim pogledom, njušeći vazduh i osluškujući; a pre no što su se sve kapi slile sa njenih brkova, glava joj je bila pod vodom, a telo joj se presamitilo u naporu da se odgurne sa sve četiri opnaste šape odjednom. Tada još kapi štrcnu pokraj jazbine. Jedan šljunak se skotrlja niz obalu.

Ženka je čula Tarkinu pisku i, užasnuta od straha, pohita najhitrije što je mogla. Stigla je u jamu među korenjem, pored

Tarke, dok su se zvezde još uvek lelujale na lepezastim vodenim naborima koje je ona ostavila. Drhtao je od zime. Bezbroj srdaca pod smeđeriđim krznima zakucalo je brže od ljutitog vidrinog negodovanja, dok je hvatala svoje mladunče za vrat i nosila ga do obale. Plivala je obazrivo, visoko izdignute glave, da ne bi dodirivao vodu. Kasnije, ležeći na toplom ležaju, ona zaboravi na strah i sklopi oči, uživajući u svojim mladuncima.

Naredne noći Tarka je ponovo puzao po korenu, i na isti način se preturio. Bauljao je naokolo, kada se neka životinja čudnog mirisa nadnese nad njim, kvaseći ga kapima iz svojih čeljusti. On siknu na nju, a potom ponovo siknu kad začu goropađenje svoje majke i škljocanje njenih zuba dok je odstranjivala životinju. Onda ga nešto uhvati zubima za zadnji deo vrata i odiže. S mladunčetom koje se njihalo ispod njenih čeljusti, ženka se nakostreši na mužjaka, koji je radoznalo doprati do jazbine. Mužjak naredne noći pokuša da proviri unutar drveta, ali ga ženka potegnu za rep, kao da namerava da ga potopi. Mužjaku se to učini zabavnim i ganjao se s njom pod vodom i na vodi, sve do Ostrva-nagnute-vrbe, gde ga ona napusti, setivši se Tarke.

II

TARKA SPOZNAJE DA MU JE VODA SADRUG I RADOSNO SE IGRA U POTOČIĆU, KASKADI I U PLITKOM BRZAKU

Sredinom maja, pupoljci izvaljenog hrasta počeše, puni nade, da se otvaraju i pokazuju svoje rumene latice. Sedam malih vodomara nadžodžilo se na jednoj grani jove sa spoljašnje strane ulaza u njihov podzemni hodnik, dok je vetar komešao perje žutokljunaca koji su čekali na vijuna ili bubu ili račića ili jeguljicu ili pastrmčicu. U smiraj dana, sedam kljunova behu položeni na ramena, da bi ih povremeno prenuo neki zvižduk, prodorniji i glasniji od zvižduka njihovih roditelja; ali noć je pripadala drugim lovcima.

Kada mesec postade pun i svetao, vidre krenuše u lov na ribu u Viru kod potkopa, ispod Mosta-pola-penija — brancina, cipla, listove ili iverke. Mladunci su bili dva meseca stari i naučili su da se provlače kroz unutarnji prolaz u jazbini i da odjure duž korena, da bi se poigrali na obali obrasloj travom. Jedne noći, dok su se igrali nasrtanja i preturanja, u podnožju jednog jasena začuše zvižduk svoje majke. Taj poklik nije bio toliko prodoran kao kada mužjak poziva ženku, već kao kada se vlažnim prstima prevuče preko prozorskog okna. Tarka istog trena prestade da grize rep svoje mlađe sestre, a treće mladunče prestade da glođe njegov vrat. Što su brže mogli, potrčaše duž korena i u jazbinu. Ženka ih je očekivala s pastrmkom u ustima. Tarka je onjuši, dok ju je ona komadala, potom se okrenu od nje, jer mu se nije svideo njen miris. Mladunci se otimahu oko hrane, tako da majka leže i podoji ih svojim mlekom, dok joj ne dozlogrdiše. Otresavši ih, ode sa mužjakom, koji zapliva uz reku.

Kada se narednog puta vratila, donela je dve oguljene žabe, koje je uhvatila u podbarnom trskom obraslom koritu starog kanala. Spustila ih je u jazbinu i kliznula natrag u reku, ne hajući za pisku mladunčadi. Tarka liznu žabu i njen ukus mu se dopade; on iskezi svoje mlečne zubiće na svoje sestre, ali se ne prihvati jela. Premetali su se i režali i igrali do povratka svoje majke, a onda otrčaše do nje. Donela im je jegulju, koju izgrize na komade, počinjući u blizini repa, ali ostavivši glavu iznad trbušnih peraja. Tarka gutaše komadiće ribe, a posle toga liznu glavicu svoje sestrice; jer bilo je ukusno. Tada oliza svoje šape. Po prvi put se umivao.

Od nove hrane, naglo su se menjali. Postadoše hitri i plahoviti. Njihove igrarije na obali često su se prekidale na krik neke noćne ptice ili udaljeno lajanje nekog psa čuvara stoke u selu. Lecnuli bi se kadgod bi se i njihova majka lecnula. Počeše da osećaju strah. Ponekad, u smiraj dana, kada bi njihova majka napuštala jazbinu, istrčali bi na obalu i dozivali je maučući, dok je ona lovila uzvodno. Ona bi izašla iz vode i oterala ih natrag u jazbinu. Njeni skladni pokreti kraj njih na kopnu često su bili prekidani; zastala bi nepomična i usplahirena, ili bi grčevito potrčala. Često bi se uspravila na stražnje noge i osluškivala, nozdrvama usmerenim prema selu. Ljudi su povremeno prelazili Kanalskim mostom, kojim je sada vodio put do jedne kuće u blizini vodenične ustave; kadgod bi začula njihove glasove, prekidala bi lov i otplivala niz reku da se nađe u blizini svojih mladunaca. Ljudski glasovi su je strašili; ali nije obraćala pažnju na gromoglasno kloparanje vozova V dolini i duga, treptava svetla automobila na drumu iza železničke pruge, jer je na njih bila navikla i znala je da su bezopasni.

Pupoljci jasena, tako dugo namrgođeni u svojim omotima oblika crnih goveđih papaka, razvili su se u smeđe zelene izdanke. Kukavica je pevala čitave noći. Ritske strnadice ćućorile su među nabujalim zelenim, vodom ispunjenim stabljikama lepog čoveka; uskoro će Antares[2] da usplamti, prigušeno crveno, nisko na južnom delu noćnog neba.

Jedne tople večeri, kada je reka bila opala, majka dopliva do jazbine i pozva mladunce u vodu i, mada su oni bili izgladneli, ona

---

[2] Glavna zvezda u sazvežđu Skorpion. (Prim. prev.)

se ne uzvera gore, već ih čekaše sa ribom ispod drveta. Oni su cvileli i izvirivali, odmahujući glavama ustranu i saopštavajući joj da je dole strašno. Ona se ispruži na leđa u vodi i pusti ribu, samo da bi je ponovo uhvatila i podigla je, svetlucavu. Dvoje mlađe mladunčadi potrčaše natrag preko ovlaženog, izgaženog ležaja, da bi prošli kroz podzemni hodnik, ali bili su suviše debeli da bi mogli da se provuku. Možda bi i Tarka pošao sa njima, da mu nije bilo toliko stalo do te ribe. Oči mu behu prikovane za nju, osećao je njen miris, voda mu pođe na usta. Maukao je, kevtao, siktao, ali ne dobi ribu. Vidra je plivala na leđima i pozivala ga u vodu.

Tarka ju je posmatrao. Želeo je ribu, ali nije se usuđivao da pusti svojim stopalima na volju. Riba nije prišla bliže, te on pade u tamnu vodu u kojoj podrhtavahu zvezde. Beše obuhvaćen studenim i užasavajućim zagrljajem, tako da ne mogaše da vidi, niti da diše i, iako je pokušavao da hoda, ona ga je gušila, davila, bubnjala u njegovim ušima i prigušivala svaki mauk za pomoć, sve dok njegova majka ne dopliva ispod njega. Uprevši se šapama i repom o njena leća, Tarka beše odnesen do kamenite ivice jednog ostrvca, gde su zatvoreni cvetovi povodnice plutali među svojim listovima. Grcao je i kijao i otresao vodu sa očiju, a onda ugleda zvezde iznad sebe i oseti majčin jezik na svojoj glavi.

Kad je pojeo ribu, Tarka se prepusti uživanju u novini. Igrao se s repom ribe kada začu zvižduk koji je tako često slušao iz jazbine. Kada ugleda životinju sa širokom pljosnatom glavom i velikim nakostrešenim brkovima, koja se jednom ranije ukazala iznad njegove glave, Tarka siknu i zareža na nju i otrča svojoj majci. Škljocnu zubima prema njuški koja ga njuškaše. Mužjak se prevali na leđa i pokuša da dodirne Tarku šapama, poigravajući se. Tarka ga je posmatrao i požele da se isto tako valja, ali ga je strašila strančeva veličina.

Jedan sat kasnije, tri mladunčeta zadovoljno su jeli ribu na stenju. Ženki dozlogrdiše pokušaji da namami druga dva mladunčeta da uđu u vodu i ona ih izvuče iz jazbine, držeći ih za kožu iza potiljka, i spusti ih u reku.

Prva od vidri koja je zagazila u duboku vodu osetila je isti strah kao i Tarka te noći; jer njihovi preci, pre na hiljade godina, lovili su u šumama i duž rečnih obala, hitajući za vonjem kopnenih

toplokrvnih stvorenja, kao i svi pripadnici roda lasica, kojem su pripadali. Ovaj rod imao je nekoliko podvrsta u Međurečju. Najveći su bili smrdljivci, podvrsta jazavaca, koji su živeli u jazbinama iskopanim među korenjem drveća *n* žbunova i koji su retko odlazili do vode, osim na pojilo. Bili su u srodstvu sa tvorovima i hermelinima, koji su progonili zečeve i zaskakali ptice na zemlji, kao i sa surim vevericama i lasicama, koje su sisale krv miševima i odnosile ptičije mladunce iz gnezda, sivim tvorovima i kunama, tako retkim u šumama, i sa kunama zlaticama, podvrstom toliko razređenom od strane ljudi, da je preostala samo jedna, a ona je našla utočište u jednoj šumi gde zamka nikada nije postavljena, a puška nikada nije opaljena, gde jelen nikada nije pokrenut iz loga, a lisica nikad gonjena. Omatorila je, očnjaci su joj se istrošili. Vidre su znale za jezerca u arlingtonskim šumama i igrale su se tamo preko dana, dok su čaplje gacale u plićacima, a niko od njih nije se plašio gospodarice zamka, koja je ponekad sedela na obali, posmatrajući ta divlja stvorenja, koja je smatrala malim i proganjanim čovekovim srodnicima.

Davno, kada je los rikao u šumi na ušću Međurečja, vidre su krenule za jeguljama, koje su se u jesen selile iz jezeraca i pištalina u more. Sledile su ih do plićaka; a jedan plahoviti matori mužjak je protrčavao kroz vodu toliko često da je proplivao, a kasnije, izgladneo, potapao je glavu pod vodu da bi ih hvatao, toliko često da je počeo da roni. Druge vidre su sledile njegov primer. Izmeću njihovih prstiju već je postojala kožna membrana kao i na stopalima vukova i pasa, a generacije vidri plivačica dovele su do toga da im se prsti razmaknu a kožne membrane se raširе među njima. Kandže su postale kraće. Repovi, koje su koristili kao krmu, postali su duži, deblji i snažniji, mišićavi. Vidre su postale podvodni lovci.

Lososi su iščezli, a njihove kosti leže zatrpane peskom u mrkom uglju koji je, pre na hiljade godina, bio šuma na ušću reke. Ipak, vidre ne love u vodi dovoljno dugo da bi ta navika postala instinkt. I tako se Tarka rodio sa tim prvobitnim strahom od vode, pa je njegov um morao da zastre jedan slab instinkt navikom, upravo kao što je njegov predak učinio kada je ogladneo.

Kada je, naredne večeri, ušao u vodu i pokušao da zakorači prema svojoj majci, zaplivao je. Bio je toliko zadovoljan, da se

uputio preko reke sam samcit, otkrivši da lako može okrenuti prema svojoj majci ako zanese stražnje noge i rep. Okretao se i okretao, mnogo puta, ispunjen zadovoljstvom; ka istoku prema Vrbinom ostrvu i žuboru vode, ka zapadu, u pravcu vodomarovog gnezda i stene lososovog mlađa ispod Kanalskog mosta, i prema stazi vidri, koja preseca veliku okuku. Ponovo ka severu, pa onda ka jugozapadu, otkuda dolaze olujni vetrovi, gore i dole, nazad i napred, ponekad gutajući vodu, drugi put je ušmrkujući, kijajući, grcajući, kašljući, ali ne odustajući od plivanja. Naučio je da drži njušku iznad lepezastih nabora na vodi, ili talasića, koje je stvarao pred sobom. Dok je tako zadovoljno plivao, opazi mesec. Plesao je po vodi, upravo pred njegovom njuškom. Često je viđao mesec, odmah izvan šupljeg drveta, i pokušavao je da ga dodirne šapom. Sada pokuša da ga zagrize, ali on otpliva od njega. Pohita za njim. Vijugao je, poput neke srebrne ribe, a on ga je sledio do šašljika na drugoj obali reke, ali ovaj više nije vijugao. Čekao ga je da se poigra sa njim. Preko reke, Tarka je čuo maukanje svojih sestara, ali on se uputi za mesecom preko utrine. Trčao je kroz ljutiće i livadske skakavice i povijenu travu jarkih vrhova. Trčao je sve dalje od reke, a mesečina je blistala na njegovom krznu. Ono je, u stvari bilo smeđe, poput praha u oktobarskoj puhari, ali voda je ugladila dlaku.

Kada je zastao da bi oslušnuo blejanje jaganjaca, jedan moljac zaleprša pokraj njegove glave i zagolica ga. Dok se on češao, neka ptica koja je letela neujednačenim zamasima krila, uz iznenadna lebdenja, poput jastreba, zgrabi moljca široko razjapljenim kljunom i odlete izvan njegovog vidokruga. Tarka zaboravi na mesečev ples. Šćućuri se u travi, koja se izdizala poviše njegove glave, poput drveća u šumi, neka s vrhovima u obliku njegovog repa, a druga nalik na njegove brkove, a sve travke su šumele dok su se njihale. Mračnjak se vrati, klepećući krilima iznad njegove glave, uz zvuk kao kada se krši osušeni prut. Tarka se obradova kada začu kako ga majka doziva. On mauknu. Osluškivao je; njen zvižduk je bio bliži, te on otrča vlažnom travom. Mladunče nije znalo koliko je njegova majka bila uznemirena, niti je znalo da je na manje od pedeset zamaha krilima odatle jedna ptica ogromnih očiju i raspona krila od jednog metra poletela prema njemu. Mračnjak je spazio pticu i zalepetao je krilima, upozoravajući na opasnost svoju ženku, čija dva jajeta behu položena među bujadi u šumi.

Mračnjak zaošija i odjedri; Tarka nastavi da beži, glavom bez obzira. Ptičurina se stušti izdižući dve ćube perja na glavi, isturenih kandži na prstima raširenim da ščepaju plen. Vidra je opazila da se ova ustremila i potrča tako hitro da je, prolazeći kroz travu, izazivala šum sličan onom vetru koji prethodi jugozapadnom olujnom vetru. Ptici se, bila je to kratkouha sova, učinilo da je Tarka zečić i ona zamaha krilima iznad njega, procenjujući da li je on dovoljno mali da bi ga napala. Nije oklevala duže od šest zamaha i ustremi se kričeći da bi prestrašila i ukrotila svoj plen. Ali Tarka je poticao od roda žešćeg i bržih pokreta nego što su sove. Sikćući razjareno, on skoči i ugrize svog napadača, dok je jedna noga grabila u njegova leća, a četiri kandže prodirale kroz njegovu kožu. Ptica se drugom nogom uhvati za travu i okrenu se, škljocajući kljunom da bi kljunula osnovu mladunčetove lobanje, kada ženkin udarac šapom očerupa polovinu perja na njenim grudima. Ona stajaše na sovi, grizući je jednom, dvaput, triput, za tren oka, i tako sova nastrada.

Tarka beše zubima uhvaćen za vrat, drmusan, pokupljen, treskan čitavim putem do obale, povlačen preko kamenja i spušten u vodu. Poslušno je sledio svoju majku preko reke, do mesta gde je mužjak, ležeći na leđima, dostojanstveno posmatrao dva mladunčeta koja su se igrala vrhom njegovog repa.

Dve nedelje pošto su proplivali, mladuncima su donosili žive ribe, koje su puštali u najpliću vodu. A kada su skoro napunili tri meseca, majka ih povede nizvodno, prođe Ostrvo-nagnute-vrbe i okuku, do tamo gde su se obale utapale u mulj uglačan morem. Plima se izmakla od mulja, ostavljajući da slatka voda dere stenovito korito ispod njega.

Tarka je galopirao kroz visoku zelenu trsku prema reci, zastavši kod jednog jaza da bi onjušio tragove neke velike carske šljuke, koja se tu hranila za vreme oseke. Pokraj vode otkrio je neki drugi trag, od pet prstiju, široko razmaknutih, i uboda pet kandži. Tuda je prošao mužjak. Videli su ga odmah iznad Mosta-pola-penija, napola izvan vode, kako žvaće ribu, koju nije našao za shodno da drži šapama. Hrskao ju je od glave naniže, halapljivo gutajući zalogaje, a čim je progutao rep, okrenuo se i otišao pod vodu po još ribe.

Ženka povede svoje mladunce do jednog vira ispod mosta i pređe sa njima preko plitke prevlake. Piljila je u stenje, smeđe i ljigavo od morskog rastinja, a piljili su i mladunci. Posmatrali su svetlucanje u kandžama vode, pokušavajući povremeno da zagrizu u njih. Dok su oni posmatrali, majka otrča duž obale do gornjeg dela vira i kliznu u vodu. Glava joj je češće nego inače izvirivala dok je plivala od obale do obale, jer ona nije lovila, već nagonila ribu prema mladuncima. Tarka se uzbudi, ugledavši jednu ribu, zapliva za njom i zaroni, da bi je se domogao. Da bi krenuo brže, odgurnuo se sa sve četiri noge odjednom i gle! Tarka je plivao poput prave vidre pokraj jedne ribe. Bila je to najveća riba koju je ikada video i, mada se koprcao za njom sa skoro dve stotine zamaha u minutu, izgubio je iz vida posle jednog metra. On ozlojeđeno zakevta i, o! Tarka više nije plivao poput prave vidre, već je dahtao i kašljao na površini, siroto majušno mladunče, kojem je pozlilo i koje je maukalo, dozivajući svoju majku. Bilo mu je bolje kada pojede jednog cipla kojeg je uhvatila njegova majka. Riba je dospela sa plimom i zastala u mrtvaji. Kasno te noći, Tarka uhvati jednog punoglavca u jednom otisku papka ispunjenom vodom i smatraše sebe pravim lovcem, dok se poigravao s njim prebacujući ga iz šape u šapu i valjajući se na leđima u mulju. Sebično je čuvao svoj plen kada njegova majka dođe da vidi šta on radi, i ciknu *Iss-is-sik-jat!* prastaru pretnju lasica, koja, kada se rastumači, znači, Odlazi, ili ću ti popiti krv!

Čaplja Štrklja, zamahujući olabavljenim sivim krilima preko Ostrva-nagnute-vrbe, dok je sunce bojilo u žuto vrh jednog visokog drveta, ugleda pet smeđih glava u viru za lososa. Tri male glavice i jedna veća okrenuše nalevo, pokraj poleglog drveta, a najveća glava krete sama. Mladunci su bili umorni i nije im prijalo umivanje kada su dospeli u jazbinu. Tarka posle odgurnu svoju sestru sa majčinog vrata, najudobnijeg mesta u jazbini, i odmah zaspa. Ponekad bi se njegove zadnje noge blago trzale. Pokušavao je da ulovi jednu blistavu ribu koja se migoljila upravo pred njegovom njuškom, kada se naglo probudi. Zevnuo je, ali ga majka, sikćući kroz zube, natera da umukne od straha. Izvan jazbine dan je uveliko svanuo. Jedan vodomar pohita niz reku, kriknuvši jedno kratko, resko *pi-it!* kada je prolazio pokraj jazbine. Vidra se podiže na prednje noge i zagleda se prema otvoru. Ubrzo pošto je vodomar otišao, jedna grlica slete

na jasen iznad jazbine i pogleda oko sebe; upravo je napustila svoja dva jajeta, umalo ne propavši kroz nehajno načinjeno, poput hrpe, gnezdo na glogu pored vodenične ustave. Ptica razvi jedno krilo i poče da uređuje vlakna krilnog pera, koje se zakačilo o jednu granicu kada je naglo poletela sa vrha žbuna. Tri puta je provukla pero kroz kljun, protresla krilima, oslušnula i nastavila da se gladi.

Tarka ponovo sklopi oči, duboko udahnu i smesti se za spavanje na vratu najmlađeg mladunčeta. On pogleda naviše kada njegova majka jurnu do otvora jazbine. Vidra je osluškivala neki zvuk koji je podsećao na prodorno, slabašno zujanje komarca. Dlaka na vratu joj se nakostreši. Iz daljine dopiraše neki dubok zavijajući zvuk i kliktavi povici. Vidra se odmah vrati svojim mladuncima i stade iznad njih zaštitnički, jer znala je da to psi goniči pretražuju vodu.

Tarka se šćućuri, osluškujući povike. Postali su razgovetniji. među njima se uvek izdvajao jedan dublji, hrapaviji kliktaj. Glasovi, skoro neprestani, postajahu sve čujniji. Iz blizine se začu jedan drugačiji zvuk — krila grlice koja udaraju o grančice, dok je poletala.

Ubrzo potom, par senica koje su se gnezdile u jednoj šupljini jasena, poče da ispušta svoje kratke, piskave zvuke uzbune. Bela sova odlete sa mosta i posadi se uz bršljan na stablu, okrećući glavu na jednu i drugu stranu i trepćući. Jedna senica, velika koliko čovečji prst, odlepрša ljutito na grančice na desetak centimetara od njene zlatastosive glave. Sova lagano trepnu; lavež se pojača ispod mosta; ona okretaše glavu naokolo, ne pokrećući telo, i zagleda se pravo iza sebe. *Čizi-čizi-čizi-te!* zapišta senica kada sova odjedri. Tarka se bio navikao na taj zvuk, jer ovaj ga je obično pozdravljao kadgod bi dalju provirio iz jazbine.

Čizi-čizi-čizi-te! ponovo zapiskuta ptica, a Tarka tada ugleda u otvoru veliku glavu mužjaka i njegove vlažne šape na kori drveta. Ženka siknu na njega, njeni zubi škljocnuše prema njegovoj glavi, i mužjak nestade.

Povici sada postadoše veoma glasni. Tarka začu topot po šumi svuda oko sebe. Mladunci se šćućuriše u najtamnijem uglu. Povici ljudi čuli su se sve bliže, dok se topot stopala u trku ne smiri na obali. Voda poče da zapljuskuje napola potopljeno deblo i da se preliva preko njega, šape zagrebaše o drvo, otvor se zamrači, a lavež koji je čuo kako nadjačava ostale zatutnja u šupljini. Vidra puzeći

poče da se povlači unazad, krupnija nego inače, jer telo joj beše napeto a sva dlaka na leđima nakostrešena. Rep joj je šibao poput biča. Prepoznala je još jedan glas i skinula bi svaki put kada bi on izvikivao imena pasa, tanak piskutav glas, kao da pokušava da zvuči poput lovačkog roga, kojem je tako često udahnjivao svoj dah. Glas uminu. Iz roga je odzvanjao jednolični zov. Bičevi zapucketaše. Psi goniči su se, svojim šljampavim stopalima, izvlačili iz vode, svi osim jednog, koji proturi svoj široki jezik kroz otvor jazbine. Bio je sav crn i beo, velikih oklembešenih čeljusti, najkrupniji priplodni pas u čoporu. Bio je crn od nosa do vrata, osim izbledelih brazgotina ožiljaka iz ranijih okršaja, po njuški i glavi. Sada mu se ni jedan pas nije suprotstavljao jer Nepopustljivi je bio vrhovni predvodnik. U njegovim žilama tekla je krv Tolbotovih[3], a jedan od njegovih predaka krvoslednika pojeo je čoveka. U sebi je imao nešto i od mastifa[4]. Njegovi majka i otac zaskočili su mnoge jelene u vodama pustoline i skončali su pored ognjišta, posle verne službe u lovu. Jedna ružičasta brazgotina protezala se duž njegovog trbuha, jer je, u njegovoj drugoj sezoni lova na jelene, ovog velikog šarenog psa rasporio smeđi vrh jelenskog roga; posle toga, izgubio je hitrinu. Lovci na vidre, kojima su se svidele njegove duge noge, kupili su ga za jednu gvineju, i sada je Nepopustljivi bio najpouzdaniji pas gonič koji markira plen u Međurečju.

Držao se šapama, a zubima je kidao nakvašeni trud. Mogao je da proturi unutra samo glavu. Dok je on šljapkao šapama po vodi da bi našao oslonac, vidra pritrča i ujede ga za uvo, progrizavši plavo istetoviranu oznaku na uvu sa inicijalima čopora u kojem je oštenjen. Nepopustljivi zareža kroz iskežene zube. Troje malih ustiju na drugom kraju jazbine otvoriše se i zasiktaše u neizmernom strahu.

Tada Tarka začu povik koji će često čuti pri svojim tumaranjima; povik koji je za mnoge vidre Međurečja označavao da su najdugotrajnije plivanje, najbrže izvedene petlje na kopnu, najtiša iskradanja iz jaraka za odvodnjavanje ili jazbine bili uzaludni.

---

[3] Izumrla rasa pasa, širokih usta, dubokih čeljusti, velikih oklembešenih ušiju i glatkog krzna, obično belog; verovatno da od njih vode poreklo krvoslednici. (Prim. prev.)

[4] Najstarija engleska pasmina i jedna od najstarijih rasa pasa. (Prim. prev.)

Ohoj!

Povik je dolazio sa nizvodne strane, upravo poviše Ostrva-nagnute-vrbe, iz grla postarijeg čoveka u plavom kaputu i belim čakširama, koji je oslonio bradom obrasli podbradak na ruke koje su držale jasenovu močugu, dugu i staru koliko i on sam. Sa svoje osmatračnice, ugledao je da se nizvodno kreće nešto poput smeđe kaišaste vodene trave, upravo ispod površine bistre i plitke vode. Skide šešir, sivkast poput lišaja, da bi ga visoko podigao, dok je ponovo izvikivao.

Ohoj!

Rog nadzornika čopora klicao je kratkim i užurbanim tonovima; vazduh pored jazbine bio je presecan imenima pasa goniča, dok je on hitao za njima, do mesta na kojem je, među grimizom ispruganim stablima jela, na škriljcu stajao onaj postariji čovek.

Ubrzo potom, rog se ponovo oglasi u blizini jazbine, a lavež pasa postade glasniji. Topot koraka odzvanjao je kroz drvo poviše Tarkine glave, dok se neki čovek peo uz deblo. Voda poče da zapljuskuje: u jazbinu dopre kevtavo kliktanje psa goniča: ženka se raširi u leđima kada, poviše svoje glave, začu ljudski glas koji je gunđavo uzvikivao, *Dosta, Kapetane! Dosta!* Bič fijuknu, švigar pucnu. *Dosta, Kapetane!*

Žestoko kevtanje uminu i pređe u dahtanje. Povici se pomerahu uzvodno. Dlaka na leđima poče da se spušta; ali ona se ponovo nakostreši kad nešto zagreba poviše nje. Usmerivši njušku u tom smeru, disala je na usta. Nelagodno se pomeri odatle. Tarka kinu. Miris duvana. Na granama iznad njih, sedeo je neki čovek.

Pola časa kasnije, povici se ponovo začuše u jazbini. Oni prominuše, a onda Tarka začu neki nepoznati užasavajući zvuk — zvuk nalik na stupanje po kamenju ili po škriljcu, neke mamutske stonoge gvozdenih nožnih prstiju, na isteku vira.

Ohoj! Pazi, evo ga, dolazi!

Gvozdeni nožni prsti zagrebaše brže po škriljcu. Tamo, popreko na plićak, desetak ljudi i žena stajahu u vodi, skoro jedno uz drugo, komešajući vodotok svojim močugama sa gvozdenim šiljcima, da bi onemogućili mužjaku da se spusti do narednog vira.

Tarka i ostala mladunčad opet ubrzano disahu. Zastrašujuća rika Nepopustljivog dopliva bliže, uz kričavo klicanje Kapetana. Mnogi talasići zapljusnuše drvo. Desetak pasa goniča oglašavalo se između Kanalskog mosta i jednog plićaka u brzaku poviše Ostrva-nagnute-vrbe. Jedno rundavo lice proviri u jazbinu, a upravo iznad Tarkine glave neki glas povika, *Dosta, Rosna Kapi! Dosta!*

Čizme zatrupkaše po stablu. *Marš! Dosta!* I Rosna Kap odustade, ujedena za njušku.

Kako nije bio u stanju da se probije kroz prepreku koju su činile močuge, mužjak se vrati pod most. Lavež poče da jenjava. Ponovo se začu cvrkut senice na jasenu.

U tihoj duplji vidra se opusti i poče da se trebi od krpelja, kao da je se lov nikada nije ticao. Psi goniči i ljudi bili su iznad mosta, gde je postavljena još jedna prepreka od močuga. Voda je tekla uz jedva čujan žubor. Ona začu šuškavo pucketanje krila vilinog konjica iznad suncem zapljusnute namreškane površine vode. Tišina, umirujuće *čiči* senice koja traži neku bubicu u hrastovoj šišarki i sunčev zrak kroz detlićevu duplju iznad vlažne drvene prašine u podnožju. Vidra leže, zadrema i poskoči kada se povici *Ohoj!* i zbrkana galama iznenada podigoše ispod mosta. Sada se svi zvuci proteklih časova združeni umnožavahu, zvuci čovečjeg govora i zvuci roga i povici; ali ubrzo behu nadjačani nekim dubokim novim zvukom, nalik na klepetanje vodenice pri okretanju vodeničkog točka. Tada se uz taj dubok klepet javi i stegnuti tanak pisak roga i pobedonosno kliktanje nadzornika čopora i psetara. Zvuci utihnuše i uminuše, osim usamljenog laveža nekog psa goniča; ponovo se prolomiše i utihnuše, ali su još dugo posle toga neobični dahtavi zvuci koje je proizvodila njihova majka strašili pometenu mladunčad.

Prorezi između sovinih očnih kapaka bi se povremeno rasklopili, a tamne oči posmatrale bi kap vode kako se odvaja sa jedne od izbočina od maltera koje su izvirivale između kamenova na luku mosta. Žuta mreškava svetlost nije više prelazila preko kamenova Kanalskog mosta. Sunce je pravilo senke na utrini neznatno duže od visine drveta. Više od jednog sata voda je bila mirna. Kos je pevao na jednom javoru koji je rastao pokraj mosta. Vidra proviri iz jazbine i oslušnu.

Manje se plašila sunčeve svetlosti na polju nego nagoveštaja zadaha pasa koji su još dopirali niz vodu i ona, pozvavši mladunčad, kliznu u reku i istrča ispod obale na travu. *Is-sis-sis!* Razgaženo tle bilo je ovlaženo vodom koja se slivala sa psećih oklembešenih čeljusti, slabina i zadnjica. Jedino ih je jedna crna vrana primetila kako hitaju preko utrine do vodeničnog jaza, i njeno kreštanje isprati ih u šumu, gde su se pčele načičkavale oko grimiznih spirala napretka, a grmuše su lepršale među stabljikama orlovih noktiju. Vidra i mladunčad prođoše tiho i hitro kroz zelene stabljike zvončića i uzbrdo, preko lišća koje je tamnelo, dok ne ugledaše reku ispod sebe, gde su vrhovi sunčevih zraka bleskali, a jedan mali vodomar, neki od Gnjurkovih sinova, povuče plavu liniju u senci hrastova.

III

VIDRE TUMARAJU POPUT VODE I TRAŽE NEPRISTUPAČNA MESTA GDE MOGU DA NAĐU HRANE

Kuštravi cvetovi žute suručice, ili kozje brade, bili su zatvoreni šest časova kada jedna siva pastirica živahno poskoči preko svetlucavih odsjaja neba u potočiću, lepršajući s kamena na kamen, na kojima bi se zadržavala, poigravajući repom i nogama. Na sunčevoj svetlosti, zlatnijoj nego u podne, vodeni cvetovi vrludali su nisko iznad bistre vode, a ptica zalepрša iznad svog sedala na mahovinom obraslom kamenu i zgrabi jednog od njih. Voda je odražavala boju njenih grudi, bleđu od žabnjaka. Ona nije letela, poskakivala je kroz vazduh, klikćući radosno *čisik čis-ik,* dok ne stiže do ruba vira pored jednog rascepljenog javora. Na peskovitoj vododerini ona potrča, ostavljajući tragove krhkih nožica i potanjajući dok je kljunom hvatala mušice koje su tu milele. Poskoči do ivice vode i srknu jednu kap, podigavši glavu da bi je progutala. Bila je srknula dva gutljaja kada je, preplašena, uzletela i sa jedne grane javora virila nadole.

Potok se zavrtloži kod suprotne obale ispod javora, tekao je taman i dubok. Iz vode se promoli njuška, a njeno pojavljivanje prestraši pastiricu. Dva tamna oka i mala smeđa glava, ljutitog izgleda zbog nakostrešenih brkova, izdigoše se i osmotriše okolo. Ne uočivši nikakvog neprijatelja, Vidra dopliva do obale i izađe na pesak, a rep joj se cedio za njom. Zastade, njuškajući i osluškujući, pre no što jurnu i pretraži sve ulaze pod ogoljenim korenjem javora na strmom obalskom bedemu.

Vidra je znala za ovu jazbinu, jer tu je spavala dok je bila mladunče, kad je njena mati napustila reku i krenula potokom do Okna-bele-gline.

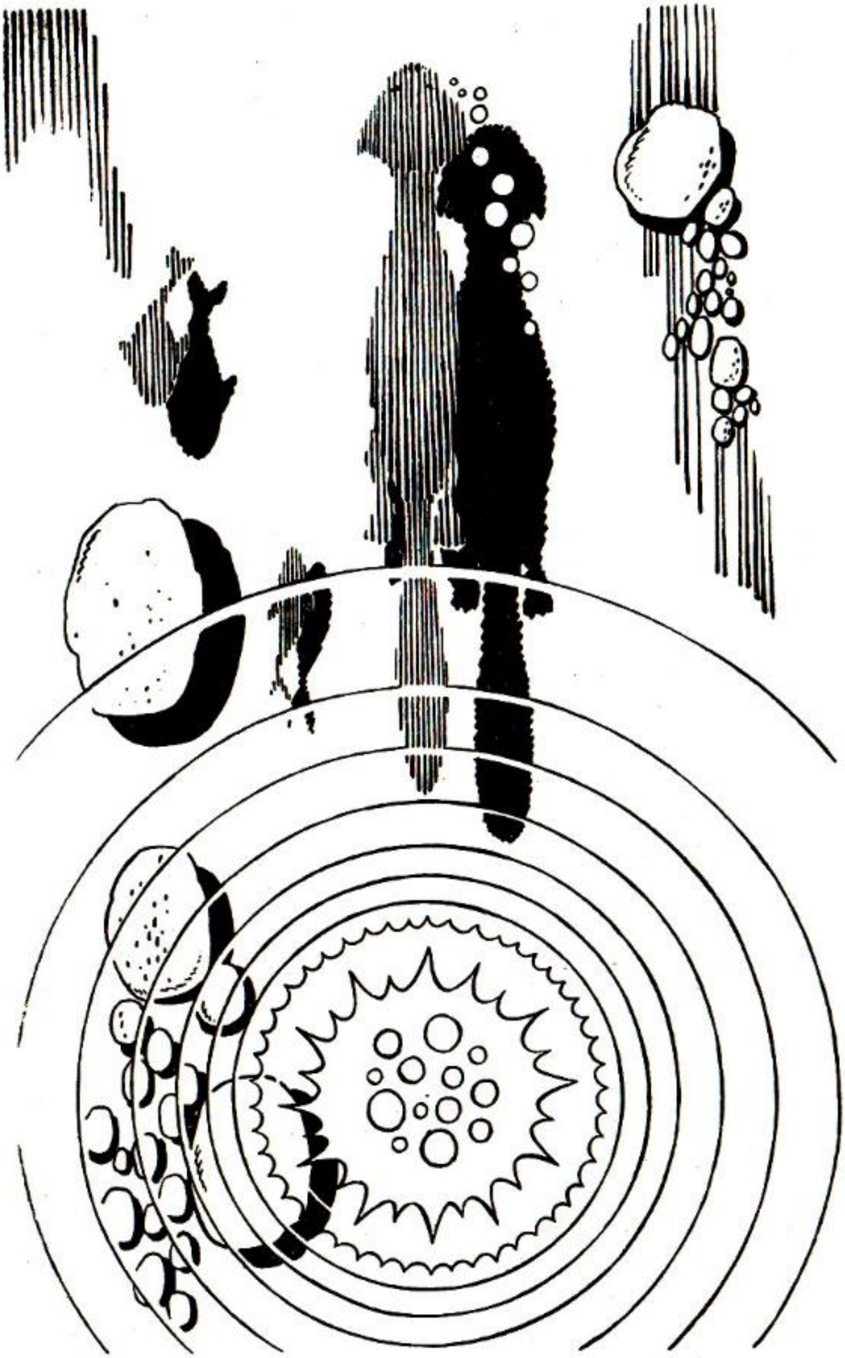

Pastirica je još uvek osmatrala kada se vidra ponovo pojavila iz jazbine. Potom odlete, zviždućući. Preko vira su se kretale dve glave, a za njima treća, nešto krupnija, jer Tarka je pratio svoje sestre. Mladunci upuzaše u jazbinu, ostavljajući otiske, ili tragove pet prstiju i jastučića šapa, u pesku pored otisaka pastirice.

Grom je raspolutio i zapalio javor, ali su biljni sokovi još uvek leti davali pokoji list. Njegovo staro deblo bilo je omiljeno mesto za dve ptice koje su podsećale na miševe, i koje su puzale uz najbelji trud, podupirući se raširenim repovima dok su u pukotinama tražile mokrice i pauke. Svakog proleća, ovaj par puzavaca pravio je gnezdo između debla i labave kore, od grančica, truda, suve trave i perja. Tu su brundali bumbari ka svojim domovima u pukotinama, a kada je prvi mraz ukrutio travu oni su prekrili glave prednjim nogama i prepustili se dugom snu, ukoliko nisu uginuli, dok jagorčevina nije ponovo stigla. Tu je, kada je drveće skoro ogolelo, dogegao Bocko, mrzovoljni bockavac, to jest jež, s ogrtačem od suvog lišća išaranog tamnim mrljama, znacima jesenjeg opadanja, i sklupčao se na zemlji i sklopio krotke oči i prepustio se dugom počinku. Drvo je bilo svačiji prijatelj, a imalo je i jednu prijateljicu među ljudima, koja ga je prvi put ugledala još dok je bila dete, kada je pratila svojeg oca, u lovu na vidre u potoku. Zamišljala je da je taj stari javor ugljenisani džin s mnogo nogu, koji se oprljio u požaru i dojurio do obale da se ohladi, i da su njegovi korenovi, ogoljeni bujicama, tanušne noge povijene u drvenim kolenima i ukopane u vodi. Potok je namerio da potopi džina, koji se ukopao nožnim prstima da bi se održao. Devojčica je porasla, visoka i lepa, a stari džin je još uvek sedeo, hladeći svojih trinaest nogu, i svakog juna, kada bi prolazila pokraj njega sa svojim ocem, prateći pse vidraše, on bi imao novu zelenu periku.

Mnoge vidre spavale su u pećini iza korenja; neke bi tu i uginule, a poplave potoka odnosile su njihove kosti.

Majka i mladunčad sklupčaše se zajedno uz suvu zemlju u kraju jazbine, metar i po udaljenom od vode. Mladunci utonuše u dubok san, prekidan snovima u kojima je neko ogromno crno lice kezilo svoje duge očnjake. Tarka je spavao oslonivši svoje šapice o vrat svoje majke, a ona ga je pridržavala svojom šapom. Udobno su se razgrejali u jazbini, ali ženka nije spavala.

U sumrak, kada se dnevni i noćni lovci susreću između dveju svetlosti, začula je kosove kako grde šumske sove; a kada se kosovi utišaše i smestiše se u glogu ili bršljanu, nakostrešena perja, ču nekog jazavca kako pije i gunđa dok guta. Žuboravo grgutanje sova ustali se u pravilne lovačke kliktaje; tada vidra zevnu i zaspa.

Probudila se kada je šumska sova dvadesetak puta doletela s miševima do svojeg legla u bivšem gnezdu jednog orla mišara koji se uhvatio u zamku, kada je jazavac već prešao mnoge kilometre od svoje jame u hrastovoj šumi. Bila je gladna. Ostavivši usnule mladunce, iskrade se iz jazbine. Na rubu vode, osluškivala je skoro čitav minut. Onda se okrenu i ispe uz obalski bedem, otrčavši na utrinu gde su krave dahtale prema njoj, dok je stajala uspravljena na zadnjim nogama. Pošto nije čula nikakav zvuk koji bi najavljivao opasnost, spusti se do potoka, tiho uđe i zapliva preko nje do plićaka. Prođe kroz isprepletene povodnice koje su plivale na vodi i stiže do letnjeg rastinja izniklog iz kamenja — zlatica, angelika, barska kukuta. Vraćajući se kroz čestar, uz pucketanje sočnih šupljih stabljika i lomljenje bujnih vlati i štitastih cvasti, koračala je kroz koprive, koje joj ožariše njušku, te ona kinu. Potom prođe ispod grane crnog gloga, koje joj zagrebaše leđa dok je utrčavala u podbarno polje. Kao i na utrini, istražila Je sve do središta, izdigavši se u punoj visini, da bi oslušnula. Čula je preživanje goveda i hrapavo *krejk, krejk,* prdavca koji se oglašavao oko neopasenih pramenova barske trave i obršćenih skupina rascvetanog rogoza. Onda se hitro uputi natrag ka potoku, drugim putem, kroz visoke stabljike lepog čoveka, pa u vodu, gde se ispe na jedan veliki oblutak i ispruži se preko njega, sa glavom bliže vodotoku. Priljubi rep o suprotnu stranu kamena i zviznu mladuncima.

Tarka je gvirio iz jazbine i na prvi zvižduk krenu u vodu, jedva je namreskavši. Plivao je preko vira s prednjim nogama priljubljenim uz trup, odgurujući se samo zadnjim nogama. Nožni prsti bili su rašireni pri odrazu, tako da su ga dve opne pokretale pri svakom odgurivanju nogom. Iza njega plivala su ostala mladunčad, pri čemu su se strelasti nabori na površini vode, koje Su podizale njihove njuške, lomili jedan o drugog. Sledili su Tarku preko plovećih cvetova povodnice i dospeše do svoje majke, koja mirno ležaše. Zborili su joj, gurkajući je njuškama i cvileći od gladi. Pošto im ona ne uzvrati, počeše da je grizu za rep, da se umiljavaju i

ulaguju, da puštaju ljutite siktave zvuke, ali se ona ne pomeri. Oni odoše od nje; a ona odjednom skoči uvis, smejući se na način kako to vidre čine, što se sastojalo ne toliko u zvuku koliko u izrazu usana povijenih unatrag sa zuba i mahanja glavom. Bila je razdragana od radosti, posle straha koji je pretrpela toga dana, i obesno se rugala smrti. Pozvavši mladunce da pođu za njom, spusti se u vodu i zapliva uzvodno.

Mladunci su znali da ona traži ribu i sledili su njen vonj po nizu mehurova koji su se rasprskavali pred njima na površini vode. Ona se pojavi s ribom u ustima i oni se stuštiše za njom, kevćući ratoborno jedno na drugo. Vidra ih izvede iz vira do jednog plićaka; ispusti ribu, pastrmki od stotinak grama, i ode do šljunkovite obale, gde je voda bila dublja.

Tarka dohvati živu pastrmku i stavi je na jedan mahovinom obrasli oblutak, gde je pojede za manje od minuta.

Vidra je tako brzo lovila ribice u tesnacu da je Tarka ubrzo bio nabokan; a i ostala mladunčad, koja je skapavala od gladi, bila su u stanju da ugrabe poneku ribu, kada bi se on prevrnuo na leđa da bi sebi priuštio zadovoljstvo da je rastrgne kandžama iznad glave. Ženska mladunčad bila su sitnija od Tarke, ali hitrijih pokreta. Ponekad bi zaplivali pod vodom duž obale osmatrajući desno i levo; ali njihova majka je rasterala ribu u okapine, tako da su retko mogli da ugledaju svetlucanje koje je nagoveštavalo ribu koja zaošijava unazad preko njene glave. Često bi ščepali neki kamen ili koren za koji bi im se učinilo da su pastrmke.

Krajem noći, šupljina od vatre u javoru bila je oko dva i po kilometra za njima. Kada se na vidiku pojaviše orlovi mišari, lebdeći iznad hrastove i ariševe šume, bilo je vreme da se potraži zaklon. Ženka ih povede iz vode, kroz vrbe i jasenje i kupinov trnjak i preko uskotračne železničke pruge, do rasadnika borova. Pre dve godine, njena majka dovela ju je do velikog zečijeg podzemnog skrovišta pokraj ivice šume, a sada je ona vodila tamo svoje mladunce. Neki za Tarku neobičan vonj osećao se na suvom tlu ispred podzemnog hodnika, ali njegova majka nije hajala za njega. Ona potrča niz podzemni hodnik, a odmah potom iz njega ispuza jedan lisac, drugim prolazom, ne želeći da se pod zemljom susretne sa vidrom sa mladuncima, u stvari, ni bilo gde drugde.

Dok su se vidre umivale, lisac sećaše izvan jame, povremeno zevajući; bio je prepun miševa, buba i mladih zečeva. Dremalo mu se. Seti se svojeg stuba za češanje, patrljka jedne mladice ariša, i odšeta tamo, da bi o njega protrljao slabine. Riđaste dlake ležahu po tlu; jedna strana patrljka bila je uglačana. Kad se iščeša do mile volje, ode do sivog kamenog zida iza jedne staje za goveda i uzvera se na njega, da sačeka svitanje.

Napušteno zečje podzemno skrovište bilo je suvo i odjekivalo je od jačih dnevnih zvukova — piskuta i zviždanja, dok su se lake lokomotive, koje su vukle vagonete sa belom glinom iz okeana na pustolini na kojoj je izvirao potok lagano približavale raskršću koloseka u nizini, glas, u dolini nekog čoveka koji je zapevao *ku-ku-ku-ku-ku* i lavež nekog psa koji je jurcao poljem, dok su krave gegale u stroju duž uskog utabanog puta, prema muzilištu, zvrndanje, kao kad se zunzara uhvati u paukovu mrežu, automobila koji je lagano prelazio preko mostića i koloseka ispod njega; kliktanje orlova mišara i graktanje vrana iznad ariševe šume. Ti zvuci nisu uznemiravali vidre.

U suton, one ponovo odoše do potoka nabasavši na lisca, koji je spokojno laptao gaseći žeđ izazvanu gutanjem mnogih miševa sa sve krznom. Lisac pogleda vidru; vidra pogleda njega. Lisac nastavi da lapće dok ne zagadi vodu svojim mošusnim vonjem, kada ode uzbrdo da pronjuška svoju teritoriju. Desetak minuta je njuškao i procenjivao, dok nije zadovoljio svoju ljubopitljivost, a onda krenu u noćno tumaranje — pošto se malo češnuo o svoj stub.

Vidra povede svoje mladunce uz potok i preko polja. Daleko od vode, njene kretnje bile su bojažljive. Često bi zastajala V svom puzavom trčanju da bi osmotrila, uzdignute glave i zaposlenih nozdrva. Galvanizirani gvozdeni kokošinjac u polju nagna je da načini veliki zaokret — tamo se osećao vonj čoveka. Par čizama, koje je neka skitnica ostavio u vrzini, navede Tarku da prestrašeno sikne, okrene se i pobegne. Mladunci su sada bili isto toliko živahni i na oprezu kao i njihova majka.

Napokon stigoše do šanca kojeg su se vidre sećale. Ona se nadnese nad vodom prekrivenom smeđom penom, priljubivši rep uz obalski bedem. Žabe bukače kreketale su trenutak pre no što je ona stigla, ali su sada utihnule i zarile se u mulj. Šapom i njuškom

pretraživala je ispod travuljine, hvatajući ih zubima i spuštajući ih na travu. Mladunci su ih grabili i sa odvratnošću se okretali od njih, kevćući, a kada pohvata sve što je mogla da pronađe, vidra otrča mladuncima i poče da dere žabe, jer im je koža bila žilava.

Nisu pojeli sve žabe, jer u šancu je bilo jegulja. Bocko, jež bodljikave kože i prasećeg lica — nađe ostatke i zadovoljno ih je žvakao kada u blizini zarokta jazavac. Prestrašeno ciknuvši, jež se sklupča u loptu, ali jazavac zagrize kroz bodlje, kao da su one spruda trava. Bocko zacikta kao kada gori trava. Kasnije, tokom noći, od jadnog Bocka ne preostade ništa osim nogu, zuba i leđnog dela kože.

Bili su predaleko da bi čuli skvičanje ježa na umoru, jer su tokom onih pola časa pre no što ga je jazavac uhvatio odmakli oko kilometar i po uz potok. Vidra je plivala napred, a mladunci su se batrgali za njom. Često bi neka riba uzmakla ispred samih njenih brkova, za dlaku izmičući njenim čeljustima, a mladunci bi se međusobno sudarali, u hitnji da je se domognu. Kada bi se to dogodilo, vidra bi se ponovo dala na krstarenje od obale do obale i ostavljala bi ribu da je oni love.

Potočić se smanjivao i sužavao, a na izmaku noći bio je širok manje od metra. Naredne večeri, oni napustiše rogoz na vlažnom tlu, gde su prespavali i, prešavši drum, dospeše do močvarnog područja, gde su živele velika carska šljuka i ritska šljuka bekasina. Tarka natrapa na trag zeca i ljubopitljivo ga je sledio, sve dok ga majka ne pozva da se vrati. Mahovina je činila stazu mekom i zadržavala je mnoge mirise — barske orhideje, smrdljive perunike, močvarskog bedrinca; divlje patke, hermelina, kratkouhe sove, svrake i, na jednom mestu, gavranovo krilno pero neugodnog mirisa.

Stigli su do jednog tankog mlaza vode i pođoše njime, nizvodno, do mesta gde mu se pridruživao još jedan mlaz. Ova dva mlaza činili su potočić, koji hitaše između beličastih obala od ilovače. Vidra je tragala za ribom, ali pošto ni jednu ne nađe, ispe se iz vodotočine strmom stazom vidri i pređe železnički kolosek u blizini visokog, mrkog dimnjaka, koji se izdizaše iz građevine. Bila je to ciglana. Pre njih tuda je prošla neka vidra a u jednoj jazbini zaklonjenoj brezama, oko četiri stotine metara odatle, začuše zvižduk; potrčaše prema mestu odakle je dopirao poziv i stigoše do jednog dubokog,

trskom obrubljenog jezerca na čijoj se obali od ilovače igrao pačjim krilima jedan odrastao mužjak. Tarka se držao iza svoje majke, uplašen od neznanca. Jedno njegovo uvo bilo je rascepljeno, posledica jednog okršaja od pre dve godine. Majka i mladunci uđoše u jezerce, ostavljajući ga da se valja po obali i šapama odbacuje krila u vazduh.

To jezerce bilo je negdašnje okno iz kojeg je iskopavana bela glina. Bila je to najdublja voda u kojoj su mladunci ikad zaplivali. Oko njenog ruba rastao je rogoz; bio je početak juna i sa prašnika koje je drmusao vetar spadao je žuti polen na sočne tučkove, koji će, s jeseni, poprimiti sumorne nijanse raspadanja. Deset pačića prikrilo se u trsci, dok je njihova majka kružila zvezdanim nebom, opominjući ih, nežnim povicima *kvaz-ka-aa-az-kvaz,* da se ne miču. Uzletela je kad je mužjak uhvatio i pojeo patka, isplivavši ispod njega. U vreme kada je uhvaćen, patak je pokušavao da proguta jednu žabu, zabacujući je kljunom, kojim ju je držao za jednu nogu. Kada su vidrini zubi ščepali patka, žaba je utekla; ali počela je da se nadima na vodi, te nije bila u stanju da otpliva do dna okna. Tarka je ugleda poviše sebe, dok je žustro promicao pod vodom; žaba se ocrtavala na nejasnom ogledalu koje je činila površina vode na kojoj se održavao sivkasti glib dna jezerca. Tarka je uhvati i pojede je pod jednim glogovim žbunom, izraslim iz bobice belog gloga koju je ispustio neki drozd pokraj jezerca.

Majka i mladunci su neko vreme krstarili vodom, a mužjak im se pridruži. Žabe i jegulje se, pošto su ih primetile, sakriše, pa se ženka ispe kroz od lišajeva posivelo šiblje belog gloga i otrča kroz skupine rogoza do sledećeg okna. Lovili su u četiri jezerca pre no što su nahvatali dovoljno da bi mogli da prirede gozbu. Četvrto jezerce bilo je veće od ostalih i toliko duboko da Tarka nije imao dovoljno daha da sledi odrasle vidre u tamnoj vodi, mada je pokušavao više puta. Znao je da se oni igraju i cvileo im da ne izrone na površinu. Ponekad bi pokraj njega prominula niska blistavih mehurova, ali to je bilo sve što je video od ludorija; mogao je da vidi poviše sebe, ali je pod njim sve bilo nerazgovetno, mada bi ih ponekad čuo.

Matori mužjak bio je radostan, jer se igrao sa drugom vidrom. Njegove godine tumaranja su prošle; tamanio je losose u reci Severn, ždrao je bakalar na stenama Portlendskog rta i zmijuljice u

Eksu. Sada je boravio među trskom i rogozom Okna-bele-gline i kadgod bi vidre naišle do jezerca, koja su obrazovala nepravilan niz u prostranoj ravnoj dolini, koju je odvodnjavao jedan potočnjak, stari mužjak, koji je bio nagluv, pridružio bi im se; a u dubokom jezeru, on bi namamio neku od njih dole, do jedne zarđale, travuljinom obrasle lokomotive, koja je godinama ležala napola zatrpana u glinenom mulju. Pričinjavalo mu je veliko uživanje da se sakrije u dimnjak i da ispliva pred vidru koja ga traži. Pošto bi udahnuo vazduh, nanovo bi otplivao do svoje lokomotive, ali ako bi neka druga vidra osim njega pokušala da se sakrije u dimnjak besno bi je ujedao s nekoliko istrošenih zuba koji su mu preostali u vilicama.

Tri godine je živeo na žabama i jeguljama i pernatoj divljači jezera. Kopači gline su ga često viđali, dok su se u vagonetima vraćali kući; zvali su ga Džimi iz Merlenda.

Polenski prašnici rogoza osušiše se i opadoše u vodu, ženka i mladunci su još uvek boravili u oblasti jezeraca. Tu je Tarka probao svog prvog fazana, kojeg je ženka uhvatila u šumi, gde je lov bio zabranjen. Bio je to petao i imao je samo jedno krilo, jer drugo mu je otpalo preko zime, posle rane od puščanog taneta. Ptica je hitro trčala, i umalo nije vidri iskopala oko pre no što je uginula.

Dan bi prespavali u trsci. Sa svog ležaja od izgriženih i sabijenih stabljika rogoza, Tarka je posmatrao viline konjice koji su, svetlucajući, leteli iznad vode. Na jednoj trsci pokraj njega bio je pričvršćen krhki sivi omotač larve koja je prethodnog dana izmilela iz jezerca, završivši s višegodišnjim žderanjem punoglavaca, belica i obalskih mušica. Sunce ju je obasjavalo; sušila se; nadimala se u svojem omotaču, koji se rascepi sa zadnje strane. Noge i glava bezbojnog insekta izmigoljiše se, sa kratkim i mlitavim krilima. Mlitavo se držala za trsku, dok su joj se krila ispravljala i očvršćivala na toploti. Udahnula je podnevni dah vilinskog konjica i preobratila se u grimizni odblesak; oči joj postadoše blistave od letnjeg plama. Jezerce je bleskalo. Njegova krila, koja je držao nisko uz telo, malo zasvetlucaše, potom se raširiše i zatreperiše, pripremajući se za let. Odlete među zaošijane viline konjice, tela ispruganih žutom i crnom bojom i jarkih smaragdnih, crvenih i plavih boja.

Kukavice su se oglašavale, a trstenjaci su ćućorili među zelenim trakama trske.

Ponekad bi neki mužjak preletao jezerce blagim letom, nalik na šipurak, oglašavajući se *vuk-u, vuk-vuk-u,* a uznemirene ženkice bi poletele za njim. Ženka kukavica nije ispuštala tonove po kojima je dobila ime, već se oglašavala reskim tonovima, poput zvuka zvona, u istom tonalitetu, prijaznim niskim zvukom da bi namamila mužjaka, pošto je odabrala gnezdo neke ptice pevačice u koje će da snese i poturi svoje malo, sivkaetosmeđe jaje tvrde ljuske. Jednom prilikom je jedna kukavica preletala, sa jajetom neke ptice pevačice u kljunu (da bi ga kasnije proždrala), kad se ritski jastreb ustremi na nju i jaje pade u vodu. *Buć!* Tarka se probudi, ugleda jaje, zaroni, donese ga na ležaj, i pojede ga pre no što se senka jedne stabljike na obali pomerila za sopstvenu širinu.

IV

VODENA CUNjALA KRENU DALjE, A TARKA UČI DA SE PLAŠI ČOVEKA

Jednog jutra Tarka se valjao na leđima pod sunčanim zracima kada začu udaljeni zov lovačkog roga, a ubrzo potom i oglašavanje pasa goniča. Ženka osluškivaše, a kada lavež postade glasniji, pohita sa mladuncima kroz trsku i uputi se u šipražje koje je činio kupinov trnjak, iza severne obale jezerca. Duvao je južni vetar. Trčala je niz vetar, a mladunci odmah za njom. Kad je zastala da oslušne, olizala je svoj vrat; kada bi to posmatralo neko ljudsko biće, moglo bi da pomisli da je tim činom ona stavljala do znanja da se ne plaši potere.

Vidrino srce brzo je udaralo; a kada god bi se zaustavila da oslušne, njene pobuđene nervne sposobnosti bile su poput tereta koji se mogao olakšati samo kretanjem. Sada su psi goniči lovili Džimija Merlenda, koji je plivao naokolo po jezercu i posmatrao ih kroz trsku. Kada se zamorio plivajući napred i nazad pod vodom, iskrade se kroz kupinjak i pojuri preko nekoliko jutara podbarnog močvarnog zemljišta ka potočnjaku. Bio je ugojen i, za vidru, spor na svojim širokim jastučićima šapa. Psi goniči bili su mu na tragu kada je bio na pola puta preko površine obrasle rogozom, gde je na lišajevima i mahovini raspoznatljivo ostajao njegov vonj. Stari mužjak stiže do potočnjaka i spusti se niz vodu, dok ne stiže do cevi za odvodnjavanje, u kojoj se često skrivao. Ubrzo se oglašavanje Nepopustljivog razleže j kroz cev, ali tu je on bio bezbedan. Tada jedan terijer, po imenu Grisko, dobaulja do na tridesetak centimetara od njega i zakevta mu u lice. Pošto mu je sluh s godinama oslabio, ta ga galama nije mnogo uznemiravala; a nisu ga mnogo uzbudili ni mukli udarci gvozdenom šipkom iznad njegove glave. Odvabiše Griska, a jedan drugi terijer zakevta na njega, dok i

njega ne odvabiše. Glasovi ljudi se utišaše, a posle nekoliko minuta, duž cevi iza njega počeše da dopiru neki zvuci, praćeni odvratnim smradom. Džimi iz Merlenda izdrža taj smrad i još žešće trupkanje poviše sebe; a kada je, posle jednog sata, izbauljao na bleštavu svetlost, voda se slivala sa njega, obojena po površini. Matori mužjak to popodne lizaše sivkastožuto krzno na svojem trbuhu i grickaše kožu između nožnih prstiju, koja ga je peckala, ali se miris parafina zadržao na njemu.

Ženka i mladunci bili su bezbedni jer, mada su psi goniči krenuli niz potok, našavši njihovu prečicu do šume i držeći se nje, lovočuvar obustavi lov. U šumi su bili mladi fazani i postavljane su zamke za njihove neprijatelje. Sa grana drveća u ovom rezervatu visile su lešine mnogih surih veverica i tvorova, još neke nesasušene, neke bez dlaka i sasušene, neke sa smeđom zgrušanom krvi na prebijenim šapama i njuškama. Mrtvi, svi su iskezili zube, kao što to rade dok su živi. Pokraj njih, i gomile kandži i kljunova i perja, koji su nekada pripadali patuljastim sovama, kliktavcima, svrakama, ritskim jastrebovima i orlovima mišarima. Nijanse i sjaj njihovog perja su iščileli, a i svetlost iz njihovih očiju; oni će uskoro pasti na zemlju, a iz njihovog praha će iznići cvetovi.

Potok je bio stanište malih gnjuraca, čiji su krici bili iznenadni poput jadikovki vode i kamena; hitre smeđe ptičice, belih grudi, koje su pri letu podsećale na sure vodomare. Jedna žutosmeđa sova, koja se smestila na stablu ariša, takođe je videla kako vidre dolaze uz potok, a njene oči, omekšane svetlošću, kao što tamnoplava trnjina omekša jedrinom, posmatrale su ih kada eu ubauljali u jednu pukotinu u steni, ispod vodopada, gde je kraljevska paprat bacala svoje ogromne senke a vodena detelina bila rashlađivana mahovinom sa koje se cedila voda.

Posle smiraja sunca, roj gundelja zaošija i razlete se oko krošnje ariša, a sova, ogladnela od petnaestočasovne nepomične šćućurenosti, zaleprša kroz lavirint kupasto isprepletenih grančica i nogama uhvati dva gundelja. Pojede ih u letu, naginjući se da bi ih dohvatila kljunom; a kada uhvati i proguta desetak njih, odasla drhtavi huk svojem mužjaku — jer žutosmeđe sove vole da budu zajedno dok love — i, nasadivši se na jednu nisku granu nekog drugog drveta, oni osluškivahu i vrebahu nekog mladog zeca. Posle

nekoliko trenutaka, njihove glave naglo se nagnuše naniže; kroz šumu su stupali vidra i mladunci.

U ponoć, nebo na zapadu bilo je bledoplavo i ugnuto poput dagnje na morskom žalu. Svetlost je jenjavala na obrisima brega, gde je drveće bilo tamno. Pod nebom osutim zvezdama, stotine pištalica kričahu u noćnom plesu, oko tri kilometra iznad tla; po lepom vremenu, letele bi mnogo dana i noći zajedno bez spuštanja. Tarka je čuo njihove slabašne krike, dok je češao vrat o travom obrasli brežuljak jednog mravinjaka.

Dok je uživao u češanju, iz šume se prolomi neki glasni čeketavi zvuk. Vidre se okrenuše oko sebe. Četiri glave usmeriše se prema drvetu. Ženka prestade da gricka svoje krzno; ostala mladunčad zaboraviše na svoje igranje s glavom prdavca. Tom zvuku, koji se razgovetno razlegao u vreme kada se spuštala rosa, pridružiše se drugi krici, isto tako prodorni i ljutiti.

Kada radoznale vidre stigoše do šume, čeketanje beše izmešano sa drugim zvucima. Zeleni vršci svetlosti odsjajivali su u šipražju oko njih, poput mesečine u kapima rose, a mnoge sure veverice posmatrale su borbu dva tvora, mužjaka, na šumskoj stazi. Hitajući duž obale jednog jarka pokraj staze, tvorovi su se susreli kod otvora jedne cevi za odvodnjavanje, iz koje se širio miris koji je otvarao apetit. Cev, prekrivena busenima trave, pružala se pokraj jednog hrastovog brvna, položenog radi prelaženja preko jarka. Oba prelaza načinio je lovočuvar; jedan za sebe, a drugi za tvorove i sure veverice, poznajući njihovu sklonost prema cevima i pokrivenim prolazima. Bilo je mnogo takvih prolaza u šumi, a da bi ih učinio privlačnijim, lovočuvar je stavljao meso i utrobu mrtvih zečeva u cevi.

Oba tvora pokušavali su da pregrizu onom drugom venu, ugrizom iza uha. Prevrtali su se i grizli i grebali svojim dugim kandžama, a njihovi repovi sa crnim vrhovima trzali su se od jarosti.

Svaki hermelin i lasica koji su ih čuli dojuriše da posmatraju borbu na stazi koju je svojim čizmama ugazio lovočuvar. Žutosmeđe i patuljaste sove zurile su naniže sa grana hrastova, dok jedna lisica oslušnu iz daljine i nastavi tumaranje. Na bršljanom gusto obrasloj zeleniki probudi se jedna vrana, progunđa *aa-aa,* i ponovo ušuška svoj kljun među perje na vratu. Tarka je kružio oko hermelina sa

mladuncima. cvileći i kevćući od ushićenosti; a onda namirisa zečije meso u cevi za odvodnjavanje. Najmlađe mladunče ga, takođe namirisa. Bila je brža od Tarke i njena glava i ramena behu u jednom kraju cevi kada je on utrčao u nju s drugog kraja. On iskezi zube da bi ščepao meso, kad začu snažan škljocaj, udarac gvožđa o cev, dahtaj pokraj njegove glave i glasno cviljenje i siktanje mladunčeta.

Ženka se istog trena stvori pokraj njega, trčeći unaokolo izvan cevi obuzeta strepnjom. Dahtala je i brektala, kao što je to činila u šupljini drveta, kada su njenog mužjaka rastrgli psi, ustrča uz jarak i zacvile mladunčetu da pođe za njom, vrati se i lizaše njegov rep. Zeleni vršci svetlosti združeno zasvetlucaše.

Uznemiren čangrljanjem u cevi, jedan fazan zakrešta u zaklonu, a neki petao prkosio je fazanu sa svoje prečage među kokošima, na jabuci u blizini lovočuvareve kuće ispod šume. Ženka zagreba ledinu koja je pokrivala cev, nanovo brekćući i dahćući, kada zalaja jedan retriver[5]. Ona pobeže, zviznuvši mladuncima da je slede, ali se vrati na krik mladunčeta, koje je ispalo iz cevi i visilo je o repu.

Lavež se preobrati u revnosno cičanje kada se vrata kuće otvoriše i kada se javi neki muški glas. Zvuci su razgovetno dopirali naviše iz doline na strmini obronka. Dok je vidra zubima trgala lanac, oprugu i sklopljenu čeljust kljusa, Tarka i drugo mladunče trčahu među hrastovim mladicama, šuškajući davno opalim požutelim lišćem i lomeći semenom bremenite stabljike zvonaca, čije kapice padahu oko crnog semenja na tlu. Odmah na početku šume nalazili su se svežnjevi leskovog pruća, koje je nasekao i stavio da se suše neki majstor za pokrivanje krovova, koji će ga rascepiti i od njega napraviti klinove za spajanje trske na krovovima kuća. Oni se ušunjaše pod jedan svežanj pruća, oteravši suru vevericu koja je sisala krv nekom slepom mišu ili ljiljku. Mala lasica se razjareno oglasi *kak-kak-kak* na njih i iščeznu s omlitavelim ljiljkom u ustima. Od polja se približavao glasan lavež, uz kevtanje vidre. Tarka začu štektanje retrivera, ali ga zvuk koji je usledio natera da sikne, jer bio je to povik nekog čoveka.

---

[5] Lovački pas koji se naročito odlikuje voljom za aportovanjem; naročito pogodan za lov na vodi. (Prim. prev.)

Kada lovočuvar, hitajući uz polje, dospe do na dvadesetak metara od ivice šume, vidra ostavi lanac o kaji je lomila zube i pobeže. Retriver se stušti na mladunče da ga rastrgne, ali ga žestina nepoznate zverke natera da se pokoleba. Vidra ostade da stoji pokraj svojeg mladunčeta čak i kada lovočuvar poče da se probija kroz šibljak. Misleći da je u kljusama neka lisica ili jazavac, on priđe da ga usmrti udarcem koca od zelenike, koji je poneo sa sobom. Zurio je preda se kada mu retriver, mlada životinja, pritrča režeći; nešto mu se žestoko baci u noge — vidra je težila oko pet kilograma — i skoro progrize kožu njegove čizme kod gležnja. On zamahnu na nju, ali pogodi samo tle. Pohita kući po pušku, pozvavši retrivera da pođe sa njim da ne bi bio ozleđen.

Potezanje mladunčeta iščupa gvozdeni klin iz tla, i ono je bilo u stanju da se izvuče iz jarka i da polako ode među mladice. Ženka zviznu Tarki i drugom mladunčetu, koji istrčaše ispod svežnja i pođoše za njom. Majka donekle otrča za njima, a potom se vrati mladunčetu koje ih je lagano sledilo, kidajući kljusama kupinjak i čangrljajući njime o kamenje i korenje. Fazani u gustišu zakokodakaše sa grana na kojima su čučali; uzbuđeni kosovi prhnuše iz zelenike; carići i crvendaći gunđali su u kupinjacima, ježevi su se sklupčavali u bodljikave lopte, voluharice su se šćućurile pokraj svoje uvele mahovine ispod hrastova.

Za vidrama naiđe buka koju su podizali lovočuvari, trupkajući kroz šipražje, i retriverova stopala, šljapkajući nedaleko od njega, javljajući se, *vu-vu-vu!* svojem gospodaru. Niz lice vidre slivala se krv gde ju je ozleđeno mladunče ugrizlo dok je pokušavala da otkači kljusa koja su mu prikliještila rep. Mladunče se bacakalo gore-dole, previjajući se i brekćući i, ne shvatajući šta se dogodilo, zubima poseže za šapama svoje majke, njenim ušima, njuškom, vratom. Vidra ga ostavi da se bori s nasrtljivim retriverom, žutih očiju nalik na dragulj.

Kada lovočuvar pristupi, mladunče dahtaše zbog težine gvožđa koje je teglilo stotinak metara. On opali u štropot pred sobom i štropot se utiša. On opali i iz druge cevi u tamu šume i oslušnu. Čuo je kako zalutale dramlije čangrljaju u daljini i drljanje kljusa, dok je retriver pokušavao da ih podigne.

U svitanje, vrana koja je spavala u zeleniki obrasloj bršljanom ugleda novu lešinu kako visi među tvorovima i surim vevericama koji su utrčali u jedan kraj cevi za odvodnjavanje, ali više nikad nisu istrčali napolje. Vrana zakriča *aa-aa!* i, odletevši do drveta vešala, iskopa joj oči.

Kada je svanulo, vidra i njeni mladunci behu daleko od šume, stigavši do neke nove vode, duboke i tamne i laganog toka. Plivale su ka jednom ostrvcetu na kojem su rasli pasji trn i mlado jasenje, a u krošnjama drveća njihale su se hrpe grančica, grubo izukrštanih, gnezda divljih golubova. Golubovi su bili budni i gukali su svojim golubicama, dok je vidra izlazila iz vode. Na uzvodnom kraju ostrvca na kojem su zimske bujice naplavile pruće i korenje, rasla je šašljika, kroz koju vidre propuzaše. Majka ugazi prostor u središtu i nagrize šašljike za ležaj, a potom, začuvši mlitavi kreštaj, nečujno zaroni u jezerce. Glava joj se pojavi pokraj gnezda liske, koja nezgrapno uzlete, sa šest krupnih jaja, mrkih poput kovrdžastih vrhova šašljike i poprskanih tamnim mrljama. Ona ih odnese, jedno po jedno, mladuncima koji su ih lomili i isisavali žumanca, a posle se igrali s ljuskama. Tarka bi povremeno zacvileo i prekidao igru zbog uboja na glavi. Onda ga majka oliza i celog ga umi i on zaspa; a sunce se već bilo uzdiglo kada je ona sebe očistila i zubima odstranila olovne dramlije iz svog krzna.

Vreme je proticalo na osunčanom još uvek zelenom prostoru. Letnji vodeni cvetovi, čija krila behu poput najnežnijih providnih latica, izlazili su iz svojih čaura na vodi i plesali iznad zasenčene površine vode. Grimizni i plavi i smaragdni vilini konjici hvatali su ih uz šuštanje i pucketanje blistavih zujavih krila. Vidre su se osećale spokojno u mrtvaji, koju su ribe kružno namreškavale, kada bi izašle na površinu, ustalasano ogledalo drveća i neba, sa sivim grlicama među zelenim mladim jasenjem, sa voluharicama koje grickahu slatko korenje na obalama. Liska, koja je veslala nogama sa svojim prvim leglom, zakreštala je ispod luka koji je na tekućoj strani ostrvca činio glog, tamo gde su sunčevi zraci, koji su se iskosa spuštali u jezerce, obasjavali prošlogodišnje lišće pretvoreno u prah, nošen pod vodom poput dima. Vidra je čula svaki zvuk divljine dok je ležala ne spavajući, misleći na izgubljeno mladunče. Mladunci su mirno disali, ali bi im se nozdrve ponekad micale i noge pokretale, kao da trče.

V

TARKA POSTAJE STRASTVENI LOVAC, A PODJEDNAKO RADOSNO SE PREPUŠTA I ZABAVI U VODI

Kad se Tarka probudio, ugledao je jedno malo oko koje ga je izazovno posmatralo iz mladog jasenja. On ispruži glavu naviše i onjuši, a na tu njegovu kretnju oko iščeznu. Iz središta gustiša začuše se zvuci poput kucanja časovnika.

Čuvši ih, jedan akimal, koji je po granama gloga na tekućoj strani ostrvca tragao za zelenim gusenicama, odlepřša na ostrvce i zacvrkuta pored krekija. Akimal je imao ženku koja je u duplji jednog panja ležala nad trinaestočlanom porodicom, u gnezdu od mahovine i perja, a kreki je imao ženku i osmočlanu porodicu u jednoj lopti načinjenoj od trave, prikrivenoj na bočnoj strani jednog plasta sena. Oba gnezda bila su udaljena stotinak zamaha krilima, ipak, kada ženke, obe kraće od čovečjeg prsta, začuše krike svojih sadruga, napustiše svoje mlade i pohitaše da im se pridruže. Njihovo negodovanje bilo je poziv svim malim pticama. Kosovi doleteše sa polja i oni ispuštahu reske zvonke krike koji trzahu njihove repove dok su džodžali iznad vidri. Ubrzo se mnoge male ptice okupiše na drveću ostrvca, a njihovi izmešani krici privukoše šest većih ptica, koje se koso spustiše jedna za drugom. One su među pticama bile ono što su Irci među ljudima, uvek spremne, u veselom i drskom življenju, da ulete u gužvu, a često i da te izazovu. Podižući svoje ćube i sužavajući svoje svetloplave oči, šest kreja zakreštaše kao kada se cepa platno.

Mladunci su ležali mirno, ali vidra podiže glavu. Već je sretala kreje i znala je da ljudi ponekad dolaze tamo gde ove ljupke vrane dižu frku. Pola časa bila je zabrinuta, spremna da odmah povede

svoje mlade u zaštitničko okrilje vode, ako krici kreja postanu kraći, što bi najavljivalo približavanje najvećeg neprijatelja, čoveka.

Ptice ogladneše. Kreki i akimali i radoki — devonska imena za cariće i senice i crvendaće — odleteše kada uvideše da vidre ne obraćaju pažnju na njih i da im neće nauditi. Kreje ostadoše; ali kada se jedan ritski jastreb stušti na drveće, u potrazi za nekim golubom, one uzleteše i nasrnuše na jastreba, potpomognute parom crnih vrana.

Zeleni prostor se ponovo uspokoji, sa miroljubivim grlicama koje gugutahu u popodnevnom počinku. Čitavog tog dugog dana sunčevi zraci su se njihali nad ostrvcetom, dok se vrhovi brežuljaka ne užariše. Senke se podigoše sa vode i krenuše uz debla drveća. Bledele su na večernjem svetlu. Vir potamne. Preko polja prelete bela sova, jedna od njih na stotine, koje, poput nekih velikih moljaca nezgrapnih glava, nastanjivahu pašnjake i oranice čitavog Međurečja. Lepršala je iznad staza voluharica, gde su veliki komarci uzletali sa cvetova i lebdeli. Živahna pesma jedne pomrakuše na direku kapije razlegala se kroz prizemnu izmaglicu, koja nije dosezala toliko visoko da bi skrila cvetove rumenike i semenke rascvetalog rogoza koje su otvrdnjavale. Golubovi su se smestili na vrhovima mladog jasenja i prestali su da klepeću i mašu krilima.

Kap vode kanu, a onda još jedna, pa još jedna. Vidra isturi glavu iz reke, gde je osluškivala ne bi li otkrila micanje peraja ili talasanje ribljeg repa. Napunivši pluća svežim vazduhom, kliznula je u vodu i zaplivala do drugog kraja ostrvca, gde su pljuskovi koje je doneo poslednji jugozapadni vetar načinili okapinu. Tu je plivala već odrasla porodica jedne liske. Kada je bila skoro pod njima, vidra ugleda noge i njima pridružene odraze nogu, crne u silueti koja se ocrtava na manje tamnoj površini vode. Ona zgrabi jednu od liski i povuče je pod vodu, puštajući je da bi je potom zagrizla čeljustima, i odnese je mladuncima, plivajući sa njuškom, brkovima, očima i delom usmrćene lovine isturenim izvan vode. Mladunci su je očekivali i, ugledavši da ona nosi hranu, potrčaše ka njoj i istrgoše je iz njenih usta, čerupajući perje i cvileći, sa šapama na mrtvoj ptici. Kada se vidra vratila do okapine, liske su bile otišle, pa ona zaroni ne bi li našla neku ribu.

Kasno uveče, ona se sa mladuncima vratila u šumu i zviždala je izgubljenom mladunčetu. Nije shvatala da je mrtvo; znala je samo da čezne za njim. Njeni zvižduci razlegali su se daleko kroz tihu noć, dok je trčala s njuškom uz tle, zastajući da bi zacvilela kada bi je skolio jad. Petao na grani jabuke je ču i zakukurika psu u štenari, koji se lavežom javi svojem gospodaru. Začuvši lavež, vidra odvede svoje mladunce; a pri kraju noći, kada su stigli do velike reke, izgubljeno mladunče bilo je zaboravljeno.

Lovili su i kavžili se mnoge dane u podnožju visokih pošumljenih bregova, ispod kojih je reka krivudala i vijugala poput zmije. Kada je mesec visio vitak i svetao u sumraku — po četvrti put ga je takvog video — Tarka je mogao da prepliva tridesetak metara pod vodom pre no što bi morao da izroni njušku da bi udahnuo. Prilikom jednog od njihovih lovova, manje mladunče uhvati veliku pastrmku, koju je uzvodno gonila ženka, i dok je ono povlačilo ribu razbatrganu po kamenju, Tarka je ščepa poviše repa. Ono, mladunče, škljocnu zubima prema njenoj glavi, spustivši je da bi to učinilo, a on je odvuče. Ona zagrize kroz kožu s crvenim pegama, i oni je potezahu, svako na svoju stranu, dok su komadali ribu i jeli držeći komade šapama i mljackajući, glava nagnutih u stranu, dočim su ranije obično gutali bez žvakanja. Pri svakom pokušaju otimačine, jedno od njih bi zaošijalo naokolo da bi jelo, okrenuto u suprotnom smeru; ubrzo je čitava pastrmka pojedena osim jednog dela repa.

Kada se najedoše, nije više bilo kevtanja, jer je onda bilo vreme za igru. Kad je Tarka utolio žeđ, on razigrano škljocnu zubima prema glavi drugog mladunčeta i, pozivajući ga svojim ponašanjem da ga uhvati, odskakuta preko plićaka u vir.

Ponekad bi plivao samo stražnjim nogama, kao što je činila njegova majka kada nije proganjala neku ribu, ali kada bi mu se sestra toliko približila repu da je mogla da dodirne njegov vrh, upotrebio bi sve četiri opnaste šape i skrenuo bi u stranu šibnuvši repom, koji bi ga zaokrenuo na rastojanju jednakom njegovoj dužini. Pri jednom od njegovih zaokreta, ona ga uhvati i oni se premetahu u vodi, pretvarajući se da grizu jedno drugo i udarajući zadnjim nogama kao što to čine mačići.

I tako se zbi da Štrklja, najmudrija čaplja u Međurečju, začu zvuke mehurova koji su se rasprskavali na vodi, dok se spuštala pokraj vira.

Ona osmatraše, spremna da poskoči i zalepрša, ako se ukaže neka opasnost. Ugledala je vrtlog na vodi i premetanje dva tamna glatka tela. Čekala je. Oni se, premećući se, približiše. Spuštenog vrata i kljuna — koplja sa dva vrha u obliku hvataljke, na držalji skrivenoj dugim uskim perjem — ona zagazi u vodu do iznad kolena. Dok je čekala da hitne koplje, koje je proburazilo i uhvatilo mnogog pacova i jegulju, glava ženke izroni na metar od nje, a na njen krik mladunci se razdvojiše i zaplivaše nadole. Čaplja, hrapavo kreštеći od besa i straha, skoči u vazduh i lagano polete, nogu ispruženih iza sebe i šije podvijene između koščatih ramena. *Ka-ak!* zakriča Štrklja, dok je letela ka svom sledećem lovištu ribe.

Tokom nekoliko noći, pošto bi se nahranili, mladunci su odlazili do jednog jezerca ispred vodeničke ustave, da bi se kavžili, uvek sa majkom, koja je uživala u tome da ih začikuje. Jedared, ona zviznu kao kada ih obaveštava da im nosi hranu i oni ushićeni dotrčaše do nje da bi pronašli samo jedan veliki list položen na jedan kamen. Bilo je zabavno i oni se dadoše u trku za njom. Vir, smiren posle jednog sušnog meseca, beše uskomešan delovima lišća, prućem i kamenjem pokrenutim sa muljevitog dna. Ona bi dozvolila da je uhvate i uživala bi u besu svojih malih mladunaca, koji su tako razjareno režali, tako jako grizli, ali je nisu mogli povrediti.

Rano jednog jutra, podiže se jugozapadni vetar sa Atlantika i nanese brze i niske oblake preko kopna. Vetrom gonjena siva kiša skrivala je drveće na padinama doline. Noću je mladi mesec ličio na blistavu larvu koja oko sebe na nebu ispreda čauru. Reka je hitala ka moru uz povodanj, iliti smeđom vodenom bujicom, a u sumrak je njihova jazbina, koja je bila oko metar iznad površine vode i ispod jedne jove na obali, bila nalivena. Vidre se prepustiše povodnju, preko prelivnice Mrke ustave, na kojoj su grane bile pričvršćene usred dugih vodenih kandži. Raširiše noge i plutahu. Huka nadošle vode ispuni Tarku radošću. Pred njim se valjao jedan panj i on se ispentra na njega da bi opet odskočio zadovoljno kričeći. Pretvarao se kao da je pena riba i okretao se na leća, pokušavajući da je zgrabi. Reka ga je nosila sa sobom, dok je on zviždao od zadovoljstva. Miris

povodnja pobudi u vidrinom umu sećanje na veliku ribu: vodila je svoje mladunce nizvodno do rečne okuke poviše Kanalskog mosta, gde su ona i njen mužjak lovili losose i mlađ lososa pre no što su mladunci rođeni.

Tokom putovanja, oblaci behu oduvani ka severoistoku, preko visoke i hladne pustoline, a kada vidre prominuše ispod Rodernskog mosta, mesec je jarko sijao na tamnoplavom nebu. Mehuri su svetlucali oko Tarkine glave, tamo gde se voda prebrzo hitajući preko oblutaka valjala preko same sebe. Oko okuke, reka poče da usporava tok i da biva dublja — bila je zajažena, oko šest stotina metara niže, betonskom ustavom koja je bila izgrađena ukoso od jedne do druge obale. Bio je to kraj veštačkog jezera. Vidre prominuše još jednom okukom, dok ne dospeše do mesta gde se gladak i hučan slap od vode pobelele od mehurova strovaljivao ukoso preko reke, prekinut u blizini leve obale, potiskivan usmerivačem niz riblji prolaz. Nad rekom je visila izmaglica. Na mesečini se isticala jedna ledenica ispod ribljeg prolaza, koja oku izgledaše kao srebrna iskra.

Ispod ribljeg prolaza voda se survavala zapenušanom bujicom. Iznad njega, klizila je tamna i glatka. Začas bi iz te donje beline zaiskrio neki srebrnkasti treptaj i nestao. Jedna srebrna iskra se kretala naniže, svetlucajući. Štrklja, provirujući ispod prolaza, toliko se uzbudi da se skoro preturi preko po tri velika zelena prsta na svakom od stopala, u žudnji da osmotri što veći prostor na vodi. Druga riba pokuša da se prebaci preko ustave; bočnim udarima repa batrgala se uz prelivnicu, ali je vodene kandže povukoše nazad. Ovaj metež u podnožju rasprši mesec, koji beše u svojoj prvoj blistavoj četvrti, na bezbroj svetlaca. Odjednom, izgledaše kao da su svetlaci združeni u jedan veći učetvrtinjeni mesec, koji se izdiže iz vode po srebrnom luku i pada u Gornje jezero, bezglasno u strahotnoj rici vodopada.

Vidre su ležale u jednom povratnom vodotoku u blizini desne obale, izvan matice slapa koji se stropoštavao niz riblji prolaz. Voda je u povratnom vodotoku tiho zaošijavala. Na njegovoj površini obrtao se kolut od pruća, kao zakovan mehurima. Vidre su zaošijavale sa njim, repova opuštenih niz struju. Kada losos preskoči ustavu, ženka se ukoči a nozdrve joj se raširiše; ali pre no

što ispljusnuta voda pade natrag, ona povrati gipkost. Potiljak njene zalizane glave zasvetluca i nestade. Mladunci krenuše za njom, toliko prirodno hitro da bi se neki čovek koji bi to posmatrao mogao zapitati kakav je to krik ili znak vidra dala od sebe.

Plivali su pokraj obale sve dok sila kojom ih je voda povlačila ne oslabi, kada majka zaokrenu ka središtu vodotoka, u potrazi za lososom, probijajući se uzvodno od obale do obale, kroz neprozirnu i uskomešanu bujicu. Struja ih je primoravala da plivaju sa sva četiri opnasta stopala. Tarka je plivao pokraj njenog levog boka, a drugo mladunče pokraj desnog. Ponekad bi bio odvučen u stranu, ili zahvaćen kovitlacem. Isplivao je iz jednog od njih, kad ženka ili oseti ribu ili ugleda hitri obris njenog leđnog peraja, jer ona se okrete i zapliva niz struju. Tarka zaokrete za njom i upe se svom snagom, kada neka vižljasta riba, veća od bilo koje koju je ikada video, zaždi pored njega. Nekoliko trenutaka posle toga vidra ju je sledila, ali Tarka je morao da izroni da bi udahnuo, a kada ponovo zapliva nadole, bio je sam. Znao je da progonjena riba obično ide uzvodno, te zapliva uz struju, njišući se s boka na bok, što je naučio podražavajući svoju majku.

Pošto, posle nekoliko minuta, nije mogao da pronađe ni majku ni sestru, uspentra se uz bedem obale, gde su vlažno rastinje i pruće koje se gomilalo na nižim granama oraha svedočili kako je brzo povodanj nadolazio i opadao. Lokve vode pokrivale su zatravljena ulegnuća na utrini na kojoj su liske tražile hranu; Tarka se upravo vraćao posle bezuspešnog šljapkanja za pticama, kada je začuo zvižduk svoje majke. Nju je bujica povukla niz riblji prolaz i tresnula je o betonsku ivicu središnjeg korita, o koju ju je voda lupala sve dok nije bila izbačena iz zajaženog vodotoka i ostavljena na stenovitim škriljcima koje su na nižoj obali nagomilale ranije poplave, da tamo dahće i kašlje. Razjarena zbog neuspeha, ona povede svoje mladunce preko podbarne utrine u jednu šumu, da potraže zečeve. U toj šumi, ona nikada nije čula *klak* zapetih kljusa, tako da nije strepela. Ali su zečevi iskazivali svoj strah tupkajući zadnjim nogama, i to oni koji nisu pobegli glavom bez obzira u svoje jame i tamo se šćućurili drhteći, ušiju položenih preko ramena. Vidre su ih pratile do mesta gde su čučali, otupeli od užasa, lica pritisnutih o zemlju na završetku podzemnog hodnika. Izvukoše dvanaest njih, koji su skičali dok su ih izvlačili, i ubiše ih; ženka je odrala tri. Dok

su jeli, iz jedne od jamaaču se prodorno čavrljanje, uz dve bodlje zelenkaste svetlosti.

Tamo beše lasica Prišipetlja, razjarena prisustvom tih vodenih tvorova u njenoj šumi. Prišipetlja je bila kraća od polovine vidrinog repa, ali neustrašiva. Prišla je na oko metar od njene njuške i tako je uporno mahnitala zbog mirisa tolike krvi, da se ova ukloni od cike zverčice i vrati se u reku.

Do punog meseca, Tarka je već sam lovio hranu u virovima i blistavim prevlakama, jurcajući oko okuke poviše Kanalskog mosta, koji su hajkači proglasili najboljim lovištem u Međurečju. Jedne avgustovske noći, pošto se naigrao ispod hrastovog zasuna koji je odvajao vodenični jaz od vira, zakratko je napustio majku i jurcao je duž obale kada ga zaustavi neki krik u tami. Podiže šapu. Zamrda nozdrvama. Krik je dopirao sa utrine, tamo gde su goveda ostavila neopažene pramene site i šašljike. Za njim su usledili drugi krici — međusobno povezani grleni zvuci koji su se sporo dizali u vazduh i završavali se skladnim i tečnim krikom, nešto nalik na krike razigrane vidre. Velike carske šljuke, koje su se hranile sa svojim mladima, doletelim iz močvara u kojima su se izlegli, behu nečim uznemirene i uzbunjeno su zakričale. Tarka je neretko noću čuo velike carske šljuke kako kriče, ali nikada ranije na ovakav način. Začuo je trupkanje po tlu, a sa reke, upozoravajući zvižduk svoje majke.

Sećajući se odranije šta trupkanje po tlu donosi za sobom, kada se vazduh u šupljini drveta prolamao od lajanja pasa goniča, Tarka hitro otrča do vode. Vidra je izašla iz reke i stajala je na obali, njušeći noćni vetar. Uzbunjujući krici velike carske šljuke utihnuli su, a sa neba se spuštahu pozivni zvuci. U priobalnoj šašljici, dve ptice pevačice počeše da se obraćaju jedna drugoj. One su užurbano mešale tonove pesme i uzbune, uz nežni refren koji su upućivale samo svojim sadruzima dok leže na jajima u gnezdima isprepletenim od zelene perunike.

Do Tarke dopre zlokobni zvuk ljudskog glasa i zadah nalik na pseći, od čega mu se nakostreši dlaka na vratu. Ženka odmah zakevta upozoravajući na opasnost i sa svojim mladuncima pojuri niz obalu i sakri se među šašljikom. Oblaci zakloniše mesečevu svetlost.

Na obalskom bedemu, tamne naspram neba, ukazaše se prilike ljudi i jednog dugonogog psa brakirca. Ljudi se zabatrgaše naniže do ruba reke. Nastupio je trenutak tišine, a onda se treperavi krici uzletelih velikih carskih šljuka izdigoše poviše žubora vode i vetra u drveću.

Začu se grebanje i ukaza se svetlucanje neke slabašne svetlosti. Svetlost iščili. Još jedno palidrvce beše kresnuto i zaklonjeno rukom, dok se ne rasplamsa u jarki plamen, koji rumenilom zapljusnu tamne senke drveća preko vode. Plamsaj svetlosti osvetli lica dvojice muškaraca. Jedan od njih držaše osti čiji zupci svetlucahu. Stajali su nepomično i posmatrali. Onda jedan mladićki glas, desetak metara uzvodno, reče: „Jedan lep smeđi psić prolazi kroz šibljak, Šajnere! Voleo bih da mogu da ga uhvatim."

Ni jedan od ljudi ne odgovori. Netremice su zurili u vodu. Onaj koji je držao baklju, lagano podiže ruku i pokaza prstom. Osti behu uperene, podrhtavajući poviše čovekove glave, dok je jedan lepezasti nabor, talasić, klizio preko vira.

Promukli glas prošapta „Sad!" i osti se zariše u vodu. Lučni blesak svetlosti razasu svoje treperenje. Čovek koji je držao baklju odbaci je i zagazi u vodu, a za njim i mladić, koji je strčao niz bedem obale kada je ugledao lososa kako skače. Pipkajući su tražili ribu, zadrmusanim ostima, kad čovek vrisnu da mu je jedan od zubaca probio ruku. Držao je uzdignutu, dok je krv curila, žaleći se da je vrh jednog od njegovih prstiju otfikaren.

Čovek na obali dohvati baklju — krpe natopljene uljem pričvršćene za motku — i isturi je nad vodu, koliko je mogao da dosegne a da mu voda ne uđe u čizme. Mladić je dovikivao da je zgrabio gorogana za škrge i da ne može još dugo da ga drži. Pre no što je čovek uspeo da dospe do njega, on ispusti ribu, vičući da ga je mali smeđi pas ujeo za nogu.

Na obalskom bedemu obasjanom mesečinom, pokraj zadimljenih crnocrvenih krpa, oni pokušavahu da previju svoje rane; a neozleđeni čovek naginjao se da podigne svoju praznu vreću, kada pas brakirac poče da reži. Njegovo režanje se pojača; on potrča napred; zaskarlika od bola i protrča pored njih, praćen od strane dva žuta, jarka oka.

„Tvoj lepi smeđi psić, kojeg si vid’o u šibljaku“, progunđa lovokradica zvani Šajner, koji je ostao bez članka na prstu. „Bolje da nismo ni dolazili, kad ovde ima taki’ pasa!“

VI

LIŠĆE OPADA, A VIDRE SE SPUŠTAJU SA NADOŠLIM VODAMA DO MORA

Žuto jasenovo i brestovo i vrbovo, mrkožuto hrastovo, smeđerbasto kestenovo, grimizno kupinovo — voda je odnosila prvo ovogodišnje lišće koje je promenilo boju. Bukve su očuvale svoj smeđežuti lik na kiši i pljusku, ali su se sve više prepuštale vetrovima. Laste bregupice i ptice pevačice napustile su svoja stara prebivališta; vodomari i čaplje su ostali. Rogoz je uzdisao po vazdan, bez pesme; perunika se upredala dok je venula, a kiša je lomila njene krhke vrške.

Jegulje su počele da prolaze nizvodno prema moru. Bile su to ženke, koje su putovale iz jezeraca i jezera, iz jaraka i kanala za odvodnjavanje i jazova, iz gorskih brzaka Dartmura gde od iskona izviru dve reke koje opasuju Međurečje. Oči su im postajale krupnije dok su nošene mutnom vodom, dok su se migoljile preko vlažne trave, duž kolotečina i šančeva. Ove jegulje gonila je ka moru zajednička žudnja — putovanje dalje od mesta gde se plitko dno okeana survava i spušta duboko ispod Irske.

Da bi stigle do svojih ložnica za mrešćenje, s one strane Atlantika, te ribe će plivati uz Golfsku struju, da bi napokon dospele do jednog golemog vrtloga ili mrtvaje gde se, ispod drevnih hrastovih stabala, koja gnjile u morskom rastinju, u najdubljoj tami kreću neobične ribe koje imaju sopstvene svetiljke. Tamo sve jegulje sveta polažu svoju ikru i tamo umiru, odakle su se, kao providna pljosnata, trakasta stvorenja uputile ka kopnenim vodama Evrope. Posle svog beskrajnog putešestvija, mlade jegulje stigle bi do ušća reka i prošle uzvodno do jezeraca i jaraka za odvodnjavanje, gde su, one koje nisu ubili: čovek, vidra, čaplja, galeb, vodena pernata

divljač, kormoran, vodomar, patuljasta sova ili štuka, živele (i rasle, dok ih žudnja i instinkt ne bi pokrenuli u potragu za svojim naslednim zavičajem u Meksičkoj struji.

Jegulje Međurečja tamanile su ikru i mlađ lososa i pastrmki, a vidre su tamanile jegulje. Tarka je stajao na škriljcu plićaka dok su one vijugale i promicale pored njegovih nogu. Najpre bi pojeo po komadić od blizu repa, ali kada je utolio glad, on bi uhvatio, zagrizao i odbacivao. Što je više ubijao, više mu se ubijalo, i on ih je klao dok ga vilice ne zaboleše. Bila je to ljigava zanimacija, posle koje se umivao skoro pola sata, prepustivši se varenju na jednoj mahovinom obrasloj steni.

Dok su se jegulje selile, vidre su lako dolazile do hrane, i nisu imale potrebe da love. Kretale su se za jeguljama niz reku, jedući im najpre repove do crevnog otvora, ostavljajući glavu i trbušna peraja. Najveći deo noći provodile su u igri. Majka povede mladunce do strmog glinovitog obalskog bedema, koji su tokom prošlih zima niz njega uglačale mnoge vidre koje su se spuštale. Oko tri metra niže nalazilo se udubljenje u čijem središtu se kovitlalo sedam mehurova zajedno sa Jednim prutom, a kada je Tarka naglavačke skliznuo naniže nameravao je da se poigra s njim. Kad je pogledao naviše kroz vodu, njega više ne beše, a tamo su lebdeli drugi mehuri, srebrna hrpa oko zamagljenog lika neke druge vidre. Čuvši zamahe repa vidre, on pogleda u smeru odakle je dopirao zvuk, i ugleda nepoznato mladunče, kako se s prutom u ustima kreće ispod zapenušanog toka. Tarka se polako kretao za nejasnim obličjem, sve dok ne dospe do prepreke koju je činila jedna potkresana vrba s korenjem okrenutim naviše i izlomljenih grana položenih u vodotok. On se uspentra na deblo, otresajući vodu iz ušiju i očiju, i uz kliktave zvižduke otrča ponovo do klizavice. Tamo ugleda mladunče, u čijim čeljustima još uvek beše prut, kako stoji uz jednu odraslu vidru. Tarka zakevta i otrča natrag u vodu. Odrasla vidra zacvile, potrča za njim i poče da mu prede u uvo. On siknu na nju i zviznu svojoj majci, koja mu priđe, ali ne otera ni nepoznatu vidru niti njeno mladunče.

Nepoznata je odgajila mnogo legala pre no što je Tarkina majka rođena. Krzno joj je bilo osedelo na glavi i ramenima, a njuška joj je bila siva. Očnjaci su joj bili dugi i žuti a falilo joj je tri sekutića.

Poznavala je svaku reku i potok koji su tekli na sever, u Severnsko more. Procunjala je visokim hladnim pustolinama triju okruga i gonila su je četiri čopora pasa vidraša. Zvala se Siva Njuška.

Igrala se sa vidrama na klizavici i ostala je sa njima sve dok niski oblaci na istoku ne zarudeše. Tog dana sve petoro švrljali su Ostrvom-nagnute-vrbe, a ona se sklupčala pokraj Tarke i umivala mu krzno, postupajući s njim kao da je njeno rođeno mladunče. Potom umi drugo mladunče, čiji rep je imao beli vrh. Siva Njuška je srela Beli Vršak pre tri nedelje kako sama luta i otada je ostala sa njom. Dve odrasle vidre osećale su međusobno prijateljstvo i naklonost, jer nikada nisu zakevtale ili siknule jedna na drugu. U stvari, mada se Tarkina majka nije sećala Sive Njuške, stara vidra se igrala sa njom i njenom braćom, kada su bili mladunci, čitave jedne noći u jednom od pačijih jezeraca u blizini ušća.

Kiša je nošena u sivim naletima niz dolinu, a reka je preplavila duplje lasta bregunica kojima su bili prorešetani peskoviti obalski bedemi. Drveće, grane i uginule životinje valjani su prema moru. Jesenji povodanj bio je toliko blatnjav da vidre nisu mogle da vide lovinu u reci. Kretale su se uz dolinu kopnom, hraneći se majušnim voluharicama isteranim iz njihovih poplavljenih staništa, i zečevima koje su hvatali u jednom odgajalištu zečeva u šumi u kojoj su lešine čaplji, vodomara, crvenovratih gnjuraca, kormorana i malih kormorana bili prikovani za jedan hrast. Neki od njih su ustreljeni, neki uhvaćeni u zamku. Kormorani i mali kormorani bili su obezglavljeni, jer je Odbor za očuvanje Međurečja plaćao po šiling za njihove glave. Krila vodomara bila su odsečena sa njihovih sićušnih tela, jer su neke od gradskih žena bile voljne da plate za njihovo jarko perje, koje su nosile kao ukras na šeširima.

Posle još jedne nepogode, u šumama iznad krivudave reke počeše da se ukazuju ptičija gnezda od proteklog leta. Drveta divlje trešnje bila su predivna dok je opadalo njihovo skerletno lišće. Nepogode oktobarske ravnodnevice ogoliše im grane i odneše lišće u kovitlacima. Vidre se spustiše dole do drugog povodnja, povremeno napuštajući vodu da bi presekle okuke oko močvarnog tla i polja neprimetne bogaze kojima su vidre hitale pre no što su polja izorana, pre no što su ih primitivni ljudi lovili radi krzna drvenim kopljima sa vrhovima otvrdnutim plamenom. Te bogaze

bile su starije od polja, jer polja su nekad bila prošireno korito reke, po čijem su mulju nekada one vukle svoje teške repove. Plutali su ispod Mosta-pola-penija, a tokom dana su ležali u rogozu bivšeg Kanalskog mosta. Neki pas ih uznemiri i naredne noći oni se uputiše prema kopnu i potražiše odmorište u jazbini jazavaca na padini brega. Smrdljivci su samo piljili i frktali na njih svojim licima sa belim belegama. Pre nekoliko svitanja jedan lisac ušunjao se u istu tu jazbinu među borovima na bregu, ali su ga jazavci oterali, jer je smrdeo, a i njegove navike kosile su se s njihovom besprekornom urednošću. Da se lisac ušunjao danju, a i da su na osnovu njegove zadihanosti mogli zaključiti da su ga gonili lovački psi, oni ga ne bi izujedali i isterali, već bi mu pružili utočište, jer čovek je njihov zajednički neprijatelj.

Smrdljivci su dopustili vidrama da spavaju u jednoj od njihovih pećnica — kako su seljani nazivali odaje koje su povezivale podzemne hodnike, jer one su bile veličine i oblika zemljanih furuna u kojima su neke od devonskih seljanki još uvek pekle hleb. Vidre su bile čiste i umivale su se pre spavanja, te su jazavcima bile prihvatljive. Kada je pala noć, napustili su jazbinu zajedno, Tarka se držao u blizini svoje majke, jer su ga veličina i izgled matorog divljeg nerasta, koji je tokom dana hrkao na svojoj postelji od izgrižene trave i mahovine u susednoj pećnici, onespokojavali. Jazavci odgegaše niz svoje staze utabane kroz grmlje kurike i crnog gloga, a vidre krenuše svojim putem, kroz kupinjake, do vrletnog brega. Trčale su prema horizontu duž jedne vrste repe koju su obrstile ovce, prešle preko jednog puta i provlačile se kroz vrzine mnogih njivica. Krećući se niz jedan pašnjak i kroz šumu hrastova i zelenike, dospeše do jedne drage, ili zatončića, čije su obale bile razlokane vododerinama i razvaljene plimom i osekom. Beli Vršak iznenada odgalopira preko mulja, jer prepoznala je Lenkarsku dragu u koju se ulivao potok koji je tekao niz dolinu od Jazbine kod dvostrukog jasena, u kojoj je ona rođena. Bila je oseka i voda je promicala ispod klizišta, ili strmih glibovitih padina. Raširiše noge i voda ih, ispod jednog drumskog mosta, odnese do reke, koja je tekla kroz široko i plitko jezero ispresecano crnim okruglim gvozdenim stubovima Železničkog mosta — kroz Jezero-šest-čaplji. Kada god bi Tarka izbauljao da bi uhvatio jednu od ptičica koje su tražile hranu pored ivice vode, noge bi mu do trbuha potanjale u glib. Ptice koje su vidre

uznemirile, uzleteše kričeći, što kao da razbudi odjeke daleko dole niz reku. Bili su to krici zviždovke grivnjašice i zlatara pijukavca, velike carske šljuke, zlovremenice, ritske šljuke bekasine i prudnika, i sasvim nizvodno, u nejasnoj daljini obasjanoj zvezdama, krici se javljahu i ponavljahu.

Smeđa voda valjala ih je nizvodno, a dok su bili nošeni po širokom luku Tarka ugleda nešto što ga ispuni strahom. Sazvežće Veliki Medved, koje je bilo ispred njih, sada se nalazilo s njihove leve strane, dodirujući svojim zvezdanim obličjem vrhove udaljenog drveća. Zvezde su bile prijatelji, budući da su pripadale noći i vodi, ali ova neobična svetla višestruko su premašivala veličinu zvezde zornjače. Protezala su se u treperavom nizu preko reke, ispuštajući nad sobom neku izmaglicu, poput svitanja koje je za vidre Međurečja prepoznavano kao upozorenje.

Nijedna od odraslih vidri nije se uplašila, te Tarka nastavi da pliva ne roneći.

Svetla onespokojiše tri mladunčeta. Dok su se primicali, začu se neka tutnjava na noćnom povetarcu, koji se podigao pre dva časa, još otkako je plima počela da nadolazi preko breše koju je činilo široko ušće reke.

Uskoro se nadiranje povodnja ublaži, jer se plima sukobljavala sa rekom. Jedan talasić podiže Tarku i prođe iza njega, drugi se ukovrdža poput nekog drugog prstaca i rasprsnu se nad njim. On otrese vodu sa brkova i liznu njušku, i neobični ukus mu se dopade. Laptao je i pio. Nadolazeći sveži nalet plime pomeraše ga gore-dole i zapljuskivaše mu glavu nestašnom penom. Na svakom rebrastom sprudu i glibovitom obalskom bedemu talasići su se omotavali oko stena i hridina, odmičući uz slabašne kapave zvuke, i ostavljajući kupole pene koje podrhtavahu i rasprskavahu se na vetru. Dok su vidre jačim zamasima plivale nizvodno, glibovite obale preobratiše se u peščane sprudove, a mehuri vazduha iz rupa crvuljaka migoljili su plićakom kroz koji su one veslale. Neka duga tamna obličja jezdila su po vodi, lagano se njišući na plimi, dok su ih talasići zapljuskivali. Tarka se plašio čamaca za lov na losose, ali se odrasle vidre ne obazirahu na njih. Svetiljke na mostu bile su velike i bleštave i više nisu treperile. Prominuše pokraj još čamaca na njihovim sidrištima. Saobraćaj na mostu je podizao glasnu

tutnjavu, a videle su se i neke spodobe. Pred njima su dvadeset četiri luka, različitih oblika i veličina, nosili dugi most. Siva Njuška je zaronila, a ostalih četvoro za njom.

Ona je osetila vonj ljudi i pasa, koji je strujao sa mosta, oko dve stotine metara ispred njih. Tarka je plivao pod vodom sve dok nije posustao, a kada je tiho izronio da bi udahnuo, okrenuo je glavu da vidi ima li neke opasnosti u blizini i nastavio je da pliva. Sedam puta je izranjao da bi udahnuo vazduh pre no što je stigao do mosta, a osmo izranjanje dovede (ga pod jedan od lukova. Uporno je plivao nasuprot plimi koja je kuljala izmeću dvaju stubova.

Bilo je to prvi put da je Tarka prošao ispod drvenog Dugog mosta, koji su sagradili kaluđeri preko svog gaza, dva veka pre no što su u brodogradilištima ispod njega izgrađene galije da bi se suprotstavile Španskoj armadi.[6] Kada su vidre prošle ispod mosta, morale su da plivaju s naporom, držeći se desne obale reke, da bi izbegle glavnu struju plime. Vidre su te noći lovile ribe listove, roneći u dubokoj vodi širokog ušća reke; nije bilo lako pronaći ih, jer bi iverak zlatopeg i konjski jezik legli pljoštimice na pesak kada bi iznad sebe ugledali neko tamno obličje, a njihova pegava na peskovito dno nalik leđa su ih prikrivala. Vidre su čeprkale šapama po dnu, isterujući ribe, koje bi onda ščepale i odnele ih na obalu da bi ih pojele.

Narednih noći, Tarka nauči da jede krabe, krckajući ih zubima. Sa ostalim vidrama, tražio je rakove među stenama ispod kamenog keja ribarskog naselja na ušću dveju reka koje su činile Međurečje, gde bi ih noću često uznemirili meštani izručujući vedrima otpatke. Jednom beše prosuto puno vedro vrućeg pepela, koji oprlji Tarku i Beli Vršak.

Danju su vidre spavale u ševaru jednog pačjeg jezerca, u koje su dospevale nošene plimom uz drugi krak ušća, i skrenuvši ka Brantonskom rukavcu, gde su bile usidrene jole i dereglije za šljunak. U svitanje bi napuštale slanu vodu i pretrčale preko istočnog obalskog nasipa do pačjeg jezerca u obliku ovnujskih rogova. U ustajaloj vodi jezerca vidre su lovile ciple, nanete unutra kada je, pre mnogo godina probijen nasip, i kalifornijske pastrmke,

---

[6] Španska ratna flota poslana na Englesku 1588. godine. (Prim. prev.)

koje je vlasnik jezerca tamo ubacio. I čaplja Štrklja je lovila u tim vodama, a noću je mnoga pernata divljač lepršala i kokodakala pokraj ševara; divlja patka zviždarka, grogotovac, crna liska, gnjurac i pripadnici pačje porodice patka kašikara, riđoglava plovka i kržuljica.

Četvrte noći kako su vidre stigle na pačje jezerce, Ovnujski rog, laste koje su se nastanile u ševaru ne zaspaše u suton. Cvrkutale su među sobom, kada prve zvezde zasvetlucaše na vodi, jer primile su poruku da napuste zelene livade koje su im toliko omilile. Sporazumevale su se pripevnim zvucima — koje ljudi retko kad čuju, toliko su oni blagi i milozvučni — priljubljene uz neraspukle vrškove rogoza. Čavrljale su o belosurim morima, o vetrovima koji su poništavali udare krila, o snažnim gromovitim treskovima u suncem obeljenim oblacima pod njima, o raspomamljenim kišama i gladi i zamoru koji će naići pre no što ponovo ugledaju svetlucanje pene na žalu Afrike. Ali nijedna ne pominjaše sadruge koji će pasti u more, ili nastradati u Francuskoj i Španiji i Italiji, ili slomiti vratove o okno svetionika, jer ove ptice račvastog repa, vesnici leta, nisu pomišljale na tako nešto ili na smrt. Bile su ispunjene radošću i prostodušne i nesklone ljudskim putima.

Tarka ih je ljubopitljivo posmatrao tokom dana. Posmatrao je kako krivudaju poviše njega, uz nervozno zamahivanje krilima koja zatamnjivahu nebo, i osluškivao je njihove vrištave krike, dok su se spuštale i pljuskale o vetrom ustalasanu vodu. Dok se protezao pre no što će u suton napustiti svoje legalo, one uzletahu prema zvezdama poput nekog golemog uzdaha. *Krak! Krak! Krak!* zakriča čaplja Štrklja, stojeći dostojanstvena i nepokretna u plitkoj vodi na rubu jezerca. Bio je to, za mnoge od njih, zadnji put da čuju neki glas u Engleskoj, za te vesnike leta modrih krila, koje su se pripremile na iscrpljujuću seobu iz zemlje starih kuća sa krovovima od slame i čatmara.

Nekoliko dana pošto su laste otišle, Tarka začu neki kratak, tihi, blag zvižduk, dok se igrao u Pačjem-jezercu-ovnujski-rog. Pet vidri prekinuše igru i oslušnuše. Zvižduk se ponovo začu, a Tarkina mati odgovori. Zvižduk kojim je odgovarala beše prodoran i glasan. Ženka otpliva ka mestu odakle se javljao zvižduk, praćena Sivom Njuškom i Belim Vrškom. Zvižduk izazva Tarku da razjareno krikne

Ik-jang, a kada muško mladunče tako krikne, ono više nije mladunče, već mužjak.

Prethodne noći, vidre su lovile ribu u ušću pored morskom travom obraslih ustava od pletera i muljem obloženim stubovima vrša za losose, u koje je nekada plima nanosila losose. Vratile su se u pačje jezerce preko polja i jaruga, jednom putanjom vidri, a jedan matori mužjak je krenuo njihovim tragom.

Tako ih je dopratio do pačjeg jezerca krupni mužjak pljosnate glave, jakih bedara, s velikim brkovima, više nego dvostruko teži od Tarke. Prestrašio je onoga koji je maločas kriknuo *Ik-jang,* i koji se sikćući šćućurio uz svoju sestru, kada neznanac onjuši njenu njušku a onda je liznu. Ovaj postupak izazva čudnovato ponašanje Tarkine majke. Okrenuvši se ljutito ka svojem mladunčetu, ona poče da ga premeće, ujeda i da ga proganja pod vodom. Podiže se mnoštvo mehurova. Tarka zaroni da bi video zbog čega se dogodila ta čudnovata stvar, ali mužjak zaošija u vrtlogu vode da bi ga ščepao za glavu. Tarka se toliko prestravi da otpliva do obale i ispuza napolje, među osušenu palamidu. Odatle, dok se voda slivala sa njegovog krzna, on zviznu svojoj majci. Ugleda je kako pliva sa glavom izvan vode, a neobični mužjak bio je za njom, pretvarajući se da je ujeda. Nije obraćala pažnju na krike svojeg mladunčeta i ronila je, igrajući se s mužjakom. Tarka je satima trčkarao po travom obrasloj obali pačjeg jezerca, sledeći svoju majku, dok se ona igrala u vodi. Jedared, mužjak izroni na površinu sa ciplom u ustima, kojeg nije našao za shodno da ubije pre no što ga je pustio da pluta na boku. Tarka je uporno zviždao, dok napokon veliki mužjak ne izađe iz vode i pojuri malog mužjaka, zbog toga što zviždi njegovoj ženki.

Tarka pobeže. Prešao je obalski nasip i latio se posla u kamenitom koritu rukavca, hvatajući ribe listove i zelene krabe koje su tražile hranu na ušću jednog otvorenog odvodnog kanala. Susreo je Beli Vršak i Sivu Njušku, i oni se vratiše do pačjeg jezerca, na što divlja perad odlete. Plivao je okukom ovnujskog roga, kada veliki mužjak ču zaveslaje njegovih zadnjih nogu i ponovo zapliva za njim. Tarka zaroni i izvi se i, mada je dvaput bio ugrizen za vrat i jednom kroz šapu, nije se dao uhvatiti. Vežbe koje je sprovodila njegova majka učinile su ga hitrim i snažnim. On ostavi vodu i dade se u beg

kroz busenje trave i palamidu i čuperke iskrzane perunike do obalskog nasipa, gde ga se veliki mužjak okani i zazvižda svojoj ženki. Začuvši još jedan zvižduk — bio je to, u stvari odjek njegovog zvižduka — on razjareno zaždi do pačjeg jezerca. Onda Tarka zazvižda, a mužjak se vrati da ga ubije. Tarka šmugnu uz i preko obalskog nasipa što je brže mogao, preko gliba i stena rukavca i do zapadnog obalskog nasipa, gde se zaustavi. Kriknu *Ik-jang!* nekoliko puta, ali da je mužjak odgovorio na izazov teško da bi Tarka sačekao da se napije njegove krvi.

Njegovu majku je već prestalo da bude briga, mada ona nikada neće potpuno zaboraviti da je volela jednog mladunca zvanog Tarka.

VII

TARKA TUMARA USAMLjEN, DOK GA PONOVO NIJE SRELA SIVA NjUŠKA

Bio je usamljen mladi mužjak okrutnog i progonjenog roda, čiji su jedini sadruzi, izuzev svetog Duha koji ga je stvorio, bili njegovi neprijatelji — lovci na vidre. Nije više bio mladunče, i sada njegovo ime je uistinu bilo prikladno njegovom načinu života, jer bio je skitnica i beskućnik, a skoro svaki čovek i pas bili su protiv njega.

Tarka je lovio ribu po virovima i jazovima Brantonske drage, jedući svoj ulov među paperjastim i mirisavim lišćem morskog pelina koji je rastao u pukotinama strmog kamenog zida ispunjenim blatom, sa morskom blitvom bezmirisnom vranjemilom i solnjačom. Jedne ga noći obuze neki nemir i on ode nošen plimom do vrha drage, koji ne beše mnogo širi od dereglija za šljunak ukotvljenih zarđalim sidrima poluskrivenim u travi i privezanih za kolone od drveta koje je trulilo. Jedini živi stvor koji je primetio da on stiže do vrha drage bio je jedan pacov, koji se spuštao niz jedno od kotvene užadi, i koji, kada nanjuši vidru, zacijuka i hitro se uspentra preko grančice štipavca, privezane za uže da bi sprečila pristup pacovima, i otrča natrag u brod. Tarka se iskobelja iz gliba i uputi se stazicom na vrhu obalskog nasipa, često zastajkujući i mičući nozdrvama, dok ne stiže do mesta gde se potok, koji prolazi kroz propust ispod puta, survava u jedan betonski bazen i odatle sjuruje niz kameniti obronak u dragu. Ušavši u vodu poviše ribljeg prolaza, plivao je kroz propust, potokom oko okuka i pokraj nekog seoskog dvorišta, kroz drugi propust ispod jednog kolskog puta i nadalje, dok ne stiže do jednog kamenog mosta, u blizini železničke stanice. Konj i karuce, ili uska seljačka kola, prelazili su most, a on se prući pokraj jednog kamena, tako da je desetak centimetara vode

prekrivalo njegovu glavu i leđa i rep. Kada kola prođoše, on ugleda neku šupljinu i upuza u nju. Bio je to otvor keramičke cevi, polomljene na sastavku. Unutra je našao suvotu. Kada se sve ponovo umiri, on ode pod most i lovio je ribe uz potok, vrativši se u cev u svitanje.

Probudi ga topot kopita, ali se buka udaljavala i on se ponovo sklupča, koristeći svoj gusti rep kao jastuk na koji položi vrat. Tokom dana se topot kopita ponovo javljao, jer je ispod mosta bio gaz gde su seoski konji dovođeni na pojilo. Dvaput je puzao niz cev, ali se oba puta na prelomu cevi ukazala jarka svetlost, te se vraćao. U suton, on ispuza i ponovo ode uz potok. Upravo poviše mosta bio je jedan kesten, u čijem hladu su patke tiho gakale. On se uspentra uz obalski bedem, stojeći u vrežama bršljana, uzdignute njuške, provirujući glavom. Pačji vonj bio je obilan i zamaman, kao što je to neka živopisna boja za dete. Voda mu pođe na usta, srce mu je ubrzano otkucavalo. Pokrenu se napred, pomišljajući na toplo meso, a oči su mu svetlele ćilibarskim sjajem od zraka lampe koji dopirahu iz seoske kuhinje s druge strane dvorišta. Kesten zašumi sa svojih poslednjih nekoliko preostalih rđastih listova iznad njega. Onda se preko jasnog vonja patke rasu neprijatan miris čoveka; jedan list bršljana zatreperi, paukova mreža beše pokidana, reka zažubori i dve ćilibarske tačkice nestadoše.

Pokraj potoka nalazila se staza i jedna osvetljena zgrada u kojoj su se obrtali točkovi, a uglačane spojne poluge pokretale se ujednačenim ritmom, koji tutnjaše u vazduhu, poput topota stopala ljudi koji trče obalom. Tarka zaroni. Nije mogao daleko da otpliva, jer je pokraj električne centrale reka klizila preko jednog slapa. On otpliva do desne obale, ali bio je to strmi betonski zid. Ponovo zaroni, zapliva uzvodno i izbaulja na obalu. Dugo je oklevao da pređe železnički kolosek, ali napokon hitro pretrča preko dvostrukih tračnica i dalje sve dok ne dospe do potoka koji je tekao duboko ispod jednog pešačkog mosta.

Kretao se čitav sat, pretražujući okapine na obalama gde je bilo ribe, kako je naučio dok je bio mladunče, kada na peskovitoj vododerini otkri ugodni vonj vidre. On zviznu i pohita uzvodno, sledeći vonj koji je nalazio svuda gde su bili utisnuti tragovi. Uskoro, on začu zvižduk i radost ga razgali.

Očekivala ga je jedna mala vidra, sedeći na oblutku, ližući krzno, a beli vršak njenog repa nalazio se u vodi. Dok se Tarka približavao, ona ga posmatraše, ali se ne pomeri sa oblutka, niti prestade da liže vrat kada on položi svoje prednje šape na kamen i pogleda naviše u njeno lice. On zacvile i ispuza iz vode da bi na zadnjim nogama stao pokraj nje i dodirnuo joj nos. Lizao joj je lice, dok njegova radost ne preraste u neko snažno osećanje, tako da, kad ona nastavi da ne obraća pažnju na njega, on zacvile i udari je jednom od svojih šapa. Beli Vršak zakevta i ugrize ga za vrat. Ona potom skliznu u vodu i, vragolasto švićnuvši repom, otpliva od njega.

On pođe za njom i uhvati je i oni se valjahu razigrano i Tarki se vrati osećanje koje nije osetio još od onih najranijih dana u duplji drveta, kada je bio gladan i prozebao i kada je osećao potrebu za majkom. Zacvile Belom Vršku kao mladunče, ali ona pobeže. On pođe za njom jednom utrinom. Bila je to neobična igra, bila je to žaljenja vredna igra, to uopšte nije bila igra, ali je Tarka bio jedna potištena životinja. On ju je saletao, ali ona kevtaše na njega i ščepala bi ga za vrat kadgod bi pokušao da je lizne po licu, sve dok on sasvim ne Prestade da cvili i ne preturi je, stojeći na njoj kao da je ona neki losos tek izbačen na kopno. Uz razjareno kevtanje, ona ga zbaci i suoči se sa njim, šibajući repom i sikćući kroz zube.

Posle toga, ona se ponašala kao da on ne postoji i vratila se reci kao da je sama, da pod kamenjem traži jegulje. On je pretraživao pokraj nje. Uhvatio je neku crnu i žutu ribu nalik na jegulju, čija su okrugla usta u obliku sisaljke bila pričvršćena za bok jedne pastrmke, ali ona ne htede da je primi. Bila je to zmijuljica. On ju je sve iznova spuštao pred njom, pretvarajući se svaki put da ju je tek uhvatio.

Ona se sa nipodaštavanjem okretala od njegove ponude, kao da je ona uhvatila zmijuljicu i da ju je Tarka oteo od nje. Slabunjava pastrmka, koja je danima umirala sa zmijuljicom pričvršćenom uz sebe, otpliva niz potok; bila je to pastrmka kanibal i ona je pojela manjih pastrmki pedeset puta onoliko koliko iznosi njena težina. Otrovao ju je katran sa puta, spran kišom. Narednog dana, jedan pacov pojede njeno telo, a Štrklja proburazi i proguta pacova tri noći posle toga. Pacov je proživeo ugodan život ubice i skončao je pre no što je stigao da se uplaši.

Zmijuljica se izbavi živa, jer Tarka je ispusti i snuždeno ostavi Beli Vršak. Pošto je odmakao nekoliko metara, on se okrete da proveri da li je ona pošla za njim. Okrenula je glavu, posmatrala je šta on čini. Bio je toliko uzbuđen da njegov zvižduk — grleni zvuk kao u velike carske šljuke — beše nizak i nalik na zvuk flaute. Ona odgovori. Bio je zaljubljen u Beli Vršak i kao kod svih divljih ptica i životinja, njegova osećanja bila su isto onoliko snažna koliko su brzo nastajala. Nije osećao ni glad ni umor, i borio bi se zbog nje do iznemoglosti, sada kad mu je ona zviznula. Odgalopiraše na podbarnu utrinu gde je on, obuzet sve većom žudnjom, navaljivao na nju, preturao je i izmicao od njenih ugriza.

Ona skoči za njim i oni se rvahu među skupinama rascvetalog rogoza strašeći zečeve koji su tražili hranu i podigavši šumsku šljuku koja je upravo doletela sa dugog niskog ostrva, udaljenog tridesetak kilometara od ustave na ušću reke.

Beli Vršak je bila mlađa od Tarke, i provela je sama tri nedelje pre no što je stara vidra sive njuške naišla na nju i počela da brine o njoj. Majku su joj ubili psi vidraši, za vreme zadnjeg zbora te sezone lova na vidre, krajem septembra.

Tarka i Beli Vršak se vratiše do potoka, gde se igrahu žmurke među osušenim stabljikama angelike i kukute. Ali kadgod bi se njegova nestašnost preobratila u nežnost, ona bi zakevtala na njega. Posle nekog vremena, ona postade popustljivija i dozvoljavaše mu da je lizne po glavi, a jednom mu čak liznu njušku pre no što pobeže. Ona ga se plašila, a ipak joj je bilo milo što je sa njim, jer bila je usamljena otkako se rastala od Sive Njuške, kada ih je pas jednog lovočuvara isterao iz jedne hrpe rogoza, gde su se bile pritajile. Tarka je uhvati i propinjaše se oko nje na šljunkovitoj obali, kada sa nizvodne strane potoka naiđe jedan mužjak sa tri bela krpelja na obrvi, snažan, sporih pokreta, grubog krzna, koji je došao iz pustoline da bi našao neku ženku, upravo onakvu kakva je bila ova što je pred njim. Tarka kriknu *Ik-jang!* i pojuri prema njemu, ali ga mužjak, koji je težio desetak kilograma, ujede za vrat i rame. Tarka potrča natrag, sikćući, njišući i kolebajući se, pre no što potrča napred i napade. Stari mužjak ga preturi i ugrize nekoliko puta. Tarka beše toliko izleman da pobeže. Mužjak pođe za njim, ali se

Tarka ne okrenu da bi prihvatio borbu. Imao je razderotine po glavi i vratu i triput je bio ugrizen kroz jezik i usku donju vilicu.

On zastade na oblutku na kojem je sedela Beli Vršak, kada ga je prvi put ugledala, i osluškivaše zvižduke svojeg neprijatelja. Voda u tami žuboraše oko kamenja dok je tekla svojim putem prema moru.

On čekaše, ali Beli Vršak ne dođe, te zaroni u vodu i prepusti se da bude nošen okukama i ispod kamenih lukova mostića koji su nosili koloseke. Plutao je, jedva pokrećući noge, slušajući pesmu vode i povremeno lapćući, da bi rashladio jezik. Točkovi i poluge u centrali kretahu se i svetlucahu iza staklenih okana, poput krila vilinih konjica; on kliznu preko slapa, glatkog poput ulja. Bio je nošen lagano i neprimetno ispod drveta kestena, ispod mosta, pokraj tihe železničke stanice, voćnjaka, utrina, sve do vrha drage. Struja ga ubaci u bazen ribljeg prolaza i nosaše ga niz korito do slane vode. Sa osekom je plutao pokraj barki i dereglija za šljunak, dok ga zviždovka grivnjašica i mali prudnici, koji trčahu prelivnom linijom, ne dočekaše prijateljskim kricima. Bova za sidrenje njihala se i obrtala na oseci; direci, obloženi dronjcima od morske trave, izvirivahu iz gliba koji se cedio u plovnom delu zaliva, dok su velike carske šljuke kliktale, usisavajući gliste svojim dugim povijenim kljunovima. Tarka plutaše, nošen osekom. Ona ga odnese u ušće reke, gde je pravo more izjedalo peskovite obale. On začu zvižduk i radosno odvrati. Siva Njuška je lovila ribu u ušću reke i dozivala je Beli Vršak.

Ta vidra, popustljiva u življenju posle mnogih tuga i strahova, celivaše njegovo izubijano lice i vrat i lizaše njegove ozlede. Lovili su zajedno, a tokom dana su spavali u jednom jarku za odvodnjavanje u jednom od prokopa u močvari, natapanom svežim tokovima sa brda koja ležahu severno od nje. Mnoge noći proveli su u lovu na moru, a često se, za vreme oseke, igrali u viru naspram ribarskog sela, koje beše izgrađeno oko podnožja jednog brda. Hladni severoistočni vetar duvao je preko udubina i peskovitih humaka pokraj mora, ali je Siva Njuška znala za jedno toplo mesto za spavanje, u jednoj skupini vežljike zaobljenih vrhova, pokraj dnevnog skrovišta jednog bukavca. Ona poče da ispoljava nežnost prema Tarki i davaše mu ribe, kao da je on njeno mladunče, a posle nekog vremena prihvati ga za svojeg mužjaka.

VIII

TARKA I SIVA NjUŠKA KREĆU SE DUŽ MORSKE OBALE SEVERNOG DEVONA I NERAZDVOJNI SU

Drveće na rečnoj obali ronilo je svoje zadnje suze, a glib u viru, dokle je dopirala plima, činio ga je masivnim i tamnim; a posle povodnja, kada su lososi prelazili preko zasuna, započinjući svoje dugo putovanje da bi bacili ikru u pesku, tamo gde reka teče mlada i bistra, iskršeni crni ostaci behu razasuti po obalama i grebenima rečnog ušća. U novembru, topole su podsećale na smočeno perje galebova pobodeno u tle, izuzimajući poneki list koji lepršaše na njihovim vrhovima, odolevajući novembarskim vetruštinama.

Jedne večeri, kada je oseka povlačila kanalske plutače prema zapadu, a galebovi su leteli tiho i nisko iznad mora, prema liticama predgorja koje su tamnele, vidre krenuše na put. Blistavo oko jednog svetionika, poput izbeljene kosti na rubu peščanih sprudova, žmirkaše u čistom vazduhu. Bile su nošene, usred vrtloga i strmoglavljivanja talasa u brazdi koju je za sobom ostavljala jedna barka, dok je prigušeni tutanj zasuna odzvanjao u njihovim ušima. Iza neravnomernog horizonta, koji su činili veliki sivi talasi, dan je čileo, ostavljajući za sobom rumenkasto bledilo na hladnom moru.

Talasi su klizili i izdizali se ispod barke sa katarkom, odvajajući belu uskomešanu traku sa njenih oblina. Pod njenu kobilicu se dovalja jedna kresta i ona se zari u nju. Na levoj strani, izmaglica se podizaše na obali posutoj surim šljunkom, na kojoj ležaše jedan razbijeni razarač koji je more izbacilo. Ležao je tu godinama, u komadima nalik na delove buba omotanih sivom paukovom mrežom na nekoj kleki. Jedna od nevera, koja je terala leteću penu preko sopstveničkih podbarnih pašnjaka, izbacila ga je na

šljunkoviti greben. Tokom dana, Tarka i Siva Njuška spavali su ispod zarđalih ploča, sklupčani da bi se ugrejali, na morem uobličenim oblucima, koje je ono dokotrljalo tamo duž Herkulovog rta.

Dva sata posle ponoći, vidre otplivaše osam kilometara duž plitke obale i stigoše do pećine na rtu, koje se Siva Njuška setila onda kada je osetila da se njeni mladunci pokreću u njoj. Plima je ostavila duboka jezerca među stenama, u kojima vidre potražiše slingure i glavoče i druge ribice koje se sakrivahu u morskoj travi. Nahvataše kozica, kojima su jele repove, ali nikada nisu gutale glave. Zubima su otkidale mušule sa stena i, držeći ih šapama, krckale su ih i jezikom vadile iznutricu. Dok je Siva Njuška iskopavala peščanu jegulju, Tarka je pretraživao duboko jezerce u kojem je prebivao jedan jastog sa samo jednim kleštima. Skrivao se dva metra ispod jedne stene, na kraju pukotine suviše uzane da bi Tarka mogao da pliva njome. Četiri puta je pokušavao da ga zakači prednjom šapom i izvuče ga napolje kandžama, izlizanim kopanjem po pesku, a u žudnji da ga se domogne kidao je zubima morsku travu. Jastog je bivao uznemiravan mnogo puta u životu, jer nije bilo čoveka u selima Krojda i Hema koji nije pokušavao da ga izvuče dugim štapom sa kukom pričvršćenom na vrhu. Jastog je izgubio tolika klešta da, kada su mu ona po deveti put otkinuta, njegov mozak odbi da potakne rast novih klešta. Njegov glavni neprijatelj bio je jedan starac po imenu Magi, koji je dolazio do jezerca svakog subotnjeg jutra u vreme niske prolećne oseke, sa zečjom kožom i utrobom, koje je bacao u vodu, da bi ga namamio iz pukotine. Jastog je bio dovoljno razborit, te je i dalje živeo.

Vidre su se preko dana odmarale na jednoj izbočini u pećini ispod rta. Tu je prebivala i foka Kričavko, koja bi se uspentrala na jedan škriljac ispod njih, tegobno i pljeskajući perajima pri skokovima. Ponekad bi Tarka plivao u jezercima pećine, obrnuvši se na leđa da bi gucnuo kapi koje su kapale sa kamene tavanice, ali samo kada bi Kričavko otišao na more, u lov na ugore, tamo gde su stene Vrećaste zapreke parale penu plime.

Najveći ugor Vrećaste zapreke, bio je to Kicoš, nikada nije uhvaćen, jer bi se on, kadgod bi ugledao foku Kričavka, svojeg neprijatelja, skrio daleko dole u zagasito zelenoj vodi, u jednoj

šupljini u stenama najdubljeg vira, gde ležahu jedno školjkama obloženo ćule i oprema šalupe Njenog veličanstva *Vizel,* koja je tu, pre jednog veka, doživela brodolom. Kada u okolini ne bi bilo foka, Kicoš bi se pomolio iz duplje i zurio, ne trepćući, ne bi li ugledao neku ribu, za kojima bi se stuštio i progutao ih. Jednoga jutra dok je Tarka, ogladneo posle olujne noći, trgao u kaišastom morskom rastinju, devet metara ispod svetlucave površine vode, nešto blesnu povrh njega i on, pogledavši naviše, ugleda usku glavu sa dugim, kukastim, pretećim kljunom i dve velike opne na nogama, spremne da se otisnu u poteru za ribom. Bio je to Guta, mali kormoran, čije zejtinjavo zelenkastocrno perje je odražavalo svetlost. Glatka, uska glava se trzala dok je Guta pomerao pogled, a jedan crni bakalar ovo trzanje pogrešno protumači kao kretanje neke omanje ribe koja pliva po površini. Crni bakalar se nakrenu da bi se izdigao i zgrabio je, a mali kormoran ugleda odsjaj njegovog boka istovremeno kada i Tarka. Guta se bućnu i hitro se odgurnu nogama naniže, brže no što vidra može da pliva. Njegovo gusto perje je svetlucalo i odsjajivalo dok je proganjao crnog bakalara. Kicoš je takođe ugledao crnog bakalara i razmotao je svoj mišićavi rep kojim se držao za jednu izbočinu na steni. Ugor je bio duži od čovečje visine i užeg tela negoli Tarka. Težio je četrdesetak kilograma. On se zamigolji iznad balvana obraslih morskim rastinjem, a dok je prolazio iznad krabe one se skriše u topovske cevi.

Ptica, životinja i riba rasporediše se u obliku strele, čiji šiljak je činio svetlucavi crni bakalar, ugor je bio savitljivo vreteno, vidra i mali kormoran kuke. Guta plivaše sa ispruženim dugim vratom i kukastim kljunom spremnim da zgrabi, dok se otiskivao opnastim stopalima dalje od mehurova koji su isticali iz njegovog ždrela. Crni bakalar okrenu pored Tarke, koji zaošija naviše i pođe za njim. Guta poče da koči i zaokreće uz pomoć četrnaest kratkih krutih repnih pera i jednim opnastim stopalom okrenutim naopačke. Crni bakalar skrenu niz jednu okomitu stenu sa koje je visilo kaišasto morsko rastinje, ali, naišavši na Tarku, ponovo zaokrenu naviše, gde ga uhvati Guta.

Strela nalete na jednu stenu, u spletu kaiševa i traka i mehurova koji se grčevito izdizahu naviše. Džinovski ugor zagrizao je malog kormorana kroz šiju. Krila zapljeskaše, prodorni prigušeni krik provali iz jednog velikog vazdušnog mehura. Tarka široko razjapi

čeljusti, ali njegovi zubi nisu mogli da probiju utorovu kožu. Nerazgovetnost potamne, jer se nešto neprozirno rasprostiraše tamo gde se prethodno naziralo kretanje.

Tada foka Kričavko, koji je cunjao oko podnožja stene, ugleda vidru kako se izdiže prema površini i on zaošija naviše za njom, kada primeti kako ugor u talasima izbacuje ono što je bilo uzrokom neprozirnosti, a to beše Gutina krv, koja je bojila zelenu nerazgovetnost. Kicoš je držao malog kormorana u svojim čeljustima. Podvodni oblak beše raspršen vrtlozima koje su pravila peraja dok je foka progonila ugora. Kicoš ispusti malog kormorana, a jedna pukotina u steni prihvati svog sivog stanara. Kričavko zaošija naviše, savivši svoje glatko telo, i ležaše ispod površine vode, isturivši samo glavu napolje, napajajući se svežim vazduhom i posmatrajući Tarku, na oko pet metara od sebe. *Vuf, vuf,* izusti Kričavko razigrano. *Is, is,* pokliknu Tarka uzbuđeno. Ugor je nestao, a kasnije se nahranio drugim ribama, nad lešom malog kormorana koji su izgrickali rakovi.

Vidre su retko lovile ribu po danu; obično su se izležavale na toplom podnevnom suncu, na pesku jednog zatona iza Duge stene, čija litica je bila sedalo na kojem je svojim žrtvama vadio utrobu Kljucko, jednooki sivi soko. Jednog jutra, Kljucko se polusklopljenih krila obruši na Tarku, kričeći *aik-aik-aik!* i prohuja pored njegove glave. Bio je to ljutiti krik mužjaka sokola žućkastobelih grudi. On je bio hitar letač i ubrzo se uzvinu do osmatračnice svoje ženke, na nebu iznad klisure, koja je pomno promatrala prostor ispod sebe ne bi li ugledala nekog goluba pećinara, šljuku ostrigara, zebu ili njorku. Kada oni odjezdiše niz severnu stranu rta, gavran Gavra triput duboko graknu i udahnu vazduh da bi sa svojom ženkom vitlao po vetrovitim uzlaznim strujama.

U blizini Peskovitog zatona nalazila se Kormoranska stena, na kojoj je pet kormorana čučeći provodilo najveći deo vremena za vreme dok je trajala dnevna svetlost, vareći ribu kojom su im bile napunjene voljke. Svaki od kormorana, kada bi stigao, crn i ujednačeno leteći, prošao bi stenu za pedesetak metara, zaošijao naokolo i poleteo natrag uz vetar, da bi se nesigurno spustio među svoje srodnike, od kojih su nekima iz ždrela izvirivali riblji repovi.

Oni su ispružali krila i micali ramenima da bi olakšali da se riba spusti u njihove voljke. Vrh Kormoranske stene, na kojem su sedeli, izdizao se iznad najviših talasa.

Vrećasta zapreka je bila podvodni greben koji se prostirao na oko osam stotina metara, preko kojeg su strujale plima i oseka. Tamo su morske struje nanele mnogo foka, koje su pratile losose uz Severnsko more, na njihovom povratku rodnom ostrvu Landi. Sa njima je bila i jedna siva foka, stranac, koja se spustila sa severa. Foke su nekoliko dana lovile ribu dalje od Zapreke, pri čemu je Kričavko rikao među njima i pridruživao se njihovoj omiljenoj igri, proganjanju najmanje foke, koja ne beše crna i žućkastosmeđa kao one, već neobično srebrnkastobela. Plivale bi oko stena, tražeći je, ponekad ostajući pod vodom skoro četvrt sata. Jednom, kada je Tarka tragao za nekim lubinom, na dubini od oko sedam metara, susrete Kričavka, licem u lice, i od zaprepašćenja ispusti veliki mehur. On se okrete i odgurnu prema svetlosti, dok je Kričavko spiralno plivao oko njega. Kričavko je uvek bio umiljat, jer on nikada nije imao neprijatelja koji bi ga prestrašio, a kada Tarka zasikta i zakevta na njega, nakostrešene usne njegove široke njuške se trznuše, njegova gornja usna podiže se sa donje vilice, on pokaza svoje žute zube i zalaja. *Vuf, vuf,* oglasi se druželjubivo Kričavko. *Ikjang,* zakevta Tarka. Foka frknu; potom se njena leća, ispružena i svetlucava, prevališe pod vodu, poput bureta.

Kada foke napustiše Vrećastu zapreku, da bi otplivale tridesetak kilometara do svojeg rodnog ostrva, jedna od njih ostade sa Kričavkom. Bila je to tuđinka, siva foka, koja je često, dok su se druge foke poigravale, istraživala udaljeni mračni kraj pećine iza Duge stene, gde je bio jedan šljunkoviti žal. Siva Njuška je istraživala žal iz istih razloga, a ponekad bi se vidra i foka mimoišle u jezercima. Prilikom jedne plime, foka upliva u pećinu i ne vrati se sa osekom. Nije se pojavljivala tri dana, a onda zabatrga perajima niz pesak i pljusnu u more, pregladnela.

Mnogo puta, tokom plime i oseke, ženka vidra bi odjurila u pećinu, a jednog jutra, kada se siva foka vratila u more, ona otpliva oko Duge stene i ispuza iz talasa koji su se lomili o obalu među prilepcima posutim stenama vrećaste duplje. Devedeset tri metra iznad nje, nasađen na zatravljeni stub jedne litice boje peska,

gavran Gavra posmatraše kako ona juri oko i preko oblutaka. Ona dođe do osnove litice i uspentra se uz jedno klizište kamenčića, koji su se odronili tokom jesenjih kiša. Galebovi su tkali i prepletali se u letu iznad gavrana, lebdeći promičući pokraj svojih sedala na licu litice. Kamenčići su se odronili sa Staze-obalskih-lupeža, koju su tokom vekova utabala oprezna stopala ljudi i žena koji su se posle nepogoda spuštali da bi pokupili ono što je more izbacilo na oblutke Duplje. Nije bila mnogo šira od neke ovčije staze na rtu. Siva Njuška potrča duž nje i, zakrenuvši za ugao pokraj jednog oblutka obraslog lišajem, iščeznu iz Gavrinog vidokruga. Ona se, tokom prethodne noći, uspentrala njome nekoliko puta.

Manje od minuta posle toga, gavran lenjo skoči preko ivice i, rasklopivši krila, uzdiže se na vetru i, zaokrenuvši, prohuja natrag preko mesta na kojem je džodžao, preko zamki postavljenih kod zečjih staza u travi i do jednog zida od škriljaca, na stotinak metara od ponora. Gavra je osmatrao jednu od mesinganih zamki. Bila je čvrsto zategnuta oko vrata jednog zeca, još od ranog jutra; zec je uginuo, pošto se dva sata batrgao i dahtao. Bilo je hladno; buve su se uznemireno rojile na dužim dlakama njegovog krzna. Gavra je čekao na obed koji će za njega predstavljati zec, ali nije mu se išlo bliže njemu, dok se pouzdano ne uveri da lovac, kojeg je posmatrao prethodnog popodneva kako postavlja zamku, nije ukopao kljusa pokraj nje, namenjena upravo Gavri. Gavran je znao sve lovačke smicalice i čelična kljusa i mesingane zamke koje su ukopavali. Gavra je nekoliko puta projedrio na vetru iznad zeca uhvaćenog u zamku; jedrio je ne mičući repom ili krilima, da se ne bi učinio sumnjivim lovcu, ukoliko ga ovaj vreba. I pri svakom drugom postupku u svojem životu on je bio oprezan, pošto je naučio mnogo toga o čoveku za više od sto godina letenja.

Gavran je čekao da Drekavac, orao mišar koji je lebdeo u visinama, izvidi zeca; a kada ga Drekavac raspori jednim potezom svojeg povijenog kljuna, gavran naumi da pozove *krok-krok* i tako dovabi svoju ženku da bi mu pomogla da izađe na kraj sa orlom mišarom, ako ovaj ne bude uhvaćen u kljusa. A ako on odapne skrivena kljusa, onda će i orao mišar i zec biti bezopasna hrana za Gavru. Tako je kontao gavran.

Siva Njuška stiže do kraja Staze-obalskih-lupeža i uspentra se uz gibljive skupine morske babine svile, među perjem galebova i mušulama i ribljim kostima, i potrča drugom stazom prema vrhu provalije. Ona gledaše levo i desno, često zastajući da bi onjušila vazduh. Podiže jedno pero, pretrča sa njim nekoliko metara i ponovo ga spusti. Cunjala je preko jedne ledine, zavirujući u zečje jazbine i izvlačeći napolje suve stabljike babine svile koje je vetar Tamo naneo. Gavra je posmatraše dok je trčala, hitra i priljubljena uz tle, duž uskih ševrdavih linija utisnutih u ledinu zečjim stopalima; video je kako se zaustavila kod zeca uhvaćenog zamkom, zagrizla ga u vrat i posmatrao je dok ga je ona potezala. *Krr-krr!* prozbori Gavra samom sebi.

On skoči sa zida što beše prekriven osušenim lišajima, koji kiselinama rastvarahu stenu, i kružeći poviše Sive Njuške graknu jedan dugi, hrapavi zvuk, kojim je nameravao da sazove galebove. Ponirao je prema Sivoj Njuški, ponavljajući hrapavi krik, a ubrzo potom skoro pedeset galebova lovaca na haringe kričahu oko nje. Uznemirena ovom galamom, ona otrča natrag, putem kojim je i došla; galebovi odoše za njom, a zec ostade Gavri. Ugledavši ga, galebovi se vratiše, kričeći i leteći onoliko blizu njemu koliko su se usuđivali. Gavran spokojno kljuvaše i trgaše, znajući da će galebovi podići uzbunu ako bi se pojavio neki čovek sa južne ili severne strane zida, koje su obe zaklanjale prilazni put.

Siva Njuška se suljaše niz odron na kraju Staze-obalskih-lupeža, noseći osušeni smeđi busen morske babine svile u ustima, kada se udaljeni krici galebova glasno razlegoše iznad litice. *Kuok-kuok-kuok!* ljutito gunđahu mnogi od njih. Nekoliko stotina njih kružili su i lebdeli iznad vidre. Začula je hujanje krila i, pogledavši naviše, ugleda gavranov kljun i oči kako postaju sve veće dok je on nadirao prema njoj. Načinio je devet dugih poskoka, udaljavajući se od zeca, a deseti ga je odneo preko ivice ponora, dok je jedan čovek, žurno koračajući, činio svoj deveti zakorak oko severnog zida, na tri stotine metara odatle. Gavra rasklopi krila kada je bio na pola puta niz liticu i odjedri bez zamahivanja oko Vrha.

Kričeći i negodujući, galebovi odjedriše u vetar, a siva foka, koja je oklembešeno lebdela iza zaponca vitala, čuvši ih, otpliva dvadesetak metara i okrenu se da bi osmotrila vrh litice. Znala je da

usplahireni let i krici *kuok-kuok-kuok!* najavljuju prisustvo čoveka. Istina foka nije bogzna kako videla na daljinu, ali je jednom neki čovek opalio puškom na nju.

Siva Njuška opliva oko Duge stene sa hrpom korenja u ustima i izbaulja iz peska ispunjenih talasa koji se slamahu o obalu. Tarka je ležao na leđima, igrajući se sa jednim glatkim zaobljenim komadom stakla koji beše izneo sa dna jedne lokve. Kada je ugleda, okrenu se na jastučaste šape — ne aktivirajući ni kosti niti mišiće — i potrča da vidi šta to ona nosi. Siva Njuška izdiže svoj teret izvan domašaja njegove razigranosti, ali je on gurkaše, želeći da ga se domogne, ne shvatajući njene namere. On odgrize tri korenčića, a kada su dospeli do otvora pećine on otrča natrag do svojeg zaobljenog stakla.

Foka zamagljenim pogledom posmatraše čoveka koji je silazio naniže i njegovog psa spanijela, koji sećaše na tri četvrti puta niz stazu, suviše prestrašen da bi dalje pratio svojeg gospodara. Tarka se igrao sa svojim oblutkom ispod jednog nadnetog i narandžastim lišajevima prekrivenog bedema Duge stene. U raštrkanom jatu bez predvodnika, galebovi sunuše iznad litice. Iznad njih, gavran, Gavra, moćan i crn, sekao je vazduh na raširenim krilima; povremeno bi se okrenuo na leća, odmah se vraćajući u prvobitni položaj. Vežbao je udarac kljunom naviše, ili nabadanje, što je pre mnogo godina naučio od svojeg pretka. Visoko iznad gavrana, jedna zvezdica je treperila i jezdila svojom orbitom, treperila i lebdela svojom stazom. Kljucko jednooki, poprskan škriljčastim plavetnilom i žućkastobelih grudi, vio se u visinama. *Krr-krr,* javi se Gavra, dok su se more i ledina valjali gore i dole i ponovo naviše. *Krr-krr-krr,* kada čovek nestade oko Duge stene, a Gavra zalebde niz vetar da bi dospeo iznad njega.

Oko trista metara ispod gavrana, Tarka se poigravao svojim oblutkom od stakla, zelenim i mutnim, poput svetlosti sagledane kroz ulegle talase koji se uzdižu pred svoj pad na pesak. Huka talasa, neprestana i bučna na stenama ogoljenim osekom, bila je pojačana odjekom koji je vraćala litica, tako da Tarka ugleda čoveka koji se pentrao oko Duge stene pre no što ga je čuo Čovek, koji je skakao sa oblutka na oblutak, nije primetio Tarku; ali kada je dospeo do peska, ugledao je tragove dveju vidri. Jedan od tragova vodio je pravo u pećinu, sa pravilnim petoprstim otiscima, izuzev tamo gde

je trag skretao u stranu od hirovitih i neujednačenih otisaka vidre koja galopira. Korenčići morske babine svile behu razbacani na pesku po otiscima. Trag se nastavljao; vidra je okrenula natrag prema vlažnim sivim oblucima, gde ležahu ljušture kraba, riblji repovi i jedan komadić stakla.

Čovek krenu za tragovima u tamnu pećinu, verući se preko poput leda hladnih stena i osvetljavajući lokve u kojima su kapi blistale i glasno kapale u dubokoj tišini. Kretao se lagano, obazirući se preko ramena na jenjavajući krug dnevne svetlosti. Tavanica pećine bila je crvena i smeđa od gvožđa u steni. Povremeno bi se klecavo oslonio stopalom o neki kamen koji su mene plime i oseke izdubile u obliku zdele. Na izvesnom rastojanju od ulaza, pećina je zaokretala nalevo, sklapajući tamu i šapat mora u jedno. Čovek se kretao dalje, naginjući se da bi našao put uz pomoć svetla koje je nosio. Lokve postadoše svetlije, bez živih bića ili morskog rastinja; tavanica se spuštaše i beše sve suvlja. Neki tužni krik razleže se duž zidova. Držeći električnu svetiljku ispred sebe, on ugleda četiri vrška svetla koji se kretahu, nestajahu i ponovo se pojavljivahu, jedan par poviše drugog. Jadikovka ponovo prominu pokraj njega, nalik na plač gladnog odojčeta. Na sivom oblutku kraj njegovog stopala, pod bledom svetlošću se ukaza neki crni beleg, poput katrana na oglodanim ribljim kostima — izmet vidre.

Prođe ga jeza, bledožute oči bezglasno promicahu pred njim. Vrhom čizme on ćušnu nešto što zaštropota po kamenju i, pogledavši naniže, on ugleda jednu viličnu kost sa na kraju nanizanim izlizanim zubima, bez vrhova i naherenih. Mnoge foke uginule su u toj pećini.

Ponovo se začu jadikovka, nedaleko od njega. Obluci koje su njegova stopala pomerala naviše i tiskala jedan o drugi, stvarali su zvuk *pob-pobl,* koji je jednolično odzvanjao i razlegao se niz pećinu i ponovo uz nju. Pred njim se micaše nešto belo. Podigavši ga, on pomilova nežnu, toplu kožu mladunčeta foke, stavivši mu prst u usta da bi sprečio jadikovanje. Dok ga je tetošio, on začu mukli odjek pljuskanja pri zaronjavanju, gunđavi zvuk kao *uh, uh!* i kao neko pljeskanje velikog dlana o ravnu stenu. Okrenuvši svetiljku prema tami, on ugleda dve pospane crvene očne jabučice i začu ljutito blejanje majke foke.

On odnese belo mladunče do unutarnjeg zida pećine i položi ga dole; onda pohita do drugog zida, gde su izbočine činile prirodno stepenište. Na najvišoj izbočini beše šćućurena jedna vidra. Prema obliku glave, on raspoznade da je to ženka; matora vidra, sa sivim i sedim dlakama na njušci. Uspentra se onoliko visoko koliko se usuđivao i vide da je ona načinila ležaj od suvog morskog rastinja, trave i babine svile. On proviri u ležaj. Vidra se kretala napred natrag na uskoj izbočini, sikćući. Nije video mladunčad; a ni ona nije izgledala kao da se okotila.

Uh, uh! dahtala je foka, iscrpljena i lomna posle svojeg tegobnog kretanja preko oblutaka pećine. Ona je hitala otiskujući se dlanovima svojih peraja o tle i odgurujući telo unapred kratkim poskocima, krećući se brzinom čovečjeg hoda. Stigla je do svojeg mladunčeta i mazila ga je jezikom, ispuštajući nad njim glasove koji behu nešto između jecanja i blejanja. Onda ona okrete leđa čoveku i poče da baca pesak i šljunak na njega, brzim udarima peraja, kao da kopa. Čovek izvadi iz džepa sviralu načinjenu od zove i odsvira na njoj nekoliko tihih tonova. Foka pogleda u njega, kao primirena tom jednostavnom muzikom. Ona mirno ležaše pokraj svojeg mladunčeta, čija glava beše iskrenuta na stranu, dok je sisalo bočnom stranom usta. Čovek nastavi sa svirkom, primičući se foki. Lagano prođe pokraj životinje i ležernije krenu prema svetlosti.

IX

BOG ZIME, KOJI VLADA SNEGOM I LEDOM

Nailazak čoveka uznemirio je vidre i one te noći napustiše rt, vraćajući se u Jazbine i loveći zečeve u velikom zečjem skrovištu na peskovitim brežuljcima. Hladna izmaglica ležala je na nizinama i udubinama, obrubljujući maljenicu i osušene stabljike i divizme, tako da je tokom jutra izgledalo kao da su plesan i pečurke izrasli iz peska u neobičnim biljnim obličjima. Na grubljim dlakama krzna vidri slana je ostajala bela, dok se na kraćim i mekšim dlakama topila u male vodene loptice. Sve je, osim vidri i ptica i volova, bilo belo. Šašljika i rogoz pačjih jezeraca bili su beli, kao i koloturi barki u pristanu. Otisci goveđih papaka behu prekriveni slojem krhkog leda. U hladnom vazduhu bez vetra razlegalo se udaljeno gakanje pataka i zviždanje plovana, dok je pernata divljač letela od jezeraca i slatina prema moru, gde je spavala preko dana.

Vidre su se smestile pokraj jedne staje za stoku, među rogozom sa belim paperjastim vrhovima. Mutno crveno sunce, bez toplote i zraka, kretalo se iznad njih, tonući lagano niz nebo. Dva dana i dve noći povrh Jazbina ležala je studena izmaglica, a onda naiđe vetar severac, koji tečnog stakla linu iz Eksmura i učini da sve postane razgovetno. Vetar učini da zakržljale vrbe zašvićkaju poput kandžija i zviždao je kroz skupine morskog rogoza. Bodlje sprude trave raspomamljeno su parale uskovitlani vazduh koji je promicao preko udubina u kojima su se šćućurile ševe i konopljarke, nakostrešenog perja. Poput duha oslobođenog uništenjem sunca i izjednačavanjem svega pred novo stvaranje, vetar je nanosio čestice peska o noge i uskovitlano perje ptičica, kao da će ih svojim dahom uništiti, ogoliti njihove krhke kosti od kože i mesa i glačati ih dok ponovo ne postanu ono što su bile pre Prethodnog rađanja zemlje.

Uzalud su oštri i kruti vršci sprude trave iscrtavali svoje krugove na pesku: približavao se Duh studeni i nikakva zemaljska sila nije ga mogla oterati.

Vetar severac nosio je sa sobom i neku neobičnu zdepastu pticu, koja se beše prepustila ne odajući nikakav zvuk perjem povrh bujadi, na koji su Tarka i Siva Njuška došli da bi pronašli toplo utočište. Perje joj je bilo neugledno belo i poprskano tamnosmeđom bojom. Njene okrutne oči bile su obrubljene žutim kolutovima, boje lišajeva na kamenim stajama. Njena meka i bezglasna krila nosila su je kilometrima i kilometrima iz smrznute zemlje u kojoj je polarna svetlost nepokolebljivom stalnošću čkiljila povrh ledenih polja. Ta zdepasta ptica bila je arktička sova, a ime joj je bilo Bubu, što znači Grozomorna. Špartala je močvarama i Jazbinama, a zahvat njenih nožnih prstiju prekrivenih perjem doneo je smrt mnogim patkama i zečevima.

Oblaci su promicali iznad kopna i mora, nošeni u bremenitoj sivoj tišini leta arktičke sove; spusti se noć bez zvezda, bučna od jadikovki vetra u telegrafskim žicama na zaštitnom nasipu na obali mora. Dok su Tarka i njegova ženka trčali naniže da bi dočekali plimu u dragi, nebom se prolomi neko kliktanje; brkate glave se izdigoše i ukočiše u osluškivanju. Jedan minut, vidre behu nepomične, dok kliktanje, kao od pasa goniča, ne prominu. Dugo jato gusaka koje su jezdile prema severu zaošija na vetru, leteći sporim zamasima krila i obrazujući znak u obliku slova V koji je klizio naniže, ugnuta krila iza ušća drage. Krici zlatara pijukavca, utkani u tečni mehurasti niz lančanih popevki velike carske šljuke, izdizahu se sa slatina.

Beloprse guske, žderači trave i deteline, stigle su pre no što je vejavica urlikom najavila svoj put od zvezde Severnjače. Sitan sneg, poput pudera, kovitlao se sa noćnog neba, nigde se ne smirujući, već je jezdio povrh mahovinom prekrivenih zaravni i humki i u Jazbinama, brže negoli čestice peska.

Za dana, drvo, peščana dina, staja i jarak behu sakriveni u belom iskovitlanom haosu. Narednog dana su padale krupnije pahuljice, a iz mećave se spusti neka ptica belih krila, neshvatljivo hitra u letu, čiji je udarac kandžama odrubljivao glavu guske.

Ona stajaše na slatini, držeći se crnim srpastim kandžama svojih žutih nogu; njen kukasti kljun razdirao je odjednom grudnu kost i meso.

Perje joj je bilo poprskano smeđim, kao i perje Bubu — boja snega i magle. Svako pero joj je bilo napeto i skrojeno za hitro zaustavljanje u retkom vazduhu njenih polarnih krstarenja. Njene krupne smeđe oči ponosito su gledale, kao i Kljuckove, jer bio je to grenlandski soko.

Iza uobličenih i neprestano promenljivih hrpa peska, iza horizonta neskladnog oblika na grimiznosivom moru, sunce utonu kao da je odaslato u vasionu, poput neke zakržljale zvezde koja se gasi u pari sopstvenog raspadanja. Sneg je leteo nošen vetrom preko praznih puževskih kućica i zečjih kostura koji ležahu ogoljeni i raštrkani, pokraj belih, peskom ogoljenih grana osušenih zova, čiji se prah dodavaše ranije nastalom prahu koji će oglodati živeće tkivo Jazbina. Noć beše poput dana, jer nisu se videli ni mesec, ni sunce, niti zvezde. Onda vejavica prominu i sneg ležaše u svojem nepomičnom bledilu pod nebom.

Nebo ponovo beše prepušteno zvezdama — preko dana, šest tamnih zvezda i jedna veća beličasta, koje su visile visoko nad Jazbinama, svetlucajući u svojim visinama; šest sivih sokola i jedan grenlandski soko.

Jedna tamna mrlja padaše, a *pššš* veličanstvenog strelovitog obrušavanja sa visine od šest stotina metara čulo se na osam stotina metara naokolo; crvene kapi na snažnom nanosu. Zvezde su svetlucale u noći, kao sa sokolovih krila, oprezni i iskričavi nadzornici stvaranja. Mesec se izdiže u svojoj orbiti, beo i hladan, sačekujući vekovima nasrtaj sunca koje se rađa, udar zvezdanih kandži koji će uništiti Duh studeni u plamenoj kiši. Na jugu je jezdio Orion Lovac, a Sirijus u Velikom Psu izlajavao je zeleni plamen za njegovim petama. U ponoć, Lovac i Veliki Pas jurili su, jarki u studenom vetru, loveći tobožnje zvezdane patuljke nastale od rasprsnutih sunaca, koji su se ponovo preobratili u tamu.

Čaplja Štrklja, leteći iznad jezerca Ovnujski rog, spazi među rogozom Sivu Njušku, jer ona je bila jedino tamno obličje u beloj pustoši ispod čaplje. Skrivala je svoje mladunče jedinče obavivši se oko njega, tako da joj je podbradak počivao na sapima. Za vreme

nepogode, ona nije napuštala ležaj od izgriženog rogoza i svilenih niti; toplota njenog tela otapala je snežne pahuljice. Dva dana i jednu noć štitila je slepo mladunče od snega; a kada se vazduh razvedri, čemerni mraz zahvati vode jezeraca, obuzda struje i okiti ledenicama jarak za odvodnjavanje i propust. Tada Siva Njuška ustade i pozva Tarku preko leda. On odgovori sa severnog roga jezerca.

On je u ledu održavao jedan otvor radi ribolova, grizući ledenu koru na njemu kada bi se zaledio. Bilo je teško ugledati ribu, jer je površina vode ispod leda slabo odražavala svetlost na vodi pod sobom. Kada zahladne, ribe se zavukoše u mulj, tako da je Siva Njuška, kada je počela da tumara, u smeđoj neprozirnoj vodi videla samo sopstveno nejasno obličje kako je sledi iznad nje. Još pernate divljači odlete do ušća reke, a krici ptica, dok je plima plavila i prekrivala peskovite obale, behu neprebrojivi, dok je zlatasti odsjaj svetlucao na noćnom nebu. Vidre pređoše hitre vode do peskovitih obala, na kojima su se hranile, plivajući ispod talasa i izranjajući jedino svojim širokim nozdrvama da bi udahnule. Siva Njuška zapliva naviše ispod jedne patke i ščepa je, a ostale ptice zapaziše promenu tona u njenom kvakanju i razaslaše uzbunu preko rečnog ušća. Hiljade krila pljusnuše mlazeve po vodi. Jedan lovac na pernatu divljač, šćućuren u uskom čamcu, kasno povuče obarač svoje puške — dugi crveni plamen odasla mlaz sačme, koji švićnu povrh glave Sive Njuške, dok je ona zaranjala. Ona otpliva do ušća drage sa patkom u čeljustima i pojede je na jednoj zaleđenoj hrpi grančica i morskog rastinja, ostaloj posle zadnje plime.

Naredne noći, otvor za ribolov beše začepljen i više nije bio okružen ljušturama i kostima, jer su ih pacovi i vrane pojeli. Siva Njuška je iskopavala jednu ribu zamrznutu u ledu, kada ledena ploča zapucketa i zacvile i zakrcka, a onda *bum!,* preko nje se razastre pukotina, a voda štrcnu u naprslini. Kada se sve smirilo, tamo se odražavao Orion, uz crvene i zelene odbleske Sirijusa; dok je Siva Njuška piljila, zvezdani zraci su se caklili, a u vodi izraste tobožnje drveće Duha studeni.

Studen postade britkija. U rečno ušće dođoše vivci u beloj zimskoj odeždi, trčkarajući uz ivicu plime poput naduvane morske pene. Za njima dođoše snežne strnadice, koje se zajedno sa njima

odseliše na jug. Iverci otplivaše u toplije vode iza zasuna i često se dešavalo da vidre, kada bi ronile u ušću, isplivaju praznih usta, izuzev kada bi uhvatile neku zelenu krabu. Čaplja Štrklja toliko se istanjila da je bila nalik na svežanj sivih traka, koje je vetar očerupao, prikačen na dve trske. Njena jezerca na kopnu u kojima je lovila ribu bila su zaleđena, većina vodotoka tekli su ispod ledenih ploča, a jedina hrana koje se mogla domoći nalazila se, za vreme oseke, u jezercima Šrarshuk-ridža, iz kojih je vađen šljunak.

Udubine i zaravni Jazbina bile su ispresecane hiljadama tragova, otisaka ševa, zeba, pastirica, vrana i galebova; oznaka lasica, zečeva i hermelina; jastučastih šapa jazavaca i lisica; troprsti znaci čaplji i bukavaca, nalik na žilice listova. Mnoge od manjih ptica bile su toliko iznemogle da nisu mogle da lete i njihova tela pojeli su pacovi i lasice, a njih su jele veće sove i jastrebovi.

I druge vidre iz Međurečja spustiše se u ušće, a neke od njih bile su mladunčad teška četiri do šest kilograma, koja su se držala svojih majki. Porodice od tri i četiri člana i jedna od pet članova — ženka i četiri mladunčeta iz močvarne pustoline na bregu, gde je bio početak Međurečja, u tresetištu — dolazile su do pačjih jezeraca duž staze vidri sa slatina i, zatičući ih zaleđena, išle su niz dragu i napolje na obalu. Tarka jedne noći susrete Beli Vršak sa njenim mužjakom pokraj jednog preturenog brodskog trupa; kopala je po otisku stopala sa kožicom neke zviždarke, zamrznutom u blatu zajedno sa svojim vonjem. Jedan pogled, i oni se mimoiđoše u tami.

Mnogi mužjaci vidri tumarahu usamljeni. Poslednji od svih, spor i iznuren, posle višenedeljnog gladovanja, stiže Džimi iz Merlenda, stari mužjak rasparanog uha, koji se igrao sa Tarkinom majkom u dubokom oknu za iskopavanje gline. Šepao je duž staze vidri, koju su mnoge šape toliko utabale da je bila zaleđena; plikovi između njegovih nožnih prstiju, nastali usled nagrizanja parafinom, bili su ispucali i izmrzli. Bila je oseka kada on prebaulja preko belog zaštitnog obalskog nasipa i uputi se kroz tamno i tvrdo blato do vode, krckajući krhke zaleđene staklaste biljčice. Začuvši zvižduk preko drage, Džimi iz Merlenda zakorači u vodu i zapliva. On se lagano odgurivao nogama, a struja ga je nosila ukoso, sred ledenih ploča koje je otkinula poslednja plima. Žuborenje u blatnjavim kanalima i solju zasićenim jazovima bilo je već prestalo. Noć beše

tako tamna i opora da se u dragi nisu čuli čak ni švićkavi krici zlatara bukavca. Voda se povlačila u besadržajnoj tišini ispunjenoj nepomičnim tačkicama zvezda. Džimi iz Merlenda prepliva dragu i izbaulja. Dah mu se ledio na njuški, a na vrhu repa napravila mu se ledena sveća, dok je stigao do Tarke, izvlačeći se na obalu. Tarka je trljao glavu i bočnu stranu vrata o ribu dužu nego što je on, sa prazninama duž njenog prigušenosjajnog stasa. Pre nedelju dana, foka Kričavko je preterao preko zasuna i, kada se ona obrnula da bi prošla pokraj njegove glave, odgrizao joj je komad sa trbuha. Losos na umoru bio je nošen plimom i osekom, dok ga Siva Njuška i Tarka nisu uhvatili V dragi. Kakvu su samo gozbu priredili! Čim su ga, brekćući, izvukli iz mora, led je zasvetlucao na njegovim krljuštima.

Tarka se valjao po prhkom snegu dok je omatoreli mužjak komadao ribu, kidajući kosti i smrznuto ružičasto meso. Išao je od škrga ka repu i ponovo od repa ka škrgama, gutajući sleđene zalogaje, dahćući dok je s mukom gutao, a kada bi došao do daha zakevtao bi na Tarku da se drži podalje. Tarka, sit i zagrejan, valjao se i valjao, dok se ne otkotrlja u vodu. *Hu-ee-ee-ik!* pištao je Tarka.

Mužjak sa razderanim uhom bio se naždrao kada se Siva Njuška vratila da bi ponovo obedovala. On se smandrljavao niz očvrsli mulj do mesta gde je Tarka skliznuo u vodu. Jako gibajući telom, on otrča do vrha klizavice i, ukrutivši noge, kliznu naniže u vodu na svojim izranjavljenim stopalima. Siva Njuška ču zadovoljne zvižduke razigranih mužjaka i klizala se sa njima dok ne záču ciku pacova koji su se tukli pokraj rastrganog trupla lososa. Taj zvuk je podseti na njeno mladunče, jer pacovi su cičali i među hrpama kostiju i krljušti razbacanih oko otvora na kojem je Tarka lovio ribu za vreme snežne nepogode. Tarka nastavi igru dok ne ogladne, kada se vrati lososu. Džimi iz Merlenda se zabavljaše sam na klizavici.

Oseka se pomerila duž kočeva obraslih morskom travom, pobodenih u mulj da bi označili put. Izmaglica se poput pare izdizala sa površine vode, koja se kretala sporije, otežana žitkim muljem. Mulj se zgušnjavao i stvrdnjavao i najednom prestade da se kreće. Zvezdane tačkice se zamutiše. Orion beše lišen svojeg svetlucanja, zeleni jezik Sirijusa beše zanemeo, Labud izgubi svoj sjaj, bleštavilo Bika iščile.

Kak! zakrešta Štrklja, uzlepršavši od ribljeg trupa, kada se jedna lisica došunja do nje. Vrhovi njenog otvorenog kljuna behu crveni od zamrznute krvi proburaženog pacova, koji beše proboden kroz jednjak. Gegavim letom, nogu nalik na trske, oklembešenih od iznemoglosti, čaplja se uputi do šljunkovitih jezeraca Šrarshuka. *Kak!* pozva on svoju ženku, koja stajaše u oseci do kolena, pedesetak metara ispod klizavice. Nije se micala, kao ni oseka.

Krak! javi se Štrklja u svitanje, leteći povrh drage, ponovo dozivajući svoju ženku. *Hu-ee-ee-ik!* pisnu Tarka Džimiju iz Merlenda, koji ne odgovori sve dok se zvezdane tačkice iznenada ne zamutiše i iščezoše sa vode. *Hu-ee-ee-ik!* — slabašan tegoban krik, koji Siva Njuška začu među trskom pačjeg jezerca. *Hu-ee-ee-ik!* odzvanjaše zaleđenom pustoši drage i izvan nje, preko širokog ušća reke.

Bubu se zagleda naniže u Tarku kako prelazi do istočnog zaštitnog obalskog nasipa; zalepрša nad njim, pre no što odlete. Arktička sova se nasadi, pedesetak metara ispod Tarkine klizavice, na nešto što se povi i zapucketa pod njenom težinom, ali je potom odiže naviše. Osmotrivši naokolo, nekoliko puta potpuno zaokrećući glavom, Bubu usredsredi svoje narandžaste obrubljene oči na neko obličje koje beše nepomično nasađeno ispred i ispod nje. Bez pokreta; bez života. Sova ponovo osmotri naokolo i odlete, ostavljajući svoje usko sedlo zaljuljano na nogama kao od trske, da se klanja glavi Džimija iz Merlenda, koja je, očima prevučenim skramom, zurila iz leda.

X

BOG ZIME, PRODORNO ZUREĆI IZ POLARNIH OBLASTI, NALAŽE DUHU STUDENI DA PRINESE ŽRTVU

Majušno mršavo mladunče, na ležaju okruženo trskom, izmrzlom i izukrštanom poput nogu uginulih paukova, dočekivalo je Sivu Njušku promuklim cviljenjem kadgod bi je čulo da dolazi i cvilelo bi dok ga ona ne bi utešila, ližući ga. Oči mu behu prekrivene injem. Siva Njuška bi tumarala celog dana i noći onda kada ne bi grejala i dojila svoje mladunče; mada je bila izgladnela, ipak se igrala sa Tarkom, spuštajući se, sa glavom unapred, niz snegom prekriveni brežuljak. Morali su da, radi hrane, odlaze do ušća reke jer bi svaka plima nagomilavala ploveće ledene sante na ušću drage uz škrgutavu buku i drhtavu tutnjavu, koje su se razlegale daleko preko Jazbina. Za vreme oseke, mraz bi ih sjedinio u visoku i čvrstu prepreku.

Obe vidre izranjale su i plazile jezike ližući led, a da bi utolile žeđ, strugale su njima sneg na zaštitnom nasipu, oko podneva. Siva Njuška jedne noći ode u selo, pretražujući bašte, ne bi li našla nešto za jelo. U seoskom dvorištu iznad mosta, našla je kućicu za pat- ke ispod jednog kestena i, mada je tražila ulaz više od jednog sata, nije ga otkrila. Pačji vonj je prosto izazivao bol.

Jedan lisac prošunja pokraj nje, prolazeći opuštena repa i načuljenih ušiju, *šljap, šljap, šljap* po snegu.

Ne mogavši da se domogne pataka, ona otkorača niz zaleđenu dragu ušća reke i nabasa na Tarku na ušću drage, pokraj jedne kolibe lovaca na losose, izgrađene na škriljčanoj padini zaštitnog nasipa. Lisac je išao za njom, nadajući se još jednom obroku od lososa. Nije je napuštao do svitanja i bio je u njenoj blizini kada je sunce izašlo, dok se ona nije vratila do ležaja u trsci pačjeg jezerca.

Ona ga nanjuši i otera ga ali, mada su se psi i ljudi iz močvare dali u poteru za njim kada je ona odustala, lisac se vratio, znajući da ona ima mladunče negde u trsci. Ime mu je bilo Kreza, a lutao je nadaleko, ophrvan glađu.

Dok je bledilo dana čilelo sa snega, jato velikih belih ptica, koje su letele povijenih krila i ispruženih dugih vratova, pojavi se uz odmereno mahanje vrhovima krila, sa severa i zapada. *Hompa, hompa, hompa,* visoko u hladnom vazduhu. Siva Njuška i Tarka jeli su morsko rastinje i školjke na Šrarshuku, ali kada labudovi pljusnuše u ušće reke, oni kliznuše u plimu i plutahu nošeni strujom do mesta gde su plovili divlji labudovi. Kreza jezikom isprazni nekoliko mušula koje su oni, zaranjajući, izvadili iz vode i izgricka klješta jednog raka, pre no što nastavi duž žala.

Zraci svetionika rasprostirahu se poput krila nekog dvokrilca povrh vodene površine i sumornog peska. Preko tamne litice Šrarshuka zatreperi izlomljen niz svetiljki ispod brega. U jednoj od krčmi, neki mornar pevaše neku popevku, čija melodija se razgovetno razlegaše preko Vira. Labudovi krenuše naviše sa plimom, a vidre za njima. Bile su mršave i iznemogle; jer mušule, obalski puževi i poneki neukusni zeleni rak bili su slaba hrana za vidru koja, u lagodnija vremena, pojede morsku pastrmku od kilogram i po odjednom i ogladni dva sata posle toga.

Plima se iza donjeg dela Šrarshuka delila nadvoje trakom pene koju je stvaralo skakutanje i zasecanje voda koje su počinjale da se kreću na sever i jug duž morskih rukavaca koji su se pružali do Međurečja. Labudovi skrenuše prema severu, nošeni tokom plime pokraj Vraninog ostrva. Oni isploviše iz glavnog toka struje i, okrenuvši glave prema plimi, počeše da traže hranu u plićaku iznad jedne peskovite obale. Vidre doplutaše, isturajući iznad vode jedino široke nozdrve.

Kada su bile na desetak metara od najbližeg labuda, nozdrve zaroniše, a iznad njih se podizahu neprimetni nizovi mehurova. Jedan od labudova ugleda nešto tamno kako se primiče ispod vode, ali pre no što je mogao da izroni glavu, Tarka zagrize u njegov vrat. Njegova krila snažno zalupaše po vodi. Sve velike carske šljuke na peskovitoj obali kričahu dugim kricima koji se povišavahu, *ku-u-ur-lek, ku-u-ur-lek!* a uzbuna se razglasi uz i niz ušće reke brzinom kojom se rasprostiraše ovaj zvuk.

Piskavi zviždduk prudnika prenošen je od obale do obale, zviždovke grivnjašice pohitaše iznad vode, zaokrećući i menjajući pravac sve pod konac. Štrklja kriknu *Kra-r-rk!* Vetar koji uzvitlaše krila labudova ustalasa vodu i raspprši je, a jedan od njih zadade Tarki udarac zbog kojeg ovaj lagano otpliva. Ali Siva Njuška je visila o labudovoj nozi, čak i kada joj rep beše skoro izvan vode, pošto ju je on izvukao. Labud je nadaleko razglašavao svoj gnev i strah. Grozomorna Bubu polete prema mestu odakle se razlegao zvuk.

Pre nego što je arktička sova stigla, Tarka se povratio iz omamljenosti i zaplivao je upomoć svojoj ženki. Osmatrajući i osluškujući bitku, Bubu raširi prste na nogama, otvori kljun i ispusti glasan i užasavajući huk; ali kada je dospela do mesta sukoba, lepršajući iznad njega poput senke haosa, nije se videlo ništa izuzev perja i mehurova. Bezglasna poput snega i magle, škiljeći poput polarne svetlosti, isturenih kandži poput tamne studeni, arktička sova prelete preko Šrarshuka i stušti se na Krezu, ali je režanje i škljocanje zuba nateraše da ponovo uzleti naviše.

Popreko u odnosu na nadiranje plime, između izukrštanih ledenih santi, vidre preneše labuda, čije udaranje krilima jenjavaše, kako je čilio i njegov strah od smrti. Tarka mu je pregrizao vratnu arteriju. Kada vidre počinuše, ptica je mirno ležala u vodi. Čula je kako krila njene sabraće klepeću leteću pesmu labudova, *Hompa, hompa, hompa,* visoko i daleko u noći. Ona triput zaleprša i uginu.

Tarka i Siva Njuška otplivaše sa labudom na obalu, gde zagrizoše u njegov vrat, sklopivši oči dok su pili njegovu toplu krv. Ubrzo potom, ustima su čerupali perje, ali pre no što su mogli da počnu da jedu njegovo meso, Kreza im se prikrade. On je takođe bio izgladneo, pošto je te noći pojeo samo jednog miša — a ta mala protuva iz kore vrbe bila je sama koža i kost. Sa hrabrošću zasnovanom na izgladnelosti, on pojuri na njih. Režanje privuče jednog mužjaka jazavca, koji je iskopavao korenje morske blitve u pukotinama stena zaštitnog nasipa. Jazavac se smandrlja niz nasip, kroz morsko rastinje i preko oblutaka, do mesta sa kojeg je Kreza, nakostrešenog repa i pogrbljenih leća, pretio vidrama. Jazavac, kojeg su neki progonitelji jazavaca nazvali Krvoločni Smrdljivi Bil, nikada ranije nije bio toliko izgladneo. Stomak mu je već dva dana bio slepljen. Nije se plašio bilo koje životinje. Vidre su grizle njegovu

kožu, ali ga nisu mogle ozlediti, jer je, ispod dugih sivih oštrih dlaka, njegova koža bila izuzetno debela. Odgurnuvši ih i zaroktavši, on čeljustima ščepa labuda i odvuče ga. Spusti ga da bi ugrizao Sivu Njušku; a onda se potpuno umiri, izuzev nozdrva. Kreza se nije micao, ni Siva Njuška, niti Tarka. Glave im se okretoše prema kućici koja se belo ocrtavala naspram zaštitnog nasipa. Vrata se otvoriše i zatvoriše.

Lovočuvar je vodio sa sobom dva psa čuvara goveda podsečenih repova, koji se stuštiše na šljunak. Naiđoše na prostor okružen perjem. Niz vetar, morem izlizane školjke začangrljaše kao da se vetar podigao iz mora i ustremio preko žala prema drvenoj bolničkoj brodici premazanoj katranom. Bilo je to oglašavanje liščevog odlaska. Krvoločni Smrdljivi Bil bio je sporiji i trapaviji, a njegove (crne medveđe kandže klizale su po oblucima u podnožju zaštitnog nasipa. Tarka i Siva Njuška ležali su u vodi dubokoj oko jedan metar, isturivši samo uši i nozdrve. Čuli su poteru za jazavcem, a nekoliko trenutaka kasnije i promukli ljudski glas. Jedan od pasa zacvile, a onda se vratiše svojem gospodaru na tri noge, dok je debelokoži jazavac nastavljao svojim putem, sa labudom, na četiri čvrste noge.

Nekoliko časova kasnije, ceo labud, osim krupnijih kostiju, stopala, krila i kljuna, bio je u stomaku Krvoločnog Smrdljivog Bila koji je hrkao u jednoj zečjoj jazbini u pesku, gde je prespavao tri dana i noći.

Siva Njuška se vrati do pačjeg jezerca samo sa morskim rastinjem i školjkama kao hranom za sebe i svoje mladunče. Ono klecavo dovuče svoje majušno telo prema njoj i otvori usta da bi je pozdravilo. Iz njegovih usta ne dopiraše nikakav zvuk. Noge su mu klecale i nisu mogle da održe glavu, koja se oklembesila preko ležaja od trave. Šape su mu bile promrzle, a očne duplje prazne. Siva Njuška je zurila u njega, pre no što je legla i načinila zaklon od svojeg tela. Javljala mu se i lizala mu lice, što je bio jedini način na koji je ona mogla da iskaže svoju ljubav. Mladunče se zatetura i potraži mleka, koje ne mogaše da nađe. Potom, ono zaspa dok ona ponovo ne pođe u potragu za hranom, usred dana, sledeći jelenski trag u snegu. Košuta, koja se spustila sa visija sa jednim krdom jelena, sa lanetom koje se nije odvajalo od nje otkako se rodilo,

prethodnog maja, oseti vonj vidre i pobeže, sa lanetom uz sebe. Vidra pođe za njima, ali odustade kad ugleda neku ptičicu kako se batrga u snegu, nesposobna da odleti. Ona pojede carića sa plamenom perjanicom — hrpicu kože, kostiju i perja. Posle uzaludnog tumaranja po vrtu lovočuvara, ona se vrati do pačjeg jezerca, prelazeći dragu oko tri stotine metara ispod mesta na kojem su ljudi komadali, radi drveta za ogrev, olupinu jedne stare priobalne barke koja je ostala bez jarbola. U njivi, ona pokupi jednu ,ovčju lobanju i nosaše je nekoliko metara pre no što je ispusti. Već je mnogo puta uzimala i ostavljala tu lobanju.

Ledene kandže čvršće su zahvatile kopno. Na Jazbinama se nije čuo cvrkut zebe ili konopljarke, jer su one od njih koje su ostale bile uginule. Konopljarke su bezuspešno tragale za semenjem zatvorenim u biljkama solnjače. Čak su i vrane skapavale od gladi. Jedini zvuci koji su se čuli u studenom vazduhu poticali su od testera i sekira i čekića, glasovi ljudi, staklasto zavijanje vetra u potamneloj palamidi, blejanje jaganjaca i ovaca, gakanje gavranova i prigušeno mumlanje ledoloma na zasunu.

Svakoga dana je na Jazbinama bivao period tišine pod izmaglicom obrubljenom suncem koje bi skliznulo u noć žareći se i treperećі, sa zonama i stubovima polarne svetlosti. Još divljih jelena iz Eksmora doluta do Velike njive, koju su čak i pacovi napustili. Jeleni su zalazili u seoske bašte, da bi neki od njih bili ustreljeni iz potaje, a drugi zaspali da se više nikada ne probude. Čobanin stada koja su se napasala u močvari, tabanao je u noći oko svoje vatre, odeven u ovčje kože, mašući rukama. Iza ograda od slame u vrećama, lisice, jazavci i hermelini šunjali su se i tumarali i borili za tela jedno drugog. Iznad jaganjaca u uvalama prolete gavran Gavra, crn i grakćući na mesečini. *Sk!* javi se Štrklja, teturajući se prema Šrarshuku sa peščanih brežuljaka, gde se, drhteći od studeni, sklanjala za vreme plime. Vetar je cvileo kroz kostur njegove ženke, slomljenih kolena, pokraj lobanje Džimija iz Merlenda, sa rupom na temenu, bez očiju i iskeženih zuba V ledu.

Kada su dve lisice i jedan jazavac bili ustreljeni, Siva Njuška nije više išla tamo gde su ovce vadile iz tla smrznute bele rotkve i spokojno dojile svoju jagnjad uzvitlanih repova. Jedne noći, raspomamljena od gladi, ona se vrati do drvene kućice za patke u

seoskom dvorištu pokraj železničke stanice. Visoko nad kućicom uzdizao se jedan kesten, taman i ogoleo i napaćen sa jednom od grana rascepljenom od mraza. Pre nje su do pačje kućice dolazila i druga stvorenja.

Kreza je počeo da kopa rupu ispod zakovanih podnih dasaka, ali kada se vratio naredne noći namirisao je da je tokom dana rupa produbljena i da su tamo ukopana kljusa da bi mu uhvatila šapu. Kada je on otišao, Krvoločni Smrdljivi Bil je gunđajući došao do kućice za patke i, stavivši glavu među šape, odapeo metalni jezičak, razdvojivši čeljusti kljusa. Kljusa su se bezopasno sklopila, zahvatajući njegove sive dlake. Jazavac je kopao dalje naniže, a potom naviše, stigavši do podnih dasaka dok se razdanilo; otišao je, da bi se vratio po mraku, da bi tamo ugledao jedna kljusa kako leže razjapljenih čeljusti širokih koliko njegova leđa — kljusa neprikrivena, koja ga, tako reći, izazivaju da se prekotrlja preko njih. Zarđale čeljusti kljusa bile su iskežene, a sa jezička je isparavao vonj ljudske ruke. Krvoločni Smrdljivi Bil koji je u svojem životu odapeo mnoga kljusa, zagunđa i ode.

Te noći nije bilo zvezda, jer su oblaci natuštili nebo. Siva Njuška je po ledu išla uzvodno, a sneg poče da pada pahuljicama poput grudnih pera labuda. Sa ušća reke nerazgovetno se začuše raštrkani krici hiljada galebova, koji su se vratili sa jugozapadnim vetrom, kroz gust i maglovit vazduh. Jug je osvajao sever, a blagi vetar bio je njegov glasonoša. Užasavajući huk Bubu više se nije čuo, jer arktička sova je već napustila Jazbine.

Siva Njuška prođe ispod mosta i, nanjušivši patke, uspentra se uz obalu. Dok je koračala pokraj košnica, začula je zvuk od kojeg se ukopa i zadahta — *ik-klak!* odapinjanje kljusa. Tarka se valjao i potezao teška kljusa i lanac iz tla Ona su ga držala. On se umiri, ustreptala srca, brekćući i sikćući i baleći. Od tog prizora, nozdrve Sive Njuške se stisnuše, tako da ona dahtaše kroz otvorena usta. Ona mu se javi. Kljusa zazveketaše, lanac zazveča. Trčala je oko njega sve dok Tarkino skakanje, koje je istezalo tetive njegovih nogu, ne prestade, usled iscrpljenosti, i on ne pade preko duge zarđale opruge, ispuštajući krvave mehure iz nozdrva. Neka patka glasno zakvaka, a kada njen kreštavi poziv na uzbunu uminu, u vazduhu ostade samo slabašan šum pahuljica koje padahu na krov

kućice. Lebdele su, da bi nežno počinule na Tarkinom krznu i skvrčile se u kap vode. Kesten iznenada zastenja i lešina vrapca koja je nedeljama bila zaleđena za jednu od njegovih grana pade na tle. Ona pade pokraj Sive Njuške i beše odbačena na kućicu za patke udarcem njenog repa, dok je stajala iznad Tarke, raspomamljeno glodajući gvozdene čeljusti kljusa.

Daleko u ušću reke, galebovi su trčkarali peskovitim obalama kroz žuti talog na rubu talasića. Njihovi kliktavi i okrepljujući krici obznanjivali su kraj zime. Ispod drveta, Siva Njuška je grebala kost uklještene šape oštrim krnjucima svojih slomljenih zuba. Jedan pacov, privučen mirisom krvi, prođe blizu njih; on uteče kada vide čija krv se proliva. Lice Sive Njuške bilo je razderano, ali Tarka nije znao da ju je on ugrizao.

Ona pregrize tetive, koje behu jake i debele, i Tarka beše slobodan. On se stušti do reke. Siva Njuška ostade, setivši se svojeg mladunčeta.

Kada patke začuše glodanje drveta, počeše da trče naokolo u kućici, neprestano kvakćući. U dvorištu, pas glasno zalaja u svojoj kućici. Odgovori mu uzvik iz kuće, koji učini da pas skoči i cimne svoj lanac. I Siva Njuška i Tarka poznavali su sled razlajanog psa i uzvik čoveka u kući! Siva Njuška ostade dok se vrata ne otvoriše, a onda otrča, sa iverjem u raskrvavljenim ustima.

Kada farmer stiže do kućice sa puškom i fenjerom, nađe svoja kljusa odapeta i tri prsta šape oko njih, kako leže u crvenoj lokvi. Ugledavši krvave mrlje koje su vodile preko snega, pohita do kolibe jednog od svojih radnika i zakuca na vrata. On viknu, „Imam ga“, kao što je njegov otac, pre pola veka, viknuo kroz crkvena vrata za vreme službe, pozivajući ljude da napuste službu i krenu u poteru po lisičjim tragovima u snegu.

Radnik i njegova dva sina nazuše čizme koje su se grejale na ognjištu od škriljaca i izađoše za farmerom. Naoružani vilama, držaljom pijuka, duvaljkom za staklo i puškom, oni se uputiše po tragu ranjene vidre. Fenjer je pokazivao da crvene mrlje vode preko raskrsnice koloseka i u snegu dvorišta železničke stanice. „Hej, vi!“ viknu farmer trojici ljudi koji su se vraćali kući posle zatvaranja krčme. Bilo je deset časova. Jedan od njih imao je močugu, a ostali su šutirali svaki kamen koji bi ugledali.

Škotski ovčar im pronađe vidru, u skrovištu u koje je Tarka dopuzao da bi se oporavio. Tarka ostade u pozadini, u jednom uglu, na gomili vreća za veštačko đubrivo, dok Siva Njuška pojuri na psa, sikćući i škljocajući svojim slomljenim zubima. Svetlost fenjera činila je od njenih očiju dva preteća žutosmeđa prstena. Tarka pronađe otvor u zidu, dok se Siva Njuška borila sa škotskim ovčarom. Oslabela od gladovanja, nije bila u stanju da izdrži dugu borbu i, kako je farmer kasnije pričao, nije čak bilo potrebe traćiti hitac, kada su mogli da je prikuju za tle vilama i rascopaju joj glavu duvaljkom za staklo.

Odneli su telo natrag na farmu, gde farmer natoči po kriglu piva svakom od svojih pomagača, iz bureta u podrumu. Dok su oni nazdravljali „Najdublje poštovanje, Varmere“, škotski ovčar poče da laje, a kada ne prestade ni posle nekoliko uzvika „Umukni, džukelo“, farmer izađe i šutnu ga u rebra. Škotski ovčar zaskiča i ode u svoju kućicu, ali čim farmer uđe u kuhinju, on raspomamljeno zalaja. Bio je opaučen po glavi držaljom lovačkog biča od jelenjeg roga, ali ni to nije obuzdalo njegovu žudnju da svojem gospodaru saopšti da se u dvorištu nalazi neprijatelj. Nastavio je da laje bez prekida do svitanja, kada su ga izlemali, prikljěštivši mu prethodno glavu vratima. Farmer je bio siromah i ne naročito snažan i besana noć ga je učinila razdražljivim. Kada se oraspoložio, dao je psu odrani kostur vidre i pohvalio je njegovu odvažnost i valjanost u Železničarskoj krčmi, pričajući kako ga je on upozorio i kako je tragao za „bezobraznicima mišje boje“ do staje, odakle se jedan izbavio kroz otvor iza vreća. Zaboravio je da pomene koliku galamu je njegov pas podizao posle toga, smatrajući to okolnošću koja mu ne služi na čast, jer kako je on, čija su prirodna čula otupljena civilizacijom, mogao znati da je jedna vidra ostala cele noći u dvorištu, čekajući svoju ženku koja nikada neće doći.

Tarka je otišao u izmaglicu i kišu dana da se sakrije među trskom jezerca u močvari — uvenulom i sleđenom trskom, koja je sada mogla da potone u svoj praiskonski mulj i zaspi, a možda i da sanja — na kojoj su leta prepuna sunca uzdizala zelene stabljike, na kojoj su vetrom otresani prašnici ispuštali zlatni polen na junske mlade tučkove, a semenje uobličavalo i sapinjano i učeno od strane smeđe matere jeseni. Južni vetar je otrzao kandže Duha studeni sa

velikog korenja i oslobađao po deset hiljada letećih semenki u svakoj smeđoj glavici.

Voda prekri led na jezercu, dovoljno duboko da je on mogao da plovi i podrhtava, a uveče je u svakom udubljenju koje su načinili papci bila po jedna zvezda.

Posle nekoliko svitanja, baruštine ozeleneše na brežuljcima, vivci su se ustremljivali i zaronjavali i kričali svojim skladnim poklicima kojima se oglašavaju u sezoni parenja, prvi cvet se rascveta na Jazbinama — skromna proletnja nemoćnica, sa svojim sićušnim belim laticama na jednoj stabljici bez lišća. Pod podnevnim suncem, ovce koje su pasle u močvari poprimiše srebrnkaste konture. Konopljarke su sedele na telegrafskoj žici svetionika, krilom uz krilo, čavrljajući u nebo. Iz kestenjastih grudi razlegali su se zanosni zvuci, poput bleštavih naleta boja na toplom južnom vetru.

A kada blistavi cvrkut uminu, otkoračah do jezerca i ponovo procunjah među trskom, bezuspešno; odoh i do drage, preko prolaza na sivim slanim ledinama, do žuboravog gliba, gde su konopljarke lepršale za semenjem solnjače. Tamo pokrenuh jednu vidru, njeni tragovi su bili isprani plimom i osekom, ali u mnogima od njih bili su sveži otisci. Svaki četvrti otisak bio je okrnjen, sa dva prsta duboko zarivena u mulj.

Vodili su naniže do ruba oseke, gde ih je more ispralo.

POSLEDNjA GODINA

XI

TARKA ODLAZI NA VISIJU, IZVORIŠTE MNOGIH REKA

Tresetišta i uzvišice Velikog niseta bili su tmurni i natopljeni vodom; breg se izdizao iznad oblaka. U nanosima i ulegnućima ispunjenim tišinom promicalo je isparenje, krećući se sa oslabelim vetrom poviše vodenih lokvi bezbojnog odraza. Povremeno bi hladnija struja vazduha nanela zvuk laganog rominjanja; tu u ritu izviralo je pet reka, u tresetu tamnijem od vidre koja se kretala uz jednu od njih do njenog izvora.

Iskrzane humke, zaobljene zelenom mahovinom i ističući se iz lavirinta žuborišta, sačinjavale su južni greben brega. U najvećem žuborištu, ispod obala trošnog tresetišta, voda je ležala zatamnjena i skoro ustajala. Vidra iskorači i podiže glavu, njušeći i osmatrajući oko sebe. Kapi sa njenog repa padahu u vodu, koja je lagano nosila odlomke treseta dok su se one smirivale. Život reke počinjao je bez zvuka, u tami treseta nastalog od crnjuše pod drevnim suncem; ali na padini brega, među zelenom sitom, reka je tekla bistra i živahna, nailazeći na granit, koji je izmamljivao njen prvi poj.

Tarka se uspentra na jednu od humki od sivog čvornovatog treseta i u njenom središtu utaba ležaj, mek i topal, a ipak hladovit za šape zarivene među dugu zgusnutu paprat. Mahovina je rasla na jednom žbunu crnjuše, čije su se elastične stabljike podavale njenom kovrdžastom stasu. Došao je od ušća reke, spavajući preko dana u priobalnim gajevima i močvarama i hraneći se preko noći; nije se ničega sećao, jer pustolina je bila nepoznata njegovom njuhu i ušima i očima. Kada bi ga šapa zabolela, olizao bi je. Bilo je go ugodno putovanje uz reku, nadošlu od otopljenog snega, lovljenje

ribe i igranje sa štapovima i kamenovima, dok su se sove koje se pare dozivale kroz tamu doline.

Spavao je sklupčan u mahovini, dok su se poslednji suncem izbeljeni oblaci povlačili u prostor poviše severne padine brega, a barice su poprimale svetlost i boju. Sunce ga razbudi i on začu cvrkut neke ptice — majušna žućkastosmeđa trepeteljka sama u ritu sa vidrom. Uznemireno je posmatrala dok je vidra grejala zamrljano, žutobelo krzno svojeg trbuha na suncu p prevalila se da bi počešala uho izdankom crnjuše. Trepeteljka ranije nije viđala neprijatelje poput Tarke, a kada vidra u valjanju spade sa ležaja i pljusnu u vodu ispod njega, ptica izlete iz crnjuše pravo uvis, cvrkućući dok se spuštala, lepršajući krilima, koja izgledahu suviše slabašna da bi je izdigla više od njenog prvog nemoćnog uzleta. Uspinjala se, da bi se ponovo spustila, dok je vetar ne zaošija i hitro je ukoso spusti u crnjušu. Divljina ponovo beše prepuštena tumaravom vazduhu i vodi, dok opnasta stopala ne počeše da šljapkaju po tamnom mekom tresetu, prolazeći pokraj izbledelih žutih busenova osušene trave i skupina rogoza koji je odumirao naniže od smeđih vrhova.

Trčeći kroz barice, gacajući po na pauke nalik pramenovima crvenorđastog vetrogona, on stiže do dubljeg i šireg žuborišta obrubljenog rogozom. Niz nakvašeni treset koji se osipao i u mirnu smeđebistru vodu. Preplivao je njegovu vijugavu dužinu, tragajući za jeguljama ispod mulja, koji se podizao za njim u vrtlogu uzvitlanih čestica, tamnih i raspršenih naviše odrazima njegovih zadnjih nogu. Još minut plivanja i žuborište se proširi u plitku udubinu iznad čijih neravnih obala je rasla crnjuša, na izdancima raspršenim i uvelim pod nebom. Ponegde su još bili zvončići od prethodnog leta, koji su proizvodili nežni piskut u nemelodičnoj muzici vetra pustoline.

Tarka protrča pokraj jedne skupine busenova trave izraslih oko osnove stuba koji je označavao Krenmersko gorsko jezero, sada presahlo, kojim su njegovi preci švrljali hiljadama godina. Tokom noći, tuda je tumarala jedna lisica, u potrazi za jajolikim crnim bubama koje su, uz moljce, trepeteljke, belorepke i, povremeno, neke ritske šljuke bekasine, bile jedina hrana koju je ona nalazila u ritu i oko njega. Dok je Tarka istrčavao iz gorskog jezera, neka ptica

hitro prominu preko njegove glave, klizeći naniže na zakrivljenim krilima i kričeći *gobek, gobek, gobek!* kada ga je ugledala — bila je to jedna od nekoliko crvenih koka koje su živele i legle se na nižim padinama u zavetrini. Ptica je doletela od jedne skupine koliba na jug, gde se moglo pronaći semenje ptičjeg prosa. Ptičje proso izraslo je iz jedne jedine semenke donete sa nižih glinovitih padina pustolina na runu jedne ovce, o koje se ono zakačilo. Seme ptičjeg prosa bilo je omiljena hrana svih onih crvenih koka oko izvorišta Pet reka.

Tarka posmatraše pticu dok ona ne otklizi pod breg, kada on ponovo potrča, ne našavši bilo šta u lokvama u kojima su se micali jedino likovi neba i oblaka i osamljenih ptica. Onda sunce nahrupi u vodu, prelamajući se blistavo toplo u svakoj od lokvi; vidra razdragano galopiraše i zagnjuri se u kaljugu do trbuha. Izvuče se na jedan busen trave, provalja, protrese i ponovo se zagnjuri, tumarajući oko rita, dok ponovo ne začu žubor tekuće vode. Žubor dopiraše iz jedne jaruge, čije strane su bile nagrđene klizanjem odvaljenih delova uzvišice — jedva čujni žubor novorođene reke. Kroz vijugavi kanal u ledini, ne širi nego što je vidra i skriven travom koja je rasla preko njega, sićušna nit je hitala, tražeći svoje korito do mora.

Spuštala se preko svojeg prvog slapa i izbacivala svoje prve mehurove; a kroz brazdu između bregova, ona pronađe baruštinu gde je zelena mahovina rasla sa rogozom. S one strane baruštine, ona je tekla krepka i blistava, svojim koritom od granitnog šljunka, posvuda svetlucajući i žuboreći. Preko i ispod i pored granitnih oblutaka, zapljuskujući mahovinu, čije smeđecrveno semenje na dugim stabljikama beše nalik na bukavce koji stoje sa uzdignutim kljunovima. Na drugim oblucima rasli su lišaji: srebrnkasti sa crnom donjom stranom i ukovrčani poput nekih neobičnih šara na krznu: sivozeleni, u obliku drveća i mladica; kosti sa grimiznim zglobovima; rogovi losa; školjke i morsko rastinje. Lišajevi pričvršćeni na granitu behu nalik na fantastične i krhke minijature neobičnih i zaboravljenih stvorova pustoline.

Virovima i vodopadima i potočićima, reka To je rasla, tekući podnožjem strmih bregova koji se izdizahu nad njom. Oplaknula je korenje svojeg prvog drveta, vrbe vitke i retkih cvetova, nežnog

drveta podivljalog u toj oblasti stena i kiše i britkih neprijaznih nasrtljivih vetrova. Pokraj drveta stajaše jedna ovca crnog lica, pasući ukusnu travu; a kada jedna neobična, majušna, gizdava, zastrašujuća glava izviri upravo ispod njenih nogu, ovca se dade u trk i odskakuta uz breg do svojeg jagnjeta, koje spavaše pokraj jednog oblutka koji je sunce zagrejalo. Tarka ulovi pastrmku, prvu na kilometar i po rečnog toka; pojede je, napoji se i otkliza sa vodom.

Uhvatio je šesnaest riba za jedan sat, od kojih je najveća težila manje od sto grama; a onda se uspentra na jednu granitnu ploču i zadrema na suncu. Visoko iznad njega letela je neka ptičica, neujednačenim letom, uspinjući se visoko, da bi se obrušila prema baruštini. Svaki put kada bi se obrušila, raširila bi rep nasuprot struji vazduha, tako da su njena pera proizvodila zvuk koji je bio nalik na nešto između čavrljanja deteta i guguta gugutke. Pokraj nje leteo je njen mužjak. Bile su to ritske šljuke bekasine, koje su za gnežđenje izabrale jednu naplavinu u bari, a Tarka ih je uznemirio. On je nepomičan usnuo i one zaboraviše da je on tu i sleteše da bi potražile crve, gurajući svoje duge kljunove u cvrčavi mulj. Kada sunce potonu iza visokih hridi, Tarka se probudi i spusti se rekom. Jedan vočić, duge, crne, kudrave dlake pojio se pokraj jednog šljunkovitog gaza i, namirisavši vidru, on frknu i ritnu se, uzbunivši čopor koji je pasao.

Zvezde su noću bile lišene svojeg bleska i beživotno su se žarile kroz hladno isparenje koje se dovlačilo sa bregova. Sve je bilo ovlaženo — mladice i uvela zvonca crnjuše, mladi sveži izdanci borovnice, mahovine, lišajeva, trava, rogoza, obluci, drveće. Dan se rađao, siv i tih. Kada sunce, poput nekog ogromnog maslačka, izviri iznad svetlošću obasjanih visova, Kosdonskog belega, Tarka se vraćao duž jednog puteljka, neravne pešačke staze, prema reci. Trava, crnjuša, lišajevi, žbunovi borovnice, mahovina, obluci — sve pred vidrom iščezavalo je kao da tone ili se rastvara u nekom blistavom čudnovatom moru. Sleđeni plašt od lišća i trave i vlati i izdanaka žario se i skrivao u velu sunčevog plama. Stanovnici pustoline nazvali su to jutro amilska krasota.

Svetlost koja je navirala razveseli Tarku i on se nekoliko minuta valjaše, igrajući se sa nekom sjajnom kuglom koju je pronašao u

travi — osušenom balegom nekog divljeg ponija. Kasnije, otrčavši dole do vode, on pronađe jednu jazbinu ispod stene. Unutra je bilo hladno i vlažno, a Tarka je, kada je mogao da bira, spavao u suvoti. On ponovo istrča napolje, veseleći se suncu, i smesti se na jednoj zaravnjenoj steni, pod zracima koji su grejali.

Stena je bila ukopana niže jednog vodopada, donja strana joj se zelenela od mahovine koja je visila u uzbibanoj vodi. Mahovina se natapala i svetlucala. Tarka se okupa, nesvestan zvukova vode; čuo bi tišinu kada bi reka iznenada presušila. Zeleno vodeno rastinje lelujalo se u bistroj vodi, kretnjama odmerenijim no što je lelujanje repom neke zaludne ribe. A onda se neka krupna, tamnosmeđa ptica, bele guše i grudi, lako spusti na jednu stenu nizvodno i, zastavši za trenutak, skoči u vodu. Gnjurac izgega na rečnu obalu, tražeći bube i račiće i larve. Kada napuni kljun, otkorača iz plićaka, uzlete u raznobojnoj kiši vodenih kapi i, sledeći rečne okuke, zaustavi se lepršajući pokraj stene na kojoj je ležao Tarka. Ona zari kljun u mahovinu, petnaestak centimetara iznad vode, koja je pljuskala. Siloviti tonovi, kao da su zvuci vode i stena oživeli u muziku u raspevanim glasnim žicama ptice, oglasiše se iz mahovine, dobrodošlica gnjurčeve ženke, koja ležaše na pet belih jaja u vlažnom gnezdu. Kada ona proguta hranu, vodeni drozd odlete uzvodno, nisko nad vodom, prateći zavoje reke. Dok je leteo, pevao je, srčući svoju pesmu sa stena i vode.

Senke se pokrenuše i blistavo zeleno vodeno rastinje jutra tamno zaleluja u reci. Mnogo puta su vodeni drozdovi leteli do i od gnezda, ali nisu ugledali vidru koja je nepomično spavala u stenovitom udubljenju iznad njih.

Tarka se tokom naredne noći dade u poteru za jednim zecom, pokrenuvši ga iz urvine na padini brega u udubini na vrhu jedne raspukline. Pokraj hrpe, jedna visoka stena isticala se u obliku glave, ramena i tela iznad tamo uglavljenih stena, u konturi morskog lava, glatkog i zaobljenog. Zec dotrča do jedne rupe u severozapadnoj osnovi kamenog morskog lava, ali okrenu natrag, užasnut, kad oseti užasavajući miris tvora ili hermelina. Razum napusti zeca uz tanušno cviljenje; njegova želja da pobegne beše prikovana u osnovi njegove kičme mlitavim osećanjem oduzetosti. Njegovo cviljenje izazva uzbuđeno kevtanje blizu njega i tvor ga

skoro odmah ščepa za bočnu stranu vrata i poče da ga vuče u rupu. Tvor, čije ime beše Lupež, samo što ga nije usmrtio kada Tarka utrča kroz otvor. Lupež popusti griz da bi zapretio tom neobičnom napadaču, šibajući svojim repom sa crnim vrhom i zureći u Tarku. Jedan udarac zadnjih nogu zeca, tako moćnih pri trčanju, slomio bi Lupežu vrat; ali ovaj beše nepomično šćućuren, dok je sposobnost njegovih nerava hlapila. Tarka se stušti na njega. Lupež se suoči sa njim uz ljutito štektanje i beše ugrizen za rame.

Tvor istrča kroz otvor, ali se napolju okrete i razjareno zakevta. Tarka jedared pogleda u zelene tačkice tvorovih očiju i nastavi svoj posao. Lupež ode, da bi se ispentrao na jednu granitnu stenu i štektao u noć. Mesec se podizao, nejasan u izmaglici, a neskladni zvuci odjekivahu kroz sivu nepomičnost granitne urvine. *Kak-h' kak-kak,* čeketao je on, odašiljući svoj zov na jednu stranu, a potom na drugu. Dozivao je tvorove Belstounske raspukline.

Tarka je pojeo polovinu zeca, kada ga neki snažan vonj natera da se ponovo obazre oko sebe. U niskom otvoru ugledao je nekoliko zelenkastih tačkica, koje su zurile i njihale se naokolo i ponovo zurile. On nastavi da jede. Slabašno šmrkutanje, iznenadno šušketanje i tabananje, grebanje i brzo kijanje — on začkilji ne bi li našao neki drugi izlaz, želeći da bude ostavljen na miru. Pronađe jednu pukotinu i ispita je njuškom, pre no što poče da kopa šapama. On udahnu vonj tvora, jer iza pukotine bilo je leglo mladunaca Lupežove ženke.

Ona je lovila jednog zeca oko tri stotine metara odatle kada se Lupež ispeo na stenu i čim je začula zov dogalopirala je natrag. I drugi tvorovi dotrčali su na dozivanje Lupežovo. Oštrih zuba, krvoločni i neustrašivi, trčali su gore-dole pokraj otvora, njuškajući slastan vonj tek ubijenog zeca, njišući hitrim telima i izdižući svoje glavice da bi njuškali, njuškali, njuškali. Zvuci zaposlenih zuba uneše raspomamljenu pometnju u pleme koje se okupljalo. Matori mužjak razjareno je kevtao, dok se uplitao i ispetljavao iz žustre i nestrpljive pometnje.

Mali ljutiti tvorovi u pukotini, iznad Tarkine njuške, začuše zov svoje majke i zafrktaše na neprijatelja — za mladunce tvorova sve nepoznato što se kreće predstavljalo je neprijatelja. Ona protrča kroz tvorove, napolje na mesečini, i unutra V pećinu, skačući na svoj

vijugavi način da bi zagrizla vidru iza uha. Tarka je otrese i pokuša da je ubije, ali ona se ponovo zalete na njega, a za njom pojuriše Lupež i svi tvorovi koji su se odazvali njegovom znaku za uzbunu. Tarka nasrnu na tvorove; posvuda je bio izbockan njihovim zubima; on proburazi jednog od njih kroz rebra i leća, ali ovaj ne prestade da grize; onda ga ponovo proburazi, pokušavajući da ga drži prednjim šapama, ali ovaj, iako raskomadan, beše živ i razjaren i zagrize kroz kožu njegovog vrata i okači se tu, dug koliko njegov rep. On se probi kroz tvorove na mesečinu, a tvorovi za njim, uključujući i četvoro mladunaca, koji behu ushićeni i žudni igre. Gomila se dade u poteru za njim, vrištavo kevćući, neravnim putem sve do reke, u koju Tarka skoči, pljusnuvši. Tri od njih upadoše za njim, ali oni nisu voleli vodu i ispuzaše napolje kijajući i frkćući, tvrdoglavi i okretni i vižljasti poput izdanaka orlovih noktiju. Ne mogavši da se domognu vidre, mužjaci tvorovi zapodenuše kavgu među sobom.

Dok se Lupežova ženka uspinjala uz breg, sa mladuncima koji su trčkarali iza nje, ona srete jazavca, koji je išao da se napoji na reci. Sivi gegavko, oživotvoreni granit, čija glava beše tada teža negoli celo njeno telo, tromo joj se ukloni s puta. Nije mu bilo do nepotrebnih nevolja sa tvorovima, a i pojeo je zeca ispod Fokine stene.

Reka je hitala oko podnožja raspukline, na čijim padinama je raslo zakržljalo drveće, među stenama i kamenjem koje se osipalo, koje je pri odronjavanju razmrskivalo stabla i čupalo korenje vrba, belih glogova i zelenika. Iskradala se iz pustoline, prava reka, sa mostovima, potočićima, adama i vodenicama.

Hrastovi iznad reke će uskoro olistati. Svrake su nadžodžile svoja gnezda na belim glogovima, a orlovi mišari su lebdeli u visini dugo posle sumraka. Vodomari i mali gnjurci legli su jaja — ispod maltene svakog od kamenih mostova koji su nadsvodnjavali reku, bilo je gnezda malih gnjuraca, koja su visila razbarušena poput brada od mahovine. Čedni beli cvetovi crnog gloga uveli su i postali smeđi i vetar ih je otresao. Zelenkade — divlji narcisi šuma i livada — ovijali su svojim cvetovima, naboranim i punim ljubavi, seme koje se održalo preko zime. Rosopas je već uveliko najavljivao proleće, listova skrivenih džikljavim konjskim zeljem i rascvetavajućom živahnom pasjom travom. Mladunci jazavaca

učeni su da koriste nužnike izvan podzemnih hodnika. Bila je sredina aprila, vreme kada laste stižu u Zapadnu oblast. Mladunci vidre goropadili su se na jednoj velikoj hrpi pruća, koja se zadržala na vrhu ade ispod jednog od mostova, žudni da se poigraju sa mesecom u vodi. Njihova majka, koja je bila Tarkina sestra, nasrnu na njega dok ih je posmatrao na hrpi pruća i ugrize ga za rame, jer bila je veoma zabrinuta i nije se sećala svojeg brata.

Iako su ga ptice karale, lisice režale na njega, a pripadnica njegovog roda ga oterala, Tarka je imao mnogo prijatelja, sa kojima bi se poigrao i zaboravio na njih — prutovi, kamenovi, vodeno rastinje, ubijene ribe, a jedared i jedna prazna konzerva od kakaoa, bleštava i čudnovata stvar, koja je ispuštala neobične zvuke dok se kretala preko plićaka, ali je potonula u viru iza njega, ispuštajući mehurove i više nije htela da se igra.

XII

TARKA, U POTRAZI ZA BELIM VRŠKOM, PONOVO NABASAVA NA NEPOPUSTLjIVOG

U suton, dok je prelazio preko jednog spruda da bi dospeo do duboke vode ispod jednog starog jasena, on zastade, osetivši zadah pasa goniča koji je lebdeo nad otiscima utisnutim njihovim stopalima. On se tiho okrenu natrag u vodu, da bi otplivao zaronjen u struji, izdižući se samo da bi udahnuo vazduh. Plutao je niz dve okuke, a onda izađe na obalu i oslušnu. Ustrča uz obalu, onespokojen. Izdiže se na zadnje noge, mokar i zabrinut. Jedna patuljasta sova kričala je poput pauna u šumi iza utrine, skvičanje nekog miša, suvo kašljanje neke ovce. On otrča natrag do reke i, pošto pojede ribu, igraše se sa jednom niti vode koja se mrsila i razmrsivala iz jednog jarka za odvodnjavanje, pokušavajući da je uhvati šapama i zagrize je, dok ga je ona pljuskala po licu i grudima.

Narednu okuku presecala je jedna staza vidri i on pođe njome, sredinom jedne njive, gde zapade u nedoumicu. U rosi su lebdeli neki neobični mirisi. On zakopa kod mesta u travi gde je neka cedulja bila zakucana za jedan stub, pokraj kore pomorandže, pored jednog razgaženog pramena trave. On zakorači dalje, njuške priljubljene uz tle, i oseti miris čoveka; tamo gde su klincima okovane čizme pritisle pramen i gazile pikavce cigareta. On okrete natrag i otišao bi pravo u vodu da nije začuo krik neke ženke na drugom kraju staze.

Hu-ee-ee-ik! odgovori on i potrča da je pronađe. U blizini središta utrine, on se zaustavi, kao da je nabasao na zamku. Težak zadah pasa goniča ležao je uz vonj vidre. Trava je bila zamrljana krvlju i slinom. Dlaka na leđima mu se nakostreši. On otpuhnu kroz

otvorena usta, zanjiha glavom naokolo, kao da pogledom traži pse goniče, i ode, nečujan poput svoje niske senke na mesečini.

Reka je tamna tekla ka okuci, gde je probijala plićak preko škriljaca, koji su narušavali mesečinu. Tarka uoči neko kretanje na ishodištu plićaka, na kojem osluškivaše jedna vidra. Ona mu pritrča i liznu ga po licu, a onda zacvile, i otrča sama rečnom obalom. Tarka krenu za njom. Bila je blatnjava i žalosnog izgleda. Ona uhvati jednu pastrmku i pozva ga, ali kada on stiže, ona zakevta i poče sama da jede. Ponovo zacvile i otrča u vodu. Pošavši za njom, Tarka se vrati do vododerine nasuprot duplje u jasenu u koju su se tog jutra zavlačili psi goniči i lajali u njoj. Ona ga je dozivala celim putem uzvodno i pretraživala ispod obala i po dnu virova. Napokon, ona dopuza na vododerinu sa nečim u ustima, što spusti na stenje. Oliza ga od glave do repa i, ponovo zacvilevši, zaroni natrag u vodu i vrati se sa drugim, koje položi pokraj prvopronađenog. Možda nije znala da broji dalje od dva; možda Beli Vršak, prestrašena, nije znala koliko je mladunčadi spustila u vodu, kada ju je terijer isterao iz njene jazbine. Nadzornik ih je ugledao kako utanjaju u vir, osvetljeni jednim sunčevim zrakom; psi su oterani. Oni su se uputili uz reku i pronašli su mužjaka, njenog mužjaka, i ubili ga, tri sata kasnije, dok je pokušavao da preseče jednu utrinu prema pošumljenoj padini brega.

Matori mužjak i Beli Vršak tumarali su zajedno otkako je Tarka oteran od nje, u jesen. Prvi nakot okotila je u januaru, kada se reka zaledila, a jednog dana, kada se Beli Vršak vratila u jazbinu, otkrila je da su mladunci nestali. Ona ih je dozivala, pretražujući svuda, obuzeta bolom, ali ne nađe ni jedno od njih da ga podoji, jer ih je iskopao jedan jazavac koji je švrljao po ledu, svojim dugim crnim kandžama, i pojeo ih. Beli Vršak je bila tako duboko ožalošćena da je njena žalost morala da umine; uskoro je ostala skotna sa svojim mužjakom, u bujadi Papratnog brežuljka.

Sada je Beli Vršak ponovo bila ožalošćena. Dve noći, dok se spuštala niz reku sa Tarkom, nije lovila i trčala je besciljno obalama, jadikujući i pretražujući. Treće noći, ona ga napusti i vrati se do duplje u jasenu, gde je načinila ležaj od rogoza i trave. U jazbinu je unela kamen, noložila ga na ležaj i lizala ga, dok je jedan iznenadni krik ponovo ne odazva napolje. Ona je pratila krik do jednog

kamena u plićaku, koji je donela u ustima u jazbinu; ubrzo je ležaj bio ispunjen vlažnim kamenjem.

Tarka nastavi dalje sam. Kako je reka postajala odraslija, utrine i žitna polja iza njenih obala razastirala su prostranije zelenilo preko mulja koji je godinama punio drvene obaloutvrde u njenoj dolini. Naprstak je osvojio padine bregova gdegod su hrastove šume raskrčene, smeštajući u svoje zelene listove zelenu moć da uzgoji crvenogrimizne vrškove isturene prema letnjem nebu. Gledan danju sa vrhova bregova, rečni tok je delovao poput neke zmije otrovnice rastrgnute kljunom i kandžama orla mišara, obeležen smeđom bojom na zamršenim i plavkastobelim vijugama. Udvojene svetlucave linije pružale su se pokraj reke, dodirujući njene obale, pravo se odvajajući od nje na njenim zavijucima i prelazeći preko nje na kamenim mostovima koji su nadvišavali katranisane gvozdene traverze. Ispod traverzi, čavke su gradile svoja gnezda od prućа i ovčje vune i hartije pokupljene u rana jutra iz vrtova koliba. Kotrljava tutnjava iznad njihovih glava nije ih uznemiravala, jer su one, poput vidri, rasle naviknute na buku vozova u dolini.

Ispod jednog mosta, reka je usporavala u široki vir, gde su vode jedne manje reke, koja je tekla na jug, počivale pre no što skrenu na sever zajedno sa starijim bratom, rekom To. Tarka je krstario koritom Vira-na-ušću, gde je mesec, drmusan i izobličavan vrtlozima koji su se stvarali nad njim, bio presecan tamnim i uskim trakama. Jedan zamah njegovog snažnog repa i odraz o stenu njegovih zadnjih nogu izbaci ga naviše, u poteru za ribama koje su se jatile. One se dadoše u beg, u cik-cak, zaokrećući zajedno, gore-dole i preko vira. Tarka je progonio jednu od njih dok je nije ulovio, ali dok je plivao prema obali ugleda drugu i krenu za njom sa ribom u ustima. On je pljesnu dok se ona ustremljivala natrag, prolazeći pokraj njegovih ramena. Zamasi masivnog zašiljenog repa, debelog više od pet centimetara u osnovi i trideset centimetara dugog, koji je mogao da omami ribu udarcem, omogućivali su mu da zaokreće telom u vodi skoro isto toliko hitro koliko i na suvu.

Istresao bi ribu iz usta čim bi je usmrtio, jer sada je lovio iz zabave. Klen se ljeskao po vodi, ubica je često iskakao za ribom koja se bacala u vazduh i praćakala kada bi ponovo pljusnula u vodu. Neka mrlja poče da se kreće u vodi i jedan konjski jezik zalepŕša sa

dna i zapliva u ono što mu se učini kao početak povodnja, kada gliste dolaze vijugajući u Vir-na-ušću. Ta morska riba živela je neobičnim i usamljeničkim životom u slatkoj vodi otkako ju je progutala jedna čaplja u ušću reke i živu je izbacila iz voljke, posle četvrt sata, kada je ptica, leteći uz dolinu, bila ustreljena od strane jednog lovočuvara voda.

U vodi se pojaviše obrisi vidre, a konjski jezik ponovo zapliva nadole, strmom, vijugavom kosinom, primećen od strane jednooke jegulje, koja ležaše sa repom uvučenim u volovsku lobanju, zaglavljenu u jednoj raspuklini stene. Kroz duplju jeguljinog oslepljenog oka beše proturen zarđali kukasti vrh udice, čiji kraj je virio kroz njena usta — udice koja se skoro ispravila pre no što se struna otkinula. Tarka zapliva naviše iza jegulje, sa strane na kojoj se nalazilo njeno oslepljeno oko, i široko razjapi čeljusti da bi je zagrizao u leća.

Jegulja beše duža od Tarke. Ona ga ošinu repom i ugrize ga za njušku, kada je on zahvati ispod trbušnih peraja. Pojaviše se dva niza mehurova, od kojih jedan beše sastavljen od mehura sićušnih poput semenja divlje rotkve, jer se krak udice zario u vidrinu levu nozdrvu. Potom nizovi nestadoše i uzdizahu se samo pojedinačni mehuri, jer jegulja je gušila vidru. Tarka ju je trebao kandžama svojih šapa, ali kratke kandže behu izlizane višenedeljnim kopanjem u granitnim skrovištima pastrmki, a jeguljina koža bila je klizava. Položen na dno vira, konjski jezik je posmatrao borbu svojih dvaju neprijatelja.

Tarka je udari šapama i grebaše po kamenju i stenama, ne bi li se oslobodio da ispliva i pojede je. Tri minuta, otkako je ostao bez daha, pokušavao je da se otrese jegulje. Onda se on, snažno i polako, odgurnu od površine i pokuša da se ispne uz najbliži deo tla — okomitu obalu. Sa glavom u vazduhu, jegulja otpusti svoj ugriz sa vidrine raskrvavljene njuške i zaroni. Tarka se odmah napola izbaci iz vode i uz jedno *plop!* kao da je neki okrugao kamen pao u vodu, pohita za njom i uhvati je ispod guznog otvora. Jegulja ga ponovo ošinu i Tarka je pusti. On zapliva ispod nje i zagrize je za donju stranu vrata i ponovo otpusti. Jegulja pokuša da odvijuga naniže do volujske lobanje, ali je Tarka povuče natrag; tako se poigravao sa njom, uvek izbegavajući ugriz njenih velikih čeljusti. Napokon, ona

malaksa i on je izvuče u jedan plićak, gde, pošto je prethodno šetkao naokolo, praveći se da je ne primećuje, pojede sa repne strane koliko mu je bilo volja.

Pošto se umio, vrati se u vir, kinjeći klenove sve dok čitavo mnoštvo srebrnkastih riba ne plivaše na bokovima. Kinjio ih je sve dok mesec ne potonu ispod brega i dok se nije umorio od svoje zabave. Potom, raširivši noge, on otpluta iz vira, prođe pokraj jedne ade koja je delila reku — uske ade oblika nalik na vidru, sa repom od mulja koji su hitre vidre izrezbarile na nižem kraju. Na toj adi rasle su jove i vrbe, od kojih su mnoge bile izlomljene izvaljenim drvećem koje su nanele poplave.

Dva sata kasnije, Tarka ogladne i pojede jednu pastrmku ugojenu obiljem hrane na đubrištu, ispod trećeg železničkog mosta iza Vira-na-ušću. Niže tog mosta, na desnoj obali, reka je prolazila pokraj jednog dela svojeg starog toka, sada isušenog zahvaljujući prekrivenim zelenilom, preostalim posle izdizanja Močvare, među škriljcima. Zakon života bio je takođe i zakon vode — neprestane promene. Dubila je to napušteno korito vekovima, ukrasila ga škriljcima i skrenula novim pravcem. Kupina, beli glog, hrpe burjana, kopriva i vres rasli su isprepleteni duž tihog vodotoka. Bilo je to lovište zmija koje žive u travi, žaba, miševa i jednog podivljalog sivog mačora bez prednjih šapa. Prve tri godine svojeg života mačor je bio mršav; hraneći se pacovima u jednoj vodenici oko nje i odazivajući se na ime Čupavko. Tokom svoje četvrte godine, podivljao je u šumi i ugojio se od zečeva, dok se nije uhvatio u kljusa. Othramao je natrag u vodenicu i ponovo postao pitom, ali kada mu je šapa otpala i kada je patrljak zarastao, inadžijski se nastanio u šumi. Po drugi put se uhvatio u kljusa, izgubivši i drugu šapu. Dve godine je živeo u starom rečnom koritu, tumarajući noću i živeći na žabama, miševima, bubama i ribljim ostacima koje su ostavljale vidre na obalama i na sprudovima. Kretao se odbacujući se zadnjim nogama, poput zeca. Kandže koje su izbijale iz vrhova kratkih patrljaka koristile su mu da zarivene drže plen, ali su bile smetnja kada bi umivao lice. Ponekad bi psi vidraši, probijajući se kroz šipražje, „ošptili“ sa vonjem tog mačora, čije skrovište se nalazilo u jednoj dubokoj zečjoj jazbini, ispod jednog gustiša belog gloga.

Tarka natrča na njegov vonj i pođe za njim duž starog rečnog korita. Mačor je sedeo na jednom oblutku, sa kojeg je posmatrao jurcanje voluharice ispod sebe. Tarka se zaustavi, iznenađen koliko i mačor. Čupavkove uši se naćuliše, njegovo telo izdiže se u luk nakostrešenog krzna i on ispusti takav urlik da Tarkina leđa počeše da podrhtavaju. Krik je bio glasan i propušten polako kroz zube. On pređe u muklo preteće režanje, kada se Tarka uspravi da bi onjušio šta to urliče na njega. Oslonio se na stranu na kojoj je stajao, a mačor ispusti zvuk nalik na onaj koji je Tarka ranije čuo, kada je vedro užarenih ugaraka izbačeno preko seoskog keja kod ušća reke. Setivši se opekotina, on otperja. Ponovo sam, mačor spusti telo na patrljke i podiže uši da bi oslušnuo voluharice.

Kada je naredne noći Beli Vršak sledila Tarkin trag duž isušenog rečnog korita, Čupavko je sedeo poviše jazbine, u jednom starom, mahovinom obloženom svračjem gnezdu. Ponovo urlik i režanje kroz zube, ponovo srdito šištanje i vidra opet pohita natrag u vodu.

Tarka je prošao ispod zadnjeg mosta izvan dosega plime, a sunce se rađalo kada je on izmileo pokraj jednog blatnjavog klizišta i sklupčao se na ležaju od zelenih perunika. Voda je tekla bistra i plitka, svojim kamenitim koritom ispod mulja. Laste su letele tamo-amo preko rečnog korita, zaošijavajući dublje i šire kroz utrine. Sve se ugrejalo na suncu. Trava i listovi kiseljaka ispod obalskih bedema bili su zelenkasto sivi od soli i gliba osušenih na vlatima i stabljikama i listovima, posle lenjog povlačenja oseke. Morska trava, crna i krhka, ležaše ispod bedema, pokraj starih vrhova rogoza i stabljika, među belim cvetovima kašikare. Sunce se kretalo poviše hrastove šume koja se spuštala sa stenovite uzvisine na drugoj obali reke; listovi na nižim granama behu uklonjeni i na njima je bilo okačeno morsko rastinje. Neko sparno, slabašno svetlucanje, poput leta nekih srebrnih ptica, lako je poigravalo na zelenim perunikama gde je Tarka ležao. Jedan bleštavi trak svetlosti kliznuo je oko perunike i zario se u njegovo oko, što ga probudi, i on zevnu i okrete se na leća. Njegove nozdrve lenjo su kušale vetar koji je povremeno drmusao vrhove perunike. Bio je to čist vetar i on ležaše zadovoljan.

Orlovi mišari su jezdili preko reke, jedan iznad drugog, poput zvezda u pojasu Oriona; ptica koja je bila najviša kretala se nepomičnih krila, niža ptica je kružila, a najniža se okretala na

širokim lepezama, u obliku broćike, snažno, uz gegave zamahe na oklevajućem vetru koji se vrtložio oko vrhova hrastova. Stabla drveća bila su tamna; samo na visokim mladim granama sunce je izmamljivalo boju, žutu i bledozelenu.

Jedan vodomar, dok je hitao niz reku, povlačio je blistavu plavu liniju nasuprot tamnoj šumi stabala. Orlovi mišari sunuše na jug, krila im se sužavahu uz zlatasto svetlucanje i utanjahu u sunce.

Pit! Kratki, rezak krik dopre iz srebrnkaste tačke koja je povlačila ružičastu liniju iznad mulja. Sa ribom u kljunu, vodomar je hitao uz reku, svojim mladuncima u peskovitoj obali iznad Okna-mišja-rupa. Belogrle laste cvrkutale su duž rečne obale, i lebdele iznad glava volova, hvatajući mušice kratkih krila iz njihovih njuški i između rogova. Tarka zevnu i ponovo usnu.

Tamni oblak izdiže se iznad kreste hrastove šume, a zelenilo mladog lišća potamne. Kiša je tukla o perunike. Milion miliona kapi u reci poskakivahu u susret kapima tek podignutim iz Atlantika. Oblak prominu i utrina ponovo beše sparna i bleštava. Laste su letele uz reku, napuštajući spirale svojeg svetlucanja i žuti žabnjak i uzmičući preko zelene utrine prema putu kod mosta. Tamo, u udubinama oštećene površine puta, trebalo je naći, posle kiše, zelenkasto blato koje se više stvrdnjavalo negoli smeđe blato slanih isplačina reke. To blato moglo se naći samo pokraj mosta, jer put je imao uspon i nizbrdicu preko reke, a ovi nagibi nisu bili asfaltirani, da se konjska kopita ne bi klizala. Ti leteći zidari samo što nisu počeli da grade svoja gnezda pod nastrešnicama staja i ambara; letele su u parovima, pevajući svoje pesme suncu.

Pokraj mosta raslo je jedno stablo burjana, pravo i jedro, poput mladog hrasta u nekom parku; jedno od nekoliko stabala burjana meke kore u Međurečju koja nisu rasla sakaćena vetrovima. Njegovo lišće napola je skrivalo jedan automobil, u čijoj su zatvorenoj karoseriji, zaštićeni od vetra i sunca engleskog proleća, bili neki ljudi i žene. Čekali su pse goniče, pre no što pođu do ograde mosta i, možda, ako lovina bude izgledala izvesna i pri ruci, do utrine preko niske drvene ograde. Drugi automobili zaustaviše se na mostu. Laste koje se obrušavahu iznad kamene građevine ugledaše sunčevu svetlost koja je postala smeđa od motorskog dima i ponovo zaroniše iznad trave. Lavež pasa iznad mosta postade

glasniji, jer jedna vidra je proplivala kroz nižu zapreku i kretala se nizvodno.

Vidra koju su lovili bila je Beli Vršak. Proganjali su je skoro tri sata. Neprestano su je pratili uzvici i jezici i noge, uz virove i niz virove, od jazbine do jaza, od jaza do plićaka.

Ihaj!

Ugledala je lica i razmahane ruke iznad mosta, ali nije okrenula natrag. Svetlošću bremenite kapi kotrljale su se niz zelene perunike, dok su se njihovi vrhovi potezali niz nebo. Tarka mirno ležaše, posmatrajući. One su šuškale i razdvajale se uz meke nežne zvuke. Beli Vršak se probijala kroz površ obraslu perunikama. Usta joj behu otvorena. Tarka, koji je osluškivao oko pola sata udaljene krike ljudi i pasa goniča, zurio je u komešanje. Niz reku se razglasi iznenadna buka, glasna i zastrašujuća, jer Nepopustljivi je pronašao duboke otiske Belog Vrška u blatu, tamo gde je ona ispuzala iz vode.

Dve vidre potrčaše kroz perunike i niz blato ponovo skliznuše u vodu. Tarka se ispruži u plitkom vodotoku, krećući se uz lake dodire kandžama po kamenju i stenama korita. Kretao se lagano, poput neke jegulje, glatko kao voda, sa vijugavom lakoćom. Ponekad bi izmileo na ivicu mulja, koraknuo nekoliko metara i ponovo kliznuo natrag u vodu. Psi goniči su kršili perunike oko njegovog ležaja i razbacivali njihove jezičke duž njegovih ivica.

Plivao je kroz jedan dugi vir najbrže što je mogao, isturajući nozdrve svakih pedesetak metara da bi udahnuo i odmah ih spuštao dole. Ostavio je za sobom hrastovu šumu i stigao do jednog uskog jaza, kojim je odvodnjavana jedna mala podbarna dolina, u kojoj su pasli volovi. Jaz se pružao među drvećem, poviše kamenite obale. Njegova druga obala bila je blatna. Morsko rastinje je visilo o korenju drveća, dva metra iznad njegove glave. Tarka je koračao uz jaz, dopola skriven širokim, jako izokrenutim listovima rečnog rogoza. Išao je njime do baruštine i, ispevši se napolje, potrčao duž staze koju su ugazila goveda, kroz jednu kapiju i nadole do jedne niže bare, koju je od suprotne obale skrivao zaštitni bedem protiv plime. Glas Nepopustljivog javljao se preko reke i Tarka kliznu u jednu drugu baru. Stupao je kroz smeđi mulj do crnog mulja, kroz koji se polako probijao, zahvaljujući svojim kratkim nogama. Jarak za odvodnjavanje je vodio ispod zaštitnog bedema, do blatnog klizišta poviše reke. Ono je vodilo u tamu, a svetlost je dopirala kroz

pukotine drvenog zasuna kružnog oblika, koji je sprečavao prodor plime u kopno. On onjuši jednu pukotinu i čekaše u mulju.

Tarka je ležao iza drvenog zasuna oko dva sata, dok su zvuci lova odmicali u daljini. Šum reke koja je lagano tekla polako se smirivao u mlitavoj vodi. Rominjanje, ovlašno i postrano oplakivanje krajeva talasića, zaošijano plutanje pene i pruća ispod mulja — more se ponovo kretalo naviše. Jedna čaplja spusti se u podnožje blatne obale i dostojanstveno se nasadi u vodu do kolena. Ribe listovi su se izdizale iz gliba, u potrazi za hranom. Čaplja se naheri i zagleda se. Jednom nogom zakorači napred i hitro zaroni kljun. Potom, ona krenu uz reku. Tanušna nit zvuka u vazduhu zamota se u drugu i drugu i drugu; labave, poput četiri niti paučine koje lebde nošene vetrom. Bilo je to vabljenje pasa goniča. U tišini koja potom nastupi, čaplja se ponovo nadžedži da bi nišanila kljunom. Sumorna voda vrtložila se kod kolena njenih zelenih nogu. Pljuskanje, trzaj i otresanje kapi — ona je gutala ribe listove jednu za drugom; ali kada je dospela do na dvadesetak metara ispod zasuna, ona ispruži vrat, izdiže se na prste, žurno iskoči iz vode i odlepeta, povlačeći noge za sobom i zabijajući svoj dugi vrat i glavu među ramena. Ugledala je glave ljudi.

Mirisi osanule reke, koji jezde na prvom talasu plime u Okno-mišja-rupa, prevladali su razvodnjeni vonj vidre i čopor je odveden natrag u štenare. Glas nadzornika čopora nalik na zvuk lovačkog roga, dok je pozivao pse goniče po imenima, dopirao je do vidre kroz pukotine nakvašenog zasuna od brestovine. Oni otkasaše na suprotnu obalu, zadovoljni što su za petama nadzornika čopora, predvođeni vremešnim Harfistom, koji ih je sve naučio kako da markiraju vidru. Rame uz rame sa njim bio je Nepopustljivi, a uz njegov bok Plavojka prerano ostarela, iscrpljena plivanjem. Onda naiđe Milostiva, koja je radila vredno i za svoj račun; kadgod je bilo moguće pogrešiti, Milostiva bi pogrešila, Milostiva je bila ta koja ih je, kadgod bi prošli pokraj isušenog rečnog korita, navela na trag mačora Čupavka; ako bi neki od pasa goniča nedostajao, bila je to zasigurno Milostiva. Pokraj nje bio je Kapetan, crnožutosmeđi mrzovoljni pas, koji je izgledao kao mešanac; nadzornik čopora nije vodio Kapetana u značajnije lovove, jer Kapetanov glas je bio poput zatupljenog noža. On se nije javljao, on je skičao; a ponekad bi u uzbuđenju zamucao, razbacujući pljuvačku oko sebe.

Terijer Grisko je hitao među njima, povremeno njuškajući u šipražju, u nadi da će naći nekog pacova da ga prodrmusa; a za Griskom, poput nekog lakomislenog, velikog, šljampavog dečaka predvođenog okretnom malom svevidećom prišipetljom, stiže Riđko kojeg je bilo više briga za neko gnezdo poljskog miša negoli za zglob ili rebro neke sočne vidre. Posle Riđka, na zaštitni bedem natrča Rosa, čija duga dlaka, svetlo žućkastosmeđe boje, beše ukovrčana od vlage. Uši su joj visile, duge i oklembešene.

Često bi, kada bi nadzornik čopora oduzimao plen, te uši zalandarale među njegovim nogama u plavim čarapama, a zubi bi podmuklo zagrizli kroz vunu, kao da je ona smeđe krzno onog koji je grižen. Pokraj ove varfdejlske kuje — jer Rosa je bila jedini pravi vidraš u čoporu — trčali su Kicoš i Glumac, čija su prljavobela obličja bila toliko slična, da ih je jedino nadzornik čopora mogao razaznati. Posle njih naiđoše Rasparač i Preskakač, koji bi uvek svojim zubima prerovali jazbinu; Jela, ćorava na jedno oko, čija tamna zenica je bila prevučena sivom brazgotinom od trna crnog gloga; Vihor, strastveni irski gonič, vešt u polju; Čuvar i Zvonko, Žestoki i Horist, Koralka, Brodarka, Vila i Grivna, koji su uvek ostajali postrance od čopora tokom markiranja jazbine i bezvoljno lajali, poput sirene na svetioniku. Potom stiže Veseljak, koji se borio sa ostalim psima goničima oko plena, i Očnjak i Trvako — psi koji su proganjali lisice. Oni su kaskali po zaštitnom bedemu izmeću niskog nadzornika čopora, užurbanih koraka, i dugonogog psetara i psetovoca, kojem su dugi klimavi koraci ušli u naviku još u detinjstvu, dok je koračao preko brazda na putu za školu.

Dvadesetak koraka iza čopora išao je Nadzornik, sa dva člana lovačkog udruženja. Govorio je kako je to bio uspešan dan, jedino je falilo da nešto ubiju pa da bude upotpunjen, kada stari Harfist stade i podiže njušku. Vazduh nad vodom, hladniji od vazduha nad tlom, prelivao se preko zaštitnog bedema i Harfist je nanjušio vidru. Nepopustljivi zaće u vazdušnu struju, zabaci glavu, zacvile i potrča niz zatravljenu obalu, do neravne ledine poviše klizališta. Repovi zalelujaše poput perja. Nepopustljivi skoči u vodu, a za njim polovina čopora. Milostiva poče strpljivo da obrađuje blatni rub vode, a Kapetan je ushićeno čavrljao dok je pljuskao i plivao.

Voda je bila duboka oko metar. Psi goniči verali su se uz klizište, neki skliznuše nadole, urezujući duge pruge noktima na tvrđoj ilovači ispod njega. Cvileli su i verali se ispred okrugle drvene ustave, a Grivna je lajala na njih odozgo sa obale. Terijer Grisko proturi svoje malo žustro telo između njihovih slabina, ispod njihovih nogu, cvileći i kevćući. Petoro ljudi gacalo je po reci, proveravajući nogostupe pred sobom vrhovima gvozdenih stopa na palicama. Misleći da se unutra skriva vidra koju su lovili više od pet časova i da izmoreni psi neće moći da ubiju čak ni iscrpljenu vidru u vodi koja je nadolazila, nisu opozvali čopor kada su Griska postavili na otvoreni deo jarka za odvodnjavanje, gde su se duboki Tarkini otisci u nataloženom mulju ocrtavali poput velikih kupina zgnječenih u blatu. Pogladiše Griska po rebrima i nežno ga gurnuše u tamnu rupu. On upuza unutra, hitro i podrhtavajući.

Tarkine opne na šapama povukoše za sobom glib kada se on okrenu od svetlom ispruganog zasuna jarka za odvodnjavanje. Srce mu je kucalo brzo, kao curenje vodenih kapi bez kapanja. Viseća raskvašena vrata su odzvanjala *sag-plog-sag* dok su šape udarale o njih. Osmatrao je gore i dole, naokolo i ponovo naviše, ne bi li našao put do izbavljenja. Puzio je po mulju, udaljavajući se od nepodnošljive galame i ugledao je neprijatelja koji mu se približavao trenutak pre no što ga je namirisao. *Is-is-iz!*

Susretoše se i združiše i zaošijaše u obličja koja je mulj činio glatkim. Terijer zagrize vidrin rep i okači se o njega. Tarka je grizao i grizao i grizao, brzo poput napada zmije otrovnice, V obraz, rame, slabinu, njušku, uho. Zvuci treskanja i cičanja i režanja i siktanja postadoše glasniji kada zasun beše podignut i svetlost obasja riće i crno uzdrmusano obličje. Vidrin rep, blizu otvora, beše uhvaćen jednom rukom i potegnut. Druga ruka uhvati terijera za kožu vrata. Duga, crna, glatka spodoba beše izvučena iz jarka za odvodnjavanje, a i terijer zakačen za nju. Psi goniči skakali su na ljude i galamili. Jedna ruka uhvati patrljak Griskovog repa, a druga ga stisnu, pokušavajući da ga nagna da otpusti zahvat. Tarka se uvijao i krivio dok je visio o repu; leđa mu se zgrčiše, naglo se saviše i njegovi zubi načiniše niz rupa na ruci. Trzaj učini da njegov rep isklizne i on pade među čizme, da bi se uzmuvao između nogu i šmugnuo niz klizište. Povukao je Griska za sobom.

Psi goniči pojuriše za njim režeći i tiskajući se. Tarka je bio šćućuren ispod njihovih glava, dohvaćen i odbačen u stranu, onda spušten i uhvaćen i drmusan. Osam čeljusti ga je držalo istovremeno, duboko i neprijatno režeći. Pritajio se u bacakanju belih i smeđih i crnih tela. On ugrize Nepopustljivog u letu, a onda ponovo, u njušku, druge njuške ga podigoše, a Grisko je još uvek bio zakačen za koren njegovog repa. Čopor ga odnese do plime, gde se griženje prekide. Glave se ponovo podigoše, a jezici isplaziše. Psi goniči se pognuše u vodi; neki zaplivaše za Kapetanom, koji je prolamao vazduh svojim glasom poput oštrice noža.

Ali Tarka je otišao, a i Grisko. Terijer izađe na površinu posle jednog minuta, četrdesetak metara dalje, i zapliva prema obali, kašljući i dahćući, sa kratkim dlakama sa vidrinog repa još uvek među zubima.

XIII

TARKA PONOVO OSEĆA RADOST ŽIVLjENjA SA BELIM VRŠKOM, ALI SAMO DOK JE PONOVO NE IZGUBI

Plima je nadirala brzo sredinom rečnog toka. Nosila je sobom potopljene grane, od kojih bi se ponekad ukazao neki prut, da bi ponovo utonule. Tarka je promicao mimo njih dok je uplivavao u jednu traku vode koja se povraćala ispod strmog i odlomljenog prednjeg dela stene, koja je činila levu obalu reke. Ta traka se ponovo kretala naniže, ispunjavajući korenje hrastova i odnoseći morsko rastinje koje je tu visilo još od jutrošnje oseke. Vidra dopliva do jednog korena i položi svoje šape na njega, dišući na usta. Dve ružičaste zaparotine iznad njuške odmah pocrveneše; isto tako i šape. Krvario je takođe i iz repa, vrata, slabina i ramena. Dok je bio među psima nije osećao ni strah niti rane, jer su sve moći njegovih čula bile usredsređene na kretnje koje su vodile izbavljenju. Sada su njegove rane bridele od soli u vodi i on je, nepomičan i prestravljen, osluškivao oglašavanje Nepopustljivog. Ležao je nepomično četvrt sata.

Nijedan pas gonič se ne javi. Voda nadođe, odiže ga sa korena i odnese ga. Voda ga pronese kroz Okno-mišja-rupa i iza hrastove šume, do dubljeg zavojitog rečnog korita na utrini, gde je morska trava visila osušena na nižim granama belog gloga, sa prućem, travom, ponegde i kosturom nekog zeca ili ptice. Osušene kupine, upletene u glog, njihale su se u vodi, češljajući penu plime. Livadska skakavica rasla je iznad domašaja plime, malih bledih nežnih lica izdignutih na dugim stabljikama iz mrtvih panjeva, od kojih neka behu slomljena i uvela, kada su zakoračila u mulj i ponovo usnula.

Reka je tumarala kroz meko tle pašnjaka, vijugava i kolebljiva.

Voda plime, koja ju je punila, prigušeno je svetlucala, poput fokine kože, sivkasto smeđa i sa žutim mrljama. Mulj na njenim ivicama isticao je, sa sićušnim mehurima, iz rupa koje su načinili crvuljci. Nosila je Tarku sa ostalim svojim naplavinama do sredine svoje zadnje okuke prema moru, gde plima ležaše poput neke mrtve foke. Već je počinjala oseka. Tarka dopuza u plitku slatku vodu koja je žuborila oko kamenja i dospe do dveju stena prekrivenih zelenom vodenom mahovinom. Tu sede i oliza rane i isplaknu so iz usta. Na travi behu duge senke, a visoko poviše doline behu laste pištalice koje se oglašavahu prigušenim kricima i koje žudno očekivahu smiraj sunca i svoje tajanstvene zvezdane igre.

Iznad domašaja plime, obale behu od smeđe zemlje, sve do ispod odronjene ledine. Iz semena izrasle biljke lepog čoveka bile su visoke desetak centimetara. Vrbe su se zelenile i njihale su se na večernjem vetru. Tarka otkorača ispod obale na osušene škriljce i peskovite vododerine sa kojih beše ispran mulj, dok ne stiže do korenja jednog velikog drveta utemeljenog na ishodištu jednog vrtložnog vira. On upuza u tamu, do suvog ležaja unutra i zaspa.

Visoke majske zvezde sjale su kroz granje kada je on izašao iz jazbine, spor i loman i gladan. Ispod dveju stena, voda je šikljala u mnogim bistrim potočićima. Tarka prepreči jednu okuku, spusti se niz obalu, pređe preko plićaka i uspe se uz suprotnu obalu. Pođe odvojkom železničke pruge, što ga dovede do podnožja kolosečkog nasipa i, probivši se kroz nisku živicu od belog gloga, uspentra se uz zatravljeni nasip do šina. Koračao je preko drvenih pragova, da bi se zadah ulja i katrana i šljake pomešao sa njegovim vonjem, u slučaju ako neprijatelji pođu njegovim tragom.

Kod narednog mosta, ispod kojeg se gnezdila patuljasta sova, on napusti kolosek i ponovo ode u vodu. Napredujući niz reku, prelazeći sa jedne strane na drugu i tragajući za ribom ispod kamenja i u dubokim šupljinama, on ostavi za sobom zatravljene strme obalske bedeme i prođe pokraj čamaca koji počivahu na šljunkovitoj kosi, poviše jednog drumskog mosta. Plivajući za jednom ribom listom do obale, ne naiđe na obaloutvrdu. Voda je odnela kameni zid. On otpliva ispod luka mosta i pojede ribu na jednoj izbočini koju je načinio pesak iznad jedne kade od galvanizovanog gvožđa, bačene u reku. Niže tog mosta bio je

železnički most, poduprt okruglim gvozdenim stubovima uronjenim u šljunak. Jedan talas zapljusnu podnožje stuba pored desne strane reke dok je on plivao oko njega, u nadi da će naći mušule okačene na njemu. More se ponovo vraćalo. Prelivalo se preko peskovitih kosa, proizvodeći zvuk svakim kamenom i školjkom i škriljcem koji se stropoštavahu pred njegovim žestokim naviranjem. *Hue-ee-ik!* Tarka se ozledi na naplavini, novo pozleđivanje njegovih nezaceljenih rana. *Hue-ee-ik!* Talas slane vode dolazio je sa mora, a more je bilo prijatelj vidrama.

Dok je plivao niz zavrtloženi vir, Tarka ugleda jednu veliku ribu kako se preokreće ispred njega. On se stušti za njom. Njegove zadnje noge podviše se ispod njegovog tela za pun dvostruki odraz, a na luku njegovih leđa otvori se velika rana od ugriza Nepopustljivog, koja je dopirala skoro do kičme. Prokrvario je, ali nije osećao bol, obuzet radošću zbog lova na veliku ribu. Cipal — jedan od mnogih koji su stigli uzvodno iz širokog ušća reke, hraneći se u muljevitom obrubu čela plime — skoro da nalete na kameni zid keja, obuzet stravom. Izbavio se skokom koji ga izbaci oko metar u vazduh, a kada je pao u vodu on hitro jurnu niz reku. Tarka ga je pratio do mesta gde je iskočio, zaustavivši se sa glavom i ramenima izvan vode, dok je osmatrao naokolo, pre no što je ponovo uronio. Plivao je uz podnožje stuba i okrenuo natrag kraj železničkog mosta, otplivavši sa tri dvostruka odraza nalevo, a onda tri nadesno, dok je osmatrao ne bi li ugledao svetlucanje krljušti. Kretao se uz zid dok nije stigao do jednog otvora u keju kroz koji je nadirala plima. Još jedna riba se preokrenu u mutnoj uskomešanoj vodi pred njim i ustremi se uz dragu. Tarka zapliva uz uski prolaz, ali pošto ništa ne ugleda, zaokrenu natrag u široku reku. Prepliva popreko kroz plimu do suprotne obale pokraj jednog brodogradilišta, a onda se vrati duž stubova mosta, tražeći prilepke.

Plima je brzo navirala među kamenim stubovima kada je on ponovo stigao do zida. Plivajući duž zida, on okrenu uz dragu i prepusti se plimi. Uz blago odgurivanje, on ispitivaše vodu, krivudajući u cik-cak, od jedne strane do druge. Pri kraju svakog prelaska on bi izbacio glavu i ramena iz vode, da bi udahnuo i oglednuo se, pre no što bi se ponovo otisnuo zadnjim nogama o stene ispod klizišta. Mnogo puta je skretao sa pravca da bi virnuo

oko i ispod predmeta koji su ležali u koritu — razbijene čajnike, lonce, zdele i slupanu benzinsku burad bačenu u mulj.

Viđao je riblja obličja u vodi ispod i iznad sebe i ustremio bi se uvek nanovo prema njima, kada bi se ona stuštila natrag u široko ušće reke. Cipli otplivahu od njega, brzinom trostruko većom od njegove, ali on ipak krenu za njima. Proletnja plima je sada nadirala brzinom od šest čvorova na sat i cipli se uzdizahu pod pritiskom vode. Tarka ih satera pod jedan drugi most, pokraj kojeg, nekolikim stepenicama na keju, voda iz jednog vodeničnog jaza pljuskaše ispod jednog propusta. Poviše njega se završavahu kameni zidovi, a nizovi stabljika morskog rastinja prekrivali su muljevita klizišta. Prateći zapadnu okuku drage, Tarka prođe pokraj jednog skladišta balvana, a posle jednog minuta plivanja on zaokrenu ponovo prema severu, a onda prema istoku. Uvala beše poput neke velike šuplje puževske kućice koju je ispunjavala voda.

Poviše narednog mosta, riba predvodnik se sjuri natrag i hitro prominu pokraj njega, izbegavajući njegov ugriz izvijanjem koje učini da celi njen bok zasvetluca, kao i lepršajem repa, koji napuni Tarkina usta vazduhom.

Ona se izbavi, sa još šestoro svoje sive sabraće, ali zadnje dve ponovo behu izložene poteri. Tarka ih je gonio uz pravu dragu koja se sužavaše, kroz ogrlicu plime u mirnu vodu, koja beše neobična ciplima, bila je tako bistra i plitka.

Tarka je sada bio kilometar i po od ušća drage. Obličje sjajnog meseca valjalo se u uzbibanim kapljicama u ulegnućima hitrih voda potoka, utapajući se poput žive. Svakih desetak metara, iz tame se izdizahu po dva grozda sićušnih blistavih perli i iščezavahu u pruzi koja je tonula. Povremeno bi se jedna krhka srebrna strela usmerila uz potok i uplela u vrtlog koji je stvarao riblji rep. Svakih desetak metara, jedna brkata glava izdigla bi se da bi uhvatila smer — ispod vode se videlo samo najbliže tle — i glatko bi iščezla. Tarka je plivao odgurujući se svim svojim opnama odjednom o hitru struju, tik iznad korita potoka, spreman da se izdigne i zagrize, ako bi riba pokušala da promine pokraj njega.

Plivao je ispod mosta uskotračne železnice, čija senka je zatamnjivala vodu. Kada je isturio glavu da bi udahnuo, Tarka ugleda ispod prečage od senke belu mrlju na vodi kako klizi preko

praga vodenične ustave. Ponovo pod vodom, on brže osmatraše od jedne strane do druge, jer na ovom mestu riba bi lako mogla da klizne pokraj njega, mada je dubina vode iznosila ni šezdeset centimetara.

Kada je bio na sredokraći senke, švićnu repom naviše u obliku srpa, naginjući telo. Njegove zadnje noge dodirnuše stenje; on se odbaci. Krljušti dveju riba koje su nailazile pravo prema njemu u tami odražavale su samo tamu, ali on je ugledao tračak slabašne svetlosti tamo gde je brid zadnjeg peraja zasekao površinu i zasvetlucao, uz na mesečini zaleđeno klizenje. Njegovi zubi razderaše rep ribe predvodnika, koja umače — njegov rep zamahnu za drugi zaokret, telo mu se zamigolji kroz vodu i odbi se naviše, a zubi se zariše u ciplovo ždrelo. Tarka plivaše na mesečini, tegleći ribu od dve i po kile (uprkos njenom udaranju repom i pljuskanju), do jedne gomile škriljaca, podno prelivnice na odronu. On je ščepa šapama i stade iznad nje i poče da je proždire, dok su joj se škrge otvarale i zatvarale i dok je ona pokušavala mlitavo da leprša repom.

Zevanje njenih koščatih čeljusti ubrzo učini da on izgubi strpljenje i zarije zube u njeno rame i otrgne jedan zalogaj. Jeo je pet minuta, a onda ispruži glavu naviše, oštra dlaka na vratu mu se nakostreši i on ushićeno usrknu vazduh. *Hu-ee-ik!* Beli Vršak osmotri preko praga ustave i kliznu naniže sa vodom. *Jinn-jinn-j-j-ikkr!* kriknu ona kroz svoje bele zube i otrgnu ribu od Tarke, koji se izvrnu na leđa i pokuša da se poigra njenim repom. On se tada ponovo prevali na šape i zagleda se naniže kroz pravougaoni prostor ispod mosta, prisetivši se druge ribe.

On skliznu sa stene. Beli Vršak pojede veći deo cipla pre no što krenu za Tarkom.

Vodenični jaz, sa svojom hitrom bistrom vodom i smeđim rastinjem — poput kite na hermelinovom repu — tekao je paralelno sa potokom, nekoliko metara od njega, i prolazio pokraj okrečene vodenice sa rastočenim vodeničnim točkom. Ograda načinjena od starih gvozdenih krevetskih stranica beše postavljena na zatravljenoj obali vodeničnog jaza, i tu Beli Vršak spazi tamno obličje Tarkine glave, koje se ocrtavaše nasuprot zasužnjenih obrisa krevetskih stranica. Jeo je. Ugledavši je, on zviznu. Dok je trčala preko trave, mirisala je krljušti, putem kojim je on teglio ribu. *Jinn-*

jinn! ponovo se javi ona, skočivši na ribu i ščepavši njenu glavu šapama. Tarka je posmatraše. Potom, on oliza krv sa svojih rana i otrča natrag u dragu. Dao se u potragu za još nekom velikom ribom.

Na utrini pokraj okrečene vodenice beše hrpa kućevnog đubreta, koju su tu izručila vozila za prevoženje smeća, razbacavši ga naokolo. Jedna krmača i njeno poodraslo prase rili su u gomili pokvarenog mesa i povrća, drobeći ljuske od jaja i kosti i ugarke sa ushićenjem punim žudnje. Dok je mesec bledeo a niska izmaglica belela, vidre se vratiše tamo da bi se prepustile neobičnoj igri. Počelo je time što je Beli Vršak pljusnula pred Tarkom, da bi se uverila da će on videti da ona napušta vodu i uspinje se uz obalu. Kada on pođe za njom, ona potrča oko utrine i ponovo natrag, prolazeći tik uz njega, ali ga ni jednom ne pogledavši. Posle nekog vremena, oni se vratiše do drage i izranjahu poput delfina. Onda zajedno ustrčaše uz obalu i tumarahu svako za svoj račun, gore-dole, povlačeći se mnogo puta kroz četvorougaonike žičane ograde, bez raspoznavanja i razloga, kao da su oboje bili smeteni. Ponovo u vodu, gutljaj i traganje za jeguljama i ponovo neobična igra na utrini.

Oboje su se pretvarali da ne primećuju jedno drugo; toliko su se radovali što su zajedno, da su pokušavali da obnove žestoko uživanje u susretu.

U sedmom krugu, Beli Vršak protrča blizu praseta, koje, kada nanjuši njen vonj, skoči i zarokta i zaskiča, a onda stade nepomično. Crni gronik se izdiže sa ugodnog đubrišta. Vrele uši prestadoše da landaraju. Beli Vršak se pokrenu, a desetoro prasadi poskočiše i zaskičaše i užurbano utekoše. Krmača, teška i obazriva životinja, očiju uronjenih u salo, koja je te noći pojela dva pacova i jednu mačku, ne računajući pet-šest kilograma druge hrane, usmeri svoju okruglu njušku prema uznemirujućem mirisu i pokrenu svoje veliko klimavo telo prema njoj. Beli Vršak joj zapreti, cičeći *Is-iss-iss!* Ako bi je krmača uhvatila, Beli Vršak bi bila proždrana do svanuća, jer ona je težila samo šest i po kilograma a krmača preko trista kilograma. Ona zviznu Tarki, koji se stušti na krmaču.

Preko trista kilograma mesa okrenu se od ograde, progriženog uha i bez vrha repa; a Tarka je jeo vlati trave, iako nije bio gladan. Želeo je da se oslobodi ukusa krmače u ustima.

Pištalice su cele noći jurile iznad doline, toliko visoko da čak ni sove nisu čule njihove zviždave krike. Kada te ptice ugledaše zlatasta isparenja izlazećeg sunca na istoku, one se u tri levka sliše u niže predele doline. Njihova uska krila proizvodila su zviždav zvuk dok su se spuštale. Tarka i Beli Vršak su u svojem viru kod vodenične ustave ležali na leđima i posmatrali ih, dok su se one ređale u nizove i odlazile, neke uz dolinu, a ostale prema širokom ušću reke. Glave vidri se odjednom izdigoše, pogledaše naokolo i zajedno zaroniše — čule su kako psi vidraši laju u štenarama na Piltonskom bregu.

Po dnevnom svetlu, one plutahu niz vodenični jaz koji se odvajao iz vira, prelazeći od zatravljenih obala na betonske, iznad kojih behu zidovi i prozori kuća i potkrovlja u kojima su čučali golubovi i gukali. Neki od starijih golubova već su podizali crveno obrubljene oči prema nebu, jer primicalo se doba godine kada su sivi sokoli kružili iznad grada Baruma, stižući iz gnezda na liticama Vrećaste duplje, Herkulovog rta i crvenih litica duž Severnskog mora.

Kokot, ili petao iz dvorišta farme, ugleda vidre sa svojeg sedala na jednoj grani poviše vodeničnog jaza i zakvoca *Vok-vok-vok-vik,* a kresta mu postade još crvenija. Potom, nije video ništa osim vode i on pobedonosno zakokodaka među kokošima. Tarka nije zaboravio doba kada je ranije jedan petao zakokodakao.

Vodenični jaz je tekao ispod jednog puta i podno jedne litice od cigala koju je činio zid gradske većnice, zaokretao natrag od zakočenog vodeničnog točka i šikljao ispod jedne ustave i kroz propust do drage, iz koje je more oticalo. Tarka i Beli Vršak plivahu iznad potopljenih belih cvetova kašikare do obale gde su ležali balvani i, ispevši se napolje, potražiše skrovište u gomili hrastovih trupaca. Dok su puzali duž jednog hrapavog debla, jedan pacov skiknu, drugi ciknu i ubrzo su svi pacovi iz kamare debala skvičali. Jedan matori srndać ugleda Tarku i otperja, a za njim i ostali srndaći i srne bez mladunčadi. Neki od pacova zaroniše u vodu, drugi otrčaše do drugih kamara drva, gde su živele porodice pacova koje su se suprotstavile uljezima. Njihovo skvičanje dopiralo je iz dasaka celog jutra, dok se zvonavo struganje cirkulara oglašavalo na svetlosti sunca. Te pacove čuli su i testeraši, a za vreme doručka

jedan od njih ode da dovede svoje tvorove obučene za hvatanje pacova.

Tarka i Beli Vršak ležahu u jednom šupljem deblu, sklupčani jedno kraj drugoga, glava priljubljenih jedna uz drugu. Šupljina je bila vlažna; u njenim pukotinama još uvek su se nalazile lobanje i kosti nogu miševa i vrabaca koje je Tarka gledao kad je bio sasvim mali. Bilo je tu takođe i ribljih kostiju nejasnog mirisa, ali su čak i one iščilele iz sećanja. U jesen, dugo pošto su mladunci napustili svoju prisnu jazbinu, drvo je odsečeno od svojeg korenja i konjima odvučeno preko utrine i odvezeno, sa ostalim drvećem, do strugare.

Skrivene u gomili trupaca, vidre začuše tutnjavu vodenice preko potoka, zajedno sa bukom saobraćaja i glasovima ljudi. Tokom jutra, Tarka otrese uši, zagolicane razdražujućim zujanjem muve zunzare uhvaćene u mreži pauka izvan šupljina. Tarka je čuo zujanje i dugo podato je muva bila mrtva, ali nije trzao ušima; jer slični zvuci sada su dopirali od mosta, gde je motorni saobraćaj prelazio preko dvaju puteva. Zvuci se utišaše kada je sunce dospelo na vrh neba i vidre su jasno razaznavale cvrkut vrabaca. Potom cvrkut uminu, jer ptice su odletele na manje bučne puteve da potraže hranu. Tarka prestade da osluškuje bat koraka i zaspa.

Beli Vršak se probudi za treptaj oka pre Tarke. Svetlost iz pukotine iznad njih, između balvana položenih na staro drvo, učini da dva oka zasvetlucaju drugačije negoli oči koje su vidre ranije viđale. Bile su ružičaste poput cvetova lepog čoveka, cveća koje je visoko džikljalo pokraj obala Međurečja svakog leta. Ružičaste oči trepnuše i približiše se, poviše belog tela. Jaki miris tog stvorenja, izmešan sa mirisom čoveka, njegova drska bezglasnost, njegova sličnost vidri, uz neobično malen stas, učini da se one nelagodno pokrenu. Zurilo je svojim bledunjavim očima, i omirisalo vrh Tarkinog repa. Tarka pođe za Belim Vrškom, koja je bila usplahirena ništa manje od njega. Dok su se oni kretali duž debla, jedan pacov skoči na Tarkina leđa i okači se za njegovu dlaku, kolutajući očima i šišteći kroz iskežene zube. Glasno je izražavao svoj strah, ne od vidri, već od tvora obučenog za hvatanje pacova. Ta pripitomljena životinja iz roda lasica, čije ime je bilo Hitri, jurila je pacova sa bezglasnom jarošću i, dok se Tarka uspinjao kroz jednu prazninu između prvog i drugog sloja debala, ona skoči i zagrize

pacova kroz vrat, otrgnuvši ga sa kore drveta za koju se bio uhvatio i tresući ga dok mu je pila krv. Začuvši još jedan piskut, Hitri ostavi opuštenog i umirenog pacova i zagreba za onim koji je pisnuo.

Kada Beli Vršak proviri ispod gomile balvana, ona iznad sebe ugleda psa kako zuri blistavim očima, glave nakrenute u stranu. Iza njega je stajao čovek sa toljagom. Pas zakorači unatrag tri koraka kada ona istrča i zaštekta, a čovek izmahnu toljagom. Beli Vršak okrenu natrag, naišavši na tvora obučenog za hvatanje pacova ispod jednog balvana. Ona potrča oko kamare.

Široko nebo posivelo od jare koja se obarala na prašnjavo poluostrvo, zablesnu Tarkine oči, koji je bio loman od rana i uboja. On potrča prema zatravljenoj obali poviše potoka, sporije negoli čovek, koji ga opauči, tako da mu sinuše svetlaci. Udarac učini da Tarka ubrza, a čovek u žudnji da ga pogubi, hitnu oguljenu jasenovu močugu na njegovu glavu. Ona vitlajući prominu pokraj Tarke i izrovaši brazdu u toplom mulju koji se stvrdnjavao. Tarka potrča preko naprslina koje su počele da šaraju klizište i zaroni u vodu. Ugledali su ga sa mosta kako se kreće oko većih stena poput neke mrke senke, lagano se odgurujući zadnjim nogama i nimalo ne mreškajući vodeni tok, koji je bio tek toliko dubok da prekrije jednu staru čizmu.

Kada pade noć, Tarka zvizdaše potokom, ali ne ču odgovor. Dva puta se vraćao do okuke pokraj tihog skladišta balvana, gde su oči pacova žigale u jenjavajućoj mesečini, ali Beli Vršak ne beše tamo. Nadiranje plime ponovo ga odnese tri kilometra uz reku do železničkog mosta, gde je par patuljastih sova legao svoja jaja, u preotetom čavkinom gnezdu. Te sove, jedva veće od drozdova, letele su i danju i noću, hraneći se ribama listovima i račićima, žabama, ritskim šljukama bekasinama, gundeljima, glistama, pacovima, miševima, leptirima i bilo čim drugim što je bilo dovoljno malo da ga one mogu uhvatiti i ubiti. Kada su ugledale Tarku ispod mosta, one zarežaše poput mačora Čupavka, zaštektaše poput lisica, zakašljaše poput ovaca, zakreketaše poput žaba bukačica. Letele su iznad njega dok je koračao uz jaz kojim se praznio jedan potočić iz doline koja ležaše dalje na istok, kričeći poput srebrnastih galebova, na metar više njegove glave. Kada su ga odstranili od svojih jaja, zahuktaše od lagodnog zadovoljstva i napustiše ga.

Tarka prođe ispod puta i uspe se u jezero kraj vodenice, gde su jegulje uginjale. Krećući se uz potok, podno voćnjaka divljih trešanja koji su se uzdizali na severnoj padini doline, on dospe do velike šupljine u strmini brega, opkoljene drvećem i svetle poput neba. Tarka ugleda dva meseca, jedan poviše trešnjevih drveta, drugi ispred sebe, jer ta šupljina bila je poplavljeni majdan krečnjaka. *Hu-ee-ik!* Milozvučan zvižduk, poput oglašavanja zlatara pijukavaca, samo tiši, odzvanjaše sa prednje strane stene preko vode. On zapliva naniže i sve niže, ali ne mogaše da dotakne dno. Strane majdana spuštale su se okomito naniže u tihe dubine, izuzev na udaljenijem kraju, gde je bio mali zaton ispod jedne izbočine od zemlje.

Nije našao ni jednu ribu u majdanu i otrča pokraj napuštenih koliba krečara i krečana ponovo do potoka. Uspentravši se na desnu obalu, on potrča preko travom obraslih brežuljaka od otpadaka ili odbačenih škriljaca do drugog poplavljenog majdana. Sumorno šipražje crnog gloga raslo je na hrpama šljake pokraj bršljanom obraslog dimnjaka razvaljene peći, a vrbe omotane mahovinom oivičavale su vodu, koja beše tamna i ustajala.

Jedan puzavac ugnezdio se u jednoj pukotini visokog dimnjaka, posrćući pri svakom naletu vetra, jer njemu je samo bršljan, čije je korenje pretvorilo u hranu i prah sav malter između kamenova, predstavljao oslonac nasuprot vetrovima. Svakog aprila, već pet godina, puzavčevi mladunci bili su uzgajani u toj pukotini, u gnezdu koje je uvek izgledalo slučajno vetrom nanesena suva trava i grančice. Vrane i svrake nikada nisu otkrile gnezdo, Tako vešto je ono pravljeno svake godine.

U ustajalim vodama okna živele su velike i spore ribe, a Tarka se dade u poteru za jednom od njih dole u mulju, dvanaest metara ispod površine, gde ova nestade. Bio je to šaran, star više od pedeset godina i toliko mudar za ribu da je mogao razlikovati udicu sa mamcem od testa i anisa od udice sa mamcem od testa i anisa i pamuka. Prešlo mu je u naviku, kada bi naišao na udicu sa mamcem, da kroz usta protera mlaz vode na testo dok ga ne bi odvojio, a onda bi ga progutao; ali bi testo očvrsnuto pamukom ostavljao na miru.

Hu-ee-ik!

Nebo je sivelo. Tarka nije mogao da uhvati šarana i bio je gladan. On se vrati u potok.

Hu-ee-ik!

Odgovori mu samo odjek i on nastavi da tumara.

XIV

TARKA IDE POTOKOM DO DRUGE PUSTOLINE NA VISIJI, IGRAJUĆI SE VODOM I KAMENjEM DOK ZVIŽDUCIMA DOZIVA BELI VRŠAK

Kada noge pčela protresaju zvonca crnjuše i kada se ružičaste vrpce viline kose koje kradu sokove omotaju oko zelenih klasova štipavaca, uveliko je leto na opštinskim pašnjacima. Eksmur je vetrovita visinska oblast, koja pogoduje sokolovima i jastrebovima; zaogrnut šipražjem borovnica i lišajevima i bujadi i drvećem obraslim mahovinom, pogoduje lisicama, jazavcima i jelenima; opsluživan je kišnim oblacima i odvodnjavan vodotokovima koji šume preko stena, dušu dalim za vidre.

Pustolina bi naslutila sunce pre no što bi ono postalo jarko, dok bi se kotrljalo crveno i krnje kroz isparenja stvaranja, ne zaslepljujuće zračno poput jednog od njenih maslačaka. Tle pustoline sačinjeno je od sopstvenog gnojiva i oskudno; kiše se vraćaju tlu u niziji, pašnjacima i njivama pod kukuruzom u dolini, ispod domašaja vetra i nastanjenom ljudima.

Pustolina je za jelene, jazavce, lisice, vidre, sokole i jastrebe, neumoljive pljačkaše ukorenjenih i krvnih bića, koja je čovek sakupio i ostavio po strani od sebe; ona tako bivaju pogubljena. Negdanji rat protiv većih pljačkaša počeo je da se privodi kraju sa otkrivanjem gvožđa i baruta; tigrovi sa sabljastim zubima, medvedi, vukovi, svi su iščezli, a delovi njihovih kostiju leže u steni prapočetka, ispod lišajeva i trave i mahovine, ili u gradskim muzejima. Nekada sam lovljen, potom loveći iz nužde, čovek sada lovi da mu prođe vreme; skoro svi koji iz životne potrebe obrađuju njive, gaje životinje i drže živinu, neprijatelji su te divljači pustoline, koje nije briga za njen opstanak. Zemljodelci bi potamanili skoro

sve divlje ptice i životinje grabljivice da nije zemljoposednika, među kojima ima i takvih koji vode brigu o divljači jer ona potiče sa istog engleskog tla i koje bi oneraspoložavala pomisao da bi ona mogla nestati sa lica zemlje. Prema životinjama koje oni love da bi ih ubili u vreme sezone ili prema onim drugim životinjama ili pticama čije uništenje oni uzrokuju radi produžavanja svojeg sportskog zadovoljstva — koje smatraju prirodnim — oni nemaju milosti; a pošto njima nedostaje taj prvobitni ljudski instinkt, oni ga pogrešno shvataju i rugaju mu se kod drugih. Samilost deluje kroz uobrazilju, uzvišeniju svetlost sveta, a uobrazilja nastaje iz sveta bića, kao duga iz sunca. Duga može biti predivna i božanstvena, ali ona neće dati žita za hleb.

Na pustolini je Gora, oblast uzvisita i bez drveća, gde šašljika raste na obroncima prema nebu. Početkom leta, duh divljine u brdima oglašava se glasovima velikih carskih šljuka. Ptice uzleću sa osamljenih mesta, poviše svojih dragana i mladunaca, i jedre na vetru uz ugodnu uzlaznu muziku. One lagano potanjaju na raširenim i udubljenim krilima, a njihovi krici su treperavi i ritmični, dok ne dodirnu tle i uzdignu krila iznad glava, i hvatajući ravnotežu, ispuste poslednje zvuke iz svojih grla, poput zlatnih mehurova koji se ponovo uzdižu prema nebu. Visoke i dostojanstvene, dugih prstenastih kljunova, nasađuju se na svoja gnezda, stojeći začuđeno pokraj pramenova trave. Ptica-mati hrani svojeg pevača, a njegovo troje dece mu kriče. Ima ih obično troje, jer crne vrane opljačkaju prvo jaje koje šljuke snesu u gnezdo. Tek kada ugledaju prvu praznu slomljenu ljusku, šljuke oteraju vrane, crne i pokunjene, uz breg.

Šljuka ubrzo uzdiže krila i odlazi od svojih mladunaca, ispuštajući treperave zvuke iz otvorenog kljuna; krila joj klepeću i ona uzleće da bi ponovo sa neba odaslala pesmu divljini.

U podnožju dvaju bregova leži gorsko jezerce, u koje se cedi voda sa područja obrubljenog busenjem trave zvanog Verige. Gorsko jezerce je duboko i smeđe i glatko, odražavajući trsku i rogoz uz obale, šašljiku sa bregova i nebo nad njim. Severni kraj gorskog jezerca je močvaran, izgacan od strane jelena i ponija. Voda žubori ispod njegove južne obale i hita svojim uskim tokom, vodopadima, rukavcima, virovima i slapovima. Jednog popodneva, Tarka se

ispentra iz korita potočića, jedva šireg od njega samog, i pogleda kroz zelenu jamsku paprat na strmi obronak kojim se uspinjao. Pod njim se ništa nije micalo osim vode. Koračao je uzbrdo i ugleda gorsko jezerce pod sobom. Čuo je resko kreketanje žaba i potrča niz obalu koja se uzdizala nad tamnom tresetnom vodom. Oko metar niže, niz obronak, on se zaustavi.

Ženka gavrana, crna od narogušenog kljuna do nožnih prstiju, skakutala je duž ivice gorskog jezerca kada je on ugledao. Tarka je čuo jedva čujne pljuskave zvuke i uočio mreškanje vode, tamo gde su žabe bukačice skočile sa obale. Gavran u tri skoka stiže do hrpe mrtvih žaba, onda se zaustavi, šćućuri se, isturi glavu sa poleglim perjem i upilji se u Tarku. Sitne oči svetlucale su beličastosivim membranama trećih očnih kapaka. Gavran se nije uplašio vidre.

Lovila je žabe šljapkajući kljunom po vodi. Začuvši zvuke, žabe bukačice bi isplivale na površinu i okrenule se, iskolačenih očiju, prema šljapkanju. Gavran bi ispustio oštar i krhak graktaj. Kada bi ga žapci začuli, koža bi im se nadula pod gušom i oni bi izazivački zakreketali, pobrkavši ove zvuke sa otimanjem ženke koja se davi. Doplivali bi na desetak centimetara od gavranovog kljuna. Jedan, možda dva, iskočili bi iz vode, a onda bi gavran otvorio kljun i uhvatio jednog, ili dva. Bila je veoma hitra. Odskakutala bi sa njima do hrpe, probila im glavu i tiho odšetala do drugog lovnog mesta. Mogla je odjednom poneti osam ili devet žabaca u voljki do gnezda sa mladima u jednoj urvini, u blizini vrela reke Eks. Kada bi se natovarila, letela bi sa razjapljenim kljunom.

Tarka izdiže glavu i pokrenu nozdrve. Nepokolebljivi pogled sitnih očiju duž crnog kljuna usmeri se prema njemu. On omirisa žabe, načini tri oklevajuća koraka prema gavranu i ponovo se zaustavi. Gavran se ne micaše, a njemu se ne sviđahu njegove oči. Okrenu se od njega. Gavran skakutaše za njim i gricnu vrh njegovog repa, dok je on uronjavao u gorsko jezerce.

Krok-krok-krok! oglasi se ženka gavrana, podigavši jedno oko prema nebu. Tarka ležaše u vodi, posmatrajući je kako kupi jednu žabu za drugom i guta ih, pre no što se otisnula od obale i poletela prema bregu na istoku.

Kada se vratila, sa njom je bio i njen mužjak. Lebdeli su poviše gorskog jezerca. Povremeno bi gavran mužjak sklopio krila, nagnuo

se postrance i ponovo zaošijao na raširenim krilima. *Krok-krok!* javljao se on ženki, ugledavši ispod sebe obličje vidre koja pliva, tamnije od tamnog gorskog jezerca. Gavran široko razjapi kljun, postavi krila za spuštanje i graknu *kron-n-n-n-nk,* dok se lagan i ponirući obrušavao po iskošenoj krivulji, od jednog zelenilom oivičenog ruba do drugog. Tada se on zanjiha i zaokrenu, spusti se na padinu brega i otkorača do vode da bi hvatao žabe.

Dvoje gavranova su svakodnevno po nekoliko puta doletali do gorskog jezerca. Mužjak bi se javljao Tarki kadgod bi ga ugledao i dodijavao mu je kada bi se ovaj sunčao na obali. Doskakutao bi do na metar od njega, sa žabom u kljunu, i spustio je nadomak Tarkine njuške. Jednom prilikom, kada se Tarka igrao sa jednom žabom i za trenutak mu okrenuo leća, gavran dohvati žabu i odbaci je u stranu. Ptica i vidra se igrahu, ne dotičući jedno drugo. Gavran, koji beše jedan od tri stotine Gavrinih sinova, bacio bi prut u gorsko jezerce, a Tarka bi zaplivao za njim, doneo ga na obalu i valjao se držeći ga među šapama. Gavran bi povremeno kljucnuo njegov rep, a Tarka bi ga pojurio, sikćući kroz zube. Lepećući krilima i skakućući, gavran bi mu izmicao, uzlećući da bi mu se uklonio s puta jedino kada bi bio sateran do vode.

Dan za danom, Tarka je spavao u rogozu u ritu na severnom kraju gorskog jezerca. Ukoliko ne bi bio umoran od noćnog tumaranja, *kron-n-n-n-k* gavrana koji je strmo uzletao uvek bi ga probudilo i on bi ili potrčao duž obale ili zaplivao pokraj rastinja da bi se poigrao sa pticom. Jednog jutra, pet gavranova letelo je iznad gorskog jezerca, ženka, vodeći tri manja gavrana u nizu i otac za njima — crno sazvežđe Orion. Spustiše se na ledinu obalskog bedema. Mladunci se posadiše na obali i posmatrahu kako njihova mati hvata žabe. Tarka potrča duž obale, posred grlenih graktanja i kreštanja, da bi se poigrao sa njima, ali ga roditelji napadoše kljunovima, udarajući ga krilima po licu, i oteraše ga u vodu. Leteli su iznad njega dok se borio za dah, toliko mu uporno dodijavajući da se više nikada nije približio nekom gavranu.

Kada je vetar oduvao seme vetrogona a šašljika postala žutosmeđa i svenula na suncu, velike carske šljuke odleteše na morsku obalu i reke. Krhko grčevito letenje trepeteljki prosecaše ulegnuće na bregovima, njihov cvrkut uminu i gorsko jezerce ležaše

tiho poput neba. Jednog popodneva početkom septembra, tišina bi narušena, a duž žutosmeđeg vrha brega kretaše se nešto poput vrha hrastove grane bez lišća. To se preobrati u jelena koji hitaše prema pošumljenim dolinama na jugu. Tišina se spusti na pustolinu dok obrise bregova ne naruši bezglasni niz škotskih jelenskih hrtova, koji trčahu naniže od Veriga, putem koji je prošao jelen. Tarka stajaše na svojem ležaju od site i posmatraše ih, dok oni ne otkasaše u nebo. Kada se ponovo smestio, jedan tetreb zalepeta niz zapadnu padinu i polete preko gorskog jezerca, u pratnji sive ženke i njena dva tetrebića. Dvojica konjanika u crvenim kaputima spustiše se niz padinu brega, a za njima jedan mladi farmer, jašući neosedlana pastuva razlepršane grive i ustalasanog repa. Potom naiđe sivi lovački konj, koji je nosio čoveka čije lice beše crveno skoro koliko i njegov kaput. Naiđoše i drugi, pojedinačno i u dugim intervalima, na izmorenim konjima.

Te večeri, Tarka napusti gorsko jezerce i uputi se preko Veriga do vode koja hitaše blistavom niti iz kaljuge. Ona je uticala u usku strmu dolju i mesec pred njim beše skriven bregom. Kilometar i po dalje, voda skretaše na sever, pod bregom čije je trošno sivo podnožje prosekla svojim koritom. Strma dolja se širila pokraj Starog hrasta, čiji rascepljeni panj, crn poput njegove senke koja se ocrtavala na mesečini, svetlucaše od tragova puževa golaća. U blizini Starog hrasta stajaše jedna mladica, zaštićena od zubiju i rogova jelena, mlado drvo pokraj groba svojeg oca.

A Tarka se kretao niz Vodu starog hrasta, koja je, ispod grebena i opštinske zemlje, razmrskavala mesec u paramparčad i gubila ih pod drvećem koje je skupa raslo u nižem delu doline. Njen žubor prelazio je sa lista na list, naviše kroz šume u kojima su jazavci tragali za miševima i crnim puževima golaćima i u noć preko letnjih bregova.

Tamo gde se dve vode sastajahu, da bi zajedno pohitale prema moru, Tarka pređe preko tragova vidri i, raspoznavši vonj Belog Vrška, pođe za njim uz vodu, kuda su prošle vidre. Pred kraj noći, dok je plivao u viru izdubljenom u steni ispod jednog vodopada, on pred sobom ugleda obličje neke vidre. Lagano se pokretalo njihano vodom, glave položene na jednoj steni. Bilo je potopljeno nekoliko časova. Vlasnik vode čuo je, tokom prethodne noći, zvižduke vidri

koje su se igrale na vodopadu i opalio hitac iz puške ispod vodopada, na potopljenu izbočinu na steni, na koju su se vidre oslanjale posle veselog udaranja šapama pri zaronjavanju. Vidre su se ponovo vratile.

Gvožđe tone u vodi i koliko god je dugo njeni mladunci dozivali, ženka vidre ne može beskonačno plivati sa tri noge.

Tarka začu čangrljanje lanca dok se naduveno telo valjalo, a iza njega se izdizahu mehuri koje je u strahu ispuštao.

U svitanje, već je bio prevalio tri kilometra kroz šumu i preko njiva — strnjišta sa nizovima krstina, njiva blitve i slatke bele repe u kojima su migoljile jarebice i pašnjaka prepuštenog ovcama — i pronađe drugu vodu ispod Brega-prosjačkog-štapa. Pokraj jedne farme plivale su patke, dok je on koračao uzvodno, prolazeći ispod mosta, pored kojeg je raslo jedno drvo, sa lišćem oštrim poput svračjeg kljuna. Kolibe pokraj vode i jedna vodenica ostali su za njim i on stiže do tihih utrina gde se čuo samo poj crvendaća. Pređe sa jedne strane na drugu, tražeći sklonište od sunčeve svetlosti. Na osam stotina metara iznad vodenice, on pronađe stenu u levoj obali vodotoka, sa širokim otvorom napola pod vodom. Na obali iznad nje rasla je leska. Njeno lišće poprimilo je zlatasto zelenilo proleća na zracima poodmaklog avgustovskog sunca dok je Tarka upuzavao pod stenu.

XV

TARKA SUSREĆE NEPOPUSTLjIVOG I PONOVO SE IZBAVLjA OD SVOG STAROG NEPRIJATELjA

Probudio ga je strahotni lavež pasa goniča. Ugledao je stopala kako šljapkaju u plićaku, čitav niz njuški i mnoge zalepršane jezike. Ulaz je bio suviše uzan da bi se kroz njega provukla glava. On otpuza metar dalje, uz hladnu stenu. Galama je povređivala tankoćutne bubne opne njegovih ušiju.

Čizme okovane klincima grebale su po smeđem škriljcu rečnog korita, a lovačke palice sa gvozdenim vrhovima kuckale su po steni.

Drž'ga! Drž'ga! Nepopustljivi! Harfist! Drž'ga!

Tarka ču lovački rog, a niski otvor postade svetliji.

Drž'ga! Kapetane! Nepopustljivi! Drž'ga!

Lovački rog zazvuča tiše kada čopor beše odstranjen. Potom, u šupljinu beše uvučena jedna lovačka palica, koja naslepo bockaše. Ona ponovo iskliznu napolje. Tarka ugleda čizme i ruke i lice jednog terijera. Neki glas prošapta, *Hajd' unutra, Semi, hajd' unutra!* Mala rundava životinja se iskobelja iz ruku. Semi nanjuši Tarku, ugleda ga i poče da mu se primiče. *Vau-vau-vau-va-vau*. Kada se vidra ne pokrenu, terijer dopuza bliže, štekćući, sa glavom isturenom napred.

Minut kasnije, Tarka više nije mogao da podnese te razdražujuće zvuke. Sikćući, otvorenih ustiju, on krete pored terijera, čije režeće štektanje se preobrati u vrištavo cviljenje. Ljudi na suprotnoj obali stajahu bezglasno i nepomično. Oni ugledaše Tarkinu glavu na sunčevom svetlu, koje se probijaše kroz drveće iza njih i preobraćaše smeđi škriljac u žarko žutilo. Voda je tekla bistra i hladna. Tarka ugleda trojicu ljudi u plavim kaputima; bili su

nepomični i on kliznu u vodu. Ona mu ne prekri leđa i on se vrati među korenje na obali. Kretao se u senkama i ispod bujadi, svojim uobičajenim koračajima. Jedan od ljudi koji su posmatrali izjavi da vidra ne poseduje osećaj straha.

Nijedan pas gonič se ne oglasi, ali Tarka se nije bavio razlozima ove tišine, jer nije mu bilo do toga. Probudio se užasnut, bio je na mukama zbog galame, napustio je opasno mesto i tražio je spas od neprijatelja. Dok je koračao uzvodno, uzdignute glave, njegova čula njuha, vida i sluha bila su na oprezu prema njegovim najvećim neprijateljima, psima goničima.

Pošto je potok bio uzan i plitak, vidra je imala prednost od četiri minuta. Četiri minuta pošto je Tarka otišao, začuo je za sobom kratke i duge zvuke lovačkog roga i lovce kako viču usred pseće gungule *Na-na-na-na-na-na-* tamo! Za njim! *Na-na-na-na-* tamo! dok se čopor, lajući iz sve snage vraćao na vodu. Psi goniči pljuskahu po vodi oko stene, zaglavljujući se u njenom otvoru i probijajući se unutra u parovima i poluparovima, skačući kroz vodu za suvim i uzdrhtalim terijerom, plazeći jezike i zaranjajući njuške u zapah vonja koji se spuštao do njih.

Nepopustljivi se probi na čelo, sa Koralkom, Brodarkom, Kapetanom i Kicošem. Oni prestigoše terijera, a Nepopustljivi je bio toliko žestok da ga obori. Semi podiže svoje uzdrhtalo telo i krenu za njima.

Tarka se ceo zaroni, osim nozdrva, u jednom viru i čekaše. Ležao je u suncem obasjanoj vodi, poput neke smeđe cepanice položene na stene na kojima počivaše njegov rep. Lovac ga ugleda. Tarka izdiže svoju brkatu glavu iz vode i upilji se u lovca. Psi goniči oglašavahu se upravo ispod njih. Iz vira, potok je tekao dva metra niz glatko korito uz koje je on bio uspuzao. Kada je Nepopustljivi skočio u vir i jezikom zahvatio vonj koji ležaše na vodi, Tarka spusti glavu, jedva namreškavši vodu i poput mrlje smeđeg ulja prominu ispod goničevog trbuha. On bezglasno izroni, a sunce zasvetluca na njegovom vodom uglađenom krznu, dok je koračao niz algama zamrljanu stenu. Izgledalo je kao da lagano korača pod njihove gubice i da će nagaziti na njihova stopala.

Neka ga psi goniči ulove! Ne pomažite psima, ili će ga oni rastrgnuti!

Čopor se ustumara. Svaki od pasa uhvatio je vonj, koji beše poput zamršene niti, čiji kraj je tražen da bi se ona rasplela. Ali se ubrzo Nepopustljivi progura kroz čopor i pokaza put kojim je vidra otišla.

Dok je Tarka trčao preko škriljaca, po vodi jedva toliko dubokoj da prekrije njegov rep, Nepopustljivi ga ugleda i ukrućena repa potrča pravo na njega. Tarka napusti vodu. Suve grančice i lišće pri dnu živice pucketahu i šuštahu dok se probijao prema utrini. Dok je trčao preko trave, čuo je glas Nepopustljivog, dok se crno-beli pas, krupniji od njega, goropadio probijajući se kroz leskove grančice i kupinov trnjak i lozu orlovih noktiju. Prevalio je pedesetak metara preko utrine, uspentrao se uz bedem i potrčao niz asfaltni put. Površina kolovoza pekla mu je šape, ali on je i dalje trčao, a čak i kada se neko golemo purpurno biće stušti na njega, on ne ode natrag na utrinu preko koje su hitali psi goniči. Posle niza drhtaja, purpurna spodoba usporavaše dok se ne zaustavi, a ljudske prilike iznikoše iz nje i počeše da pokazuju na njega. Potrčao je ispod autobusa i izašao na smeću sunčevu svetlost, slušajući iznad sebe uzvike ljudi, galamu pasa goniča koji su pokušavali da se uspuzaju uz visoki bedem, vukući jedan drugoga naniže u svojoj hitnji.

Trčao je u zaseni koju je činio šanac, kroz listove novina, kore banana i pomorandži, opušaka cigareta i izlomljenih kutija od čokolade. Pred njim se neka duga žuta spodoba uzdizala sve više, a iz nje izroni neka žena i zagleda se u njega dok je on promicao pokraj nje. Bolnih očiju, pretrčao je dvestotinak metara puta, koji je za njega predstavljao mesto toliko zagušljivo da je gubio dah i mesto na kojem je buka bila nepodnošljiva. Zastavši u šancu, on oslušnu kako galama menja modulaciju dok su psi goniči skakutali po putu. Nastavi da trči još dvestotinak metara, onda se uspentra uz nasip, probi se kroz prašnjavo lišće i travu i trnjak koji ga sprečavahu i niz padinu utrine do potoka. Pljusnu u vodu i zapliva, a stene i obluci se izdizahu pred njim. Uspinjao se i koračao preko njih. Njegov rep, koji se vukao po mahovini i lišajevima, ostavljao je jaki vonj za njim. Nepopustljivi, koji trčaše preko travom obraslog tla prekrivenog zelenim senkama, isturao je svoju jezičinu ispred čopora.

U vodi, kroz plićak i vir, hod mu beše nepokolebljiv, ali ne i užurban; kretao se brže od vodotoka; neopaženo se provuče od

glatkog korita do vira, od vira do oblutka, ostavljajući svoj vonj u vlažnim otiscima svojih šapa i repa.

Ljudi trčahu utrinom i na bliskom rastojanju uzvinuše se zvuci lovačkog roga i promukli uzvici. Prolomi se lavež pasa goniča, sjedinjen i nepokolebljiv, i Tarka je znao da su oni stigli do potoka. Voda prepuna sunčeve svetlosti zaošijavala je u vrtlog od udara opnastih šapa njegovih zadnjih nogu. On prođe kroz senku i hladom išarani prostor, kroz rukavac i lokvu. Voda je svetlucala poput ćilibara na sunčevim zracima, a njegova smeđa dlaka bi zasijala kadgod bi njegova leđa namreškala površinu vode. Pokreti u vodi behu mu neužurbani, kao kod jegulje. Psi goniči se približavaše.

Potok je iza okuke tekao pokraj puta, gde beše postrojeno još automobila. Nekoliko ljudi i žena, držeći palice sa zarezima, posmatrahu iz automobila — sportisti na točkovima.

Naniže je bio Most-prosjačkog-štapa. Sa psima goničima za petama, Tarka ne obraćaše pažnju na ljude nagnute preko kamene ograde, koji ga posmatrahu. Oni su uzvikivali, mahali šeširima i bodrili pse. Poviše mosta je bilo pataka, koje glasno zagakaše dok su napuštale potok i gegale u dvorište. Kada Tarka stiže do mesta na kojem su one bile, on napusti vodu i potrča za njima. One lupahu krilima, kao da pokušavaju da odlete od njega, ali on stiže do kolone i rasprši je, protrčavši kroz nju i nestavši. Nepopustljivi se sve više približavao, a Kapetan i Vila predvodili su čopor. Nadzornik čopora i hajkači ostadoše za njima, probijajući se kroz živice i preko bedema.

Psi goniči behu pometeni kada stigoše u dvorište. Trčali su sa njuškama uz tle, zbunjeni i ustreptali. Kapetanov vrištavi glas saopšti da je Tarka otišao ispod jedne kapije. Vila je sledila vlažne otiske u prašini, ali zaokrenu duž traga koje su ostavila stopala sa većim opnama. Nit se ponovo zamrsila. Nepopustljivi se blejavo oglasi. Drugi psi goniči prihvatiše, ali je vonj vodio samo do jedne patke koja je pred njima prestrašeno lupala krilima i gakala. Jedan čovek sa grabuljama ih razjuri, vičući i preteće izmahujući prema njima. Rosa se javi preko dvorišta i psi goniči zagalopiraše prema njoj, ali trag je vodio do jedne kapije koju oni pokušavahu da preskoče, poskakujući i padajući sa prečage na njenom vrhu. Ispod kapije je otišla jedna patka, ali ne i Tarka.

Vonj se potpuno izgubio. Psi goniči su se valjali po prašini ili su kasali do ljudi i žena, njuškajući njihove džepove, ne bi li dobili hrane. Riđko pronađe jednu zečju kožu i proždra je; Rasparač se potuče sa Veseljakom — ali ne uistinu, jer oni su zazirali jedan od drugog; Nepopustljivi se sam udalji. Svi psi goniči očekivali su da ih neko povede, kada se oznojeni nadzornik čopora u „belom" okruglom šeširu zabačenom sa njegovih riđih obrva, ustrča sa dvojicom psetovodaca i sazva ih ponovo u čopor. Teški vonj moskovskih patuljaka osujetio je lov.

Tarka je protrčao kroz jedan jarak za odvodnjavanje natrag prema potoku, a sada je počivao u vodi koja ga je svakog trena sve više prinosila žuboravim tminama udoline koja se nalazila nizvodno. Ugledao je raznobojnu mrlju koju je činio jedan vodomar nadžedžen na grančici, dok je osmatrao vodu ne bi li ugledao neku bubu ili vijuna. Vodomar ga spazi kako se kreće ispod površine, kada njegova sen naruši mrežu namreškanih senki, koje lebdehu u spletu bledozlatne boje na kamenitom koritu ispod njega.

Dok je koračao pokraj korenja jedne vrbe u podnožju obalskog bedema, začu štektanje terijera. Semi je dopuzao kroz jarak za odvodnjavanje i gledao je napolje na njegovom završetku, prekrivenom crnom nečisti, i žudno saopštavajući svojim velikim drugarima da krenu za njim nizvodno. Dok je on štektao, Nepopustljivi se oglasi. Priplodni pas gonič bio je naniže od jarka za odvodnjavanje i ponovo je otkrio trag na mestu gde je Tarka zadnji put dotakao škriljac. Tarka ga ugleda na desetak metara od sebe i, kliznuvši natrag u vodu, zapliva svim opnama niz struju, praveći njuškom lepezu čija senka ispod njega beše u obliku zlatne strele usmerene prema moru.

On ponovo napusti vodu i potrča kopnom da bi odstranio svoj vonj. Odmakao je dvadesetak metara kada se Nepopustljivi uspentrao uz obalski bedem sa Rasparačem i Veseljakom, udišući vonj koji se uzdizao do njihovih njuški. Tarka ponovo dođe do drveća pokraj vode, na domak Nepopustljivog, i pade u vodu poput raskvašenog balvana. Nepopustljivi skoči za njim i škljocnu zubima kraj njegove glave; ali voda je bila blagonaklona prema vidri koja se valjaše glatkim i gracioznim kretnjama, udaljujući se od čeljusti, čiji bi ugriz smrskao njenu lobanju.

Tu je sunčeva svetlost bila preprečena hrastovima, a huk prvog slapa odbijao se od lišća. Struja je tekla brže, sužavajući se u tok sa vrtlozima i ulegnućima koja su označavala potopljene stene. Huka postade glasnija u raspršenoj vodi nošenoj strujom. Tarka i Nepopustljivi behu odneti kao da su lagano iverje do mesta gde široki sunčev zrak prodiraše kroz prazninu u lišću i obasjavaše izmaglicu iznad vodopada. Tarka prominu velikim belim naborima bujice, a Nepopustljivi je vitlan za njim. Behu izgubljeni u bućkanju i metežu vira, dok se ne prolomi jedna smeđa glavica i ne zagleda se ne bi li spazila svojeg neprijatelja u uskomešanom saću pene. Jedno crnobelo telo valjaše se pokraj nje, a glava psa beše isturena naviše, dok je on pokušavao da se otme struji koja ga je vukla nadole. Tarka je bio dobar znalac uzvrtložnih virova; oni su za njega predstavljali igračku. On se sa uživanjem njihao na uzbibanim valovima; potom, visoko nad sobom, on začu zvuk lovačkog roga. Prepusti se vodi da ga odnese niz klanac do vira u kojem behu nagomilane stene. Potraži neko skrovište ispod raskvašene urvine obrasle bujadi.

Ispod vode, on ugleda dve noge, združene u dva ustalasana i izobličena obličja nogu, a nad njima nerazgovetne oblike ljudske glave i ramena. On okrete od pecaroša ponovo u struju i dok je udisao ponovo začu lovački rog. Na putu iznad gudure, čopor je kasao između nadzornika čopora i psetovodaca, a pred njima su trčali ljudi sa palicama, po tragu, hitajući niz breg, da bi načinili branu od palica i sprečili Tarku da se domogne mora.

Tarka je ostavio Nepopustljivog daleko za sobom. Pas je bio iznemogao i izubijan i hrapavo je disao, nagrđene glave i zamagljena vida, ali ga je još uvek sledio. Tarka prominu pokraj još jednog pecaroša i tanka udica sa mamcem od pera slučajno se zadrža u njegovom uhu. Čekrk se odmotavao i pored toga što je bio zakočen, ujednačeno *re-re-re,* dok cela svilasta nit ne prođe kroz prstenove na pecačkom štapu, koji se povi u luk i švićnu unatrag kada struna od creva bi pregrižena.

Tarka ugleda most, lik jednog čoveka ispod njega i niz lica iznad mosta. Začuo je uzvike. Čovek koji stajaše na jednoj steni skide šešir, udahnu vazduh i doviknu nadzorniku čopora, koji trčaše i klizaše se sa čoporom po rastresitom kamenju strmog crvenkastog puta. Tarka izađe iz zadnjeg vira poviše mosta, pretrča preko jedne

mahovinom prekrivene stene, ponovo zaroni u vodu i promuva se kroz noge ljudi.

Ihaj!

Tarka je prošao ispod mosta kada je Harfist pljusnuo u vodu. Čopor pokulja kroz pukotinu između kraja ograde i tla na padini brega i njihovi glasovi odzvanjahu ispod mosta i niz zidove kuća izgrađenih na steni poviše reke.

Među automobilskim gumama koje su se raspadale, razbijenim bocama, konzervama, sudovima, cipelama i ostalim odbačenim smeđem koje ležaše u bistroj vodi, psi goniči se probijahu odlučnim skokovima. Tarka jedared okrete natrag; često je bivao zapljuskivan i gažen. Vodotok je retko bio dovoljno dubok da bi ga prekrio, a neprestano je bio dovoljno plitak da psi goniči mogu da se kreću dvostruko brže nego on. Povremeno bi se našao ispod čopora, a onda bi, dok bi se psi goniči gomilali ne bi li ga ščepali, njegova sitna glava izvirila pokraj neke stene, desetak metara ispod njih.

Čopor je gonio vidru među oblucima i stenama obloženim školjkama i obraslim morskim rastinjem, mimo crvotočnih stubova koji su označavali plovni deo reke za ribarske barke pri visokom vodostaju. Sa svakog od stubova otisnuo bi se po jedan galeb, klikćući ljutito dok bi gledali naniže na životinje. Tarka se domognu mora. Lagano je koračao kroz uzgibane talase i zaroni izvan dosega čeljusti starog Harfiste, upravo dok se Nepopustljivi probijao kroz čopor. Psi goniči zaplivaše iza obrisa talasa, dok su ljudi stajali na domak mora i posmatrali nadzornika čopora koji je zagazio do struka. Rečeno je da je vidra namrtvo izubijana i da verovatno ukočena pluta u plićaku. Posle nekoliko minuta, nadzornik čopora odmahnu glavom i izvuče lovački rog iz svog prsluka. Napuni pluća i zaustavi dah i skupljaše usne za četiri duga tona za opoziv, kada se jedna smeđa glava nepokolebljivog pogleda isturi iz vode na metar od Nepopustljivog. Tarka se zablenu u lice psa goniča i kriknu *Ik-jang!*

Glava zaroni. Zaplivavši ispod Nepopustljivog, Tarka zagrize opuštenu kožu koja se vijorila i povuče glavu psa pod vodu. Nepopustljivi pokuša da se izvije naokolo i čeljustima smrska vidrinu lobanju, ali bio je to jalov napor. Iz njegovih usta pojaviše se mehuri. Uskoro poče da se guši. Psi goniči nisu znali šta se

događa. Zadnje noge Nepopustljivog slabašno su se batrgale u vazduhu. Nadzornik čopora izađe iz vode i povuče ga prema obali, ali Tarka popusti svoj griz tek kada je trebalo da udahne vazduh; a onda zapliva ispod Nepopustljivog i ponovo ga ščepa. Tek kada se psi goniči stuštiše na njega, Tarka popusti. On nestade u jednom talasu.

Dugo pošto se pluća Nepopustljivog ispražniše od vode i pošto je čopor dugo kasao uz uspon prema železničkoj stanici, galebovi su nadletali nešto u moru iza otvora malog rečnog ušća. Ponekad bi neki od njih ispustio svoje žute opne, da bi se spustio na vodu; uvek bi ponovo uzleteo u uznemirenu pometnju koja je jadikovala, prestrašena škljocajima belih zuba. Jedan teretni parobrod prolazio je prema Severnskom moru, ostavljajući za sobom dugu mrlju dima na horizontu, gde se niski obris oblaka u talasima valjao poviše obale Velsa. Ujednačeno tutnjanje njegovih elisa u plavetnom spokoju bez vetra dopiralo je do mesta gde je ležao Tarka, pospan i zadovoljan, ali osmatrajući bledožute oči najbliže ptice. Galebovima napokon dosadi da vide samo njegove oči i oni odleteše natrag do svojih stubova; okrenuvši se na leća, Tarka zevnu i protegnu se i spokojno plutaše.

XVI

TARKA IDE NA ZAPAD, DUŽ JUŽNE OBALE SEVERNSKOG MORA, U POTRAZI ZA BELIM VRŠKOM

Plivajući prema smiraju sunca, Tarka pronađe jednu raspuklinu u jako ispupčenoj crvenkastoj litici i na kresti jednog talasa beše donesen u špilju iza nje. Razbijeni talas pljusnu o mračni kraj pećine dok se on uspinjao na jednu izbočinu izvan domašaja bujice, gde se sklupča na hladnoj steni. Probudio se kada su galebovi i kormorani poleteli preko mora, tihi poput sutona, ka svojim sedalima na litici.

Simetrični talasići plime kretali su se preko stenovitih virova podno raspukline, gde su se ispod algi krabe i kozice komešale u potrazi za hranom. Rastinje, ranije tako spokojno, bilo je odgurivano nogama i mršeno od strane vidre koja je cunjala. Kraba sa kojom se ispentrao napolje bila je gorka i on, ostavljajući je, zapliva u duboku vodu.

Jato haringi kretalo se prema površini sa večernjom plimom, praćeno krdom morske prasadi, koja su, dok su udisala, pokazivala kroz talase bleštavu kožu. Ovi toplokrvni sisari nekad su imali uši i dlaku i šape, ali su sada njihovi ušni otvori mali poput glogovih trnova, a njihove šape sa pet prstiju preobratile su se u peraja.

Njihovi preci, koji su poticali iz istog roda kao i preci vidri i foka, rano su našli pribežište u vodi, oblikujući se za život u moru još dok su foke trčale po kopnu. Njihovi mladunci, koji se rađaju u vodi, nemaju potrebe za majčinim leđima koja bi ih izdigla do vazduha koji život znači, jer pradedovska navika je postala instinkt.

Jedan stari mužjak izbaci se iz korita pokraj Tarke i pade uz pljuskavi štrcaj na leća, da bi se otresao parazita nalik na školjku prilepak, koji su rili po njegovom salu. Pokraj mužjaka bila je ženka koja je dojila svoje mladunče, koje je, vučeno na leđima, udisalo

prilikom svakog izdizanja i valjanja svoje majke. Tarka uhvati svoju prvu haringu i pojede je na jednoj steni, uživajući u njenom ukusu, ali kada zapliva da uhvati još neku, ispod mora ne beše ničega.

Nedelju dana je spavao u napuštenoj krečani na ledini poviše Hedonske vode, koja se gubila na kosi prekrivenoj oblucima izvan domašaja plime. Dok je istraživao slatku vodu, preko pustoline se razbesne nepogoda i grmljavinom dopunjeni povodanj ga vrati u more. On krenu prema zapadu, podno isturenih litica i vodopada, u čijim prikrajcima obraslim bujadi se rado odmarao preko dana. Jedared ga probudi neko grozomorno mrmljanje u vetru, daleko iznad njega. Kada je podigao glavu, začuo je neki zviždavi zvuk, kao kada se soko obrušava. Hrpa kamenja zaklopara i zakovitla pored njega; potom prominuše jelen i tri škotska jelenska hrta. Njihova telesa razmrskaše se o stene i sve ponovo utihnu. Uskoro sa litica odzvanjahu krici morskih ptica i čavki. Gavrani poleteše naniže, i orlovi mišari, i vazduh beše ispunjen crnim i belim i smeđim krilima, uz duboko graktanje, jadikovke i resko cičanje. Gurali su se i borili oko jedan sat, kada jedan motorni čamac, koji je nosio neku spodobu u crvenom kaputu, stiže oko istočne okuke i natera ih da uzlete. Galebovi nasrnuše na Tarku kada ga ugledaše kako se spušta sa svojeg odmorišta, ali on se domognu mora i, zaronivši, ukloni im se sa puta. Te noći, dok je utoljavao glad na jednoj steni, jedući ugora, zapadni vetar mu nanese vonj Belog Vrška.

U svitanje, on je plivao podvodnim podnožjem Velikog dželata; a pratio je trag još otkako je rađanje sunca izazvalo treperenje na morskoj površini i ispunilo nadzemaljskim zlatilom oblake nad Velškim brdima.

U suton, obalski pacovi sa Žala divlje kruške, pretražujući morskim rastinjem posutu liniju plime, zastadoše i združeno zacikaše kada njihov oštar njuh oseti mošusni vonj vodenih lasica. Oni se dadoše u beg cičeći, dok su te strahotne spodobe galopirale među njima. Jedan pacov beše ščepan i ubijen hitrim grizom. Mladunče ga nije uhvatilo da bi se nahranilo; ubilo ga je iz zabave. Ono potrča u more za Belim Vrškom, koja je preuzela brigu o mladuncima otkako je njihova majka bila uhvaćena u zamku ispod vodopada.

Šest časova kasnije, Tarka je trčao uz Žal divlje kruške i njegovi piskavi, opori krici prodirali su kroz razlivanje i oplakivanje talasa na rahlom, izlokanom žalu od rascepkanog kamenja. Pratio je trag preko rastinja do vidrinog konačišta ispod jedne stene i ponovo naniže do mora. U viru po strani od Trnovite pećine on ponovo nanjuši vonj vidre, jer na dnu vira ležala je vrša opletena vrbovim prućem, u kojoj beše nešto što se lagano preobrati u trake morske trave, izvučene i spuštene u vodu. Crveni pipci jednog tamnoplavog jastoga behu protureni kroz pletivo od vrbovog pruća; prežderao se i pokušavao da se otarasi mladunčeta vidre koje je jeo. Mladunče nije moglo da pronađe izlaz iz kaveza u koji je ušlo za vreme plime, u nameri da pojede jastoga.

Hu-ee-ik! Tarka nije poznavao mrtvo mladunče. Ne beše odgovora i on otpliva među zelene fosforne mrlje koje su odsjajivale pri svakom mreškanju talasa.

Jesenje babinje leto, kada su dan i noć jednako trajali, a samo je šumska ševa pevala svoju zviždavu jesenju pesmu iznad paprati, narušiše nepogode koje cepahu talase i lišće i parahu more u huci i vodenom prahu i okačiše belu užad preko stena. Magla sakri vrhove litica i zvezde dok se Tarka kretao prema zapadu. Jedne noći, dok je pio slatku vodu iz jednog vira ispod slapa, prestravi ga strašno soptavo urlanje, koje se odbijaše od zidova magle i odjekivaše nadaleko, da bi se vratilo u prigušenijim odjecima, kao da su neki sablasni psi goniči lajali na tamu. Tarka skliznu u jedan vir i sakri se ispod morskog rastinja koje se izdizalo na vodi; a zvuci su bili znani i bezopasni i on kasnije nije ni obraćao pažnju na njih. Na jednoj steni ispod svetionika belih zidova na Bikovom rtu, čije dve sirene su odašiljale upozorenje pomorcima, daleko, s onu stranu stravičnih stena, Tarka ponovo nađe trag Belog Vrška i radosno zazvižda.

Krećući se podno hrpa kamenja, gde su zarđale ploče razlupanih brodova ležale u virovima, on stiže do kraja kopna. Dan je počinjao. Plima, koja se kretala prema severu, preko Zatona trogodišnjeg lososa, od Vrećaste zapreke, namreškavana je i beljena stenama koje su stršale iz udubina sinjeg mora. Jedna stena se visoko izdizala iznad grebena — Stena trogodišnjeg lososa — a na vrhu kupole stajala je jedna velika crna ptica, iz čijeg ždrela su virili riblji

repovi. Njena krila sa kojih se cedila voda behu isturena, da bi ublažila teskobu u guši. Ta ptica bila je *Phalaxocorax Carbo*[7], kojeg su ribari zvali Sveštenik Čovečuljkovog ostrva, i koji je nespretno džodžao na Steni trogodišnjeg lososa najveći deo dana, njišući se pod teretom riba.

Izmožden i ugruvan dugim valjajućim valovima Atlantika, Tarka okrenu natrag ispod Stene trogodišnjeg lososa i otpliva na kopno. Uspentrao se uz jedan obronak posut iskidanim korenjem babine svile i sivim krhotinama stene, do staze po rubu morskog rastinja, ograđene gvozdenim stubovima i užadima. Slani valovi oglodali su na gvožđu zarđale ljuspe. Crnjuša poviše staze bila je tvrđa od gvožđa, ali njeni izdanci bili su ogoljeniji negoli njegovo sopstveno korenje.

Na slemenu trogodišnjeg lososa, crnjuša je rasla u niskim žbunovima, zaklonjena od vetra. Bilo je mesta obraslih zelenilom, gde su, u travi koju su opasle ovce, rasle pečurke pegave poput sovina perja. Nebo poviše slemena je rumenelo i on pronađe mesto da prespava, ispod jednog razrušenog kremleka, grobnice nekog čoveka iz davnina čije kosti su se preobratile u travu i crnjušu i prah na suncu.

Tarka je u toploti prespavao celi dan. U suton, on otrča do mora. Probijao se prema severu kroz struje koje su isplakivale zatone pune školjki i zaošijavale oko manjih stena u široki Zaton trogodišnjeg lososa. Dugi talasi, koji su se slamali u blizini plićaka, ostavljahu penu za sobom u obličjima zagasitobelih foka. Lubini su plivali u talasima koji su se razbijali o obalu, hvatajući peščane jegulje pokupljene u ustalasanom pesku. Jedan galeb u visini ugleda ribu kako se praćaka u plićaku, sa trakastom morskom travom preko glave. Galeb skliznu naniže, a morska trava se podiže na kratke noge, tegleći ribu od dva kilograma, koju izvuče na čvrsti, vlažni pesak. *Hak-hak!* zakriča galeb ljutito. *Tulip, tulip!* podigoše se zviždovka grivnjašica i odlepršaše u jatu. Ostali galebovi preleteše i spustiše se. Tarka se sladio među lepetom krila i ljutitim kricima. Kada se zasitio, nalaptao se slatke vode koja je curila preko peska u širokom i plitkom koritu. *Hu-ee-ik!* On zagalopira preko peska, sa njuškom među nogama. Ustrčavao je uz peščane brežuljke, gde je

---

[7] Vrsta kormorana, veliki vranac. (Prim. prev.)

njegovo prolaženje rasejavalo naokolo narandžasto crveno semenje iz rasprslih suvih mahuna smrdljive perunike. Pređe jedan zabačeni put, pođe kroz stare stabljike goluždravca i češljuge i uz jedan strmi bedem do neobrađenog brega, probijajući se kroz bujad, štipavac i kupine, sledeći put kojim je prošla Beli Vršak. Našao je glavu zeca kojeg je ona ulovila i poigrao se njome, zviždeći dok ju je kotrljao šapama.

Ševe su već prestale da pevaju. Kada je stigao do vrha Pikvelske humke, oblaci na istoku behu zarudeli, a Breg starog hrasta, na tridesetak kilometara odatle u smeru kako sokoli jedre, bio je senka koja počiva ispod neba. On se spusti u jednu majušnu udolinu u brdima, isušeno rečno korito naznačeno grmovima štipavca i belog gloga i zelenike, koji su rasli niz peščane bregove do mora. Udolina se pružala prema jugozapadu; drveće ju je prekrivalo prema severoistoku, izobličeno i patuljasto zbog soli i vetra. Ispod jednog grma zelenike, načičkanog uvelim cvetovima i lišćem bez trnja, čiji izdanci su bili kinjeni od bršljana čije stablo je bilo deblje negoli njeno, vidra upuza u jazbinu koju su proširile mnoge generacije zečeva i leže u tami.

Vetar je nasrtao uz udolinu, pokrećući nezgrapno beli glog, koji škripaše dok se trljao jedan o drugi. Suve grane burjana šuškale su i strugale, kao da oplakuju svoju ubogost. Galebovi su se prebacivali od jednog do drugog vrha brega, dozivajući jato koje stajaše daleko dole na pesku koji je svetlucao nasuprot tmurnom nebu. Tamna osnova rta koji se prostirao u Atlantik bila je po dužini poprskana belinom talasa koji su se slamali o nju. Rika mora dopirala je sa vetrom nanesenim vodenim prahom uz udolinu. Tarka spavaše.

Probudio se pred podne, začuvši ljudske glasove. Magla se povlačila među bregovima. Ležao je nepomično, dok se neki čovek ne oglasi pokraj otvora jazbine osvetljenog mutnim danom. Neka životinja krenu niz podzemni hodnik, čiji zadah ga odmah onespokoji. Sećao ga se. Njene oči ružičasto su sjale, a oko njenog vrata je zveckalo zvonce. Tarka otpuza dalje u jazbinu i istrča kroz drugi otvor, pred kojim je stražario jedan spanijel, sedeći uzdrhtao i mokar, iza jednog čoveka sa puškom na bedemu poviše otvora. Spanijel poskoči natrag kad ugleda Tarku, koji potrča niz udolinu, ubrzavši kada začu lavež, pucanj i dva puščana praska. Grančice

popadaše po njemu, a on nastavi da trči, prikriven trnovitim šipražjem. Dva čoveka se trapavo spustiše niz bedeme, ali jedino spanijel krenu za njim, lajući uzbuđeno, ali se ne usuđujući da mu se primakne. Kada mu njegov gospodar zviznu, on se vrati. Tarka se sakri u jednom grmu kupine u nizini i odspava među kupinama dok se ne smrači, kada napusti skrovište i uspentra se uz padinu brega.

On protrča kroz jednu kapiju u njivu iza nje, i natrapavši na zečji trag, pođe njime kroz vetrom povijene glogove preko stenovitog bedema, opet do nenastanjenog kopna. Zec se bio šćućurio od vetra ispod jednog busena trave i beše ubijen jednim ugrizom. Posle obeda, Tarka se napi kišnice iz ovčje lobanje, koja ležaše među zarđalim raonicima, starim limenim loncima, konzervama i ovčjim kostima — od kojih su neke razmrskali ovčarski psi, a koje su sve oglodali vrane i gavranovi. Tarka se poigra sa jednom plećkom, jer Beli Vršak ju je dotakla u prolazu. On potrča ka njoj i zagrize hladnu kost, kao da je to Beli Vršak. Poigravao se mnogo čime te noći, dok je trčao poljem i obalom.

Sledeći trag, on stiže do jednog jezerca u podbarnom polju ispod jednog brega. Liske se prestravljeno skriše kada on zapliva među njima. Uhvatio je jednu jegulju i poigrao se njome, a narednog jutra ona se zateče mrtva na obali, pokraj tragova utisnutih u blatu njegovim stopalima sa kandžama, kao i dlaka otpalih sa njegovih leđa dok se valjao. *Hu-ee-ik!* Tarka protrča kroz jedan propust, kroz koji je žuborio potočić do jednog manjeg jezerca, u vrtu župnog dvora. *Hu-ee-ik!* dok su oblaci narušavali mesečinu.

On se uspentra oko ustave jezerca, njuškajući smolisano drvo, i upuza ispod pukotine u zidu koji je graničio vrt. Potok je tekao ispod zida crkvene porte i pokraj kolibe sa slamnim krovom, gde su jedan čovek, pas i mačka sedeli pored vatre od brestovih cepanica na otvorenom ognjištu. Vetar uduva vonj vidre ispod vrata i mačka se rasrdi i zafrkta, stojeći nakostrešenih leđa i razmahanog repa pokraj korpe sa njenim mačićima. Vidra je kopala po škriljcu pored jedne ravne stene ispod slapa pokraj puta, gde su se farmerske kćeri naginjale da bi isprale drob od kojeg su pravile puding od prasetine. Ispod poklekle stene živela je jedna jegulja, ugojena od ostataka prasetine. Njen rep bio je nadohvat vidrinih zuba. Beli Vršak je pokušavala da je ulovi prethodne noći.

Hu-ee-ik!

Vrata kolibe se otvoriše, a moj spanijel se stušti napolje, lajući. Jedna bela sova podiže se sa oklembešene grane jednog od brestova u porti, kričeći *skirr-rr*. Ispod propusta pod putem dopre ljutito šištanje vidre. Kresnuvši palidrvce, ugledah na ispranom crvenom mulju dvoprsti otisak, isti kao i otisci koji su vodili prema moru posle Studene zime.

Tarka je otišao niz uski pokriveni prolaz propusta, sred tame i žubora vode. Potok je tekao ispod jedne seoske kuće i kroz jedan voćnjak, ispod još jednog propusta i pokraj vrta pored jedne kolibe, do plavne utrine pod njim. Šumske sove, koje su lovile daleko dole u dolini, začuše prodorne Tarkine krike.

Hu-ee-ik!

Trag bi se često gubio, jer su vidre koje su tuda prošle pre Tarke ostavile svoje otiske na obali i ispranom mulju, pre no što ih je kiša izobličila i učinila teško raspoznatljivim.

Tarka se kretao potokom. Na početku sela Krojd voda beše zajažena poviše okuke puta, a jezerce je zadržavano zatravljenim bedemom na kojem je stajao jedan glog, potkresan poput pečurke. Plivajući oko ivice jezerca, među perunikama i javorima, on ugleda jednu glavu koja ga je posmatrala iz vode, a od glave se rasipao razdragani dahtaj. On dopliva do nje — jedan okrajak brestove grane zari se u blato. Beli Vršak se očešala o nju kada je proplivala pokraj nje. Tarka je zagrize pre no što ponovo zapliva oko jezera, da bi onjušio drvo zasuna. On se ispentra napolje i potrča duž obale, pokraj nepokretnog vodeničkog točka od drveta obraslog mahovinom. Prisutni u krčmi niže jezerca čuli su njegov reski krik. Jedan pas čuvar goveda zalaja, a Tarka potrča uz jedan uski putić koji je vodio do vrha brega. Na komadima blata otpalim sa kopita on ponovo nađe trag, jer vidre su trčale istim putem kada bi ih uznemirio isti pas. Trag ga odvede pod jednu kapiju i u njivu, poviše jednog bedema, gde su se prave stabljike divizme crnele na mesečini, do tla koje je zaboravilo na plug, bockavo mesto za opne na šapama vidre. Vetar sa mora polomio je sve stabljike bujadi. On iznenada baču gunđavi huk udaranja mora o obalu i ugleda svetionik preko Jazbina. Radosno zagalopira niz njivu prekrivenu strnjikom. Kretao se tako hitro da je ubrzo stajao na ivici peskovitih

litica, gde je prah vitlao kao na vetru. Nađe puta naniže do jezerca pokraj jedne izbočine, gde su rasle mnoge vrste primorskih biljaka, čiji listovi su se drobili u jesenjem snu.

Trag je vodio preko peščanih brežuljaka sa tankom bodljikavom sprudom travom, do mahovinom prekrivenih udubina iza njih, gde je raslo žbunje kaline i vežljike nezgrapnih glavica. Put je bio posut zečjim lobanjama i praznim kućicama puževa. Tarka pređe baruštinu na ostrvu Horsi — gde su rasli ruski stričci, nastali od jedne jedine semenke oduvane od ušća reke sa jednog baltičkog broda za prevoz balvana pre mnogo godina — dok nije stigla do zaštitnog obalskog bedema i pod bedem, do ušća Brentonske drage. Plima ju je lagano donela do hrpe pene koju su podigle vode koje su se susretale, čavrljanje Međurečja. On pretrča preko istočnog zaštitnog bedema i duž staze vidri, do jezerca Ovnujski rog.

Hu-ee-ik!

Otplivao je do drvenog mosta pokraj kućice za čamce i do vrbovog šibljaka na jednom ostrvcu.

Hu-ee-ik!

Lovio je u ustajalim vodama dok svitanje ne prituli zvezde, kada se probi kroz rogoz, putem kojim je ranije prokasao, ali ga je zaboravio, i zaspa na jednom starom ležaju, gde ležahu kosti i jedna mala lobanja.

XVII

TARKA JE PONOVO SREĆAN, SA BELIM VRŠKOM I MLADUNCIMA

Celog dana, vetar je drmusao riće bodeže rogoza naspram neba i glavice rogoza nikako se ne umirivahu. Pre zalaska sunca, ležaj beše prazan. Grimiznoružičasti zraci bojili su palamidu utrine, a crepovi staje za stoku ispod zaštitnog obalskog bedema bili su poput nijanse neba. Zapadno od lovočuvareve kuće, drveće, živice, niski maljavi obris Jazbina, iščezavali su u izmaglici plamena.

Bila je oseka, blatnjavi obronci bili su suri, sa ružičastim okapinama. U zaslanjenoj ledini ispod obalskog bedema, velike pukotine bludele su u plamu neba. Zviždovka grivnjašica i mali vivci trčali su pokraj jazova, a njihovi vitki likovi koji su se pomaljali prituljivali su plam u vodi. Pramenovi algi na svakoj od raskvašenih soha cedili su zadnje kapi među talog i vrtloge klizeće oseke. Sidrene plutače valjale su se i vraćale, a svaka od bačvi skupljala je talog koji je oseka usisala ispod njihovih najnižih prečaga. Pokraj jedne stare izlomljene korpe dizalice od pletera, od koje su virili samo vrhovi rebara, jedna glavica se pojavi a da ne namreška vodu, krećući se sa vodom. Ljudi su koračali palubom jedne barke ispod nje; drugi ljudi sedeli su za veslima u jednom čamcu ispod crne olupine broda, čekajući svoje ženke. Neki pas zalaja, a onda zacvile, dok ga ne gurnuše preko ivice čamca. Sjedinio se sa vodom u rumenkastom pljuskanju.

Ljudi uđoše u čamac, zaroniše vesla, a pas zapliva za njim, dišući hrapavo i cvileći. Vidrina glava, koja se plutajući primicala, zaroni kada jedan od ljudi pokaza prema njoj kamišem svoje lule. Pedesetak metara naniže, pokraj lanca koji se olabavljivao i izdizao sa pregiba brodice koja je jezdila, glava se ponovo ukaza pored

izlomljenog pletiva od pruća. *Paz' bogati,* reče čovek koji je pokazao prema njoj i zaboravi na nju. Išli su na pivo u krčmu Plug.

Njihovi glasovi postadoše prigušeni dok su koračali po bedemu. Jata zviždovki grivnjašica i malih vivaka lepršala su i vrtela se iznad mulja i vode. Jedna zakasnela vrana napusti slatinu, dok jedna šašljična sova prohuja na dugim krilima iznad klonule žute trave na bedemu i otkrade se preko vode.

Tamo gde je draga uranjala u široko ušće reke mulj je bio ispran a ostao je samo pesak i šljunak. Ispod četvrtastih kamenova i oblutaka zidne obloge, u čijim pukotinama su bili rumeni zimski listovi morske blitve, bilo je jedno ostrvce od ravnih stena, odvojeno od bedema kanalom koji se sužavao, kroz koji je nadirala voda. Na stenama je stajala Štrklja, osmatrajući neće li se ukazati obličje neke ribe. Iskršena korpa dizalice treskala je i teturala se duž kanala, a čaplja ispruži vrat kada vide kako jedna riba iskoči iz njenog otvora. Zurila je u sumornu vodu, gde se rastinje tamno pomicalo, i ugleda ribu kako se ustremljuje ispred neke ušiljene senke. Bila je zelena i žuta, a iz njene pozadine vijorila se neka vrpca. Štrklja šćapi draguljnog ostriža pred vidrinim nosom, otrese ga sa kljuna, uhvati ga trzajem koji ga ubaci u njeno ždrelo i proguta ga, dok je vidra još uvek tragala za njime.

Tarka zapazi neko nejasno kretanje iznad sebe i nastavi da pliva pod vodom do širokog mora.

Boja iščile; talasi postadoše suri. Preko baruštine, jedna sjajna muva zasvetle na belom kosturu svetionika. Jedna ptica polete kružnim letom uz ušće reke, zaošija niže ostrvca i poče da se hrani. Ona ugleda Tarku i iz njenog kljuna, kašljucavog dok su joj krila klizila naniže, iskoči graktaj, koji zasvira naviše do zvižduka i prolomi se u slatki triler dok se leteći udaljavala. Ostale velike carske šljuke na peščanim obalama čuše upozorenje i vazduh beše, sve do udaljenije obale, ukrašen njihovim kricima.

Brane od pletera, crne i sa morskim rastinjem okačenim o njih, strčale su iz vode dalje niz ušće reke. Bile su poduprte koljem sa triju strana vira, dok je svaka plima plavila preko vrhova ograda. Bila je to jedna stara ustava za losose. Pleter je toliko puta bivao otrgnut poteznim sidrima dereglija za šljunak i barki, čije posade su bile u prijateljskim odnosima sa siromašnim ribarima koji su lovili

mrežom, pa bi vlasnik pustio da ustava bude razvaljena i oborena. Čaplje su lovile ribu sa pletera, a za vreme oseke vrane su kupile školjke sa kolaca i odletele sa njima na ostrvce i ispuštale ih na stene.

Kada bi plima bila oko polovine, Štrklja bi odletela do sedmog pletera naviše od zapadnog reda, gde bi, ukoliko nije bila presita ili zaljubljena ili uznemiravana od ljudi, džodžila za vreme svake oseke. Stajala je mašući i izvijajući vratom; zahvat njenih nožnih prstiju nije bio tako snažan kao što je bio u mladosti, dok je živela na vrhovima drveća. Dok je pokušavala da stoji nepomično, pre no što skoči na rub peščane obale na razini mora pod njom, jedan losos iskoči u laguni, svetlucav i izvijen, i pade natrag pljusnuvši po vodi. Štrklja kriknu i pade sa pletera. Tri glave izviriše naviše i ponovo se zagnjuriše. Štrklja koračaše podno pletera, osmatrajući vodu. Losos je bio višestruko teži od Štrklje, ali bio je riba, a Štrklja je bila ribolovac.

Tarka je plutao pokraj ustave kada je začuo zvižduk Belog Vrška iza pletera. Njegova glava i ramena izdigoše se iz vode; osluškivao je.

Hu-ee-ik!

Beli Vršak mu odgovori. Njen piskut bio je krik gladi, preklinjući, skoro plačan zvuk, kao kada se vlažni prsti povlače preko staklene ploče. Tarkin krik bio je dublji, obliji i melodičniji. On pretrča preko pruge vlažnog peska, uspentra se preko pletera i pođe niz lagunu. Dodirnu vodu i od mesta gde je iščezao širilo se mreškanje. Njegovi otisci u pesku nestajali su dok je iz njih izvirala voda.

Ka-ak! Štrklja od uzbuđenja izbaci živog ostriža, jer losos je ponovo iskočio, poput svetlucave vijuge. Zubi Belog Vrška škljocnuše kod njegovog repa. Tri glave vidri se isturiše naviše, pljosnate poput plutača na mreži za losose. One iščeznuše pre no što se dvostruki pljesak dovrši.

Losos prođe kroz mladunčad, sekući vodu. Oni se zajedno okrenuše. Tarka je hitao među njima i usporio je do njihove brzine, držeći se u liniji sa njima. Tada ih Beli Vršak, koja je bila hitrija od Tarke, prestiže i odrasle vidre zauzeše krilne položaje. Linija se gibala tamo-amo, jer sve vidre plivale su u cik-cak. Pohlepna

mladunčad plivala su jedno drugom presecajući put. Losos ponovo sunu nasuprot struji, upinjući se kroz pleter na vrhu, gde je voda bila dublja i bezbednija. Tarka mu prepreči put; a mlataranje njegovog repa pri zaokretu ispljusnu zasečenu vodu. Niz vidri natera ga u plićak pokraj nižih pletera. Oni zaplivaše prema njemu, zastavši na mestu gde je voda bila duboka šezdesetak centimetara, ali on se izbavi, prošavši pored jednog od mladunčadi.

Ubrzo se oseka povuče sa gornjeg reda pletera i voda beše očišćena od peska. Struja je nepokolebljivo kuljala kroz jednu raspuklinu na peskovitoj obali, šireći se dok je odvodnjavala lagunu. Losos je ležao u odvojenoj i tromoj gornjoj vodi, tako nepokretnih peraja i repa da su račići izašli iz svojih skrovišta u pesku pokraj njega. Dok je on počivao u vodi, otvarajući i zatvarajući škrge, neka tamna zdepasta spodoba kretala se po pesku, koristeći peraja kao stopala. Bilo je to obličje ogromnog punoglavca, prekriveno dronjcima kože, poput morskog rastinja. Glava mu je bila široka kao bačva, sa razjapljenim čeljustima, skoro isto toliko širokim. Usta su mu bila prepuna nizova dugih šiljatih zuba, koje on potisnu u zjap svojih ustiju kada se približi lososu. Iz sredine njegove glave izdigoše se tri stabljike, od kojih je prva nosila jednu resu, kojom je mahao poput mamca dok je puzao napred. Bio je to morski đavo, kojeg su mrežari zvali „riba-motka-i-uže“. Tokom letnje plime napustio je duboke vode iza zasuna, gde je obično živeo, i krećući se uz ušće reke bio je zarobljen ustavom od pletera.

Puzao je toliko sporo da ga losos nije razaznao kao neprijatelja. Blisko postavljene oči iza ogromnih koštunjavih usana bile su usredsređene na lososa. Nizovi mehura ukazaše se iza obličja vidri; losos zaošija sa peska, u pećinu čeljusti; zubi se izdigoše sa šiljcima i čeljusti se sklopiše.

Tri puta su odrasle vidre pretražile uzduž i popreko lagunu koja se smanjivala, u potrazi za ribom, a onda zaboraviše na nju i krenuše naniže sa osekom. Zvezde su sjale iznad ušća reke, krici ptica koje su se ušuškavale bili su nestalni poput vazduha. Vidre su plutale naniže, prolazeći pokraj kolibe koja je belo svetlucala na obalskom bedemu, pokraj nasukanog trupa bolničkog broda, tihog i tamnog, izuzev usamljene sveće u otvoru brodskih vratnica. Oseka ih odnese do naplavine šljunka natkriljene peščanim brežuljcima

oivičenim sprudom travom, zvane Vranino ostrvo, i tu one napustiše vodu da bi se malo izjurcale. Dok su se mladunčad valjala i ujedala, Tarka i Beli Vršak igrali su se igre traženja i, kobajagi, ne nalaženje. Galopirali su uz peščane brežuljke da bi ponovo skliznuli do udubina. Dohvatali su pruće, prazne ljuske ražinih jaja, stare kosti i pera morskih ptica, plutače iz naplavina plime i hitali ih šapama uvis. Skrivali su se u bodljikama busenja i iskakali jedno na drugo.

Zraci svetionika obasjavali su vlažni pesak dole pokraj vode, a preko Vira, seoska svetla ležahu poput ugaraka koje je naneo vetar. *Kraa-le-ek, kar-lee-eek!* Velike carske šljuke ih spaziše dok su plivali plićakom prema vrhu Šrarshuka. Beli Vršak i Tarka jeli su mušule dole pokraj crnobelog plovka, a mladunčad pođoše za njima do virova nižeg grebena.

Lososi, grozničavi da polože jaja u slatkoj vodi svojeg zavičaja, „trčali“ su uz plovni deo reke, a sa strujom dođe i jedna foka, koja je otkidala samo po jedan zalogaj sa trbuha svake ribe koju bi ulovila i ostavljala je da bi se dala u poteru za drugima. Tarka donese jednu od ozleđenih riba na stene, a vidre ostrugaše krljušt u hitnji da se najedu njenog ružičastog mesa. Trgale su režnjeve sa ramena, ispuštajući komade da bi osetile ugruške isceđene iz uglova njihovih usta. Tarka i Beli Vršak jeli su bezglasno, ali su mladunčad cičala i režala. Lica su im bila srebrnkasta od krljušti kada ostaviše rasute kosti. Budući da su bili čiste zverčice, opraše podbratke i brkove i uši, a potom potražiše vode za piće u viru iza kolibe na obalskom bedemu.

Četiri vidre ležahu među rogozom, dremuckajući i odmarajući se, dok je kiša bockala suru plohu vode, a vetar povijao stabljike divljeg celera koji je rastao u baruštini. Kada oblaci postadoše tmurniji, oni napustiše vir i ugledaše kako plima doseže skoro preko vrha zaštitnog bedema, obojena slatkom vodom iz reka.

Sa plimom su stigli i cipli, a jedno jato od skoro hiljadu njih pronađe put kroz zasun jednog jarka za odvodnjavanje ispod zaštitnog bedema drage. Pri kraju noći, vidre, koje su ždrale jegulje u glibu — u prokopima sa crvenim resama na podbarnim pašnjacima, koje je punila sveža pijaća voda sa brda — nađoše se u jednom oknu u uglu Horsejske močvare. Tragale su i klale već dva

sata, a kada su sve ribe bile pobijene Tarka i Beli Vršak se iskradoše sa osekom do mora, ostavljajući mlade vidre da započnu sopstveni život.

Naredna noć beše tiha i bez vetra, bez žubora vode u širokom Viru, na kojem su se seoska svetla protezala poput zlatnih i srebrnih jegulja. Nad mirnom vodom zvuk se rasprostire nadaleko i razgovetno i ribari, koji su u grupama stajali na keju, posle zatvaranja krčmi, začuše zviždukave krike mladih vidri, na kilometar i po od Vraninog ostrva, izgubljenih na šljunku gde su zviždukale zviždovke grivnjašice. Čule su se tri noći, a onda jugozapadni burin iznenada nalete tuda i ispuni ušće reke morem.

Crni patrljci starog lišća obrtahu se i vitlahu poplavljenim zajaženim virom poviše Kanalskog mosta, poput gakova koji se obrtahu i vitlahu na surom vetrovitom nebu. Vodenična ustava u povodnju stvarala je predivan obris na sunčevoj svetlosti; upredeno uže od vode koja je padala naniže bilo je beličastožuto od mehurova; tamo-amo preko vodenične ustave kretale su se vazduhom ispunjene udubine, dašak koji se zadržao u svetlucavoj vodenoj klopki. Ispod njih, mehurima izvezena voda parala se na škriljcima; poskakivala je i hučala i izbacivala penu i vodeni prah. Na zasunu je bila položena grana nekog drveta; kamenje joj je ogulilo koru. Povremeno bi se pojavilo neko obličje boje olova, duže od čovečje ruke, u uporednom užetu vode koja je padala, krećući se lagano nasuprot bujici, bočnim zamasima repa, dok ponovo ne bi bilo otplavljeno u niži deo reke, koji je hučao i brektao, poput sukobljenih polarnih medveda. Sunce obasja pokretnu udubinu ispunjenu vazduhom ispod zasuna vodenične ustave.

Losos nikada ne dosegnu zasun. Neke od riba pokušavahu da plivaju uz prolaz za ribe, ali je na njegovim stepenicama nalet bujice bio još moćniji. Gore, u viru vodenične ustave, plivala je neka ptica, nisko u vodi, tragajući za pastrmkama svojim sitnim grimiznim očima. Kljun joj je bio oštar poput krhotine stene. Iznad vode je bila smeđecrna, a poput pene sura ispod vode — veliki severni gnjurac, ili lun, u zimskom perju. Kada ga je Tarka prvi put ugledao, on se naginjao sa jednog boka na drugi, istežući prvo jedno a potom drugo krilo. Vidra na obali uznemiri gnjurca, koji se prevali i iščeznu brzo poput bleska ribe koja se obrće, jedva namreškavši površinu vode.

Kada se ponovo pojavio, vidra beše otišla. Ležao je na vodi, dugačak skoro metar, isturene glave i kljuna, i plivao hitro uz reku. Pri vrhu vira, ugleda i drugu vidru i, pustivši žalosni krik, zapljeska po vodi da bi uzleteo, desetak puta zarivajući vrhove krila u vodu, poput vesala. Ispruženog vrata, on se diže u vazduh i polete oko okuke reke, brže lepršajući krilima nego čaplja.

Tarka i Beli Vršak došli su iz šume za dana, namamljeni suncem i povodnjem, da se poigraju. Tarka pade preko zasuna, a beličastožuti metež ga hitnu i zavitla nadole. Minut kasnije, neko vitko obličje boje olova probijalo se lagano uz betonski prolaz na zasunu, a iza njega tamnije, krupnije obličje vidre. Riba i životinja lagano su i naporno napredovali; izgledalo je kao da su oni okačeni o neko uže; a onda Beli Vršak pade u glatku i svetlucavu povratnu vodu. Namah nestadoše. Zahuktala uskomešana bujica odnese ih do svojeg vrha pored obale, tridesetak metara naniže, i tamo ih ostavi na stenama; tamo je, jedan sat kasnije, neki lučki carinik našao ribu tešku trideset i po kilograma, isceđenu, čiji poklopci škrga behu prekriveni slojem okeanskih školjki, sa odgriženim delovima zadnjeg dela pleća — svadbena gozba.

Novembar, decembar, januar, februar prođoše — ali vidre su znale jedino za dan i noć, za sunce i mesec. Beli Vršak i Tarka išli su za lososima uz veliku reku, ali su se početkom nove godine ponovo spustili naniže. Plutajući na oseki ispod Mosta-pola-penija, pređoše močvaru i stigoše do Vira-šest-čaplji, iz čijeg dubokog središta se izdizahu crni gvozdeni stubovi Železničkog mosta. Upravo ispod Železničkog mosta, more je ispralo i proširilo blatnjavo ušće Lenkarskog poseda i tamo, na plavnoj plimi, vidre zaokrenuše. U toj vodi Beli Vršak se osećala na poznatom terenu, pošto ju je znala iz dana dok je bila mladunče. Vraćala se natrag do Jazbine kod dvostrukog jasena, poviše Orlejske vodenice, gde je rođena.

Plima pronese vidre ispod drumskog mosta, do jedne jame u staroj zečjoj jazbini, iznad dosega visoke vode. Ona se bila obrušila i naselili su je pacovi, tako da je oni ostaviše i nastaviše put po danjem svetlu. Na kilometar i po od ušća drage, voda je tekla pitka i bistra. Posle još kilometar i po, oni stigoše do ušća dvaju potoka. Beli Vršak pođe uz levi potok i ubrzo stiže do odrona na kojem se igrala tokom mnogih sretnih noći sa svojom braćom, dok su bili

mladunci; kada se uspentrala uz odron, našla se u viru kod vodenične ustave, koje se sećala. Bio je uzak i skoro skriven drvećem. Kada se prođe pokraj šest borova i oko jedne okuke, stiže se do dva jasena nagnuta nad potokom. Na jednom od njih rastao je bršljan, a na drugom mahovina. Poplave su isprale zemlju sa njihovog gornjeg korenja, izdubivši tamnu šupljinu ispod obale. Beli Vršak je zaboravila na lavež i štektanje i lupnjavu, jednog davnog dana, kada je jedna gvozdena poluga probila rupu na krovu i zbrisala petoro od njih u vodu. Sećala se lubina u noći oko stubova mosta u Viru-šest-čaplji, mesta za lov na žabe u Streljačkoj močvari, pastrmke u Danckom potoku, jegulja u vodeničnom viru; ona im se vratila.

Nežni burjan se razlista, zajedno sa orlovim noktima; behar divlje trešnje ukaza se belinom među hrastovima. Zeleni lopari zmijinog mleka iscrpli su bledo zlatilo od sunca i stvarali cvetove. Hrast i jasen ostali su teški na pupljenje; to drveće, trajno i drevno, nije bilo podstaknuto na brze promene, poput manjeg rastinja.

Prvog dana marta, vodomar Gnjurko, hitajući uz potok, udari kljunom o peskovitu obalu i pade. Njegova ženka, koja ga je pratila, otrgnu još jedan grumen zemlje i tako bi načinjeno sedalo. Kljunovima su izdubili tunel, dug kao čovečja ruka, sa okruglom pećinom na njegovom kraju, u kojoj beše sneseno sedam ovalnih jaja, sjajnih i belih, među ribljim kostima i ljušturama vodenih insekata. Onda se vratiše rečne belogrle laste, svojim poplavljenim kućama u strmim peskovitim obalama iznad proletnje razine potoka. Treće nedelje marta, crna vrana, bezbedna u svojem gnezdu od pruća na vrhu jednog od šest borova koji su rasli poviše vira ispod Jazbine kod dvostrukog jasena, posmatrala je prvo krckanje svojih pet jaja, posmatrala je kako vršak jednog majušnog kljuna kljucka, kljucka, kljucka kapak u zelenoj, crnim poprskanoj, ljusci jajeta. Vrana zapeva pesmu, tihu i prijatnu, na vrhu drveta. Beli Vršak je slušala pesmu dok je dojila svoju mladunčad u Jazbini kod dvostrukog jasena. Tarka je svake noći dolazio gore iz Vira-šest-čaplji, da bi je video.

Vetrovi iz močvare naneše sure morske kiše na kopno i reka je tekla nadošla, noseći bujice svojih potoka i brzaka. Lososi, omlitaveli od mrešćenja, padali su preko zasuna sa repom napred i

niz prolaze ustava, a Tarka ih je lako hvatao u vrtlozima i povratnim tokovima i teglio ih na obalu. Otkidao je zalogaje mlitavog i bezukusnog mesa i ostavljao ribe nepojedene. Mnoge od riba koje su žive stigle do mora uhvaćene su u mreže ribara koji su hvatali ribu na veliko, u Viru na ušću reke, da bi ih tresnuli po glavi i bacili natrag — jer ribari su mrzeli nadzornike voda, koji su se pridržavali Mesnih propisa o zaštiti, kojima su lososi bili zaštićeni van lovne sezone, i kriomice su ubijali ribu iz zlobe. Ribari nisu verovali da se lososi mreste u slatkoj vodi, na izvorištima reka, već su takve tvrdnje smatrali lažima koje se pronose u cilju da im se zabrani da love losose cele godine.

Hrast i jasen otvoriše pupoljke i ozeleneše; orlovi mišari popraviše svoja stara gnezda i snesoše jaja. Mladunci čaplje, posle mnogih dana lepršanja krilima i žalosnog kričanja, odleteše iz svojeg legla na vrhu drveta, u šumi ispod Mosta-pola-penija. A jedne junske večeri, u smiraj dana, Štrklja i njegova ženka dojedriše do vira pokraj Železničkog mosta, da bi četvoroma pticama dali prvu lekciju iz ribolova. Velike carske šljuke ugledaše tamna poravnata krila kako klize iznad blatnih obala i uzbuđeno zakričaše, u strahu od oštrih kljunova. Štrklja i njegova ženka su svake godine učili po četiri ptičeta kako da nabadaju ribe u viru koji je bio neuzburkan kada bi more opalo.

Šest čaplji stajahu u nizu, osamdesetak metara poviše mosta, u peskovitom plićaku, pri vrhu vira. *Kak! Kak! Kak! Kak!* — graktale su mlade ptice, žudno i ushićeno. Suton je tamneo povrh široke i prazne reke, a nebo je prigušeno odsjajivalo u viru. Niže, kod okruglih crnih stubova mosta, nešto pljusnu. Štrklja podiže glavu, jer ona je očekivala taj pljusak. Bio je to znak da lubini u viru počinju da traže hranu.

Pljus, štrc, pljus. Ubrzo su se mnoge ribe izdizale do površine da bi uhvatile ikru račića. Bile su ogladnele posle dnevnog odmora, pošto ih je oseka odnela naviše do Mosta-pola-penija i pošto su se vratile u vir a da nisu jele, dok su ljudi na obalama pecali sa mamcima od glista na udicama. Ljudi su obično odlazili kućama da prezalogaje, sa praznim korpama, pre no što ribe počnu da se hrane. Onda je do tihog vira stigao mudri ribolovac Štrklja, sa svojom porodicom, stojeći nepomično dok su lubini uplivavali u plićak —

pljus, štrc, pljus, dok su se oni prevaljivali na svetlucave bokove da bi uhvatili ikru račića. Štrklja je zurila nisko postavljenog kljuna i odapela — *Kak! Kak! Kak! Kak!* zakričaše četiri čapljice, lepršajući krilima i preturajuće se preko dugih nožnih prstiju, žudne da progutaju srebrnkastu ribu.

Gark! javi se Štrklja, gutajući lubina, isturivši kljun i dugi vrat prekriven perjem prema njima četvoroma. Oni mu se ukloniše s puta; nikada ranije nije im se obratila tako strogo. Jedno od njih spazi svetlucanje ribe u vodi i zakorači prema njoj; lubin ugleda neprijatelja i pohita u dubinu. *Gark!* oglasi se Štrklja, oštro, i oni se umiriše.

Iz vira se oglašavahu grgutavi zvuci, dok se tama zgušnjavala. Bili su to zvuci koje su proizvodili mužjaci jegulja dok su uzimali hranu, tanušni i sićušni, boje blata, koje će krupnije, plavkaste ženke susresti prilikom jesenje seobe. Jegulje su u vijugavim naletima hvatale ikru račića u plićacima i kada god bi neka od njih prošla blizu jednog od kljunova — *dap!* bila bi nabodena, izdignuta iz vode, poput nekog čvora koji se zapetljavao, i progutana.

Železnički most se ukazivao nizak i crn nasuprot svetlucanju neba i vode. *Pljus, štrc,* kretali su se lubini po viru. Dva ili tri od njih ležahu poput pastrmki u blagoj nizvodnoj struji pokraj svakog od okruglih gvozdenih stubova, posmatrajući površinu iznad sebe, ne bi li ugledali tamnu pokretnu mrlju nekog račića. Pljuskanje pri njihovim skokovima odjekivalo je ispod greda mosta.

Jedan letnji vivak prelete preko mosta, kričeći u tami, jer se uznemirio dok se hranio ispod blatnjavih obronaka prazne drage. Odgovorila mu je velika carska šljuka na šljunkovitoj obali poviše čaplji. Odmah ispod mosta, potok je ulivao svoj mali sveži vodotok u vir; izdižući brazdice peska i ponovo ih ispirajući, uz iznenadne jedva čujne zvuke. *Pljus, štrc,* lubini su se hranili u rastinju na gomili kamenja u prikrajku mosta. *Pljas, pljis,* pet tamnih obličja kreću se mekim vlažnim peskom na ušću drage — pljiskanje prestade, a potok zatomi njihove šumove na pesku, dok su klizili u vir. Beli Vršak je dovela svojih četvoro mladunčadi iz Jazbine kod dvostrukog jasena.

Živahno pljuskanje lubina je jenjavalo, jer mnoge ribe su se naždrale račića. Beličast odblesak pokraj hrpe kamenja i jedna od

njih se izdiže da bi svojim velikim ustima zgrabila račića — pljuskanje, svetlucanje, šljiskanje, mehurovi. Neko tamno obličje ispuza iz vode sa lubinom. Tri sićušnija obličja krenuše za njim, štekćući na hrpi kamenja. Beli Vršak se vrati u vir.

Krak! Krak! Ark! Kak! Kak! Kak! Kak! Kak! Kak! Kak! Gark! Kak!

Izdignutih glava i osmatrajući, čaplje su brbljale među sobom. Videle su tri mladunčeta kako se bore oko ribe na hrpi; a i dve glave u vodi, izmeću prvog i drugog stuba. Tarkol, najstarije mladunče, pratio je Beli Vršak, jer on je voleo da sam lovi; u Viru-šest-čaplji se neka čudna dosta velika vidra dala u poteru za njim oko stubova, ne ujedajući ga niti se ljuteći na njega. Tarkol, koji je imao dva bela prsta na jednoj od šapa, bio je jači od ostale mladunčadi i često bi ih povređivao u igri, ne znajući to.

Dubini, koji su se zadržavali u oblucima oko stubova, radeći perajima i repovima, osmatrali su nejasno pročelje vode poviše njih. Sve oko i ispod njih bilo je tamno. Tarkol i Beli Vršak su plivali svako sa po jedne strane jednog od stubova, dublje od lubina, čija uska obličja su bila tamna i pljosnata iznad njih. Jedna riba se ustremi oko stuba ispod Belog Vrška, a Tarkol je uhvati. On je pojede na živom pesku na desnoj obali, daleko od ostale mladunčadi. Oštri vrh leđnog peraja ubode ga u usta.

Vidre su lovile jegulje u plitkim okrajcima vira, dok su ih gladne čaplje posmatrale, ispoljavajući ljutnju neprekidnim hrapavim kricima. Kada su se mladunci dovoljno najeli, igrali su se na pesku, jurcajući se, sve dok ne dospeše iza šest ptica, na ivici šljunkovitog prostora, gde je naplavljeno granje bilo napola zatrpano. Velike carske šljuke — ptice koje nisu našle parnjaka i koje nisu otišle u pustoline — poletale su sa klizišta i odlazile poviše dosega plime u reci.

Hu-ee-ik!

Tarkol, koji se igrao sa ofucanim obodom nekog starog polucilindra — ribari su uvek išli u ribolov u svojim starim šeširima, u kojima su ranije nedeljom išli u crkvu — začu zvižduk i pohita natrag u vir. *Krak!* kriknu Štrklja, uzletevši pred njim, sa nožnim prstima u vodi. *Kak! Kak! Kak! Kak! Kak!* dok njegova ženka i mladunci ne krenuše za njim. Štrklja prelete preko mosta, ali

videvši i začuvši da plima nadolazi, zaokrenu i zalepeta krilima uz Dolinu poseda. Pet čaplji krenuše za njom, ali ona se odvoji od njih, kričeći *Gark! Gark!* Štrklja je bila iznemogla, posle mnogih sedmica gladovanja, ispovrćivanja skoro svega što bi ulovila u pohlepna ždrela četiri odrasla ptičeta, a često i u pohlepno ždrelo njegove ženke. *Krak!* zadovoljno graknu. Štrklja odlete sama.

Čitave nedelje, vidre su skoro svake večeri odlazile do vira kada bi voda opala, dok plima, koja je nadolazila sve kasnije, pa tako i danju, ne bi prekinula ribolov. Jedne večeri, kada je Stena lososove mlađi u reci ispod Kanalskog mosta upravo bila poplavljena posle jedne nepogode, Tarka i Beli Vršak i četiri mladunčeta su išli za tutnjavom čak do vira kod vodenične ustave, ostavši napolju do svitanja, kada uhvatiše nekoliko riba, u vodi koja je tada bila niska i ponovo bistra. Jazbina kod dvostrukog jasena bila je daleko za njima, tako da oni prespavaše u jazbini ispod jednog hrasta, u koju su ušli kroz prolaz koji se nalazio oko pola metra ispod površine vode. Naredne noći, oni nastaviše uz reku, hvatajući i jedući ribu na brzacima i sprudovima, pre no što bi se vratili u vodu da nahvataju još.

Tarkol je plivao pokraj Tarke; mladunče je bilo okretno i hitro kao i njegov roditelj, a ponekad bi otelo ribu iz njegovih usta. Zajedno su se valjali i goropadili, zagrizajući repove i glave i praveći se da ujedaju; njihovi radosni zvižduci razlegali su se daleko niz reku, a čula ih je i Štrklja, koja je jedrila na razasutoj mesečini.

Mesec izblede, a u svitanje Beli Vršak ode naniže sa mladuncima, a Tarka nastavi da sam tumara; ali ponovo se vratio, pozivajući je kod Kanalskog mosta da se zadnji put poigraju.

Hu-ee-ik!

Igrali su staru mostovsku igru vidri Zapadne oblasti, koja se upražnjavala i pre dolaska Rimljana. Igrali su se tamo gde je središnji stub presecao vodu sa gornje i donje strane, dok su niže zvezde tonule u božanstvenom nadiranju plime uz nebo na istoku, dok je drveće na obrisima brda na nebu tamnelo, a ševe su letele pevajući.

Hu-ee-ik!

Tarkol je pratio Tarku izvan reke i duž staze vidri, koja je presecala okuku, ne mareći za pozive svoje majke. Pratio ga je uz

reku i preko još jedne okuke, ali, uplašivši se od svetlosti, vrati se u vodu i potraži zaklon u jazbini ispod jednog javora. Tarka nastavi sam, pet kilometara uz reku, do jazbine u viru kod vodenične ustave zasenčene drvećem, u koju je dopirala tutnjava. Sunce proviri preko brda, mesec je bio poput pera koje je ispustila neka sova koja leti svom prebivalištu, a Tarka je spavao, dok je voda tekla, i sanjao je o putovanju sa Tarkolom, dole do nekog nepoznatog mora, gde nikada nisu bili gladni i nikada ih nisu lovili.

XVIII

TARKA I TARKOL BIVAJU PRITEŠNjENI OD MNOGIH NEPRIJATELjA

U pola jedanaest pre podne, neki prekriveni kamionet zaustavi se kod mosta ispod Tamnog vira. Tri čoveka izađoše iz kabine, a na bat njihovih koraka iz kamioneta se oglasiše duboki glasovi. Začuvši pse goniče, dva terijera — Tupko i Grisko — koje je držala devojka u žaketu i kratkoj suknji od grubog serža, zaštektaše i zategnuše lanac.

Automobili su bili usterani uz jednu stranu puta. Ljudi, žene i deca koji su došli na zbor pasa vidraša stajahu pokraj njih, ili su razgovarali stojeći pored kamenih ograda mosta. Neki od ljudi naslanjali su se o duge jasenove palice, obojene i uglačane lanenim uljem i okovane gvožćem, sa urezima od vrha naniže, koji su označavali broj ubistava izvršenih u prošlosti, pri čemu su dva ukrštena ureza označavali dvostruko ubistvo. Žene su nosile manje i tanje palice, jasenove ili od banana. Bilo je tu palica od crnog gloga, leskovih prutova, palica od žbunastog jasena, jedan dečak nosio je držalju od prahera, neznatno upletenu. Ćiškao je njenim krajem neke koprive, kako drugi dečaci ne bi ugledali drvenu zavojnicu. Na njoj nije bilo ureza.

Lica se okrenuše prema kamionetu u kojem su bili psi goniči. Nadzornik čopora i njegov psetovodac izvukoše jednu zarđalu osovinicu iz zasuna na zadnjem delu kamioneta i spustiše stranicu. Psi goniči odmah izleteše napolje i popadaše jedan preko drugog i po putu, otresajući se, cvileći, dahćući isplaženih crvenih jezika, zadovoljni što su slobodni posle drmusanja i vrućine prilikom putovanja od štenara. Divili su im se i milovali ih, mazili ih i pozivali po imenu; oni sedoše i zagledaše se naviše u mnoštvo lica — stari Harfist dostojanstveno, upalih očiju, zbog starosti, mlađi psi goniči,

koji su se još sećali dana kad su išli u šetnju, potražili su svoje prijatelje među ljudima i njuškali i njuškama ćuškali džepove gde su bili spakovani keksi, kolači i sendviči. Psetovodac i hajkač pozivao ih je po imenu i blago puckao bičem pokraj onih komotnijih; Čuvar i Zvonko, Žestoki i Horist, Rosa, Brodarka, Koralka i Vila; Grivna, koja leže da odrema, Kicoš i Glumac, Rasparač i Preskakač, jednooka Jela, sa Plavojkom, Vihor, Harfist i Milostiva, veterani; Travko i Očnjak, koji su sedeli iza Veseljaka. Onda, dva mlada psa goniča iz istog legla, Majstor i Neustrašivi, sinovi Rose i Nepopustljivog.

A tu je i Nepopustljivi, čija crna glava je bila izbrazdana u prohujalim borbama, koji je sedeo na bedrima, izdvojen i mrzovoljan, tražeći pogledom žuti kaput Nadzornika. Na njegovom desnom uhu videla se belega koju su zubi Tarkine majke načinili pre dve godine, kada je bio uvukao glavu u jazbinu kod oborenog drveta. Zamahnuti jezik biča blago švićnu pokraj Nepopustljivog; on neznatno pomeri glavu i oči; usne su bile odvojene od gornjih i donjih i, gledajući u noge psetovoca, Nepopustljivi zareža. Pas ga je mrzeo.

Ljudi su posmatrali. Psetovodac oseti da ga pas čini smešnim i švićnu Nepopustljivog bičem, oštro mu se obrativši. Režanje psa postade još više preteće. Pas gonič je režao kroz zube, a tamne zenice njegovih očiju se ukočiše dok je zurio. Ugledavši kako Majstor otkasa prema mostu, psetovodac jedva dočeka da pođe za njim. Nepopustljivi skrenu pogled, ignorišući sve oči.

Još automobila spustiše se niz breg iznad mosta i zaustaviše se na levoj strani puta. Jer jedne sedmice početkom leta svake godine, znane kao Lovački sastanak, obližnje Lovačko udruženje posećivalo je Međurečje, dovodeći sopstvene pse goniče sa sobom, tako da se mesni čopor mogao odmarati svakog drugog od šest lovnih dana.

Drugi lovci na vidre dolazili su sa reka koje su tekle u mora na zapadu, jugu i istoku Britanije. Njihove uniforme bile su živopisne poput vilinih konjica povrh reke.

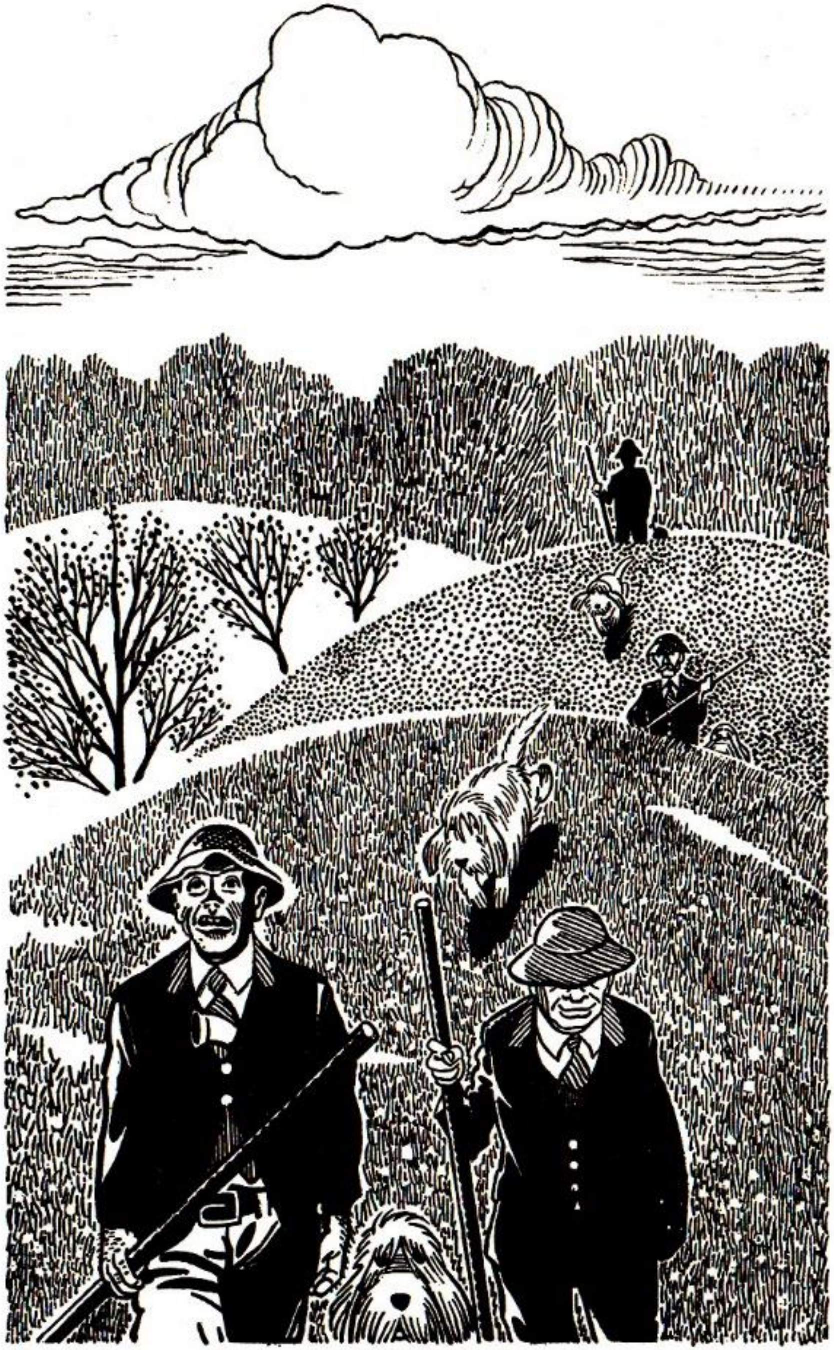

Bilo je tu „belih“ polucilindara, tamnoplavih žaketa i dokolenica i belih čakšira iz Čeritona; „belih“ šešira i dokolenica i crvenih kaputa iz Kalmstoka; blistavo plavih kaputa sa žućkastobelim okovratnicima i dokolenicama iz Krouharsta iz Sarija, Kenta i Saseksa; ljudi iz Dartmura, svi u marinsko plavom, od kapa sa perjanicama do crnih bakandži, izuzev belih kolira oko vrata; zelene kape sa dva šiljka, zeleni kaputi, skerletne kravate, bele čakšire i zelene dokolenice iz Kortni Trejsija iz Veseksa. Neki čovek nalik na veliku foku, srdačan i neotesan među nasmejanim prijateljima, nosio je najšarolikiju uniformu, prema sudu dvoje čupave dece. Ona je plamtela i svetlucala na suncu, skerletno i plavo i bronzano iz Istočnih oblasti.

Ubrzo posle pola jedanaest, jedanaest i po parova pasa goniča i dva terijera, skoro se gušeći od žestine da se probiju napred, kasali su iza nadzornika čopora kroz dvorište farme, prema reci. Nadzornik čopora ponavljaše gugutavo zapevanje kroz nos *A-a-a-a-a-amo! A-a-a-a-amo! N-na! N-na!* uz imena pasa. Oni kasahu mašući repovima, u poretku i zadovoljni, uživajući u zvucima, koji su im obećavali zabavu i veselje ako se samo budu držali zajedno i ne budu obraćali pažnju na vonj pataka, mačaka, strvina, miševa i kora hleba koje su izgnječila deca iz koliba. Tapkali su kroz dvorište farme, vladajući se da ne može biti bolje; voleli su nadzornika čopora, koji ih je hranio i vadio im trnove iz šapa i nikada ih nije bičevao, mada je ponekad sipao neukusan lek na stražnji deo njihovih jezika i držao im njuške i milovao vratove dok više ne bi mogli da ga zadrže, već bi morali da ga progutaju. *N-na! N-na!* i druga vabljenja pasa savršeno su bila razumljiva; zbog njih je čak i stari Nepopustljivi zaboravio da zareži kada je mladi Majstor, izbegavajući jedno mače, naleteo na njega. Jer dva najjača osećanja kod Nepopustljivog, ako se izuzmu ona iz njegovog ličnog života u štenari, bila su krvoločnost prema vidrama i njegov odnos prema nadzorniku čopora.

Skočiše niz obalu u reku, skačući preko plićaka do leve obale i probijajući se uzvodno prema povremenom trubljenju roga.

Nepopustljivi skoro odmah zacvile i poskoči na čelo. Tarka je tamo dodirnuo tle, na škriljcima, pre šest sati.

Stigli su do jedne brazde u desnoj obali između dvaju leskovih žbunova, gde se Tarka ispentrao napolje, da bi prešao preko utrina do vodenične ustave, jer reka je tekla u obliku konjske potkovice. Trava je još uvek zadržala toliko vonja da psi goniči mogu da ga osete i oni su sledili trag do šume koja se strmo izdizala iz vode. Jedna vrana, koja je na zasunu vodenične ustave čekala da bube i sitne ribice prođu u bežnom sloju vode pokraj njenih stopala, začu ih dok su pljuskali uz vodenični jaz i uzlete do vrha jednog visokog drveta, da bi osmatrala skrivena u lišću. Vrana je videla Tarku kako pliva iz vodeničnog jaza u Tamni vir, u pet sati tog jutra. Tada je ona glasno graknula, pozivajući svoju ženku da uznemiri vidru; sada je bila tiha. Psi su plivali uz vir.

Oko dve stotine metara poviše vira bio je jedan gaz, gde su, leti, konjima dovozili bačve da bi pokupili šljunak koji su nanele zimske poplave. Pokraj gaza bilo je jedno drvo, pod korenjem drveta bila je jazbina.

Nepopustljivi, Rasparač i Preskakač su plivali prema drvetu, cvileći, pljuskajući, grebući i kidajući korenje zubima. Ubrzo, čopor je pokušavao da se probije kroz ulaz. Nisu odmah poslušali poziv, rog i bič, već su morali biti odstranjeni udarcima držalja bičeva po rebrima i pojedinačnim komandama. *Drž'ga! Drž'ga!* vikao je jedan od honorarnih psetara kričavim glasom, Nepopustljivom i Rasparaču, koji su ostali unutra. Jedan mali uzdrhtali terijer oštra njuha, pušten sa povoca, zurio je načuljenih ušiju i cičao na obalu poviše njega. Ulaz u jazbinu bio je ispod vode i Tupku ponovo staviše ogrlicu.

Honorarni psetovodac, penzionisani viši oficir, džarao je među korenjem svojom palicom, naišavši na neku zemlju, pokuša da ugura palicu u zadnji deo jazbine. Voda oteče iz žute ozlede u blatu. Trudio se dok se ne preznoji. Prestade, zabaci šešir sa čela i obrisa ga svojom rukavicom od kozje kože. „Gde je onaj momak sa polugom?“ Ispod jazbine, na međuprostorima od desetak do petnaestak metara, ljudi su zurili u suncem išaranu vodu Tamnog vira. Glasovi su se razlegali visoko gore, gde su, na putu urezanom u steni, čekali mnogi od automobila.

Naiđe jedan čovek, žureći niz kolosek za vagonete, sa gvozdenom šipkom za kopanje. U tlu iznad jazbine beše načinjena

rupa, dok je jedan od sportaša u Čeritonskoj uniformi udarao o ledinu celom dužinom svoje palice. Rupa beše produbljena, šipka je gurana napred-natrag i snažno zarivana naniže.

Nadzornik čopora, oslanjajući se podbratkom o šake sklopljene na vrhu svoje palice, ugleda kako se niz mehurova uzdiže na metar od obale i pravilno se produžava ukoso preko reke. Zabacivši svoj „beli šešir", on zagrabi vazduh njime, vičući *Ihaj!* Psi goniči navreše niz kolosek i pljusnuše u reku, oglašavajući se i komešajući se uz šljunkoviti glib. Kroz senke drveća koje ležahu na vodi vukla se obasjana prašina. Mnogi od pasa nemo zaplivaše, žustro nastojeći da preuzmu vođstvo, podsticani uzvicima i pokretima ispred sebe.

Niska se pomerala od jedne obale prema drugoj na rastojanjima od pedesetak i šezdesetak metara, dok pokraj zasuna ustave jedna smeđa glava ne načini nabor na vodi, odmah zaronivši; ali bila je primećena.

Ih-ih-ih-ih! Ta-ta-ta-ta-ta-mo! Ihaj! Otišao je niz vodenični jaz.

Tamnozeleno rastinje povijano je i njihano bezglasno laganim kliženjem vode. Vodenični jaz bio je dubok, sa tamnosmeđim koritom. Iskopan je da bi dopremao vodu do brestovih kola dveju vodenica pokraj mosta, na oko kilometar i po naniže. Sada je veće kolo bilo zamenjeno turbinom, koja je trošila manje vode. Lišće je trulilo u koritu vodeničnog jaza, a voda se prelivala skoro na utrinu. Tarka je plivao kroz tamnozeleno uznjihano rastinje i preko tamnosmeđeg korita. Kada se izvi naviše da bi udahnuo, njegova njuška ukaza se u jednom naboru na vodi, poput opalog lista prevrnutog u struji, koji se ponovo sleže. On propliva ispod naborane površinske pene pokraj teškog hrastovog zasuna koji je bio podignut, da bi propuštao vodu. Jedna pastrmka se ustremi pokraj njega dok je prolazio ispod zasuna i on je ščepa, iznenadno izokrenuvši telo.

Drveće je zasenjavalo vodenični jaz; bujad je visila preko njega; kandžaste kupine rasprostirale su se niz vodu. Ona je tekla nizinskim tlom doline, krivudajući kao i reka ispod nje. Ostavljala je utrine, visoku travu i kiseljak koji je rudeo i tekla kroz džunglu rogoza i trave, trnjke i žbunove leske, gde su mreže paukova bile

prepune pčela, muva i skakavaca. Samo je lasica mogla trčati obalama. Plavi cvetovi lisičine i gaveza cvetali su u toj džungli gde su se otvarali pupoljci divlje ruže.

Povremeno bi neka pištalica sekući vazduh naizmeničnim zamasima svojih uskih crnih krila, uskomešala nabor na vodi, dok bi gucnula i projurila dalje. Brezovi zvižci lepršali su među jasenovim grančicama, hvatajući insekte na lišću. Neka grmuša pevala je svoju pesmu od dva tona. Pokraj jednog trnjaka nagnutog nad vodom izdiže se vidrina glava; ona oslušnu i zapliva prema obali. Psi goniči oglašavahu se u daljini; raspoznala je među njima glas Nepopustljivog. Ispentrala se iz vodeničnog jaza, sa pastrmkom još uvek u ustima, i probila se kroz šipražje, među koprivama i drezgom i preko mekog vlažnog tla. Crvendaći su joj kuckali, a carići cvrkutali. Čičkovi i semenje pokušavali su da se okače o njeno krzno, ne nalazeći uporišta. Muve zunzare pokušavahu da slete na njena leđa i sišu joj krv; rogoz ih je otirao. Ona po petlji otrča natrag do vodeničnog jaza i kliznu u vodu poviše pasa goniča, koji su otišli naniže. Plivala je uzvodno oko četiri stotine metara a onda počinu pokraj korena jedne jove i osluškivaše kako čopor juri po njenom tragu na kopnu. Obazre se naokolo, ne bi li ugledala neku stenu na kojoj bi pojela ribu, ali, začuvši glas Nepopustljivog, ostade da leži nepomično.

Sa pošumljenog brežuljka poviše udaljenije obale reke javi se lupa sekira po stablu jednog hrasta, uzvici drvoseča, iznenadno krckanje, zviždavo survavanje i krckanje grana koje su se kršile, a onda se sve utiša, dok ne poče ujednačeno lupkanje pri odsecanju grana. Posle nekog vremena, Tarka više nije čuo te zvuke — osluškivao je u drugom smeru. Do njega jedva dopiraše pucketavo zujanje suncem oživljenih mušica poviše vodeničnog jaza. Nije osećao strah; sva njegova energija bila je usredsređena na osluškivanje.

Čif-čaf, čif-čaf, čif-čaf pevala je neka ptica među jasenjem. Ubrzo potom, začuše se glasovi ljudi, grebanje kupinjaka o kapute, gaženje i praskanje čizama preko šupljih stabljika mečje šape i kukute. Tarka ugleda njihove glave i ramena koji se ocrtavahu na nebu i nastavi da počiva uz vodenični jaz.

Voda je nosila naniže njegov vonj i psi goniči su ga sledili. On se ispentra napolje na drugu obalu, na meko tle prekriveno opalim lišćem, koje je ležalo ispod kvrgavih hrastova. Hitro ustrča uz uspon i uđe u plantažu ariša, u kojoj se nebo nije moglo sagledati. Uski redovi tankih pravih debala uzdizahu se u sumraku, poput onog za letnjih noći. Svi zvuci behu zamrli; ispod drveća nije bilo nikakvog rastinja. Jedna šumska sova piljila je dole u njega dok je trčao kroz krhke opale grančice; piljila je u njegova leđa i tiho dozivala svog mužjaka. Plantaža se ponovo utiša.

Tarka sede pokraj jednog debla usred šume tamnog bedra, osluškujući kroz udaljeno hujanje vetra u granama prigušene povike ispod njega. U nozdrvama je osećao jak miris biljnog soka. On ispusti ribu. Povremeno bi začuo tugaljivi krik kreje i klepet golubijih krila, dok su se ptice smeštale na vrhovima drveća.

Iščekivao je pokraj drveta skoro dvadeset minuta, a onda povici lovaca ispuniše uske drvorede šuma. Sova odleprša sa svoje grane, a Tarka ponovo jurnu niz vodenični jaz, mimoilazeći se sa psima goničima devet drvoreda udaljen od njih. Sunce ga zablesnu kada je istrčao iz plantaže. Potom, on ugleda mnoge ljude i žene pred sobom.

Ihaj!

Tarka optrča oko njih i zaroni u vodenični jaz. Kada je prvi put zaplivao naniže, voda se izdizala do utrine, noseći svojom sporoklizećom strujom zeleno bilje; sada je obala blistala razinom vode koja se spuštala, a talasali su se samo skuti mišjakinje. Kornjača sunu pred njim dok je plivao uz vodu koja je sada brže tekla. Njegova glava često se ukazivala dok je koračao napola izvan vode, pokraj mišjakinje. Stigao je do četvrtastog hrastovog odbojnika. gde je rominjao samo jedan potočnjak. On je počivao u koritu vodeničnog jaza, zajazujući vodu iznad sebe.

Ihaj!

Tarka se okrenu i ponovo krenu niz vodenični jaz. Dospeo je do dovoljno duboke vode da može da ga prekrije pre no što se susreo sa psima goničima koji, oslanjajući se u lovu na čulo mirisa, nisu primetili kako se on poput neke tamne smeđe sene, kreće kroz prolaze među vodenim rastinjem. Psi goniči se mimoiđoše sa njim, jer je naplavina — iliti vonj povrh vode — tek nailazio nadole.

Tarka dopliva do kraja ispražnjenog vodeničnog jaza bližeg vodeničnom kolu, sada zatamnjenog smeđim mrljama ustajalog života na njegovom muljevitom dnu. Drveće ga je zaklanjalo od sunca. Jedan uzani potočić, ili vodotok, iz drugih šuma, ulivao se na njegovom kraju, da bi u viru sačekao da prođe kroz rešetku do vodenice. Tarka zapliva ispod propusta kroz koji je tekao ovaj potočić, ali kada naiđe na plićak vrati se da bi potražio neku šupljinu ili jarak u obalskom bedemu. Zrake sunca probijale su se kroz lišće i posipale su vodu pegama. Ispred rešetke ležala je prostrana senka, gde su hrastovi trupci, tek istrugani, bili ukamareni iznad vode. Zvonasto struganje cirkulara koji seče tvrdo drvo iznenada se razleže iznad drveća, nadjačavajući drhtavu tutnjavu vodeničnih kamenova koji su mleli kukuruz. Strugotina drveta padala je na vodu izvan senke, u kojoj je počivao Tarka, pridržavajući se šapom za jedan zarđali klin, odmah iznad vodene razine.

Iščekivao je i osluškivao. Prašinasta strugotina tekla je pokraj njega, da bi bila usisana među gvozdene prečage rešetke. Zvuk testere uminu. On ponovo začu pse goniče kako stižu niz vodenični jaz. Neki glas upravo iznad njegove glave kriknu, *Jedan sat!* Topot stopala pohita udaljujući se od testere. Zasun beše zatvoren, zvrndavi cirkular usporavaše, dok se ne umiri. Tarka začu cvrkut lasta; ali on je osluškivao ne bi li začuo zvuk lovačkog roga. Nepopustljivi se javljao! Gore uz vodenični jaz rastinje pokraj vode je krckalo da su ga stopala gnječila. Glasovi psetara, od kojih jedan beše hrapav i prekoran, približavahu se. Glave i ramena kretahu se preko propusta. Kada pas predvodnik zapliva virom, isplazivši jezik, Tarka zaroni i pronađe put kroz rešetku, na mestu gde je nedostajala jedna prečaga — kroz prostor upravo dovoljan da se kroz njega provuče vidra. On se približi i lagano koračaše uz vlažne i klizave drvene naćve do vrha vodeničnog kola. Pritaji se i posmatraše rešetku. Psi goniči plivali su duž nje, a Nepopustljivi proturi svoju crnu glavu u prostor gde je nedostajala prečaga. Njegove čeljusti osloniše se o gvožđe i zaustaviše ga. On zalaja u udubinu u koju se ocеđivalo drevno vodenično kolo, pokraj povijene gvozdene cevi moderne vodene turbine. Mesto je bilo mračno; ali u jednom uglu, uokvirene trouglom mesečeve svetlosti, tri paprati su visile iz maltera — sleznica, navala i muška paprat. Pet mladih

pastirica ispunjavale su gnezdo sagrađeno na korenju muške paprati; leglo se šćućurilo, prestrašeno lavežom.

Kapljice sa brestovih naćvi kapale su u lokvu izdubljenu u steni ispod vodeničnog kola. Tarka je sedeo u najvišim naćvama, a rep mu je visio preko ivice vodeničnog kola. Čuo je resko štektanje terijera na uzici; drljanje stopala na putu iznad propusta; mrmor glasova. Palice su uguravane među slojeve dasaka; pseća stopala pljuskala su po dubokoj vodi, dok su psi plivali podno balvana. Osluškivao je njihovo cviljenje; mirisao je njihov dah. Posle nekog vremena, zvuci se povukoše i on začu *čik-ik, čik-ik* — kričanje roditelja pastirica, koji čekahu na krovu, kljunova punih rečnih muva. Tarka oliza šape i smesti se udobnije u nakvašenim brestovim naćvama. Oči bi mu se povremeno sklopile, ali on nije spavao.

U dva sata, on začu glasove u tamnom kućištu vodeničnog kola. Ljudi su se vraćali na posao posle obeda. Ustava beše podignuta. Voda pokulja u naćve i preko njih. Vodenično kolo zadrhta i pokrenu se. Voda pokulja u i preko svake od naćvi, dok su se one spuštale po rubu, i vodenično kolo započe svoje teško pljuskavo valjanje. Tarka beše spušten u tamu i bačen na stenu. Puzao je ispod naćava do plitkog vodotoka koji počinjaše da teče kroz niži propust prema reci. Sunčeva svetlost ga zablesnu. Most je bio desetak metara niže.

Ograda ispred i iznad njega ukazivala se kao ravna linija preko neba, izuzev šarenog tela jedne pastirice, vrhova triju slatkih paprati, glave i ramena jednog starijeg čoveka sive brade u plavom kaputu i jedne crne prazne pivske boce.

Ihaj!

XIX

DUGI LOV SE NASTAVLjA, A TARKOL NAPUŠTA VODU DA BI OTIŠAO NA KOPNO

Tarka se sjedini sa rekom, nalazeći put među stenjem obraslim algama, tako da mu leđa neprestano behu pod vodom. On izroni pokraj središnjeg stuba, čije je čelo bilo prekriveno hrpom naplavljenog pruća. Ispod pruća bila je tama, isprugana sunčevom svetlošću, Tarka se prikri i oslušnu.

Šape su mu počivale na jednoj potopljenoj grani. Voda se kretala naniže, zamagljena gibanjem mulja vodeničnog jaza. Ležao je tako nepomično da se pastrmke vratiše svojim polazištima pokraj kamenih ledoloma na stubovima mosta.

Momci, momci. Ovamo, drugari! Haj'te, drugari. Ovamo, svi vamo!

Mrlja se razastre virom ispod mosta. Psi goniči su cvileli i markirali hrpu pruća. Njihovi mnogobrojni poklici odstraniše sve druge zvuke iz Tarkinih ušiju. Znao je da ga se ne mogu domoći u njegovom skrovištu i on ostade tamo, čak i kada jedna palica, zarivena u hrpu, očeša njegove slabine. Tada pruće poče da krcka i da se krši poviše njegove glave, dok se neki čovek pentrao po njemu. Čovek obema nogama naskoči na hrpu. Tarka zaroni i krenu nizvodno. Začuše se povici sa niže ograde; čizme zatutnjaše iznad njega. Niz mehurova rastegnu se nizvodno.

Tarka otpliva do leve obale, koju dotaknu i udahnu. Za pola sekunde, koliko mu je glava bila izvan vode, do njega dopre zvuk koji ga je užasnuo dok je bio mladunče — zvuk kao kada bi neka stonoga potkovana gvozdenim potkovicama prelazila preko plićaka. Put niz reku bio je preprečen nizom uspravnih tela, koja stajahu na međusobnom odstojanju od po jedan metar i koja su palicama

brljala po vodi. Tarka je čuo zvuk ispod vode, ali plivao je naniže dok ne ugleda pred sobom prepreku od blistavih mehurova. On zaošija naokolo i zapliva uzvodno, najbrže što su tri i po opnasta stopala mogla da ga odguruju.

On ponovo dopliva pod hrpu prućа, podnoseći umnogostručeni lavež pasa goniča koji su markirali, dok ga krckanje i trupkanje poviše njegove glave ponovo ne nagna u otvorenu vodu. Zapliva ispod jednog od lukova mosta, zaokrenu pokraj nižeg ledoloma i zapliva uzvodno ispod drugog luka, do mrtvaje odeljene grebenom od škriljaca, koji su načinile pobočne vode brzaka prilikom poplava. Poviše mrtvaje rastao je jedan jasen, ali Tarka ne uspe da pronađe sklonište među njegovim korenjem. On plivajući prominu pored nogu pasa goniča koji su plivali i ponovo se uputi nizvodno.

Ohoj!

Zapliva kroz razigrane palice prepreke i pretrča preko plićaka, stigavši do bezbedne vode pre no što se čopor spustio dole. Bio je mlad i brz i snažan. Psi goniči raspršiše se za njim, neki plivajući, a drugi se probijajući plićacima u podnožju obala, zaustavljajući se kod mesta na kojima je vonj bio nanesen na vododerini i škriljcu i plazeći jezike. Nije ih mogao videti dok je plivao ispod vode, sve dok nisu dospeli skoro iznad njega. On zapliva nizvodno, ne okrećući se natrag, dotakavši prvo jednu obalu da bi uzeo dah, a onda zaplivavši popreko do druge obale. Kada je dospeo dobrih kilometar i po rekom ispod Tvrđave na bregu, on izroni pokraj jednog plićaka skoro kod stopala Nepopustljivog; odmah krenu natrag. Dalje naniže, pokraj gustare lepog čoveka, čije vršno osušeno korenje podsećaše na crvene nožne prste neke ptice, on napusti reku i potrča obalom, ispod drveća. Odmakao je tridesetak metara ugrejanim tlom, kada se Rasparač i Nepopustljivi stuštiše za njim kroz gustaru šupljih stabljika ispunjenih biljnim sokom. Iako su mu noge bile kratke — bile su teško uočljive kada je trčao — kretao se brže no što je bilo koji od ljudi koji su ga lovili mogao da potrči. On napusti kopno stotinak metara iznad Tadiportskog mosta, pokraj obale iz koje su stršale krhotine drevne grnčarije.

Ispod mosta bio je jedan greben od škriljaca, dug i širok poput razvaljenog trupa nekog jedrenjaka. Tamo su rasle jove i vrbe, kao i visoke trave koje skrivahu stare suve grančice i rogoz na nižim

granama drveća. Poplave su zakrčile ostrvo. Vlažni otisci Tarkinih stopala i repa ubrzo se osušiše na izlizanim plohama stena, ali ne pre no što su ih veće jastučaste šape pasa goniča, koje su izazvale štropot pokretnih škriljaca, prekrile.

Hajd'! Hajd', momci. Ov-ov-ov-ov-ovamo!

Tarkine šape behu suve kada se ponovo domogao vode, pošto je pokušao da se otarasi vonja na stenama koje je sunce tako zagrejalo. On prominu pokraj barskih kukuta i suručica, čovečje visine, koje su rasle među stenjem, od kojih neke beše razvalio sopstveni tovar biljnog soka. Nastavi da pliva niz reku, prolazeći pokraj Serviške šume, poviše koje je jedan orao mišar, kojem su gakovi dodijavali, jadikovao na nebu. Gakovi ga se okaniše da bi videli šta to čine psi goniči i kružili su nečujno iznad reke. Njihove senke letele su kroz vodu, uočljivije negoli vidra.

Oko hiljadu metara od Tadiportskog mosta, Tarka prođe pored jednog potoka uz koji se kretao sa svojom majkom, na putu za Glinovita okna. On zapliva ispod železničkog mosta, ispod kojeg je reka hitala uskim i zasenčenim tokom. Jedna ada obrasla brestovima razdeljivala je rečno korito; desni rukavac bio je presahnuo — tu su rasli grkuša i goluždravka, kopneno bilje. Tarka otpliva do kraja ade i uspentra se uz osušenu obalu. Mesto je bilo hladovito i sveže i ispunjeno zadahom koji se izdizao sa širokih listova i belih cvetova divljeg belog luka, koji je rastao ispod drveća. Tarka zagazi jednu gustaru i priljubi se o tle.

Psi goniči prominuše pokraj njega. Osluškivao je njihov lavež u uskom kanalu ispod ade.

Nepopustljivi se uspentra uz osušenu obalu, potrča nekoliko metara kroz travu, zabaci glavu, onjuši i krenu drugim putem. Tarka zadrža dah. Naiđoše i drugi psi goniči da bi ponovo onjušili i optrčali obalu. Tarka je slušao kako oni posluju među korenjem ispod obale ade i preko reke. Čuo je jednolične glasove nadzornika čopora i psetovodaca; zvuke automobila koji su se lagano kretali duž duboko usečene kolotečine starog korita kanala, iznad desne obale reke; glasove ljudi i žena koji su dopirali iz automobila; a ubrzo potom drljanje čizama na strmoj, kamenjem posutoj stazi, niz isušeno, stenovito korito.

Tarka je skoro pet minuta ležao među hladnim i smrdljivim stabljikama belog luka na Ostrvu brestova, pre no što je začuo zadihane i dahtave glasove pri vrhu ade. Dva terijera, Grisko i Tupko, trzali su svoje lance, koje je držao psetar. Njihovi jezici visili su, dugi i oklembešeni, posle natezanja dugog tri kilometra, od vodenice, preko od sunca užarene ledine, prašnjavog kolskog puta i vrelog stenja, do Ostrva brestova. Upravo pre toga, dok se natezao niz stazu, Grisko beše klonuo od vrućine. Pljuskavo valjanje u reci beše osvežilo ovaj par i sada su oni potezali ogrlice, koje su im pritiskivale dušnike.

Tarka poskoči kada su oni bili na metar od mesta gde je on ležao. Psetar ispusti lanac kad ga ugleda. Tarka trčaše prema reci, ali na samoj ivici ade on ugleda čoveka na stenama, dva metra niže. Trčao je duž ivice, ubrzavajući kada bi psetar uzviknuo i skoro je stigao do kraja ostrva kada ga Grisko ščepa za rame. Sikćući kroz otvorena usta, Tarka se valjaše, boreći se sa terijerom. Zubi su im zveketali. Tarkini pokreti behu niski i glatki; on je ujedao Griska, nanovo i nanovo, ali je terijer i dalje visio o njemu. Tupko pokuša da zagrize kroz njegov vrat, ali se Tarka iskobelja. Njih troje se kotrljahu i režahu, grebući i grizući, razdvajajući se i sastavljajući sa žustrom hitrinom. Uši behu raskidane, a dlaka čerupana. Psi goniči ih čuše i pojuriše ispod ostrvskog grebena, ne bi li našli put prema gore. Psetar pokuša da nagazi kraj lanca i ponovo ga se domogne, jer znao je da u gužvi sve troje mogu biti ubijeni. Beli terijeri i smeđa vidra valjahu se sve bliže ivici i preturiše se preko nje.

Pad otrese Griska. Tarka potrča ispod nogu Majstora i, mada je Plavojka ščepala njegove slabine, on se domognu vode i odroni.

Ohoj! Ohoj! Drž' ga!

Pokraj obale, pedesetak metara ispod Ostrva brestova, stajaše nadzornik lova, gledajući u vodu, duboku petnaest centimetara. Bujadska paprat, pala sa obale negde uzvodno, spuštala se, vrteći se poput neke male zelene aždaje u bistroj vodi. Ona prominu. Potom naiđe jedna jasenova grančica, koja se zakači oko stuba o koji je on bio oslonjen. Njeni listovi poviše se prema struji, ona zastade, skrenu i struja je odnese. Za njom projezdi jedan osušeni prut, potom jedna muva, iznemoglo se otimajući — a onda se ukaza očaravajući prizor vidre koja se proteže preko stena, krećući se sa

vodotokom, lagano, tek ih dotičući svojim stopalima, glatko poput ulja ispod vode. Mužjak od devet kilograma, pomisli nadzornik lova, koji ostade nepomičan pokraj plićaka, osluškujući muziku svojih pasa goniča. Ispod Roternskog mosta je bio jedan plitki brzak.

Psi goniči pljuskahu promičući pokraj njega, zaustavivši se kada nabasaše na vonj. Tarkina glava se ukaza i iščeznu. Plivao je ispod Roternskog mosta, na čija se tri kamena luka, koji su podnosili gust saobraćaj motornih vozila pod stare dane, ukazivahu pukotine izazvane trpljenjem, koje je paprat ispunjavala zelenilom. Iz njegove donje ograde rastao je jedan javor. Dublja voda ispod mosta; na njoj je ležao jedva uočljiv niz mehurova. Krik poviše mosta; lanac od krupnijih mehurova nizao se preko plitkog brzaka, gde šestoro ljudi i dve žene stajahu u reci.

Tarkina glava se izdiže i on ih ugleda. Ležao je u dubokoj vodi. Okrenu glavu i posmatraše pse goniče kako plivaju naniže ispod luka mosta. On zaroni i zapliva naviše; bio je ponovo priteran u plićak i vratio se, uputivši se prema plitkom brzaku. Mlatarali su palicama po vodi, u nizu od jedne do druge škriljčane obale, ali on ne okrete natrag. Dok je pokušavao da prođe između čoveka u crvenom i čoveka u plavom, ispod njegovog trbuha behu protureni krajevi dveju palica, u pokušaju da ga odbace natrag. Ali Tarka skliznu sa gvožđa uglačanog od škriljaca i preseče plitki brzak. Psetovoci su trčali obalom, pujdajući pse.

Drž' ga! Napred Nepopustljivi! Hajd'! Hajd'!

Hajd'!

Oko četiri stotine metara ispod Roternskog mosta, reka usporava tok u duboku petlju u obliku velikog slova S. Ona je sve dublja do polovine, gde je S presečeno vodeničnom ustavom koja zadržava vodu dugog Vira sa brvnom. Kanalski most premošćuje reku pri vrhu ovog slova S.

Tamo gde reka počinje da usporava tok, na početku vira, njena leva obala isprepletena je razgolićenim korenjem hrasta, jasena, jove i javora. Za progonjene vidre to drveće je pružalo skrovište da ga nije bilo bezbednijeg u Međurečju. Harfist, pas gonič zašao u godine — bilo mu je četrnaest godina — poznavao je svaku jazbinu u priobalnom drveću šikare na Strvoderovom bregu i, mada je

markirao svaku od njih, samo je jedared slomio rebro jednoj vidri koju je zatekao u viru. Nečista voda bila je prepuna pijavica.

Tarka stiže do gornjeg dela vira. Plivajući u zaseni, pri čemu je njegova nevidljiva putanja bila odavana niskom mehurova, on se domognu korenja javora, gde je prespavao dva dana u vreme tumaranja posle smrti Sive Njuške. On zapliva ispod spoljašnjih korenova i uspentra se u prigušenom svetu do suve gornje izbočine, gde neki jezik liznu njegovu glavu, a zubi razigrano gricnuše njegovo uvo. Dva bledožuta oka pređoše preko njega. Probudio je mladunca Tarkola.

Tarka se obrtao naokolo i naokolo, smestio se i sklupčao i sklopio oči. Tarkolove nozdrve se pokretahu, usmerene prema Tarkinim leđima. Njegova glavica se istegnu bliže, a nozdrve podrhtavahu. On onjuši Tarkino krzno od repa do vrata i zadrža njušku na vratu. Bio je to neki čudan miris i on ga brižljivo onjuši, ne želeći da dotiče krzno nozdrvama. Tarka duboko udahnu i izdahnu uz dugi uzdah. Potom on proguta pljuvačku, udobnije smesti uvo na šapu i zaspa; ponovo se probudi.

Tarkol, nakostrešene dlake na vratu, osluškivaše na zadnjem delu izbočine. Bio je nepokretan poput korena. Tle je podrhtavalo.

Drž'te ih, momci! Nanjušite ih, jarani! Lafčine! Lafčine! hajd', lafčine, drž'te ih.

Vidre začuše cviljenje pasa goniča koji su virili sa vrha obale, plašeći se da se ne strovale u reku. Osmatrali su zatamnjeni otvor među korenjem poravnat sa površinom vode. Topot stopala se oglasi u korenju pokraj njihovih glava; osećali su ih svojim stopalima. Tada se nivo vode izdiže i ustalasa uz pljuskanje, kada se Nepopustljivi prevali u reku. Ugledaše njegovu glavu kako se protura u otvor, začuše njegovo soptavo disanje, a onda njegov zaglušujući lavež. Drugi psi zaskičaše i pljusnuše u reku.

Izvucite ga napolje, momci! Hajd' tamo! Hajd'! Hajd'!

Tarka se šćućuri na izbočini; znao je da bi ga Nepopustljivi sledio u vodi, gdegod da zapliva. Tarkol, njišući i klimajući glavom, potrča niz korenje u vodu, vukući rep za sobom, da bi zaronio; ali ga beličasta svetlost uznemiri i on ponovo ustrča uz izbočinu. Beličasta svetlost predstavljala je odblesak sa čakšira jednog šćućurenog čoveka. Neki glas se razleže blisko i šuplje. Potom se jedna palica

proturi kroz šupljinu između dva korena. Njen vrh se zavitla, skoro pogodivši Tarkolovu glavu.

Ponovo je izvučena i beličasta svetlost se ukloni. Tarka začu Griskovo cviljenje.

Ruke su pridržavale i vodile terijera duž spoljašnjeg korena. Tarkol ponovo zasikta kada se prigušena svetlost zatamne obličjem neprijatelja, čiji vonj beše na dlakama Tarkinog vrata. Grisko zacvile i zaštekta, pokušavajući da se domogne vidri. Stopalo njegove zadnje noge skliznu niz korenje i on pade u vodu niže njega. *Plomp, plomp, plomp,* dok je batrgao po vodi, pokušavajući da se uzvere uza stranu.

Otvor se ponovo zatamne od ruku koje držahu i vođahu drugog terijera i Tupko poče da se pentra. *Av! Av! Av!* On ubrzo pade u vodu. Terijeri behu odvabljeni. Tarka se spokojnije smesti, ali Tarkol ne mogaše da se skrasi. Psi gonići i terijeri behu otišli, ali su se još uvek čuli glasovi ljudi. Zvuk je bio tih i ujednačen i Tarka sklopi oči. Tarkol se šćućuri pokraj njega i neko vreme ni jedan od njih se ne pokrenu. Žamor glasova potom uminu, uz topot stopala duž obale, koji se približavaše: zaustavi se iznad njih.

Jaki udarci otresoše grumene zemlje na glave i leđa vidri. Nadzornik čopora je ispitivao krov jazbine gvozdenom šipkom za kopanje. Tarkol zasikta, krećući se tamo-amo, prestrašen galamom. Tarka kliznu u vodu, ponovo se ispentra napolje, potom zaroni, ostavljajući izvan vode samo nos i brkove. Udaranje se nastavljaše, dok on to više ne mogaše da podnese. Prevali se i ispliva iz jazbine. Tarkol krete za njim. Video je kako se blistavi Tarkin lanac mehurova izdiže pred njim. On krenu uzvodno i ostade sam.

Sedamdesetak metara od jazbine, on izroni u podnožju obale da bi predahnuo i začu lavež pasa goniča. Ponovo zaroni i nastavi uzvodno, najbrže što je mogao. Pri narednom udisanju, spoznao je da ga strahotne zveri progone. Ispliva iz vira, ponovo krenu natrag, ugleda njihove glave u vodi, od jedne do druge obale, prestravi se i napusti reku. Galopirajući preko utrine brže no što je ikada trčao u životu, sa povicima lovaca za sobom i uz soptavo puhanje volova koji su se u skokovima uklanjali psima goničima, sa njegove leve strane, Tarkol stiže do nastrešnice gde su bile smeštene poljoprivredne mašine i, prošavši kroz jedno dvorište, protrča kroz

procep u živici, u vrt gde je jedan starac pikirao vrhove boba u vrsti, gunđajući nešto o parazitima na njemu. Tarkol prođe toliko blizu njega da deka ispusti glinenu lulu koju je držao među desnima. On mrmljaše na suncu i nakašljavaše se skoro minut. Tek što je zakoračio da podigne svoju lulu, kada jedan veliki crnobeli pas gonič provali kroz živicu i potrča preko njegovih leja i na suncu osušenog luka vlašca, a za njim naiđoše još tri psa goniča, za njima još dva, a onda se njegov vrt ispuni njima.

Čibe!

Psi behu otišli, ostavivši ga da zuri u svoj iskršeni bob.

Tarkol je optrčao oko zidova kolibe i u dvorište, rasterujući pred sobom prestravljenu perad. Jedna od kvočki, koja se beše raskvocala, stušti se prema njemu i skoči mu na leća, kljujući ga i klepećući krilima. Tarkol udari nogom u malo prašine iza svojeg pravog repa. On punom brzinom otrča u svinjac, gde jedna krmača ležaše na boku, sa jedanaest sisančadi, koji je potezahu. Ugledavši ga, ona prestadoše da sisaju, sva se zajedno zagledaše u njega, zajedno zaskičaše i stuštiše se u uglove. Krmača, suviše ugojena da bi mogla hitro da ustane, pokuša da ugrize Tarkola, dok se on muvao od jednog do drugog ugla. Lavež čopora postade strahovito glasan, a Tarkol se još uvek muvao po svinjcu, tražeći načina da se izbavi. Krmača, posle mnogo groktanja, odbaci se na noge i ustremi svoju masu prema vratima, rastavljajući svoje nečiste zube da bi ugrizla Nepopustljivog, koji je upravo bio stigao. Skičeći razjareno, dok su joj čekinjave, blatom ulepljene uši udarale po čeljustima, ona ga odagna iz svinjca, stuštivši se za njim u dvorište i razjurivši preostali deo čopora.

Tarkol istrča napolje za krmačom. Prevalio je oko tri stotine metara pre no što psi goniči ponovo nađoše njegov trag. Trčao je oko dve stotine metara sa suncem za sobom, preko trave, potom zaokrenu i prođe kroz jednu glogovu živicu, uspentra se uz železnički nasip i potrča uz Farzbimski breg, ostavljajući za sobom neujednačen trag. Trčao je kopnom oko pet kilometara, skrivajući se među osušenim klasjem štipavca i ispod granja. Ponekad bi zacvileo od jada.

Psi goniči daleko su odmakli ljudima i ženama. Napokon ga čopor — sa izuzetkom Milostive, koja se beše izgubila — satera

natrag do železničkog koloseka, od mesta gde se beše šćućurio u glogovoj živici. Neka ptica jakog i prodornog glasa i kljuna poput povijenog gvozdenog eksera čavrljala je i brbljala na jednom vresu koji se izdizao iz živice. Bila je to osobita ptica, crvenoleđni svračak, i Tarkol se pogosti u njegovoj smočnici punoj bumbara, skakavaca i mladih njivskih miševa nabodenih na trnove. Miševi behu mrtvi, ali su bumbari još uvek micali nogama.

Tarkol istrča iz gloga upravo pred nosom Rasparača, koji beše ugurao njušku u njegovo skrovište; ali psi gonići preskočiše nisku živicu i pretekoše ga pre no što je daleko odmakao na svojim kratkim umornim nogama. Nepopustljivi ga ščepa i prodrma ga i hitnu ga u vazduh. Tarkol odskoči čim je pao, grizući i trzajući se dok su i druge čeljusti zagrizale njegovo telo, drobile njegovu glavu, lomile njegova rebra, šape i rep među blistavim goločejom — malim suncokretom utrine — bivao je podizan i ispuštan, gažen i potezan i kršen, dok se vrištavi povici i usklici sportaša ne izmešaše sa režećim cviljenjem pasa goniča pri griženju. Tarkol se borio sa njima dok ga ne oslepiše i dok mu ne razmrskaše čeljusti.

XX

TARKA SREĐUJE RAČUNE SA NEPOPUSTLjIVIM

Kada je isplivao iz jazbine pod javorom, Tarka je skrenuo prema dubljoj vodi i otišao pod železnički most, dvadesetak metara niže — koji se nastavljao pravo na obalski nasip, a tri mosta su presecala od juga prema severu. Držao se blizu leve obale, na obodu senke. Šiblje je prestajalo kod mosta; ispod njega bila je utrina. On izroni da bi udahnuo, ču pse goniče i nastavi da pliva pod vodom. Prošao je pokraj tutnjave koja nastade kada su ga ugledali i pohita pod vodom, koja je mnogo puta bila staza vidri koje su putovale. Šezdesetak metara ispod mosta, pored korenja jedne trnovite jove, Tarka izroni da bi oslušnuo. Obazrevši se naokolo, on ne ugleda ni pse goniče niti ljude i znao je da ga ne slede. Seti se jazbine ispod hrasta poviše narednog železničkog mosta i nastavi da pliva nizvodno.

Tamo gde rečna okuka počinje da se ispravlja, desna obala leži pod hrastovima koji rastu na padini brega prema nebu. Tarka zaroni i zapliva preko reke, do jazbine koje se prisetio kada je napustio korenje javora. Ta jazbina ima- da je podvodni ulaz, kroz koji ne bi mogao proći ni jedan terijer. Tu je spavao Tarkin predak kada su ga našli psi goniči pre dve godine.

Tarka se izvi naviše, ulazeći u tamnu pećinu, osvetljenu kroz mali otvor na tavanici i koja se osećala na parafin koji je tu sipan tri prethodna popodneva. On onjuši sloj ulja na vodi i vrati se natrag u vir kod vodenične ustave.

Ponovo potajice pređe reku, da bi osluškivao pod okriljem perunikinih ljiljana više od jednog minuta. Reka beše tiha. Čuo je huk vode koja se stropoštavala i lagano zapliva naniže, često dodirujući dno u podnožju obalskog bedema. Pređe ispod

središnjeg luka železničkog mosta i stiže do vodenične ustave koja je ukoso presecala reku. Letnje vode srušile su riblji prolaz, tako da je sada voda klizila u tankom sloju, poput puževe kućice, preko gornjeg dela betonske ustave. Donji kraj, pokraj odbojnika na vrhu vodeničnog jaza, bio je suv. Tarka je koračao duž ustave, skoro do njenog kraja, koji je bio pet centimetara iznad razine vira. On ispruži svoja umorna leđa na toplom betonu i razbaškari se na suncu.

Sunčao se više od sata, uživajući u zvuku vode koja se strópoštavala u prolaz i klizila niz prednju stranu ustave. Laste su zaranjale u vir, ponekad bi neki mladi losos iskočio u senci mosta. Tarka bi uvek podigao glavu pre no što bi riba pala natrag, ali nije napuštao ustavu. Topli i bleštavi svetlucaji sunca u plićacima ispod njega zaslepljivali su ga i činili ga pospanim. Ali kada se jedan pas gonič, koji je sam tumarao niz levu obalu, uspentrao na ustavu pokraj prolaza i otresao se, bio je tog trenutka u pripravnom stanju. Napola ležeći, ostade nepomičan, dok je pas gonič izdizao njušku da bi onjušio. Nešto se kretalo po mostu — vidra i pas zajedno okretoše glave da bi ugledali jednog čoveka iza koloseka. Čovek je najpre video samo psa, ali kada je ovaj pošao duž zasuna i potrčao niz prednju stranu vodenične ustave, ugledao je vidru koju je ovaj sledio. Čovek je došao na most da bi osmotrio ima li riba u viru; bio je to lovokradica, čiji nadimak beše Kinta, a nedostajao mu je vrh jednog prsta. Nije bio ljubitelj vidri. Ponovo iza koloseka, on zastade i viknu lovce.

Praćen u tišini od strane Milostive, Tarka je komotno plivao. Osmatrao je, ispod jednog drveta, jedinog neprijatelja kako se probija niz jedan plićak, prelazeći prema dubljoj vodi da bi potražio njegov vonj duž obala. Pustio je da se ovaj primakne do na metar od njegove glave, a onda zaroni i otpliva. Milostiva ga nije spazila, niti nisku mehurova. Ona bi često sledila naplavine koje je nosila struja; a kada je iznemogla, cunjala je duž obala, dok ne bi našla mesto koje je vidra dotakla.

Tarka nije osećao strah, niti je bio besan na psa. Jedino je želeo da ga ostave na miru. Pošto je nekoliko puta kriomice preplivao od obale do obale i ne našavši skrovište gde bi mogao da se izvali i odspava do večeri, on izađe pokraj jedne udubine koju su izgazila goveda, na desnoj obali, i potrča kopnom.

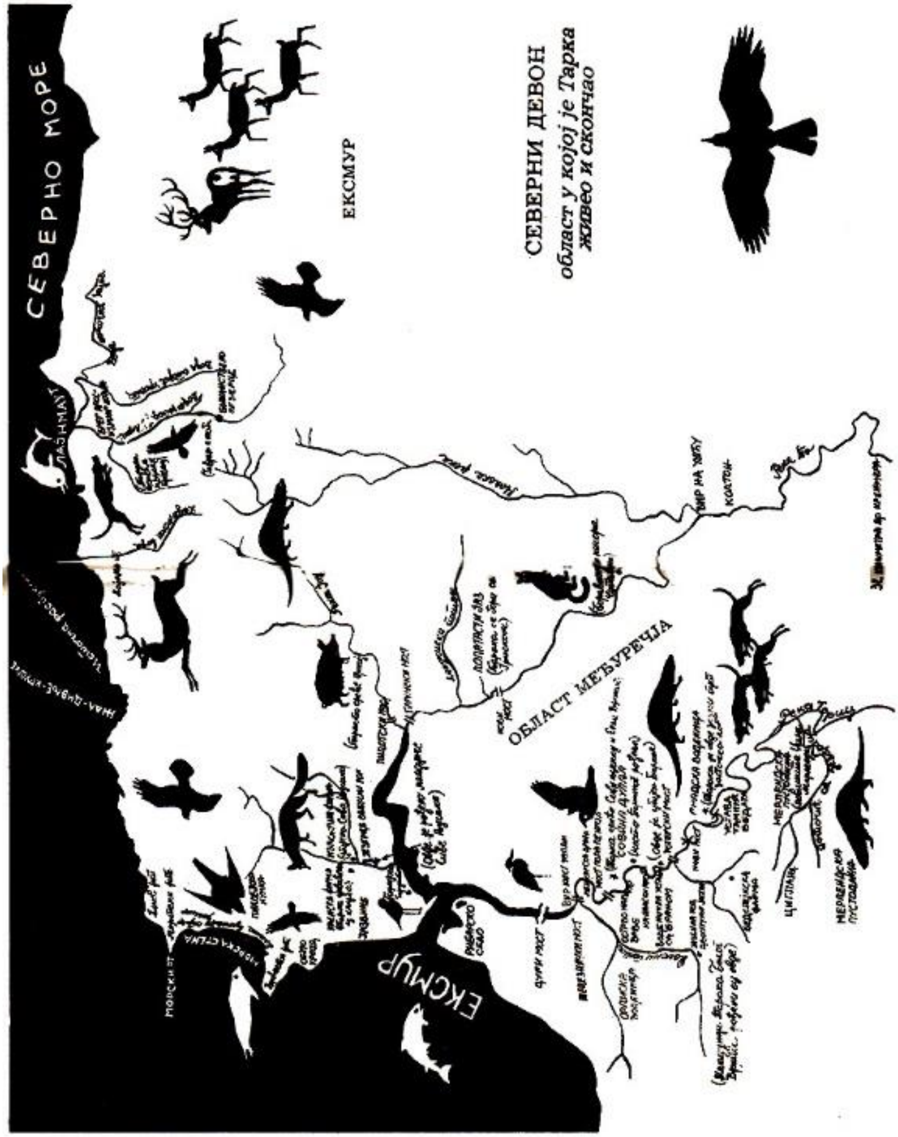
СЕВЕРНО МОРЕ
ЕКСМУР
СЕВЕРНИ ДЕВОН
област у којој је Тарка
живео и скончао
ОБЛАСТ МЕЂУРЕЧЈА
ЕКСМУР

Kretao se stazom vidri preko utrine duge oko četiri stotine metara i ponovo uđe u reku pokraj trećeg hrasta iznad Kanalskog mosta.

Tarka je plutao ispod krečom isprskanih lukova mosta i ispod bele sove, nadžodžene na jednoj izbočini ispod ograde, pokraj jedne divlje ruže koja je tu rasla sa grkušom. Sova ga ugleda kako se kreće nizvodno.

Pčele su dolazile na divlje ruže, dopunjavale polenom svoje natovarene torbe na nogama i odzujale preko mosta. Jedna latica pade, jedna lasta se poigra sa njom dok je padala, šljepnuvši je prvo jednim a onda drugim krilom, dok ona ne potonu i ne bi odnesena, prolazeći pokraj raspukline u obali, u kojem se Sovin hrast, Tarkin zavičaj, do pre dve godine držao sa svoja dva korena.

Potom Milostiva propliva ispod Kanalskog mosta, a za njom stiže i čopor i mnogi ljudi, a sova beše nagnana da talasavo poleti niz reku. Ona se nasadi na jedno drvo Ostrva-nagnute-vrbe, dok je prigušena galama dopirala do mesta gde su psi goniči markirali vidru ispod jednog skrovišta.

Voda vira tekla je duboka od plićaka iznad Kanalskog mosta do plićaka iznad Ostrva-nagnute-vrbe.

Vodena površina iznad Tarke odražavala je korito reke — tamne stene, vodeno rastinje, nakvašene grane, noge i tela pasa goniča — dok se ovo ogledalo ne namreška u pramene svetlosti. U tom podvodnom carstvu, gde su zvuci bili tako razgovetni — grebanje klincima okovanih cipela po stenju, čeketanje palica, švićkanje psećih nogu, čak brze kretnje ribica i vodenih muva — Tarka je plivao sve dok ne bi bio prinuđen da izroni, što je činio na ivici reke, pod obalskim nasipima ili pokraj hrpe žutih perunika. Ponekad bi puzio po stenju, skrivajući se ispod nadnetog korenja, tražeći utočište, dok ne bi, plašeći se blizine pasa goniča, ponovo kliznuo u reku, prekriven srebrnkastim vazdušnim pokrovom. Dok je plivao, dvostruki nizovi mehurova isticali su iz njegovih nozdrva, promicali preko njegove glave i vrata i otresali se od njegovih leća, da bi se rasprostrli po površini u lancu, koji su posmatrale mnoge oči. Kretao se uz i niz vir, plivajući središnjim delom toka ili pored obala, presecajući od jedne do druge strane i menjajući dubinu na kojoj je plivao, dok je pokušavao da se otarasi gonilaca. Prolazeći ispod

nogu pasa goniča, video ih je združene u njihovim izlomljenim površinskim obličjima. Gledajući pod vodom video je ljude i žene, koji su pokazivali rukama i palicama poput nekih izobličenih i unakaženih obličja na obali. Koliko god brzo da je plivao sa svoje tri i po šape, uvek bi čuo pse goniče, dok su se oglašavali na njegov vonj koji se nalazio u mehurima koji su se rasprskavali, u otisku šape na blatnoj naplavini, na listu ili grančici. Jedared, na sredini reke, na putu prema skupini perunika, ispusti dah i izbatrga napolje da bi udahnuo, na metar od Nepopustljivog. On se zagleda u oči svog starog neprijatelja i zaroni. Za četrdeset sekundi preplivao je rastojanje od sedamdesetak metara, do dela korita obraslog rogozom, gde je dahtao i odmarao se. Niko ga nije opazio; ali ugledali su lanac.

Ponovo uz reku, pokraj Stene-lososove-mlađi i ispod središnjeg luka Kanalskog mosta, do plićaka, koji je bio preprečen nizom ljudi i žena, u belom i plavom i zelenom i crvenom i rivom, koji stajahu jedno uz drugo.

Ohoj!

On se okrete i stiže do okrilja vode pre pasa goniča.

Drž' ga! Hajd'! Hajd'! Smažite ga, drugari!

Nadzornik čopora zagazio je do struka u vodu, grabeći vazduh svojim sivim šeširom. Zvonko, sitnih stopala, crnobronzani rundavko, koji preseče između otposlatog goniča i jednog damfrajširskog neumoljivog vidraša, štektanjem je izražavao svoju nestrpljivost, odajući utisak kao da je grizao vodu dok je plivao. Nadzornik čopora bi povremeno ispuštao podsticajni kratki zvuk iz svojeg lovačkog roga. Tarka krenu niz reku, ali se jedna skupina nejasne i blistave boje razastre od obale do obale poviše Ostrva-nagnute-vrbe. Pokuša da se probije kroz zapreku, ali noge u čarapama bile su priljubljene jedna uz drugu, nepomična zapreka iza uskomešanih palica. Sova odlete sa vrbe, uboga na svetlosti sunca, progonjena od strane malih ptica.

Tarka okrenu i ponovo zapliva uzvodno, ostavljajući pse goniče za sobom. Pet minuta se odmarao ispod jednog glogovog grma. Nepopustljivi ga pronađe i on krenu dalje, još jednom prema Kanalskom mostu, gde ležaše na vodi, iscrpljen dugotrajnom poterom. Na početku šestog sata, on pokuša da prođe kroz gornju

zapreku od palica, ali njegovi neprijatelji su nepokolebljivo stajali na stenama. Lavež nadođe ispod mosta. Skoro ga je Vihor dograbio, taj irski jelenski pas, ali tupi očnjaci nisu ga mogli zadržati.

Lanac se skrati. Tarka je bio previše iscrpljen da bi potražio skrovište na obali. Disao je nadomak svojih neprijatelja. Virom je plivalo sedam i po parova pasa goniča, čiji repovi su izbacivali lukove od kapljica na površini vode za njima. Drugi psi pljuskali su po plićacima u podnožju obala. Nadzornik čopora ih je ostavio da rade za svoj račun.

Tokom sedmog saga, vidra je iščezla. Reka se utiša. Ljudi koji nisu bili u uniformama sedoše na travu. Nadzornik čopora lagano je gacao kroz vodu uzvodno, tražeći oslonac za noge svojom palicom i držeći Nepopustljivog na oku. Palice su bile opuštene, ali spremne da prepreče put komešanjem. Osmatrači su zurili u vodu pred sobom. Znalo se da vidra svakog trena može da napusti reku. Momak sa povijenom palicom, na čijim obrazima behu dve mrlje od osušene vidrine krvi, već je rasklapao svoj nož, spreman da ureže još jedan zarez u obliku krsta.

Više od jednog sata, sunčevi jezičci svetlucali su preko spokojne vode; kada svetlost poče da bledi, sova se vrati, leteći visoko iznad mosta, prema mišjim prolazima u tihoj utrini.

Jedna otpala vrbova grana ležala je u viru pored jedne od obala, a Tarka ležaše pokraj nje.

Njegov rep držao je potopljenu granu. Iznad vode su bile samo njegove široko otvorene nozdrve. Nije se micao. Ponovo je pretražen svaki metar obale između prepreka. Palice su zarivane u granje, korenje i skupine perunike. Nakvašeni nadzornik čopora bockao je po Steni-lososove-mlađi i steni iznad nje. Psi goniči sedeli su na obalama, drhteći i gledajući u Nepopustljivog, Rasparača i Harfistu, koji su pretraživali obale. Pucanj biča, prekor izrečen hrapavim glasom — Riđko je pokrenuo zeca iz jednog kupinjaka i ganjao ga je preko utrine. Vratio se do reke u širokom luku, gledajući ispod oka u bič.

Početkom devetog sata, jedan grimizni vilin konjic zujao je i promicao iznad krhotina od grana na vrbi, a posmatrala ga je jedna devojka, koja je sedela na obali.

Njen otac, postariji čovek, vitak i pogrbljen poput čaplje, osmatrao je kraj nje. Ona je posmatrala kako se vilin konjic spušta na nešto što je izgledalo poput komada kore drveta pokraj krhotine od grane; ona ču kijanje i ugleda kako vidrini brkovi zagrebaše vodu. Obazrevši se oko sebe, shvati da je samo ona uočila vidru. Porumene i prekri oči trepavicama. Još od najranijeg detinjstva šetala je devonskim rekama sa svojim ocem, tražeći cveće i ptičja gnezda, prolazeći pored nekih stena i drveta kao pored starih prijatelja, blagonaklona prema svemu što bi njene oči videle.

Devojče je dva minuta sedelo ne puštajući glasa od sebe, jedva se usuđujući da pogleda u reku. Vilin konjic je leteo preko vira, hvatajući muve i čerečeći ih svojim čeljustima u obliku roga. Njen otac ga posmatraše dok se smeštao na patrljku grane, uzleteo, kružio i svetleo nad vodom, kako se činilo. Tarka ponovo kinu, a vilin konjic odlete. Starac zadovoljno zagunđa, smeđom rukom visoko podiže šešir, lagano udahnu i...

Ohoj!

Tarka zaroni kada psi goniči krenuše, a niska pokazivaše gde je plivao. Mnogi ugledaše njegovo tamno glatko obličje, dok je koračao pokraj ruba travom obraslog ostrvca, pored dvanaest drveta. Psi goniči potrčaše prema njemu, a Tarka se okrete i suoči se sa njima, čučeći na svojim kratkim zadnjim nogama, sa šapama pribijenim uz obli i čvrsti grudni koš. On ugrize Rasparača za njušku, pri čemu se njihovi zubi susretoše. Za trenutak, on se povuče natrag, sikćući, i ugrize Nepopustljivog za kožu. Uska donja vilica ponovo zagrize i ponovo, dok ga navala pasa ne zakloni iz vidokruga.

Izmigolji se kroz noge i ispod trbuha, ujedajući i izvijajući se dok je krčio put prema vodi; i niska se pojavi na površini vira, dok su ga psi goniči još uvek tražili na stenama, gde je seo i sudario se sa njima.

Hajd', sad! Hajd'! Va-va-va-va-vamo!

Tarka je lagano koračao, a njegova zaronjavanja bila su kratkotrajna. Leže u vodi pokraj Stene-lososove-mlađi, pogledajući lica duž obale, preko reke, i u reku. Njegove sitne, tamne oči ne pokazivahu nikakvo osećanje. Okrete se od ljudskih lica, da bi osmotrio pse goniče, koji se približavahu. Bio je staložen i neustrašen i premoren. Kada su bili za njegovu dužinu blizu njega,

on šmugnu pod vodu, pokazujući sredinu svojih glatkih leđa na površini vode, i plivajući prominu pokraj njihovih nogu. Vide noge nadzornika čopora združene sa obličjima nogu, a iznad izobličenog obličja spljošteno i nejasno lice i ramena. Plivao je gore-dole, sve sporije.

Pred kraj devetog sata, obuze ga strahovit umor, teži od umora koji je osećao kada je tokom duge i teške zime u širokom ušću reke više od mesec dana živeo od morskog rastinja i školjki. Plivao je naviše od donje prepreke, kada mu se učini da se voda zgušnjava pri svakom odgurivanju njegovih opni. Prestade da pliva i plutaše natrag. Čuvar dodirnu njegov vrat dok je zaranjao. Ponovo se pojavi na dve palice odatle i ležaše nepomičan, gledajući kako mu se nadzornik čopora primiče gacajući po vodi.

Odmarao se deset minuta, između zaronjavanja od po svega nekoliko metara, a onda se prevali od ujeda Nepopustljivog i krenu nizvodno. Plivao je poslednjim ostacima snage, jer bila ga je preplavila predsmrtna čežnja progonjenih vidri, čežnja koja se javlja kada voda prestaje da bude pribežište, čežnja da ponovo krene stopama svojih kopnenih predaka. On napola ispuza uz obalu, ali se vrati kada mnoga stopala zatrupkaše i zapliva naniže prema prepreci. Bočni prevoj jedne palice u uskomešanoj vodi udari ga po glavi. On se probi pokraj gvozdenog šiljka, ali beše uboden u rame i pritisnut o škriljac. Psi goniči su bili na petnaestak metara odatle, podsticani šeširom i lovačkim rogom i otegnutim poklicima psetovodaca. Tarkini zubi tri puta škljocnuše po gvožđu koje pritiskaše njegovo rame, dok se odupirao težini sportaša koji pokušavaše da ga izdigne natrag. Druga palica beše spuštena pored druge slabine, ukrštajući se sa prvom. Drvene štipaljke su ga pritegle; izvijao se poput jegulje i zagrize u jednu nogu. Besomučnom snagom, izmigolji se iz ukrštenih palica i kroz prepreku, dok je Nepopustljivi navaljivao na njega i potezao ga za rep. Usred promuklih uzvika ljudi i žena i besnog oglašavanja pasa goniča, čopor nadvlada Tarku. Nadzornik lova pogleda na sat — osam sati i četrdeset pet minuta od otkrivanja u Tamnom viru. Onda se začu vriska i cika jednog od honorarnih psetovodaca:

Ju-hu-hu-hu! Hajd'! Ju-hu-hu!

Jer Tarka je opet izmakao iz gužve i zaronio u uski vodotok koji je hitao prema Ostrvu-nagnute-vrbe.

Ispod ostrva reka se širila, glatka nasuprot nebu. Tarka je lagano plivao naniže, krvareći iz mnogih rana. Povremeno bi zaveslao trima nogama, povremeno samo jednom, u vodi koja je tako čudno tamnela pred njegovim očima. Nije neprestano čuo lavež pasa goniča oko sebe. Na početku desetog sata, on prominu pokraj obala prekrivenih stenama koje su štitile selo od mora i otpluta u duboku vodu, gde plivahu pruće i pena. Psi goniči behu dovabljeni lovačkim rogom, jer nadolazila je plima; a u slanoj vodi se vonj ne oseća.

Ali kada oni samo što nisu krenuli da odu, ponovo ugledaše Tarku kako se kreće naviše sa plimom, otvorenih ustiju. Struja ga prinese obali; on se mlitavo praćnu i prevali se.

Ohoj!

Nepopustljivi ugleda smeću glavicu i pobedonosno zalaja dok je skakao niz obalu. Zagrize glavu, visoko izdiže vidru, izmahnu njome i pade u vodu zajedno s njom. Videše kako se razmrskana glava ukaza pokraj Nepopustljivog, začuše krik *Ik-jang!* dok je Tarka zagrizao u njegov vrat, a onda pas potonu zajedno sa vidrom u duboku vodu. Hrastovo lišće, crno i istrulelo u blatu nevidljivog rečnog korita, izdiže se i zakovitla i ponovo potonu. Nadiranje plime se uspori i voda poče da se vraća natrag, a oni iščekivahu i osmatrahu, dok se ne pojavi telo Nepopustljivog, namočeno i teško i otpliva usred pene na vodi.

Izvukoše telo napolje i iznesoše ga na obalu, položiše ga na travu i sa setnim čuđenjem gledahu u mrtvog psa. Dok su oni tako bezglasno stajali iz dubine se izdiže jedan veliki mehur i rasprsnu se, a dok su oni posmatrali još jedan mehur uzgiba površinu vode i rasprsnu se; pojavi se i treći mehur u vodi koja se kretala prema moru, i ništa više.

OVDE SE ZAVRŠAVA PRIPOVEST O VIDRI TARKI HENRIJA VIAIAMSONA, KOJU JE ZAPOČEO JUNA 1923. GODINE A ZAVRŠIO U SEAU HEM U SEVERNOM DEVONU 1926. GODINE

PRAVI ZAVRŠETAK

Kada su oni otišli, vode Ostrva-nagnute-vrbe zažuboriše drevnu pesmu reke, a zveketanje mračnjaka se razleže sa padina bregova. Lira zasvetle u nebeskim visinama, a pištalice uzleteše radi svojih noćnih lovova. Bele sove kričale su u šumi, gde su njihovi mladunci pištali tražeći miševe. *Ka-ak!* Čaplja Štrklja polete niz široko ušće reke, do udubina na šljunkovitom grebenu zvanom Šrarshuk, pokraj kojeg su prominuli neki od Drejkovih brodova iz Barnstejpla i Bidiforda u susret Španskoj armadi.

U ponoć, nebo beše bledo, a poslednje svetlo zalaska sunca svetlucaše povrh bregova. Nežni zvižduk, kao zov velike carske šljuke, još jedan — Beli Vršak i njena mladunčad stigli su uz reku, zbog morskih pastrmki u virovima. Zviždukali su i igrali i kočoperili na obali dok su trčali pokraj gomile kamenja, a onda se zaustaviše, znatiželjno njuškajući. Beli Vršak dođe da vidi šta su to pronašli — *Is-is-is* — zasikta ona prestrašeno — *Is-is-is,* oni odoše, a izbočina od kamenja zaklopota u sablasnoj reci.

Daleko su stigli do svitanja; naredne noći, oni pođoše uz reku i pri kraju sedmice behu na visijama skrivene oblacima, na tlu koje je rominjalo i cedilo se i curilo od stena i mahovine i tresetne močvare. Tada stigoše do Krenmerskog vira, odakle isticahu pet reka lososa, i pređoše to pusto mesto, gde su se oblaci vukli preko neiskorišćenih delova tresetišta. Ženka i mladunčad pođoše niz jednu vododerinu, niz koju je voda padala i obrušavala se i klizila u slap i vir, dok se njene hladne, bistre vode ne utope u južnije more. Ako lovite vodene lasice u Zapadnoj oblasti, možda ćete jednog dana nabasati na vidru male i skladne glave i sa belim vrhom repa, a ako ona potegne u svoju jazbinu, može biti da ima leglo mladunčadi okoćeno u njoj: ostavite je na miru, kako ne bi i ona doživela patnje nanesene ljudskom rukom i bol o kojem ste čitali.

Ali ako budete tragali za vidrinim otiskom na kojem nedostaju tri prsta na prednjoj šapni, nećete ga ponovo naći na naplavini ili šljunkovitoj obali bilo koje reke u Zapadnoj oblasti u kojoj ima lososa jer oči smrtnika neće ponovo videti Tarku. Jedne noći obasjane mesečinom, posle povodnja, dok je reka To hitala smeđom vodom prema moru, nešto beše uhvaćeno V mrežu za losose, koju su teglila četiri ribara na šljunkovitom grebenu u širokom ušću reke, zvanom Šrarhuk, zajedno sa zelenim krabama i kamenjem obraslim vodenim rastinjem — neka bezvredna naplavina. Glava vidre bila je probijena i smrskana čeljustima psa, njen rep i zadnje noge behu polomljeni, jedna od prednjih šapa bila je osakaćena. Krzno je bilo bezvredno, jer životinja je već dugo bila mrtva. Ribari su spustili telo preko ivice čamca dok su veslali kući, a more ga nežno primi, kao nešto voljeno što je bilo izgubljeno i što je ponovo nađeno.

Dakle, bio je to stari završetak; pripovest, tada objašnjena, završavala se sa Nepopustljivim, priplodnim psom i predvodnikom čopora, koji se utopio sa Tarkom, dok je ovaj poslednjom snagom zagrizao vrat svog starog neprijatelja, pošto je Nepopustljivi smrskao Tarkinu lobanju svojim čeljustima. Plakao sam dok sam to pisao, a sada, posle tolikih godina, suze mi naviru na oči kada se taj prizor ponovo ukazuje preda mnom. Jesam li ja to napisao? Ova ruka je možda držala pero, ovaj um je možda oblikovao pripovest — ali ja sam samo, osećao sam tada, a i sada tako osećam, izvršilac oporuke onoga što je proizašlo iz mojeg života. Zaboraviti na izvršenje oporuke, postati ohol, svojeglav, izgubiti nit misli, ili misao vodilju, sa kojom jedino čovek može uistinu živeti i posedovati svoje biće, znači prestati biti pisac.

X. V.